

თეიმურაზ პირველი

თხზულებათა სრული კრებული

ტექსტი

გამოკვლევა

ლექსიკონი

აღ. ბარამიძის და გ. ჯაკობიას

რედაქციით

ფედერაცია

ტფილისი

ქართული: კლასიკური: მწერლობა

თეიმურაზ:

გამოცემა:

პირველი:

ფ ე დ ე რ ა ც ი ა

MCMXXXIV:

De Thaimoratio.

Thaimoratus Georgianus Rex Milesque Indicissimus in oriente pugnans contra
Sande Fidei dicitur à Christianis Orientalibus Defensor et Propugnator acerrimus

Handwritten text in Armenian script, likely a list or inventory. The text is written in a cursive style and includes various words and phrases, some of which are repeated. The text is arranged in approximately 15 lines. At the bottom of the page, there are two large, stylized signatures or initials.

ტექსტისათვის

თეიმურაზ პირველის თხზულებათა სრული კრებული პირველად იბეჭდება, თუმცა ზოგიერთი ცალკეული ნაწარმოები რამდენიმეჯერაც კი იყო გამოცემული, მაგრამ, ორიოდე გამონაკლისს გარდა, ყოველად უმსგავსოდ და უხეიროდ. აკადემიური მოსაზრებები გვაიძულებდა უმეტესწილად წარმოგვედგინა ჩვენი ავტორის ლიტერატურული მემკვიდრეობა, მიუხედავად ცალკე ძეგლების (როგორცაა, მაგალითად, ანბანთქებანი და სასულიერო ლექსები) სუსტი მხატვრული ღირსებისა.

თეიმურაზის თხზულებათა შემცველი ხელნაწერები ბლომად მოიპოვება. რასაკვირველია, ეს გარემოება პოეტის არაჩვეულებრივი პოპულარობით აიხსნებ. რედაქციის განკარგულებაში იყო ჩვენი სიმკვლესაცავების სხვადასხვა კოლექციების ათეული ნუსხები, მაგრამ, სამწუხაროდ, არცერთი ავტოგრაფი ხელნაწერი არ აღმოჩნდა. მხოლოდ რამდენიმე ხელნაწერიღაა ცოტად თუ ბევრად დაახლოვებული თეიმურაზის ცხოვრების დროსთან, ხელნაწერთა უმრავლესობა XVIII – XIX საუკუნეებს ეკუთვნის.

აი რედაქციის განკარგულებაში მყოფი ხელნაწერების სია:

1. A = 403 S ¹	9. I = 1739 S
2. B = 46I H ²	10. J = 5184 „
3. C = 1511 S	11. K = 1508 „
4. D = 1735 A ³	12. L = 593 A
5. E = 3706 S	13. M = 59 H
6. F = 2775 „	14. N = 3693 S
7. G = 2694 „	15. O = 485 H
8. H = 1517 „	16. P = 1605 A

¹⁾ საქართველოს მუზეუმის ხელნაწერთა ფონდის ყოფ. წერაკითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების კოლექცია.

²⁾ იმავე მუზეუმის ყოფ. საისტორიო-საეთნოგრაფიო საზოგადოების კოლექცია.

³⁾ იმავე მუზეუმის ყოფ. საეკლესიო და საუნივერსიტეტო კოლექცია.

17. Q = 1103 S	35. J ¹ = 2305 s
18. R = 1516 „	36. K ¹ = 4799 „
19. S = 1537 „	37. L ¹ = 239 „
20. T = 1547 „	38. M ¹ = 62 „
21. U = 6 „	39. N ¹ = 2442 „
22. V = 1203 „	40. O ¹ = 1125 A
23. X = 2676 ზ „	41. P ¹ = 1432 „
24. Y = 101 „	42. Q ¹ = 1242 „
25. Z = 2676 ა „	43. R ¹ = 860 „
26. A ¹ = 3723 „	44. S ¹ = 1635 „
27. B ¹ = 342 „	45. T ¹ = 790 „
28. C ¹ = 1512 „	46. U ¹ = 509*.
29. D ¹ = 1020 H	47. V ¹ = 32
30. E ¹ = 222 „	48. X ¹ = 290.
31. F ¹ = 773 „	49. Y ¹ = 396
32. G ¹ = 769 „	50. Z ¹ = 201
33. H ¹ = 2325 „	51. A ² = 4529 S
34. I ¹ = 536 „	52. B ² = 4988 „ **

მთელი ეს დიდძალი მასალა რედაქციამ შემღებობისდაგვარად გულდასმით და ზედმიწევნით შეისწავლა. ამ შესწავლამ გამოარკვია, რომ სანდო წყაროს შეიცავდა მხოლოდ ხელნაწერთა მცირე ნაწილი. მაგრამ აღსანიშნავია ერთი სახარბილო გარემოება: ხელნაწერები ჩვეულებრივად ცალკე ჯგუფებად, თუ ტიპებად, იყოფა. თითოეულ ასეთ ჯგუფში ერთერთი ხელნაწერი ერთგვარ არქტიპს წარმოადგენს, ჯგუფის დანარჩენი ხელნაწერები მიახლოებული სიზუსტით იმეორებს თავის არქტიპს. ჩვენ გამოცემას ბუნებრივადაც არქტიპი ხელნაწერები დაედვა საფუძვლად. ეს ხელნაწერები: A, B, C, D, P, B¹, C¹, X¹, T¹, A², B² (=11).

ხელნაწერთა აღწერილობას ჩვენ არ შეუდგებით, მით უმეტეს, რომ უმდიდრესი წ.კ. კოლექცია ორიოდ ნომრის გამოკლებით (სა-

* ხელნაწერები U¹ – Z¹ ეკუთვნის ცენტრარქივის კოლექციას.

** ამთ გარდა რედაქციას ისეთი ხელნაწერებიც მოეპოვებოდა, რომლებიც დეფექტურობისა თუ ტექსტის წაწყვილობის გამო არაფერს საყურადღებოს არ შეიცავდა. აი ეს ხელნაწერებიც. H კოლექციისა: 1306, 424, 2896, 2998, 1227, 419; S = 535, 2305, 1084; ცენტრარქივის = 193.

ხელდობრ NN 1537, 4799-ის გამოკლებით) მთლიანად აქვს აწერილი ე. თაყაიშვილს თავის ცნობილ შრომაში („Описание рукописей общ. расп. грамотности среди груз. Населения“). აწერილია აგრეთვე (თ. ჟორდანიასა და მ. ჯანაშვილის მიერ) ყოფ.

საეკლესიო მუზეუმის (A კოლექციის) ხელნაწერთა უმრავლესობა¹. საისტორიო-საეთნოგრაფიო საზოგადოების (H კოლექციის) ჩვენთვის საყურადღებო ხელნაწერები ყველა XIX ს. ეკუთვნის. ცენტრარქივის ფონდიდან საყურადღებო აღმოჩნდა მხოლოდ X¹ (რომელსაც ქვევით ცალკე შევხებით). ყოველივე ამის გამო რედაქცია კმაყოფილდება მხოლოდ ძირითადი ხელნაწერების შესახები მოკლე ცნობების გადმოცემით.

კრიტიკული ტექსტის დასადგენად ყველაზე უფრო სანდო წყაროდ A ხელნაწერი აღმოჩნდა, რომელიც ე. თაყაიშვილის აზრით უნდა იყოს „вероятно, конца XVII века“², მაგრამ შესაძლებელი ხდება თარიღის მეტი დაზუსტებაც. დამწერლობის შესწავლიდან ცხადი ხდება, რომ ეს ხელნაწერი ცნობილ მდივან-მწიგნობარ ონანა ქობულაშვილს გადაუწერს (ცნობილია ონანას ავტოგრაფული ხელნაწერი № 1613 s). ონანა ვახტანგ მეექვსის კარზე მოღვაწეობდა და სხვათა შორის, ლტოლვილ მეფეს რუსეთშიც გადაყვა. მაინცდამაინც ონანას სამწერლობო მოღვაწეობა მოდის XVIII ს. პირველ ნახევარზე. ამ დროს უნდა მიეკუთვნოს ჩვენთვის ამჟამად საინტერესო ხელნაწერი. ონანას ხელთ კარგი დედანი უნდა ჰქონოდა (ალბათ ვახტანგის ბიბლიოთეკიდან). ამით აიხსნება A ხელნაწერის შედარებითი რედაქციული უპირატესობა.

B ხელნაწერში თეიმურაზის თხზულებათაგან არის მხოლოდ «იოსებ-ზილიხანიანი» და «ლეილ-მეჯუნიაანი», ამ პოემებს აქ წინ «ვეფხის-ტყაოსანი» მიუძღვის, ამიტომაც ხელნაწერი რუსთველისტების დიდი ყურადღებით სარგებლობდა და მისი აღწერილობაც ხშირად გამოქვეყნებულა. ყველას შეთანხმებული აზრით ხელნაწერი XVII ს. (უფრო ამ საუკუნის მეორე ნახევარს) უნდა ეკუთვნოდეს.³

¹) Описание рукописей тиф. церк. б-ны, , , .

²) Описание, 274 – 275.

³) ს.კაკაბაძე, „ვეფხის-ტყაოსანი“, გვ. 11 (1913 გამოცემა) და გვ. V (1927 წ. გამოცემა) ი. აბულაძე, „ვეფხის-ტყაოსანი“ მე-26 გამოცემა, გვ. IX-X;

მართლაც, რამდენადაც ფილიგრანის ნიშნებით შესაძლებელი ხდება, ამის გათვალისწინება, ხელნაწერი უეჭველად XVII საუკუნისაა, უფრო ზუსტად კი ამ საუკუნის მიწურულისა.

მიუხედავად თავის სიძველისა B ხელნაწერი მაინც უაღრესად დამახინჯებულ და წარყვნილ ტექსტს შეიცავს და ამ მხრივ უპირატესობა A რედაქციას შერჩა. განსაკუთრებით საყურადღებოა B ხელნაწერი ტექსტუალური შედგენილობის თვალსაზრისით.

„იოსებ-ზილიხანიანი“ დაუცავს აგრეთვე ერთ უეჭველად XVII საუკუნის ხელნაწერს A²-ს. როგორც გადამნუსხავის მინაწერიდან ჩანს, გადაწერა შესრულებულია არაუგვიანეს 1671 წლისა.¹ იგივე „იოსებ-ზილიხანიანი“ შემოუნახავს კიდევ აგრეთვე XVII ს. ხელნაწერს – B²-ს, მაგრამ ე. თაყაიშვილის სიტყვებით ნუსხის სწორედ ეს ნაწილი „судя по почерку и бумаге, вероятно, первой половины XVIII века“.²

C და C¹ ნუსხები გადაწერილია განთქმულ მწიგნობარ-კალიგრაფის დავით რექტორის მიერ. აღსანიშნავია. რომ C პირწმინდა იმეორებს B ხელნაწერს, ოღონდ უკანასკნელის ცხადი შეცდომები რექტორს შეუსწორებია. ჩვენი აზრით C არ უნდა იყოს B - ს უშუალო პირი, მაგრამ ორივე ერთ რედაქციულ ჯგუფში კი იყოს თავს.

D ხელნაწერი კრებულს წარმოადგენს (უმთავრესად თეიმურა - ზისავე თხზულებათაგან) და XVII ს. მეორე ნახევარს უნდა ეკუთვნოდეს. როგორც ერთი მინაწერიდან ჩანს, ხელნაწერი გადაუწერია ვინმე მარიამს („ლეილ-მეჯნუნიალის“ სათაურში აქ ჩართულია: „შეწევნა შენი, უფალო, თანა ეყოს მწერალსა მარიამს“). ხელნაწერი შესრულებულია გარკვეული, ლამაზი მრგვლოვანი ხელით. ტექსტი დაცულია საკმაოდ შეუბღალავად, რედაქციულად A ტიპის ხელნაწერებს მისდევს, მრავალი ცდომილებანი აქაც გააზრებული და შესწორებულია. ტექსტის დადგენისათვის ეს ხელნაწერი კარგ წყაროდ შეიძლება ჩაითვალოს. სახეუხაროდ, ნუსხა დეფექტურია, აკლია თავშიც და ბოლოშიც, 22 ფურცელი შემდეგ არის ჩამატებული (ამათში თეიმურაზის თხზულებათაგან არის „შვიდთა კრებათათვის“) და „თამარის სახე“) და შესრულებულია განსხვავებული ხელით.

¹) Описание, 524-525.

²) იქვე, , 697.

P მშვენიერი მდივან-მწიგნობრული ხელით არის გადაწერილი, უნდა ეკუთვნოდეს VIII ს. პირველნახევარს, უფრო კი ამ საუკუნის დასაწყისს. ხელნაწერი ძალზეა დაზიანებული, ცალკე თხზულებათაგან გადარჩენილია მხოლოდ ნაშთები. შედარებით სრულია «მაჯამა», უნაკლოა «ანბანთქებანი» (I,II,III). ტექსტი უაღრესობამდეა წარყვნილი. რედაქციულად დიდ თავისებურებას იჩენს და განმარტოებულად დგას. III ანბანთქება თითქმის მთლიანად დამოუკიდებელ რედაქციას იძლევა.

B¹ გადაწერილია 1773 წელს ცნობილ ნიკოლოზ ჩაჩიკაშვილის მიერ. ტექსტი საერთოდ ნდობის ღირსია.

T¹ მხოლოდ „ლეილ-მაჯნუნიაის“ შეიცავს და იმასაც ნაკლებად. გადაწერილია XVIII ს. პირველ ნახევარში (ყოველშემთხვევაში არა უგვიანეს 1754 წლისა, როგორც ეს ბოლო მინაწერიდან ჩანს)¹ ვინმე ზაალ თუმანიშვილის მიერ.²

X¹ ერთერთი საინტერესო ხელნაწერთაგანია. თითონ ნუსხა ახალია, XIX ს. პირველი ნახევრისა (ქალაქის ფილიგრანი 1808 წელს უჩვენებს), მაგრამ ერთი მინაწერიდან ირკვევა, რომ გადაწერს ხელთ ძველი დედანი ჰქონია. „გრემის სასახლეს“ დასასრულსა და „ქეთევან დედოფლის“ დასაწყისში წითურით შესრულებული ასეთი ჩანაწერია: „სრულ იქმნა წიგნი ესე ძალითა ღვთისათა პირველ აღმწერელისაგან ქორონიკონს ტნწ [1670], თთვესა აგვისტოსა ია [11]“.

მაშასადამე, X¹-ის დედანი 1670 წ. ყოფილა გადაწერილი. თეიმურაზის თხზულებისათვის კი ეს ერთერთუ ძველეს თარიღად უნდა მივიჩნიოთ, ამიტომაც ამ ხელნაწერის მნიშვნელობა თავისდათავად ცხადია. მართალია, ორთოგრაფიული თვალსაზრისით ხელნაწერი გაუზღარებულია, მაგრამ მაინც ფრიად საყურადღებოა ტექსტუალური შედგენილობისა და ზოგიერთი საჩოთირო ადგილების წაკითხვების მხრივი. X¹ რედაქციულად საერთოდ A ჯგუფის ტიპს განეკუთვნება, კერძოდ კი მრავალ დეტალებშიც D-ს იმეორებს. ამით კიდევ ზედმეტად მტკიცდება A და D ხელნაწერთა იშვიათი რედაქციული ღირსება.

¹) ეს ხელნაწერი აღწერილი აქვს თ. ჟორდანიას და XV -ს. მიაკუთვნებს (Описание, , 224).

²) ალბათ ამ ფაქტს თუ ემყარებოდა ზ. ჭიჭინაძე, როდესაც „ლეილ-მაჯნუნიანის“ თარგმანს სწორედ ზაალ თუმანიშვილს მიაწერდა.

დანარჩენი ხელნაწერები ჩამოთვლილ ძირითად ნუსხებს ან უცვლელად მისდევს (რამდენიმე მათგანი ძირითადი ნუსხების უბრალო პირია. კონკრეტული ფაქტები ნაჩვენებია ცალკე ნაწარმოებთა მიხედვით), ანდა იმეორებს უმნიშვნელო ვარიაციით.

ვარიანტული ტექსტების დართვა წინამდებარე გამოცემაში ვერ მოხერხდა. ძირითადი ტექსტის დადგენისათვის მთავარ დასაყრდენ წყაროდ გამოყენებულია A ხელნაწერი, თუმცა არა იშვიათად ამისი ცალკეული წაკითხვა ვარიანტში მოექცა, ხოლო ძირითადი ტექსტის ადგილი დამხმარე ხელნაწერებმა დაიჭირა. ყოველი ცალკე ტაევი და ცალკე სიტყვაც კი ზუსტად შეწამებულია ზევით ჩამოთვლილი ხელნაწერების მიხედვით და საბოლოოდ ისეა დადგენილი. არცერთ შემთხვევაში რედაქციას თვითნებობისათვის არ მიუძღრთავს და ტექსტი არ შეუსწორებია ხელნაწერთა ჩვენების გარეშე (ოლონდ, რასაკვირველია, ცხადი ლაფსუსები შეუნიშნავად აღკვეთილია). რედაქციის საკუთარი წვლილი ცალკე სიტყვებისა, თუ სიტყვის ნაწილაკების აღსადგენად მოთავსებულიაკვადრატულ ფრჩხილებში.

ორთოგრაფიის მხრივ „ალორიძინების“ პერიოდი დიდ რყევას განიცდის, არ არსებობს რაიმე გარკვეული ნორმა და რედაქციაც შედარებითი თვალსაზრისით ხელმძღვანელობდა ასეთი თუ ისეთი ფორმის არჩევსას, უპირატესობა ეძლეოდა უფრო ძველ კლასიკურ ფორმებს. მაინცდამაინც ამ შემთხვევაშიდაც A ხელნაწერი წარმოადგენდა დასაყრდენ ბაზას. ე. წ. ზედმეტ ასოებს ჩვენ მოვერიდეთ (გასაგები მიზეზის გამო ზედმეტი ასოები დარჩენილია მხოლოდ ანბანთქებებში). ერთგვარი წესრიგია შეტანილი სუბიექტურ-ობიექტური პრეფიქსების ხმარებაშიც.

ერთი ფრიად საცილობელი და რთული საკითხთაგანი იყო თეიმურაზის თხზულებათა სრული აღრიცხვა. საქმე ისია, რომ ჩვენი მკვლევარნი და გამომცემელნი თეიმურაზს ბევრ ისეთ რამეს მიაწერენ, რაც მას სინამდვილეში არ ჰკუთვნებია. ძნელდებოდა პირველ და

მეორე თეიმურაზთა ნაწერების გამიჯვნა. საილუსტრაციოდ საკმარისია თუ აღვნიშნავთ, რომ ისეთი სერიოზული მკვლევარიც კი, როგორიც იყო პროფ. თაყაიშვილი, მის მიერ გამოცემული «თიმსარიანის» მთარგმნელის ვინაობაში ვერ ერკვეოდა: „ეგ კი ნამდვილათ არ ვიცით, რომელ თეიმურაზ მეფეს ეკუთვნის თარგმანი, პირველს თუ მეორეს“¹.

¹) თიმსარიანი, ე. თაყაიშვილის რედაქციით, ტფ. 1903, წინასიტყვაობა

კრიტიკული კვლევა-ძიების წყალობით თეიმურაზის სახელით ცნობილი თხზულებათაგან შემდეგი ნაწარმოებნი გამოირიცხა:

1. „განთქმულა პირველ ბრძენთაგან სიდარზაისლე მესხისა“ [დაბეჭდილია ზ. ჭიჭინაძის გამოცემაში: «ლექსნი თქმულნი მეფის თეიმურაზ პირველისაგან», ტფილისი 1886, გვ. 7; შდრ. აგრეთვე ხელნაწერი № 3723 გვ. 81]. ეს ლექსი ეკუთვნის გოჩას (C¹ გვ. 367; შდრ. ე. თაყაიშვილი, Описание, , 232; პროფ. კ. კეკელიძე, ქართ. ლიტ. ისტ., , 401, შენ. 3).

2. „კაცმან უნდა თავის საქმე ყველა ღვითთა მოივარგოს“ [ზ. ჭიჭინაძე, გვ. 7; ხელნაწერი № 3723, გვ. 81] – ეკუთვნის ვახტანგ VI-ს და მოთავსებულია მის ავტოგრაფულ ნუსხაში (№ 4500 s, გვ. 266; შდრ. Описание, , 404).

3. „ესე არს სიბრძნე ბერძენთა: პირველ ფილოსოფოსობა“ [ზ. ჭიჭინაძე, გვ. 8; ხელნ. № 1512, გვ. 376; შდრ. აგრ. Y¹] – ამოღებულია არჩილის თხზულებიდან „გაბაასება თეიმურაზისა და რუსთველისა“ (№ 424 s, გვ. 31),

4. „გლოვა დედუფლისა“ [ჭიჭინაძე, გვ. 59-60; № 1512, გვ. 90-93; H2325] – ამოღებულია არჩილის იმავე თხზულებიდან („ცხოვრება თეიმურაზისა“, პ. იოსელიანის გამოცემა, 43-45).

5. ანბანთ-ქება: არა ბრძანებ გიორგ დედად, ესე ვიყავ ზეზ ზეთერზე“ [ჭიჭინაძე, გვ. 58; პროფ. კ. კეკელიძე, , 401] – ეკუთვნის ვახტანგს და ესეც მის დასახელებულ ავტოგრაფულ ნუსხაშია მოთავსებული (N 4500) გვ. 244; შდრ. ე.თაყაიშვილი, Описание, , 403).

6. ანი და ში: „ადმეძრა ბაგე გულის დადებით“ – მთელი რიგი წყაროების მოწმობით თეიმურაზ მეორეს უნდა ეკუთვნოდეს (2676 ა გვ. 147; 3704) გვ. 112; H2325; ცენტრარქივის № 201 და სხვ. შდრ. პროფ. კ. კეკელიძე, II, 441).

7. „ენა ტკბილი, ენა მწარე“ [ჭიჭინაძე, გვ. 7; № 3723, გვ. 81] – თეიმურაზ პირველს მიეწერება მხოლოდ № 3723 ხელნაწერის გვიანდელი ყალბი სიით. № 1512-ში ტექსტი შეტანილია უავტოროდ, D ხელნაწერში კი მოთავსებულია არჩილის თხზულებებში და, საფიქრებელია, ამასვე ეკუთვნოდეს (ყოველ-შემთხვევაში თეიმურაზის ავტორობა მაინც გამოსარიცხია).

8. 3723 s ხელნაწერით თეიმურაზს მიეწერება შემდეგი ერთსტროფიანი ლექსი:

ჩამოვიარე ბაღშია, მუნ ვნახე პირმზე ქალია,
შევხედე, ვიცან ჩემმებით, გულზედ მამედო ალია,
ნეტაი პირით მაწოვა, ძუძუში რომ სდის წყალია!
ხორემანს დიდად შევბრალდი, რომ მნახა ფერს შემკრთალია¹.

მოტანილი პაწაწკინტელა ლექსი უთუოდ ხალხური ნაწარმოებია და შესაძლებელია თეიმურაზის შესახებ იყოს შეთხზული (ხო-

რეზანი თეიმურაზის ცოლ ერქვა), მაგრამ ვერავითარ შემთხვევაში ჩვენ პოეტს ვერმივაკუთვნებთ.

9. ზოგიერთი ხელნაწერი² აგრეთვე შეცდომით მიაწერს თეიმურაზს არჩილის ცნობილ ტრაქტატს «ძველთა და ახალთა საქართველოს მელექსეთათვის».

აღ. ხახანაშვილი³ თეიმურაზს მიაწერს ერთ თხზულებას („მედარება ცივებისა და მღვდლისა“), რომელიც ჩვენ არსად შეგვხვედრია (არც თეიმურაზისა და არც სხვის სახელობისად) და რომელიც პროფ. კ. კეკელიძის ცნობით X-X საუკუნეში დაუწერია ვინმე მღვ. იოსებ კოშორიძეს⁴.

№ 3723 ხელნაწერის ზევით დასახელებული ყალბი სიით თეიმურაზსავე მიეწერება „აღმართა ბროლისა სვეტნი“, რაც, სხვა ცნობებით თითქოს არჩილს უნდა ეკუთვნოდეს, მაგრამ ლექსის ფაქტური მონაცემებით საეჭვო ხდება არა თუ თეიმურაზის, არამედ არჩილის ავტორობაც კი⁵.

ახლა ცოტა რამ თეიმურაზის ცალკე ნაწარმოებთ ამესახებ.

I. ვარდ-ბულბულიანი (სრული სათაურით: ლექსი მუნასიბი და ტკბილ-გაწყობილი, მსმენელთათვის საამოვნო ვარდ-ბულბულისა გაბჭობა, ღვთივ გვირგვინოსანის ხელმწიფის-პატრონის თეიმურაზისაგან ნათქვამი) შემდეგ ხელნაწერებს დაუცავს: A, C, D, E, K, L, M, P, Q, S, X, A¹, B¹, D¹, E¹, F¹, J¹, K¹, L¹, N¹, P¹, X¹.

შედგენილობის მხრივ სხვაობს B¹ და იმაზე დამოკიდებული ხელნაწერები (Q, D¹). ტრადიციულ ტექსტს აქ ერთვის „გაზაფხული-

1) ეს ლექსი დაბეჭდილი აქვს ე. თაყაიშვილს, Описание, . 353.

2) შდრ. დავით რექტორის ხელნაწერი № 1512, გვ. 376 და შმდ.; აგრეთვე ცენტრარქივის № 396.

3) Очерки, . 90.

4) ქართული ლიტ. ისტორია, II, 394.

5) შდრ. იქვე 421, შენ. 5.

სა და შემოდგომის გაბაასებას⁴ ბოლოსიტყვაობა, M-ს დაუცავს ერთი ზედმეტი სტროფი „იოსებ-ზილიხანისანი“დან (311).

ვარდ-ბულბულიანი ბევრჯერაა გამოცემული:

1. «ცისკარი» 1860, I-II.
2. დ. ჩუბინაშვილი, ქრისტომატია, II, 1863 წ.
3. არსენ კალანდაძე და ამხ., 1875 წ.
4. ზ. ჭიჭინაძე, ლექსნი თქმულნი.... 1886 წ.
5. ს. გორგაძე, ჩვენი ძველი მწერლობა (ამ კრებულის რამდენიმე გამოცემა არსებობს. უკანასკნელად გამოვიდა 1927 წელს).
6. აღ. ბარამიძე, ქართული მწერლობის ქრესტომათია (V-XVIII ს.ს), 1932 [ამ ქრესტომათიის ტექსტი წინამდებარე გამოცემას ემყარება].

ვარდ-ბულბულიანი სხვა თხზულებებთან ერთად დაწერილია იმერეთში 1649-1656 წლების განმავლობაში, როგორც ეს არჩილის მოწმობიდან ჩანს (ცხოვრება თეიმურაზისა, პ. იოსელიანის გამოცემა, 639-640):

შვიდ წელიწადს მოვიცადე

ახლა ვსთქვი შვიდის კრებისა მამათა წმინდათ დასება,

.

ვარდს ბულბული გავაუბნე, შემოდგომა გაზაფხულსა,

კვლავ სანთელსა პეპელაი, მისგან დამწვარ დადაგულსა;

ამ დროს ლექსი ვით გავაწყე, ძლივდა მხედავ მე სულდგმულსა!
მუნ მაჯამას შეყრილს ნახავ, აქ აქა იქ დაკარგულსა.

II. შამი-ფარვანიანი (შელაპარაკება და ზაასი, მათ-მათი შესაფერი მიჯნურობა და ფარვანასაგან თავი სდაწვით გაწირვა. ნათქვამი და გალექსული ღვთივ გვირგვინოსანის მეფის თეიმურაზისა-გან) შემდეგ ხელნაწერებშია: A, C, D, E, K, Q, T, S, X, A¹, B¹, D¹, E¹, F¹, I¹, M¹, X¹. აქიდან დეფექტური T და ¹ ერთიდაიმავე ხელნაწერის ნაწილებია.

შამი-ფარვანიანის გამოცემანი:

1. «ცისკარი» 1860, - V.
2. დ. გვიშვილისა და მ. ახპატელოვის, ტფილისი 1876 წ.
3. ზ. ჭიჭინაძის, 1886 წ.

შამი ფარვანიანი შეთხზულია იმერეთში 1656 წლის ზაფხულსა, თუშემოდგომაზე, რადგან ეპილოგში ავტორი პირდაპირ ამბობს:

ველარ გაუძელ შვიდ ზაფხულ მოწყენით ცუდად გდებასა-ო.
ხოლო ეს „ცუდად“ ყოფნა 1649 წელს დაიწყო.

III. ლეილ-მაჯნუნიანი (ლეილ-მაჯნუნისა ამბავი სპარსთა ენათაგან ქართულად ნათარგმანები ღვთივ გვირგვინოსანის მეფის პატრონის თეიმურაზისაგან და ლექსადაც მისგანვე თქმული) შემდეგ ხელნაწერებშია: A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, T¹, U¹.

რედაქციის მხრივ ლეილ-მაჯნუნიანის შემცველი ხელნაწერები იყოფა ორ ძირითად ჯგუფად:

A ჯგუფი: A, D, E, F, K, L, O.

B ჯგუფი: B, C, G, H, M, N.

I, J, T¹ და U¹ ნაკლულია. P-ში პოემის მხოლოდ ნაწყვეტიდა გადარჩენილა, მაგრამ თავისებურობით ის განცალკევებულად დგას.

აღსანიშნავია, რომ B ჯგუფის ხელნაწერები M-ისგამოკლებით პოემას ურთავს შემდეგ ზედმეტ სტროფს (ეს სტროფი აკლია P-საც):

მე ვწერ ამ წიგნსა, სახელად რომელსა მქვია დავრიში,
მაჯნუნ იყო ლეილისთვის ველად გაჭრილი დავრიში;
ზასრელმა მეფემ ინება მის შარბათ-ზაჰრი ყარიში,
შიგან ჩავარდა თვითანვე, სხვისთვის ჭა თხარა ჰარქიში.

ლეილ -მაჯნუნიანის რამდენიმე თავი უხეიროდ და რედაქტორის აღუნიშნავად დაიბეჭდა გაზ. «საქართველო» ს დამატებებში 1915 წელს (№№ 4., 6, 8, 10). ექსცერპტულად გამოქვეყნდა პოემა «ანთოლოგია »შიც (I) 1928).

არჩილის მოწმობით ლეილ - მაჯნუნიანი იმ დროს ყოფილა დაწერილი, როდესაც თეიმურაზი ქართლ კახეთის შეერთებულ ტახტს განაგებდა, ე.ი. 1629-1631 წლებს შუა (ცხ. თეიმურაზისა, 498):

ამ დროს ვსთქვი ლეილ-მიჯნური, ზილიხან-იოსებისა-ო.

IV. იოსებ -ზილიხანიანი 1927 წელს გამოსცა გ. ჯაკობიამ ¹. რედაქტორის განკარგულებაში იყო 18 ნუსხა (გვ. 02-03). ტექსტის შენიშვნებში ნაჩვენებია ხელნაწერთა ვარიანტები. მაგრამ

¹) იოსებ-ზილიხანიანის ქართული ვერსიები, ტფილისი.

გამომცემელს მაშინ გაუთვალისწინებელი დარჩა უძველესი B, A² და B² ხელნაწერები. ამჟამად ეს ნაკლი შევსებულია. ახალი მასალების დახმარებით აქა იქ საჭირო გახდა ძირითადი ტექსტის შესწორება, თუმცა შემჩნეული განსხვავებანი საერთოდ უბრალო ვარიანტული ხასიათისა გამოდგა.

იოსებ-ზილიხანიანი თეიმურაზის ერთერთ უადრინდელეს ნაწარმოებად უნდა იქნას მიჩნეული. დამახასიათებელია, რომ თითონ ავტორი მას „უწვრთელისა ნადვარს“ უწოდებს (309,²). პოემის დაწერის („თარგმნის“) ზუსტი თარიღი არ მოგვეპოვება, მაგრამ ერთი საბუთით ვიცით, რომ 1629 წელს თხზულება საქვეყნოდ ცნობილი ყოფილა. სახელდობრ, კათოლიკე პატრები 1629 წლის თარიღით აუწყებენ რომს: „თეიმურაზ საუკეთესო პოეტია, რადგან შეადგინა ისტორია იოსებისა“-ო¹.

V. შედარება გაზაფხულისა და შემოდგომისა

(შედარება გაზაფხულისა და შემოდგომისა; ერთმანერთის თავის ქებით, ჯობნით ბაასი და ცილება. ლექსად თქმული ხელმწიფის-მეფის თეიმურაზისაგან) შემდეგ ხელნაწერებშია: A, C, D, E, K, Q, S, X, B¹, D¹, E¹, F¹, J¹, X¹. აქიდან X და J¹ ნაკლებია და საერთოდ უვარგისია. Q და D¹ წარმოადგენს B¹-ს პირს. შედგენილობის მხრივ ზოგიერთი ხელნაწერი თავისებურობას იჩენს: C, S და F¹ წყდება 78-სტროფზე, B¹, Q და D¹ 79 სტროფისგან შედგება. უკანასკნელი ჯგუფის ხელნაწერები „შედარების“ ბოლო ტექსტებს ურთავს „ვარდ-ბულბულიანს“ დამოუკიდებელი სათაურით (გარდა Q-სი): „სწავლა სიტყვისა, ლექსი კეთილი“ (B¹), ან „სიტყვა სწავლისა“ (D¹).

შედარება გაზაფხულისა და შემოდგომისა პირველად დაიბეჭდა «ცისკარში» 1860 წ. ივლისის ნომერში, შემდეგ ის დ. გიგომეილიმა და ბ. ახპატელოვმა გამოსცა (ტფილისი 1876 წ.), ტექსტი მესამედ გამოაქვეყნა ზ. ჭიჭინაძემ (ლექსნი თქმულნი. . .). «შედარებას», ეპილოგის ლირიკული ნაწყვეტი (სტრ. 85 – 106) ცალკე სათაურით („ჩივილი სოფლისადმი“) დაბეჭდილია „ანთოლოგია“-ში (II, 1928).

თხზულება დაწერილია რაჭაში „უცხო-ღარიბად“ ყოფნისას, ე.ი. 1649 – 1656 წლებში.

¹) მ. თამარაშვილი, ისტორია კათოლიკობისა ქართველთა შორის გვ. 102.

VI. მაჯამა („ვიწყით ლექსთა ღარიბთა და მუნასიბთა აღწერად . ნათქვამი ღვთივ გვირგვინოსნისა მეფის თეიმურაზისა, კეთილ სასმენელი და ტკბილ-საამოვნო, მსმენელთათვის საძებარ სათარგმან-ბელი, სუფრისა და ლხინის დიდად შემამკობელი“) დაუცავს: C, D, E, K, P, R, T, Y, B¹, C¹, D¹, E¹, F¹, G¹, N¹, O¹, V¹ და X¹-ს. შედგენილობის მხრივ ხელნაწერებში დიდი არევ-დარვაა. გარკვეულად გამოირჩევა 4 ძირითადი რედაქცია.

პირველი რედაქცია დაბეჭდილია 1852 წლის «ცისკრის» № 6-ში და 51 სტროფისაგან შედგება. ცალკე ადგილები აქ გადასმულ-გადმოსმულია და არეულია. არცერთი ცნობილი ხელნაწერი ამ რედაქციას არ მისდევს.

მეორე რედაქცია იმავე «ცისკარში» გამოქვეყნდა 1853 წელს (№ 2) და შემდეგ ზ. ჭიჭინაძემაც გადაბეჭდა (1886 წ., ლექსნი თქმულნი...) ამ რედაქციას მთლიანად იმეორებს C¹ და N¹.

მესამე რედაქციას წარმოადგენს ალ. ბარამიძის მიერ გამოქვეყნებული ტექსტი (ანთოლოგია, II, 1928, გვ. 42-51), რო-

მელსაც ცოტა მეტ-ნაკლებობით იძლევა ყველა დანარჩენი ხელნაწერი.

მეოთხე რედაქცია დაუცავს R ხელნაწერს. ეს უვრცელესი რედაქციაა. აქ მოიპოვება საკუთრივ „მაჯამას“ გარდა, თეიმურაზის სხვა ნაწარმოებთან გამოკრებილი ადგილებიც (სახელდობრ ისეთი ადგილები, რომლებიც სტროფული „მაჯამის“ პრინციპზეა აგებული).

მაჯამას დაკვირვებული შესწავლა უდავოდ ჰყოფს მესამე რედაქციის უპირატესობას. ჩვენი ტექსტიც დალაგებულია ამ რედაქციის მიხედვით. მაჯამას ცალკე თავებად დაყოფისას რედაქცია იზიარებს პროფ. კ. კეკელიძის შეხედულებას ამ საგანზე¹.

VIII თავი (ქება და მკობა....) ხელნაწერთა უმრავლესობაში (D, E, K, P, E¹, N¹) ცალკეა გამოყოფილი და მაჯამას ტექსტს წინ უძღვის, B1 და D1-ით კი იგივე ცალკე გამოყოფილი „ქება“, პირიქით, მაჯამას ბოლოშია დართული. C, F¹ და V¹-ით საცილობელ თავს მაჯამა ერთვის უსათაუროდ. C¹ და N¹-ით მაჯამას უშუალოდ აგრძელებს „ქება“.

ბოლოსიტყვაობა არ აქვს C¹ და N¹-ს, ხოლო P-ს დაკარგული აქვს დეფექტურობის გამო. დიდ თავისებურობას იჩენს C¹ და R.

¹) შდრ. ქართ. ლიტ. ისტორია, II, 395-398.

C¹-ში „მეფეთა ქებას“ მისდევს ერთი უცნობი სტროფი და „გაზაფსულისა და შემოდგომის შედარების“ ეპილოგის ნაწილი (სტროფები 76, 79 – 108). აი C¹-ის ჩანართი სტროფიც:

ყოვლის საქმის მოწევნამდის, კაცო, თავი განიცადე,
მოიწიოს, ნუ ისწრაფი; სჯობს, თუ ცოდვა გან იცადე!
მაგრამ დრომან სატანჯველში სულ შეგასწროს, განიცადე,
აწ გასჭვრიტე სოფლის საქმეს და სიკვდილი განიცადე,

თავის მხრივ R-იც იძლევა სხვა ხელნაწერებით უცნობ ერთ ჩანართ ადგილს (რომელიც მისდევს VII თავის 18 სტროფს):

კურთხეულმც არის ტფილელი, რა მწვეა ტკბილი ნაყოფით,
აწ ეს გამორჩა წიგნებსა, სხვას ვის უნახავს ნაყოფით?
მე ვეჭვ, რომ მართლად რუსთვლისა ესე[ა] გამონაყოფით,
აწ სული ჩემი ცოდვილი, ნეტამც, მას ამო ნაყოფით!

წარმოდგენილ სტროფს ხელნაწერში აგრძელებს შემდეგი გამოკრებილი ტექსტები (ნაჩვენებია სტროფების მიხედვით):

- a. შამი-ფარვანიანიდან – 28, 29, 67.
- b. ალექსანდრესა და ნესტანის ქებიდან – 3, 5, 6, 7, 8, 11, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 29, 30.
- c. ვარდ-ბულბულიანიდან – 4, 12, 15, 16, 30, 32, 42, 48, 62, 63, 75, 76, 84, 87.
- d. მაჯამადან – IV, 11.
- e. უცნობი-სტროფი.
- f. მაჯამას ბოლოსიტყვაობა.

აქვე ვაქვეყნებთ ამ მეორე (e) უცნობ სტროფსაც:

მოშორებისა ცეცხლი მწვამს, თავი მტკივიან ხანასო,
თავს უთხრა: თაო საწყალო, ბევრს სტირი, მაგრამ ხანა სო!
ვაჰ, ჩემნო ჭირნო ეგზომნო, ოთხმოცდაათო, ხან ასო,

თუ ვერა განახამ მეყვ[ი]სნო, სოფელს ვერ დავყოფ ხანასო.

მაჯამა შეთხზულია იმერეთში (სახელდობრ რაჭაში) შვიდ წლიანი ემიგრაციის დროს, ე. ი. 1649 – 1656 წლებში. ამასთან მაჯამა ამ პერიოდის ერთერთი უგვიანესი ნაწარმოებია.

VII. წამება ქეთევან დედოფლისა შემდეგ ხელნაწერებშია: A (ნაწილობრივად), C, G, K, Q, V, A¹, B¹, Q¹, R¹, S¹, U¹, X¹, Y¹. B¹ და R¹ გადაწერილია ნ. ჩაჩიკაშვილის მიერ და ერთგვარ რედაქციას იძლევა. S¹ წარმოადგენს R¹-ის პირს (გადაწერია მ. ჯანაშვილს).

72 სტროფის შემდეგ C, G, V, Y¹ ურთავს სამ სტროფიან ჩანართს საგანგებო სათაურით (სათაური აკლია G-ს): „ეს სამი ლექსი საბა ორბელიანისაგან არის ნათქვამი“-ო. 69 – 70 სტროფებს იცნობს მხოლოდ X¹.

პეტიტით აწყობილი ათი სტროფი (87 – 96), ცხადია, თეიმურაზის არ არის და რომელიღაც გადამწერ-გამგრძელებელს ეკუთვნის. თითონ თეიმურაზს დაუტოვებია ანდერძად: „ვინცა ლექსი მოუმატოს, მე არა ვარ მომდურავი“-ო (86). გამგრძელებელი იმოწმებს ამ ტაყვს: „მთქმელს ეთქვა: «არას ვემდურვი ამ წიგნის ლექსის მატესა»“-ო (95). შეიძლება ეჭვი დაბადოს მხოლოდ იმ გარემოებამ, თუ საიდან იწყება გაგრძელების ტექსტი. გამგრძელებლის სიტყვით: „ამ წიგნის მთქმელმან [ე. ი. თეიმურაზმან] ბოლოს თქვა ამავე წამების ლექსია“. მაშასადამე, გამგრძელებელიც ადასტურებს, რომ თეიმურაზმა თხზულების ბოლოს აღნიშნა სტროფების რიცხვი. მართლაც, 86 სტროფი სუკანასკნელ ტაეჰში თეიმურაზი აცხადებს: „მე ოთხმოცი ლექსი მითქვამს, სრულ ეს არი ბოლო თავი“-ო. რასაკვირველია, ავტორი აქ მხოლოდ დაახლოვებით ვარაუდობს სტროფების („ლექსების“) რაოდენობას: ოთხმოცი ლექსი მითქვამსო, თუმცა ფაქტურად 86-ია (ან 84, თუ 69 – 70 სტროფებს არ მივიღებთ მხედველობაში ყოველშემთხვევაში გამგრძელებელი არ უნდა იცნობდეს ამ სტროფებს). ასევე დაახლოვებით მსჯელობს გამგრძელებელიც: „ვთქვი შვიდი-ექვსია“-ო („ექვსია“ მას რითმისათვის სდასჭირდა: ლექსია, კვენსია, მესია). გადამწერელს ამჟღავნებს გამოთქმებიც „დაიწერა“, „მწერალი“. 87 სტროფი შინაარსეულადაც შეუძლებელია თეიმურაზს რომ ეკუთვნოდეს. ამ სტროფის ავტორი გვიამბობს: ვიღაც მონაზონი მომადგა, ხელნაწერი მთხოვა; უარი უთხარი, მაგრამ არ დაიშალაო. მეფის მიმართ მსგავს კადნიერებას ვერ გამოიჩინდა რომელიმე თუ გინდ „ უცხო რამ“ მონაზონი. გაგრძელების ტექსტი ცალკე დგას სტილისტიკურადაც. ნართაულ სტროფებს ჩვენ მხოლოდ სისრულისათვის ვბეჭდავთ. აქვე შეიძლება აღინიშნოს, რომ A ხელნაწერს ტექსტის დასასრულს მიწერილი აქვს წითურით : „ეს ბოლოს ლექსი ამ წიგნისა არ არის, ნუსხაში ეწერა და შეცდომით დავაწერეთ“-ო.'

გაგრძელება არ შეიძლება საბა ორბელიანს მივაწეროთ თუ გინდ იმ მოსაზრებით, რომ უძველესი ნუსხები A და X¹ პირველ დამატებას (საბას დამატებას) ჯერ კიდევ არ იცნობს. გაგრძელება დაწერილია შაჰ-აბასის სიკვდილის შემდეგ (აბასი გარდაიცვალა 1628 წელს), რადგან ტექსტში გარკვევით ნათქვამია, რომ აბასი „წამებითგან ხუთ წლამდის დაემხო“-ო (89).

წამება ქეთევან დედოფლისა პირველად გამოსცა ალ. ბარამიძემ ¹.

VIII. სოფლის სამდურავი შემოუნახავთ: C, R, U, F¹, H¹ და Y¹-ს. აქიდან 4 ხელნაწერში (C, U, F¹, Y¹) ასეთი სათაური

გვაქვს: „სხვა გვარნი ლექსნი დაიწყებინან. ვკვონებ პირველის თეიმურაზ მეფისაგან იყოს ნაბრძნები. ოთხ-ოთხი ტაეპი, ათექვსმეტ მარცვლოვანი შაირად“ R გაურკვეველად შენიშნავს; „აწე სხვა გვარნი ლექსნი იწყებინან, რომელ არიან შაირნი. არცა ეს უწყოდნი, ვისი თქმული იყო“-ო. H¹ ბიბლიოფილურ ცნობას უფრო ჰკვეცავს: „სხვა გვარნი ლექსნი დაიწყებინან, რომელ არს შაირნი“.

თავის მხრივ რედაქცია ოდნავ არ დაექვევბულა თეიმურაზის ავტორობაში. როგორც თემატიკით, ისე სტილისტიკის ყოველგვარი ნიშნებით „სოფლის სამდურავი“ თეიმურაზის უცილობელი ნაწარმოებია². ლექსის სათაური ჩვენ გვეკუთვნის. ტექსტი პირველად ქვეყნდება.

IX. გრემის სასახლეზედ (გრემი იყო კახეთის სატახტო აქალაქი) დაუცავს: D, G, K, C¹, E¹, H¹, I¹, X¹ და Z¹-ს. ხელნაწერები ჩვეულებრივად ურთავს: „აქა ხელმწიფესა მეფეს თეიმურაზს გრემის სახლეზედ ლექსები ეთქვა და ბალის სახლეზედ დაეწერა“. ტექსტი დაბეჭდილი აქვს ზ.ჭიჭინაძეს 1886 წლის გამოცემაში.

აღსანიშნავია, რომ 6 – 9 სტროფები მხოლოდ X¹- შია. განსაკუთრებულ ეჭვს იწვევს უკანასკნელი (9) სტროფი, ის თითქოს გადამწერს უნდა ეკუთვნოდეს.

¹) ანთოლოგია, , 1928. გვ. 34 – 41. აქვე აღსანიშნავია, რომ თითქოს ექ. თაყაიშვილს უნახავს ვახვახიშვილების ეკლესიაში 1819 წელს დაბეჭდილი „წამება ქეთევან დედოფლისა“ (არხეოლოგიური მოგზაურობანი და შენიშვნანი, 1, 1907, გვ. 262). სამწუხროდ, ამ გამოცემას ჩვენ არვიცნობთ (არცერთ ჩვენს წიგნთსაცავში ის არ იპოვება). ვკვონებთ, რომ ე. თაყაიშვილი დიმიტრი ბაგრატიონის შეთხზულ „ქეთევან დედოფლის წამებას“ უნდა ჰგულისხმობდეს“ მაგრამ უკანასკნელი 1822 წელს დაიბეჭდა (და არა 1819).
²) თეიმურაზს აკუთვნებს ამ ლექსს პროფ კ. კველიძე (, 389).

X. თამარის სახე დავით გარეჯას („ეს ერთი ლექსი ოდეს მეფე თეიმურაზ დავით გარეჯას მიბძანებულა და მეფის თამარის სახე უნახავს, მის მუნასიბად უბძანებია“) მხოლოდ სამ ხელნაწერშია: D, E, K. იბეჭდება პირველად.

XI. ანბანთქებანი შემდეგ ხელნაწერებს შემოუნახავს:

1. C, G, P, Q, T, U, V, Z, B¹, F¹, H¹, Y¹, Z¹.
2. D, G, K, N, P, U, T, B¹, C¹, H¹ M¹ Q¹, Y¹, Z¹.
3. P, Q, T, B¹, C¹, H¹, M¹, V¹, Y¹, Z¹.
4. C, G, F¹.

1, 2 და 3 ანბანთ ქება პირველად ქვეყნდება, მე-4 დაბეჭდილი აქვს ზ.ჭიჭინაძეს.

XII. შვიდთა კრებათათვის („ქება და დიდება წმინდისა და ერთარსებისა სამებისა და ღვთაებისა ბუნებით განუყოფელისა. კრებათაგან დამტკიცებულისა, ჩახრუხაულად თქმული მეფის-პატრონის თეიმურაზისაგან“) შემდეგ ხელნაწერებშია: C, D, E, G, P, Q, O, Z, B¹, D¹, F¹, H¹, J¹, X¹, Y¹, Z¹.

დაწერილია ეს თხზულება 1649-1656 წლებში, ტექსტი პირველად ქვეყნდება.

თეიმურაზის ხელრთვა ამოღებულია საქართველოს მუზეუმის ერთი სიგლიდან (№ 2122 H), რომელიც დაწერილია 1631 წელს. (თეიმურაზთან ერთად სიგელს ამტკიცებს მისი ცოლი ხვარემანი).

ჩვენამდე მოღწეულა XVII საუკუნეში შესრულებული ორი პორტრეტი თეიმურაზისა. ორივე ეკუთვნის თეიმურაზის დაახლოვებულ პირს, განთქმულ მოგზაურსა და მხატვარს ქრისტოფორო კასტელს. პირველ პორტრეტში წარმოდგენილია თეიმურაზი ახალგაზრდობის

პერიოდიდან (სწორედ ეს დაერთო ჩვენ გამოცემას), მეორე პორტრეტი კი თეიმურაზის მოხუცებას გვიხატავს და შესრულებულია იმერეთში 1649-1656 წლებში. ეს პორტრეტი დართული აქვს „ანთოლოგიას (II, 1928).

დასასრულ უნდა შევნიშნოთ, რომ წინამდებარე ტექსტი დამზადებული იყო გამოსაცემად ჯერ კიდევ 1928 წელში, მაგრამ მისი დაბეჭდვა დღემდის ვერ მოხერხდა.

ა. ბ.

ვარდ-ბულბულიანი

[შესავალი]

1. ჰე, არსისა შემომქმედო! შენგან არი ყოვლიფერი:

ცა, ქვეყანა, ზღვა და ხმელი, დარი მზისა მონაფერი.

ვერვის ძალუც ხორციელსა ქება შენი შესაფერი,

და შენმცა მრისხავ, მოწყალეო, თუ ტყუილად მოგეფერი!

2. ვიწყო რამე სიტყვა მცირე, ბრძენმან ვინმე ყურად იღოს,

გულისაგან საუნჯისა ვის რა ედვას, გამოიღოს;

ჰმართებს, კაცმან კარგი ნახოს, მანცა მისგან გარდმოიღოს,

და უგბილმან და უგუნურმან ვერა რამე წამოიღოს.

3. სცანით, სიბრძნისა ტრფიალნო, ძალნი სიტყვათა თქმულისა,

უცებთა არად სანდომი, ცნობილთა – წამლად გულისა;

მე გამიმწარდა საწუთრო, აბეზარ ვიქმენ სულისა,

და სოფლისა ავად ბრუნვამან მე ერთობ გამაგულისა.

4. ფილოსოფოსთ ეფენთ სიბრძნე შვიდი არის, გან ექვსული!

ერთი არის, რიტორება, სიტყვათ შეთხზვნა განექსული;

ნამღევი ვარ, თუ ვინმე თქვას, ჩემებრ რამე განლექსული,

და უკვდავი ხარ – ცნობა გმართებს, პირუტყვად გაქვ გან ეგ სული?

5. ვარდისა და ბულბულისა ვის გაბჭობა არ ასმოდეს,

მას იამოს ეს ამბავი, თუ ვისთვისმე ხელი რბოდეს;

ვის მახვილი გულად ედვას, ცრემლთა ნაცვლად სისხლი სწორდეს,

და იგ უცილოდ წადიერად ყურსა სმენად მიუპყრობდეს.

6. გააუბნა ერთმანერთსა მოლა აჯამ ბრძენთა-ბრძენმან

ბულბულს ვარდი, ვარდს ბულბული სიტყვა ტკბილი, ენა გრძელმან,

სალხინო და სალადობოდ, სხვად არასმე შესაძემან;

და მიჯნურთათვის გულსა ლახვრად ჭირსა ლხინზე დასაძემან.

7. შევიწიო ძალი ღვთისა, მე დავიწყო თარგმანობა,

გაზაფხულზე დაიწყების აწინდელი სიტყვის თხრობა;

მზე კირჩხიბზედ გარდაჯდების, შეიქნების ქვეყნად თბობა,

და ფრინველთაგან შემდგურება, ჭიკჭიკი და ამო ხმოზა.

8. ზღვა დაწყნარდა ღელვისაგან, შეიცვალა ქარ-კეთილად,
ვითა გული გამწყრალისა, დამშვიდდა და იქმნა ლბილად;
მკსინვარება ზამთრისა და ყინვა დადნა, ვითა ცვილად,
და ხეთა იწყეს შემოსადვე პირველისა დანაწყილად.

9. ჰაერიცა შეიცვალა, ჟამ კეთილმან მოაბერა,
მანვე მიწა განაახლა, ვინცა პირველ მოაბერა,
მაქებარად ხელოვნისა გამოჩნდების მოამბე რა,
და გამისინჯეთ ლექს ქართული, ერთმანერთსა მოვაბე რა!

10. წელიწადის მოქცევამან მიწის პირი განაახლა,
იგ ოსტატი ხელოვანი პირველ იყო, განა ახლა?
ქარი, მიწა, ცეცხლი, წყალი, ერთმანერთსა თან აახლა,
და ცა ყინვაზე, მიწა წყალზე ადრიდგანვე დაასახლა.

11. გაზაფხულის წვიმამ ხშირმან ჟანგიანი მიწა რეცხოს,
ხენი ხილთა გამომღებლად მიდგომილი დაიკვერცხოს,
ამაუბნა ჭიკჭიკითა – ლამის მეცა გამამერცხლოს,
და მელექსემან ხამს, თუ სიტყვა ახალასოს, წმინდად ვერცხლოს!

12. ვითა ტურფა ახალ-რძალი საწუთროსა დანაზრობდა,
წყლისა პირსა ალვა ნორჩი ტურფად რასმე ტანად ზრობდა;
ყვავილნი და მწვანე მოლნი თავსა მიწით დანაზრობდა,
და მზისა შუქთა მომლოდნელი იგ არვისგან დანაზრობდა.

13. ჯერ ვადიდო, რაც ძალ მედვას, შემომქმედი მისგან ქმნილმან,
მაგრა რა ვქნა – სოლომონცა მცირე რამე უთხრა ძლივ მან;
აწ მოვიტეე პირველსავე ამზავზედან სიტყვა-მცირმან,
და საქებლად ძალსა მისსა აღმოხეთქა ნერგთა ძირმან.

14. დაუსწრო პირველ ყოველთა ყვავილთა მოსვლა იამან,
მოგვართვა სული სურნელი, იგ საყნოსელმა იამან;
თავმოდრეკილმან სიმდაბლით არ თავი გაიზვია მან,
და ტკბილად შეხედნა თვალმან და გულისა კარმან ღიამან.

15. სურნელი და პირად თეთრი გაიშალა იასამან,
ვთქვი: ესე სჯობს ფერად, სულად, დამამღურვა იასა მან;
მას ვერა სჯობს ერთი რამე, ვერ უდარებს, იასა მან,
და ვერ მიუველ მოსაკრეფლად, ვის დაუსვამს ია სამან?

16. ზამზახმან პირი გაშალა, იგ თავი სრულ მან დახარა,
ავგავსო სურნელეზბითა, ზედ ყოვლმან სულმან დახარა;
ვთქვი: ჩემთანც მოდი საწოლსა – ბაღშიგან სულ მანდა ხარა,
და ვფიცავ, ან ძმა ხარ ვარდისა, ან, ჩემმან სულმან, და ხარა.

17. რა მოვიდა დრო მოსვლისა, სუმბულიცა მოვა სითმე,
ნახა ვინმე პირად მზემან, თქვა: „ვსჯობვარო ნეტა რით მე!“
უსუნა და თქვა: „ეზომი მე სიტურფე ვით დაგითმე?
და შავი ხარ და სულ-ამბარი, ზილფად მინდი, ან დაგით მე!“

18. ნარგისი მოვა შვენებით, ყვითლითა შემოსილაო,
არ ვიცი, ვის ჰგავს, სით მოვა, ვისი გვარი და სილაო;
მისითა სურნელებითა წალკოტი სულ ავსილაო;
და გამდიდრებულა ბალი და მებაღე არ დავსილაო.

19. ყაყაო და არღვანი ერთმანერთსა ეუბნების:
– „სიტურფით და შვენებითა, ფერად ვერვინ გვედარების;
სურნელობით გვაჭარბებენ – გული ჩვენი ამით ჭკნების,
და მივიდეთ და გავერივნეთ, მათში ნურვინ გამოწყდების.“

20. სოსანმან უთხრა რეჰანსა: „ქუფრი გაქვს, თალხი ფერები,
გიგავს რამ მგლოვიარესა, გული ჩანს დანაბერები;
შენ სული გიდის სურნელი ტურფად რამ მონაბერები,
და უსული მაქვს და შვენება, მათთან მეც შევეფერები.“

21. ვით გიამბო რიცხვი, ზომი მათ ყვავილთა გარეგანთა,
სურნელნი და მრავალფერნი, არ თუ მგზავსი ეკალ-ნართა;
თქვეს: „მოველით უკეთესსა, მოვა, საქმე წაგვემართა,
და ჰვერობს ჩვენი ხელმწიფობა, რად დაყოვნდა, არ მოგვმართა?“

22. თქვეს: „რა გვექმნების უმისოდ ვარდისა მომლოდინესა?
ჩვენ თავი დაგვიც სამონოდ მისთვის, გლახ, ცრემლთა მდინესა“.
მოვიდეს, ნახეს გაშლილი, თქვეს: „ეგზომ ტურფა ვინ ესა?“
და თაყვანი სცეს და შეიტკბეს, გალიმდეს, გაიცინესა.

23. მათ შუა დასვეს ხელმწიფედ, იგი მისებრივ შვენოდა,
ეგზომი მათი სიტურფე მასთან არ გამოჩნდებოდა;
მეფე, გლახა და მდიდარი იშვებდენ, არ მოსწყენოდა,
და იგ, მისთვის ხელი, ბულბული თავს ევლებოდა, მღეროდა.

24. ბალი, ბაღა და წალკოტი შეამკო, დააშვენა მან,
იგ მონად შექმნა ყოველნი თეთრ-წითლად შუქთა მფენამან:
სრულ საყნოსელი აავსო სურნელებისა დენამან,
და ვედარა ქნა რა სევდამან, შეჭირვებისა წყენამან.

25. ყველამ მომართა სალხინოდ, იგ ვისცა სცალდა, ვის არა,
რცხვენთან ჭირისუფალსა, თვარ შეჭირვებით ზის არა;
შელეწეს ზღუდე, კარები, ღობემან ვედარ ისარა,
და რალა იციან ღამისა, ან მზისა ამოსვლისა რა?

26. ბულბულისა რაღა გითხრა მრავალგვარად ყევა, მღერა,
მისმან ეგზომ ხელობამან ყოვლი სული შეაჯერა;
იგ სულისა დაუღებლად ზახილი და ცრემლთა დენა,
და ვარდმან ნახა, ითაკილა, შეუვიდა გულსა წყენა.

27. მან ერთ-დღე იხმო მებაღე ხალვათად თავის წინარე,
თქვა: „გკითხავ რასმე, მიაშბე, თვარე გყო ცრემლთა მდინარე;
ბევრ-მრავალ-გვარად მხმობელი, მითხარ, ეგ ჩიტი ვინ არე?
და კვდების, იწვის და იძახის, არვის უნახავს მძინარე.

28. „რა მე მოვსულვარ, მას აქეთ ბრუნავს ამ ჩემსა არესა,
დაფრინავს სრულა ხედახე, იძახის, კენესის მწარესა;
რა გამეღვიძოს, აქ ვნახავ ჩემზედან დამბრუნვარესა,
და პირს არ შეიღებს, არ გავლის გარე ბადისა კარესა.“

29. „ბევრჯერ მინახავს უსულოდ ეკალთა ძირსა მდებარე,
გავბედავ უთხრა: «დამარხეთ, რა ბალში მოვა მებარე».
იტყვის: «ვცოცხალვარ, რად მმარხავთ? – გულსა ცეცხლი
მწვავს მდებარე!»
და აწ მითხარ: – მე და ეს ბალი შენს ხელთ ვართ, შენ მოგებარე“.

30. მებაღე ჰკადრებს: „ტურფაო თვალად, ფერად და სულადო!
იხარებს ყოვლი ქვეყანა, რა მოხვალ კარგ-უსულადო,
მე შენი სამსახური მაქვს ჩემად სიცოცხლედ, სულადო,
და მე ვხედავ ამა საწყალსა ჰკვისაგან გარდასულადო.“

31. „მიბრძანე, მითხარ მართალი – თვარ ვიკადრებდი მე რადო!
შენთვის იწვის და ენთების, პირისპირ გიზის მზერადო;
თავსა გველების ხელქმნილი, ზედ დაგჭიკჭიკებს მღერადო,
და აწ შენცა ჰკითხე, გაიმბოს, უბრძანე – «დამკვენეს მე რადაო»?

32. „რა წახვალ, დაიკარგების, რა მოხვალ – მოვა ესეცო,
გაკვდების თავგანწირული, ხედავ, ლახვარსა ეს ეცო!
უსახლკარო და ღარიბი, ცოტა რამ ტანსა ეს ეცო,
და რას გერჩის, თვარემ შენ იცით – გავაგდებინო ესეცო!“

33. „თუ რასმე მკითხავ – დაეხსენ, იყოს ამ შენსა არესა,
ამოა, ტკბილი მხმობელი, ნუ მოშლი ბადის კარესა,
ბრალია, აქ არ იძახდეს, კაცმან გააგდოს გარესა!“
და არ დაიშალა, ბულბულსა სიტყვასა ეტყვის მწარესა.

34. აწ ბულბულსა სიტყვა უთხრა მქისე რამე, არ თუ ტკბილი:
„სადა მე და ან ვინ შენა? – ხელი ხარ და, ან შეშლილი,
ჰყეფ, იძახი დღივ და ღამე, გამიკრთების თვალთა ძილი,
და საქმე ხელად აგიღია, ერთობ მწელი, არ ადვილი.“

35. რა ბულბულს ესმა, იამა ვარდისა გაუბნებაო,
უზომოს სიხარულითა ვედარ ზის, ზე-ქვე ხლტებაო:
– „ჩემისა სიკვდილისაგან, მითხარ, თუ რა გერგებაო?
და თუ გაგეყრები ცოცხალი, მე სული ამომხდებაო!“

36. „რად ეგრე უცხოდ გამხადე, ბრძანებ: – «შენ ვინ და მე ვინა?»
ცეცხლსა უშრეტსა უწყალოდ სხვამან ვინ დამაწვევინა?
შენი შეიდი ბულბული კარში რამ გაგაწვევინა?
და ნეტარძი, დამხსნა სურვილსა, ცოცხალს არ გამაწვევინა!“

37. ვარდმან უბრძანა ბულბულსა: „უჭკვო ვინმე ხარ ხელადო,
იგ შენი ვინმე საფერი სჯობდა სჯობდა აგელო ხელადო;
უფრო სხვა გვარი უნდოდა ჩემთვის გაჭრილი გულადო,
და ხელმწიფეთ სატრფიალოსა რად გამხდი საკიცხველადო?“

38. ბულბულმან უთხრა: „პირ-მზეო, რად აგრე მომიშორეო?
ეგრე მწარისა სიტყვითა გულში ლახვარი მორეო,
შენს ახლოს ყოფნას არ ვღირსვარ, ეკალში გამაგორეო,
და აქ შენს წინ თავსა მოვიკლავ, თუ კიდევ მეტყვი «შორეო»!“

39. ვარდმან თქვა: „შენი სიტყვები მე გულში მეცა დანადო,
მიჯნური უნდა საფერი, – ვინც ნახონ – თვალად, ტანადო,
მე ვარ ყვავილთა ხელმწიფე, ვის ხედავ ჩემისთანადო?
და დამეხსენ, თვარ გაცემინებ, სიგრძე მოგეცეს განადო!“

40. ბულბულმან უთხრა: „საკვდავად მე თავი გამიწირაო,
მე შენი შეკვეთილი ვარ, არ სხვა ფრინველი, ირაო;
მომკლავ, დამარჩენ – მე შენმან სიტურფემ გამაკვირაო,
და შენად საფერად დაგმღერი, არ ავად რასმე ვყვირაო.“

41. ვარდმან უბრძანა: „ღვთის მადლსა, დამეხსენ, გამეცალეო,
გვერც მახლავნ ტურფა ყვავილნი, ამათთვის მომაცალეო;
სტუმრად ვართ, ცოტა ხანი გვიც, ეს ბალი დაგვიცალეო,
და სხვაგან ქენ შენი ბუნაგი, ადგილი გარდიცვალეო.“

42. აწ გაახშირებს ბულბული ტირილსა, სულთქმა, უშეზსა,
იგ სისხლის ფერად ნაღებსა, გლაზ, ცრემლებს გარდმოუშვებსა,
ეტყვის: „სად მაგდებ, საწყალსა ტყვესა აწ შენგან უშვებ სა?
და მეც ვიცი, შენი შვენება კაცს ცოცხალს არ გაუშვებსა.“

43. „არ გაგეყრები, ცოცხალი რომ წვრილად დამახვეინო,
შენსა ეკალსა ავეცმი, სხვა შტო არ ვიცი, ხე ვინო;
ფეხთ ქვეშ მოგიკვდე, ჩემზედან საყელო გარდგახვეინო,
და ჩემისა სიბრალულითა სიცოცხლე დაგაწყვეინო!“

44. ვარდმან უბრძანა: „ბულბულო, ვერ გხედავ ჩემსა ფერასა,

ვიც გაწყენ, მაგრა არ ღირსხარ პირისპირ ჩემსა მზერასა,
სხვაც არის ტურფა ყვავილი, ჩამომეკიდე მე რასა?
და ნახე, თუ ჩემისთანასა აღმოანორჩებს მზე რასა“.

45. „მე თავის ქება მრცხვენოდა, აწ არ დამეხსენ – ვიქებო:
მიწის ნაყოფსა ყოველსა სიტურფით გავაქიქებო;
თასს მოუხდები სავსესა, ჭიქასა მე ვაჭიქებო,
და მჭვრეტელნი გულსა ეტყვიან: «ესე სჯობს, მასთან იქ ებო!»

46. „მეფენი და ხელმწიფენი ნატრით თავსა გარდმიყრიან,
რა მე მნახვენ, გულისაგან შეჭირვებას გარდიყრიან,
დაიმონის სულმან ჩემმან, ბალით არსით გამიყრიან,
და სხვა ტურფა რამ სანახავი. ჩემგან კიდე აი, ყრიან!!“

47. „ხელნი ხელქმნილსა მადრიან, მიჯნურნი – სამიჯნუროსა,
ჩემზედ შეითხზვენ რიტორნი სიტყვასა მათებუროსა;
ვინ თავს დამირჭობს, არა მშურს გვირგვინი მათ ებუროსა,
და ნახე, სული და წამლობა თუ ვინმე გამომწუროსა!“

48. „კეკლუცნი დაწვთა მნათობსა შემირჭმენ, ზედან მიდებენ,
უნდათ, რომ იყვენ ჩემთანა, მითვისტომებენ, მიდებენ;
მაგრა ცუდია – მნახავნი უტურფესობას მიდებენ,
და „გგავს, მაგრა კიდეუ შენ სჯობო“, – მე ამით გულსა მიდებენ.

49. „აშიყ-მაშიყნი რა ჟამად ერთმანერთს შეეყრებოდეს,
ხელთ უჭირავარ ორთავე, წოლად რა წაეყრებოდეს;
უჩემოთ არცერთი ვარგა, რა დაწვენ და ეყრებოდეს,
და მათსა საწოლსა, საჯდომსა ქვეშ სხვა ვინ წაეყრებოდეს?“

50. „ქალნი ტურფანი, კეკლუცნი ჩემთვის წალკოტად მორებენ,
დამკრეფენ ბროლის თითითა, ეკალსა მომაშორებენ;
სურნელს უბესა ჩემითა ავსებენ, ამოყორებენ,
და ჩემს მიდამოსა ლხინობენ, თამაშობენ და გორებენ“.

51. „არ ჩამომეხსენ, მე თავი, მგონია, მაქებინეო,
შენ არ იცი და მე ვიცი, სადაური ვარ, ვინეო;
სად იყო ჩემი სამყოფი, პირველ სად მოვილხინეო,
და მე ბრძანებითა ღვთისათა სამოთხით მოვივლინეო“.

52. ბულბულმან უთხრა ტირილით, ცრემლით აავსო გობანი:
„დია გმართებს და გშენიან ყოვლითურთ ქება-მკობანი;
მაგრამს წესია კეკლუცთა მიჯნურზედ ამაყობანი,
და ყმობაცა აღარ მაღირსე, არ თუ ამხანაგობანი!“

53. „აწ მიწაშიგან ჩამაგდე, დიალ, ცად გაიწიეო,
მე გვარად ინდოური ვარ, შენთვის აქ მოვიწიეო;

შენისა სიყვარულითა, ხედავ, რომ დავიწვი, ეო,
და ცემა მიქადე, გაგდება, გვერცა არ დამიწვიეო“.

54. „უცხო ვარ, უამხანაგო, არ ცუდი ვინმე ჩიტია,
იადონი და მერცხალი – ვერა ხმობს ჩემთან – გვრიტია,
ფერად-ფერადი ჩემი ხმა ვერც სასმენელმან იტია,
და აწ მომკლა შენმან სურვილმან, საკვდავად შემომიტია“,

55. „მე სახაფიფო ყოველთა სათქმელად გამოსულია,
უწყალოდ შორს დაჭერთა მე ამომართვი სულია;
საჭვრეტლად აღარ მიმიშვი, არცა მკარ შენი სულია,
და შენად საქებრად მხმოხელი ვერც მაშინ დამასულია!“

56. „ბრძენთა და ფილოსოფოსთა, რიტორთა, მოშაირეთა,
სპარსთა, ინდოთა, ქართველთა – ცნობილთა, არ თუ ვირეთა –
შენად მიჯნურად დამწერეს ჩემთვის არ დამამვირეთა,
და თუ არ გვერობდი, რისთვის გთქვეს, მათ ვინ დაუყოფს პირებთა?“

57. „შენც იცი – ჩემი ამბავი არ ახალია, ძველია,
შენი ქება და დიდება ვიძახი – არ დამელია;
შემოგფრინავ და შემოგმზერ, გლახ, გული გარდამელია,
და ამდენი უსამართლობა გვკითხოს – მე მოველია!“

58. „რა გნახეს, გიხმეს ყოველთა ყვავილთა უტურფესადო,
შენად უფერად მიჯნურად, ნეტარ, დამწერეს მე სადო?
ეგზომ მოთქმა და ზახილი, მგონი, მეყოფის კვნესადო,
და დამწვი, გამხადე აბედად შენ იქმენ ჩემად კვესადო!“

59. ტირილით ხმობდა: „მარგეთ რა, მოდით, მიჯნურნო, მორებით,
წყლული მინახეთ ულხენი, იგ რომ თქვენცა გჭირსთ სწორებით;
ჩემგან ისწავლეთ ხელობა ახლო, ნუ ერთობ შორებით,
და ვერა მარგოთ რა – დამმარხეთ, საფლავად მიმაგორებით“.

60. „ეს ვის ასმია სულდგმულსა – ხელს უთხრას: «ნუ ხარ ხელიო!
ცეცხლსა მოგიღებ უშრეტსა – ნუ დაგეწვების ყელიო,
გატირებ სისხლის ცრემლითა – დაწვნი ნუ გაქვან სველიო,
და წადი და სხვათა უჭვრიტე – ჩემთან ხარ ნუ მომსვლელიო».

61. „მე წამეკიდა ეს ჭირი სხვათა მიჯნურთა მეტადო,
ვისთვის მოვკვდი და ვეწამე – აღარ მიმიშვა ჭვრეტადო;
მე ამას დავეჯერებულვარ – პირსა გიჭვრეტდე რეტადო,
და ისწრაფი ჩემსა სიკვდილსა ნაცვლად ცეცხლისა შრეტადო“.

62. თქვა: „ნეტარ, მომკლა, როდესცა მაჯა ვერ მცემდეს და მარა,
საკაცუზედან დამაკრა – ეს ბალი ისე დამარა;
ეკალთა ძირსა დამმარხა, მე დამძრა იქიდამ არა,

და ვერ მომეხმარნეს მოყვასნი – ძმამან რა მარგო, დამა რა?“

63. ვარდმან თქვა: „მესმა, ბულბულო, შენის სიტყვისა მიგება,
მეწყალვი, ვნახე, გლახ, შენი ჩემთვის ლახვარზე მიგება;
მაგრამ არ გამართებს შენ სხვათა მიჯნურთა თვალის მიგება,
და შენსა უღირსსა საქმესა წინა მისწრობა, მიგება“.

64. „მე ერთი ტურფა, უებრო ვარ ყოვლთა საქებარადო,
მთას აყვავდები მას უკან, როდეს მომკრეფენ ბარადო;
თეთრი ვარ ბროლის უთეთრე, ყირმიზი – ლალის გვარადო,
და საჭკრეტლად შვენიერი ვარ, სურნელი მუშკ-ამბარადო“.

65. მერე ეს ჰკადრა: „აწ შენი სიკეთე გამაგონეო,
ამისად შესადარებლად შენც თავი მომაწონეო,
შენი და ჩემი საქმენი გასინჯე და აწონეო,
და თუ ჩემს თავს არა ღირს იყო, დამეხსენ, ჩემო ღონეო!“

66. ბულბულმან სულთქნა საბრალოდ, ამოიკვნესა მწარენი,
ცრემლი დასთხია თვალთაგან სისხლის ფერისა დარენი;
მისის, სულთქმისა კვამლითა სრულ დაწვა იგი არენი,
და ვითამც თქვა სიტყვა ამაყი, იგ არ თუ სამუდარენი!

67. უთხრა, თუ: „თავი არ მომაქვს მე შენად საკადრისადო,
ერთიცა არ დამცდომია მანდეთ ლახვარი მკრი სადო;
ხამს სიბრალოლი გაქონდეს შენთვის უწყალოდ მკვდრისადო,
და ბრძანე, თუ ფილოსოფოსთა შენთვის არა მთქვეს, ვისადო?“

68. „ვითა შენ სხვანი ყვავილნი, ვერ შედარების მე ჩიტი,
შენზედ ვილოცავ, არ ვიცი მაქა, მადინა, მეჩიტი,
შემოგფრინავ და შემოგმზერ, პირდაპირ ჩამოგეჩიტი,
და შენთვის ვიძახი, შენს მეტი სხვა გზა არ ვიცი – გეჩიტი.“

69. „შენმან სურვილმან დამლია, თვალ-ტანად დამანასაო,
თვარე ფრინველსა ათასსა მე ვჯობვარ, არ თუ ასსაო!
დავსწყევლი ჩემსა მშობელსა, მამასა, იმ ანასაო,
და შენ სიკვდილისა სასმელსა, ვიცი შემასვამ თასსაო!“

70. „ყვავილში შენ ხარ ღარიბი, ფრინველში-მე ვარ, მგონია,
დაგვწერეს აშიყ-მაშიყად, მგონი, თქვენც გაგიგონია;
ესეოდენი უცხო ხმა შენს ეშუზე მომიგონია,
და შენს ეშუზე მოვკვდე, წავეგო – იგ ეგრე მო იგონია!“

71. „მკვრელნი, მთქმელნი და რიტორნი, მგოსანნი, მოშაითენი,
„ვარდ-ბულბულს“ გაიძახიან ყოველი სული იმთენი;
აწყა დამიწყე წუნობა, გამცრიცე, გამაყვითენი,
და შენი ბრაღია-შემშალე, თეთრ-წითლად პირი მითენი“.

72. ვარდმან უბრძანა ბულბულსა: „შენს ლაყაბს ვინ აუაო?
ხმა და უსული კარგი გაქვს, არა ხარ ხარაბუაო;
შენმან ეგზომმან ზახილმან მე ერთობ დამაყრუაო,
და თუ ერთხელ წავიკიდებით, ვინ ჩამოგვივა შუაო?“

76. „მოლექსეთაგან ნათქვამი სიტყვა მოიღე პირადო,
დაგწერეს ჩემად მიჯნურად – არ მიმაჩნიხარ ჩირადო;
რუსთველმანც მაქო, შენც იცი, ეკლიანად და ძირადო,
და შორს წადი, იყავ მიჯნური, აქ ჩემთან დაიწვი რადო?“

74. „იგ ახლოს მყოფთა მიჯნურთა ზრახვა არ დააკლდებაო,
შენ ვერას ირგებ, შემრჩება მე ცუდი მოყივნებაო;
არ შეადგების სააოდ იგი, ვინ ვისთვის კვდებაო,
და წადი და იყავ მშვიდობით, გეყოფა ცეცხლთა დებაო!“

75. ბულბულს რა ესმა, ცრემლთაგან დააყენებდა შორევსა,
– „რად მეტყვი, სულთა წამლებო, სიტყვასა მოსაშორევსა?
«სხვა გიყვარდესო» – ეგ სიტყვა გულში ლახვარსა მორევსა,
და შენსა ეშყსა და სურვილსა სხვისა ვისიმცა მორევსა?“

76. „ეგ ზომს ხანს შენი ხელქმნილი სხვაგან სად უნდა წარევდეს?
ხამს, თუმცა სხვათა მიჯნური შენს სიტურფესა წარევდეს;
შენი მძებნელი, გლახ, შენთვის თავს უნდა გაიმწარევდეს,
და შენისა მოკრეფისათვის ხელსა ეკალში წარევდეს“.

77. ესე თქვა, დაბნდა, უსულოდ ეკალში დანამცემობდა,
მას უბედურსა, საწყალსა გულზედან დანა მცემობდა;
ვარდს შეებრალდა, რა ნახა, თვალს ცრემლი გარდმომცემობდა,
და წყალსა ასხემდა გულზედან, ძლივ ჭკუას მონამცემობდა.

78. უთხრა: „რად შემეიქ, ბულბულო, შენის სისხლისა მზღვეველად?
სხვანიც ყოფილან მიჯნურნი არ შენებრ დასაწვეველად,
არ ჩამომეხსენ, არ ვიყავ შენი მე აქა მწვეველად,
და მოჰკვდები, – ცოდვა მომხვდების, – ვიცი, თუ გაგაგდო ველად!“

79. „ნება დამირთავს, აწ იყავ ბალისა ამ მიდამოსა,
მას ადიდებდი, ყვავილნი ვინც ასე ტურფად დამოსა;
გაიცდიდი და სინჯევდი თეთრ-წითლად, ყვითელ-მწვანოსა,
და შენიმც ბრალი აქვს, ვინც შენი გაგდება შეიწამოსა!“

80. ბულბულს რა ესმა, გაცოცხლდა, უძრავად აღარ ბნდებოდა,
სიკვდილისაგან დახსნასა, სიცოცხლეს იმედებოდა;
სისხლისა ცრემლი შეაშრა, ცეცხლი არ ისრევ სდებოდა,
და ვარდსა დაუწყო ყველაი – მის შესაფერად მქებობდა.

81. თქვა: „შენ მან მოგცეს მუქაფა, ვინ ეგრე ტურფად გშენაო, სალხენად ყოვლთა სულდგმულთა შეგამკო, დაგაშვენაო; სიკდილს მომტაცე, სიცოცხლე მიბომე იგ აქ შენაო, და დამწყვიტე დენა ცრემლისა, სულთქმა, კვნესა და ქშენაო!“

82. „შენით შვენის და იხარებს წალკოტი, ბაღა ბაღადო, ღმერთმან დაგბადა ყვავილთა თუ არ ხელმწიფედ, რაღადო? შენი გაყრა და შორს ყოფნა აღარ დამასვი დაღადო, და მუსიკთა ყოვლთა უტკბოსად მე შენი ქება ვღაღადო!“

83. „რომ არ გამწირე სიკვდილად, აღარ გამამე გარე მე, შენს მიდამოსა მამყოფე, იგ არ გაჭრილი მარე მე, არ მომიშორე, თუცაღა ახლო არ მიმიკარე მე, და ფერი, სული და სიტურფე ვეღარას შეგიდარე მე!“

84. „დაგბრუნავ, თავსა გევლები მე შეში ყურბან-სადაღა, შენ შემოგწირე საკვდავად გული დამწვარი, სადაღა, შენთვის მკვდარი და ტყვექმნილი, ნეტარ, წავიდე სადა ღა? და შენთანა ჩემად პატრონად, ნეტარ, ვიშოვნო სად აღა?“

85. „რამდენს ხმას ვიცვლი, ეგზომსა შენს სიტურფესა ვთვალო, შენთვის ხელქმნასა, დაწვასა ვიძახი, არ დავმალო; გაშლილსა გნახავ – დავიწვი, რა პირსა გაილალო, და ხმა-მაღლა შენსა მქებელსა გარეგან რასთვის მლალო?“

86. „გავცოცხლდები ერთ-წელ-მკვდარი, რა დრო მოვა შენი ფასლი, თავს დაგიწყებ შემოვლასა, სულს ამოვლას აღარ ვაცლი, უსულსა და ტკბილსა ხმასა საქებარად შენზედ დავსცლი, და შენს ჭვრეტაზედ სამოთხეში ყოფასაცა არ გავსცვლი“.

87. „ღლე დამელევის მაშინვე, ოდეს დაიწყეს ლევასა, გული ვერ გაძლებს ქვაქმნილი შენის გაყრისა ლევასა; მაშინ დაიწყებ უძღებად ჩემის სისხლისა ლევასა და მე დამიმკვიდრებ გულისა სევდასა, იგ მალე ვასა!“

88. „წავალ და დავიკარგები, შიგან ჩავჯდები ყანასა; თუ ხელს მოვჰკიდე, უცილოდ ზედ დავეხევი დანასა; ვეცადო, არვინ მალირსებს შენ-თანა წამოტანასა, და არ მოვინდომებ უშენოდ იქიდამ ამოყვანასა!“

89. „თვალით არას დავინახავ, შევიქნები უტყვი, მუნჯი, ვირ არ მოხვალ, მე სოფლისა სიყვარულსა არ ვიუნჯი; მე ბუღბუღად ვეღარ მიცნობს თათარი და ვერცა გურჯი, და სიკვდილისა მონატრესა მიწა მინდა ერთი ბღუჯი“.

90. ვარდმან უბრძანა პასუხი ტკბილი და არ გამწყრალეები:

სიტყვა იხმარე მსმენელთა საბრალოდ, შესაწყალები;
მიჯნურად ერთობ კარგი ხარ, გულსა გჭირს დასაბრალები
და მთქმელი ხარ ერთობ უებრო, ხმა გაქვს არ დასამალები.“

91. „ვითამც თქვეს ფილოსოფოსთა, საქმე რამ შეგიდარესა,
ერთს საქმეს ვერ ვემოწმები იგ მათგან ნაუბარესა;
მხედავ სადაც ვარ – ვაშვენებ იგ ყოვლსა არემარესა,
და ამას კი ვიტყვი, ვერ გხედავ თვალ-ფერად ჩემსა დარესა“.

92. ბულბულმან მისი პასუხი ვედარ თქვა, ენა დაება,
სიახლოვითა ეფონა ცოტა რამ ჭირი და ვება;
ამა სიტყვაზედ გარდაწყდა მათი ბრძოლა და დავება,
და მეც მომეწყინა ტყუილი ეს ცუდი გალაცება.

[ბოლოსიტყვაობა]

93. თქვას, თუ ვინმე: – „რა არისო ცუდს საქმეზედ სიტყვის გარჯას?“
ესეც მითხარ რა დამაკლდა, ანუ რამცა დამეხარჯა?
რიტორი ვარ, მსურის სიბრძნე, თვარ მომადგა ვისგან ბარჯა?!
და რაც მასმოდა მათგან, მეც ვთქვი, ლექსი არსად დამეხვანჯა.

94. ჰე, ღმერთო, დაუწყებელო, უკვდავო, დაუბერაო,
არარსის არსად მომყვანო, უსულოთ სულთა მბერაო,
ვინ უწყის – მოსეს, ელიას მთაზედან უამბე რაო?
და ცრემლნი პეტრესნი მომმადლენ, იუდად ნუ გამბერაო!

95. შენ მომიტევენ სიტყვანი უქმნი, არ ნაყოფიანი,
რომელმან ცითა უწვიმე და დარი მოეც მზიანი;
ცოდვასა ზედან სულგრძელებ, შერისხვა იცი გვიანი,
და ვაიმე, ცუდის ლაცბითა, თუ სული დავაზიანი!

შამიფარვანიანი

[შესავალი]

1. ღმერთო, ყოველთა ცხადთა და იდუმალთ დაუფარაო,
ვის სერაბინნი ვერ გხედვენ, პირსა ფრთა-მოუფარაო,
ვინ ისრაელნი განასხი, ზღვასა დაანთქი ფარაო,
და იგ შენთა ნებისყოფელთა ყოველთა სცავ და ჰფარაო.

2. ვის ძალუც ღირსად, ჯეროვნად შენის რასამე ქებისა,
ანუ მიწდომა მცირედ რამ შენისა ხელმწიფებისა,
ცა და უფსკრული, მთა-ბორცვი შენის შიშითა დნებისა,
და მხეცნი, ფრინველნი, ნიანგნი, ან რაცა წყალში ძვრებისა.

3. დიონოს ბრძენმან მოგვითხრა ანგელოზთ განწყობილობა,

იგ ცხრა დას-დასი გუნდობა, უკანა ანუ წინობა,
წმინდა არსობით ხმობა და იგ გალობისა ტკბილობა,
და ვერც ხილვა შენი, ვერ ცნობა, ვერცა რას მიწდომილობა.

4. სხვათ ბრძენთა თვითან ისიბრძნეს გულისხმითა და ცნობითა,
სოლომონს სიბრძნე შენ მიეც შენისა მონდომობითა,
მასთან – სულიცა ცხოველი, მით ვერვინ მის ოდნობითა,
და ვერცა მან სრულქმნა, ცუდად შვრა დავითის ქნართა თხრობითი

5. არისტრტელსა დაენტქა მისნი უფსკრულნი ცნობანი,
ეგოდენ ბრძენი ვერ მიხვდა, დააკლდა შენი ცნობანი;
გალილეველთა განაბრძენეს უწიგნოდ სულელობანი,
და ჰყავ, ვითა თევზნი, უხმონი – რიტორთა ხელოვნებანი.

6. ეს მიკვირს: ვერცა მათ გიცნეს – ენოს და პითალორამა,
მათი ზღვა სიბრძნე, ცნობანი – მიკვირს თუ, მიუღო რამა!
ვერ მოიხმარეს სწავლანი, ვითა ვირმა და ღორამა,
და გლახ, სულნი მათნი იგ თუ არ ეშმაკმან – მიიღო რამა?

7. არისტოტელმან აჯობა ყოველსა სიბრძნე-მქონელსა;
შენ, შემომქმედი, ვერ გიცნა, ვერ მისწვდა მიუწდომელსა,
სხვა რამცა ჰქონდეს ეშმაკსა, ანუ კერპისა მდომელსა?
და წარმართად მოკვდა, ჩავარდა ცეცხლშიგან არ თუ მონელსა.

8. სიბილა ბრძენმან სიბრძნითა სოლომონ გააკვირაო,
იგ გარდამოხდა სამხრეთით, ვითა ფრინველი ირაო;
შენი ცნობა და დიდება იმასაც დაეძვირაო,
და ჯვარისა მოსწავებანი კარგა რამ გააპირაო.

9. ბალამ ბოსორით ბრძენი და გრძნეული, მოგვი, მისარი,
იგ ვისცა სწყევდის გრძნებითა, ფიცხლად საკვდავად ის არი;
მგზავრ ანგელოზი წინ დახვდა, ხმალი აქვს, არ თუ ისარი,
და ჯორმან იხილა, დაუდგა უძრავად – ჰგავს, თუ ქვის არი.

10. ვერცა მან გიცნა სიბრძნითა, ვერც სწავლა მოიხმარაო,
ვარსკვლავი იაკობისი – ეს უნებურად წამაო,
ბაბილოვანით ბეთლემად, ვინ მოგვნი მოიყვანაო,
და ცრუ წინასწარმეტყველებით ეშმაკნი წარიყვანაო.

11. მე რა ვთქვა ცნობა-უსრულმან შენთვის საფერნი, რანი და,
ცოდვითა დაშავებულმან მართ ვითა იგ ყორანი და,
თუ კი წავწყმდები, რას მარგებს იგ ვინმე მომცეს რანი და!
და ქრისტეს მონა ვარ, მითა მძულს მეჩიტი, მინარანი და.

12. სრულ განსაცდელში დავლიე ჩემნი ჟამნი და დღენია,
სხვას ვისმე ჩემნი პატიჟნი არც ვის კი ამბად სმენია;

თვალთაგან ცრემლი უწყვეტი ნილოსის მსგავსად მდენია,
და ცუდად უსაქმოდ ყოფითა ცნობანი გარდამელია.

13. მე გასაძლებლად დავწერე ხან ისი, ხან ეს რამეო,
გული ამაზედ დავაპყარ, ბევრი დღე დავაღამეო,
სრულად ფიქრშიგან ჯდომითა გული არ შევიღამეო,
და ჩარხი უკულმა დაბრუნდა, ბედი დამტერდა, ვა მეო!

14. რაც გამეგონა სპარსთაგან წიგნები ლაყაზიანი,
ამბავი ანუ შაირნი სალალობო და წყლიანი,
ლექსი ლექსად ვთქვი, ამბავი არც ყოლ არ დავაგვიანი,
და პირველად სამიჯნურონი, ვითა ვარდი და იანი.

15. ვარდს გავაუბნე, გავაბჭე ბულბული მისთვის ხელეზი,
ხელს მოვაგონე ხელმქნელი, ცრემლი ვადინე ცხელეზი,
ბრძენთაგან შესაწყნარები, სიტყვა არ საკიცხელეზი,
და ცოტა რამ უკუ ვიყარე, სევდა ვქენ განათხელეზი.

16. შემოდგომა-გაზაფხული ერთმანერთსა შევადარე,
მე გაბჭობით გავაუბნე, სიტყვა ესრეთ მოვაგვარე,
ყველას ვისმე ცოტას ხანსა ვალაღობე, უკუ ვყარე,
და რაც რამ კარგი ორთავ სჭირდა, ყველას თავი მოუყარე.

17. შამი-ფარვანას წიგნისა ვინებე გარდმოღებანი,
ესოდენ ცუდთა ლაყაზსა ვინცა-ვინ მითხრას ქებანი!
არც ჩემის საქმით ნათქვამი, არც გულსა მქონდა დებანი,
და სპარსთ უთქვამსთ აშიყ-მაშიყად, მათგან არს მოგონებანი.

18. შამი სპარსულად სანთელსა ჰქვიან მათისა ენითა,
ფარვანა მისთვის მიჯნურად უთქვამს, გლაზ, ცრემლთა დენითა,
ყოვლთა მიჯნურთა უსაწყლე იგ სურვილისა სენითა,
და იგ გაულექსავთ ყურთათვის შაქრად და თაფლად სმენითა.

19. იფიქრა ისპანელმან, მელექსეთ შიგან ქებულმან,
კაცმან განთქმულმან სპარსთ შიგან, არ ცუდად მიდ-მოდებულმან;
განფინა მისნი სიბრძნენი, იგ უქეს ბრძენთა კრებულმან,
და მისთა ლაყაზთა თარგმნითა იგ არც მე დადუმებულმან.

20. თქმულა პირველად ფარვანა იგ სანთლისათვის ხელადო.
დასაზამითგან იგ მისთვის გაჭრილი მინდვრად, ველადო,
მისთა შუქთა და სხივთაგან უწყალოდ დანამწველადო,
და იგ მისთვის ყურბან-სადაღად, ფარვანა თავსა მვლელადო.

21. არც ერთი არის მართალი, ზღაპარი ყოვლის ხონები,
სარგებლად თქმულა კაცთათვის ეს ყველა მოსაგონები,
შეექცეს, ყური მიუპყრას სევდითა დანაღონები,

და იგ რიტორება გამოჩნდეს და სიბრძნე მოსაწონები.

22. ვინ ხართ გონების უფალი, მთარგმნელი დაღრმობილისა,
მოდით, სიბრძნისა ტრფიალნო, სმენად სიტყვისა ტკბილისა!
სცანით ღარიბთა სიტყვათა სალიზად შეწყობილისა,
და ვით ნაკადული ღარშიგან, სწორად მიდენით მილისა.

23. მოდით, მუჯუნურნო, რომელთა ცრემლთა გდისთ ნაკადულები,
იგ მოყვრისათვის საკვდავად, ვის შეგიწირავს სულები;
ვისაც გწვავს ცეცხლი უშრეტი, გაქვს გული დანაწყლულები
და ნახეთ ფარვანა დამწვარი, მკვდარი, სულ-ამოსულები.

24. მისგან ისწავეთ ყოველთა ხელობა, მიჯნურობანი,
სიყვარულისა ცეცხლშიგან იგ მისებრ გამოდნობანი;
მას ვითარ თავი გარდაუც, თქვენ მიაყოლეთ ცნობანი,
და თითი უკავეთ ყოველთა, ვინც ვერ, ჰქნათ მის ოდნობანი.

25. მას არგეთ რამე საწყალსა, დამწვარსა, დავალებულსა,
მას ტკბილი ამხანაგობა ავასხეთ, დავალებულსა;
წყალი დაასხით მოსწრაფედ მას გულსა დავალებულსა,
და ხელი დახურეთ თვალზედან საკვდავად დალულულსა.

26. ცოცხალს მიუსწრათ, ისმინეთ იგ მისი ნაუბარები,
რას ეტყვის მისსა დამწველსა – სცნათ სიტყვა მისი მწარები,
საყვარელისა შუქითა ფრთანი გარ შემომწვარები,
და უცილოდ მოკვდეს – დამარხეთ, თან მიატანეთ ბარები.

27. სანთელი ბრწყინავს, მიჯნურნი სხედან მის გარეშემოსა,
მას ადიდებენ, ვინ ეგრეთ ტურფად და ნათლად შემოსა,
ლალისა ფერსა ღვინოსა სმენ გემრიელსა გემოსა,
და ფარვანას ხედვენ მასთანა ხელსა, შემცდარსა, დელოსა.

28. ფარვანა სანთელს ევლება, შექმნილა მისთვის სადალა,
ჰკუა და ცნობა წასვლია – მას დაუკარგავს სადა ღა?
მის მეტი მისად პატრონად სხვა ვინ უნდოდეს, სად აღა?
და მიჯნურთა მისის ბრალითა გული დასწვია სადალ ა!

29. მათ გაუარმდა მეჯლისი მის საბრალოსა მზერითა,
იგ იტყვის: „ჩემსა ხელმქნელსა, ხედავთო, სჯობსო მზე რითა?
სრულად ერთობით ციერნი იგ აჰარბებენ ზე რითა?
და თქვენც მოიგონეთ მზე მზებად, ვინც ვინმე შეიზვერითა.“

30. მათ გაუახლდა სახმილი, ვინც ვისთვის ვინმე იწოდა,
სურვილმან მუნით საკვდავად იგ მათთვის დანა იწოდა;
უხელეს სხვათა მიჯნურთა ახლა ფარვანა იწოდა,
და აწ მოსთქვამს მისთა ჰირთა და საკვდავად გამოიწოდა.

31. ფარვანა ეტყვის სანთელსა: „მანათობელო ღამისა,
შენისა სიყვარულითა სული ამოსვლას ღამისა,
აშიყობამ და სურვილმან მე გული შემიღამისა,
და ნუმცა მექნების უშენოდ სიცოცხლე ერთის წამისა.“
32. „ამან შემშალა – ვერ ვხედავ ქვეყნად მე შენსა დარესა,
ზოგი რამ მზესა მიგიგავს და ზოგი რამე მთვარესა,
შენმან სხივმან და ციმციმმან ჭირსა დამაბა მწარესა,
და თავსა გველები, ნუ მომკლავ მე შენსა მემუდარესა.“
33. „კურთხეულმც არის, რომელმან ესრეთ დაგბადა შენაო,
ბრწყინვალედ კამკამებითა შეგამკო, დაგაშვენაო;
მეყოფის მუდამ უწყალოდ გულსა ლახვრისა შენაო,
და სულისა ამოსასვლელად შემქნია ბერვა, ქშენაო.“
34. „სხვას ვერას ვხედავ საწყალი, იგ თუ არ შენსა შუქებსა,
პირი და ენა დაეყო ყოველსა შენსა უქებსა!
სმა-ჭამა დამვიწყებია, ნეტარ რა გამასუქებსა,
და ფრთასა შემომწვავ საწყალსა, ვიცი, რომ ჩამსვამ ქუქებსა“.
35. „რა შენ ბრწყინვალედ აენთი, მე დასაწვავად მზა ვარ და,
მე შენთვის დავბადებულვარ, სხვა არ ვიცი თუ, რა ვარ და,
ჩემი სიცოცხლე, მორჩენა სათუოს იქით ჩავარდა,
და შენ ხელმქმნელი და მე ხელი – ეს ყოვლს ქვეყანას გავარდა.“
36. „ბრძანება ღვთისა ეს არის, ამ ნივთზე დავიბადეო:
შენი ტყვე ვიყო საწყალ, შენი მეხვიოს ბადეო,
არც წყალი მასვი საწყალსა, არცა წამალი მადეო,
და მოინდომე და მომკვდარვარ – შენ ესრეთ მოიწადეო.“
37. სანთელმან გასცა პასუხი, ძლივდა აღირსა გვიანად:
– „მე შენი რაც გავიგონე, არც ერთი მესმა ჭკვიანად,
ღვთისაგან დაბადებული მე რომ ვნათობდე მზიანად,
და რა გრჯის, რასათვის მოკვდები, დაიწვი დანაცრიანად!“
38. ფარვანას ესმა პასუხი მისისა დამდაგავისა,
იგ შორად განსაშორავი, არ თუ შეწყობა ზავისა,
თქვა: „თუ გავმლებდე უშენოდ, ვის რა შურს, ვის რა გავისა?
და არცა ვარ ცნობისუფალი, არცა ხელთ მქონე თავისა“.
39. „გული, ცნობა და გონება წამართვი ჩემო მზეო, და,
შენ გაქვს საკუთრად, ჩემთანა არც ბეწვი მოიძეოდა,
ჩემი სისხლი და სიკვდილი სრულად შენ დაგეზღვეოდა,
და როგორიცა ხარ, მე შენი ქება აწ დავიწყეო და“

40. „მზისაგან უბრწყინვალეა ეგ შენი კამკამებანი,
ქვეშე თეთრი და ზე წითლად ალისა მცხინვარებანი,
ვინმცა თქვას თქვენი შუქი და ან შვენებისა ქებანი!
და გულსა და თვალსა ახარებს შენი წინ ანათებანი.“

41. „ოქროზედ ვინმე აგანთებს, ჩამოსხმული ხარ ტანადო,
დასჩაგრავ ბრწყინვალეებითა, ვინ შვენის შენისთანადო?
ვერცხლს უთეთრე ხარ, შენთანა იგ გახდეს გასაბანადო,
და იგ სახლი სახლად არ ვარგა, უშენოდ – ბანი ბანადო.“

42. მთვარე რაზომცა ნათობდეს გავსილი ბნელ სადამოსა,
მისთა შუქთაგან უშენოდ ვახშამი ვერვინ ჭამოსა,
უშენოდ ლხინი, მეჯლისი – ვინძლი – ვინ შეიწამოსა!
და ეგზომმა უებრობამა, გლახ, შენმან მე მიწამოსა.“

43. „აწ რა ვქნა ხელმან, საწყალმან – სიკვდილი მამეწურაო,
თვალთაგან სისხლის ცრემლი მდის, ერთ წამ არ მამეწურაო,
შენ მოწყალეა არა გაქვს, არ ვიცი რა ვქნა, თუ რაო,
და ერთ ლუკმად არვის ვეყოფი მგელი შემქამს, თუ ტურაო.“

44. „რასთვის პასუხსა მიძვირებ, თვალთა საჩენო სულო, და,
ვირემდის სრულად არ მომკლავ, ნუ მეჭვ, რომ დამასულო და,
თავიდგან ჩემო დამწველო, აწ ჩემო აღსასრულო და,
და წადი, რას ჰყოვნი, რასა მრჯი შენ სულო ამოსულო და.“

45. სანთელმან უთხრა პასუხი ბრძენი, არ ცუდი ყბედობით:
– „მე ღმერთმან შემქნა სამადლოდ, შენ სადით მომხვდი ბედობით?
ხატთა და ჯვართა წილი ვარ სულისა საიმედობით,
და შენ რომ შემცდრობით დაიწვა, სისხლი რად ჩემსა ქედობით?“

46. ფარვანას ესმა, ატირდა მეტის მეტისა წყენითა,
ღონე მოელო საწყალსა, მხარი დაუშვრა ფრენითა,
კვლავცა დაუწყო ქება და ხვეწნა ცრემლისა დენითა,
და ჭირსა სჭამს, თავსა ევლება მასვე გარშემო ფრფენითა.

47. „ნუ მომკლავ უწყლად, ნუ გინდა ჩემი ცოდვა და ბრალეზი,
სხვას შენთვის მკვდარი ვის უნდი, თუ შენ არ შეგებრალეზი?
შენის სიტურფით ვერ არის ვერ ბროლი, ვერცა ლალეზი,
და აგავსებ ჩემის ცოდვითა, სიკვდილსა არ ვეკრძალეზი“.

48. „სხვა არვინ ვარგა უშენოდ, მე როგორ ვიყო ხელი და,
ლხინი და ჭირი, სმა-ჭამა უშენოდ ყველა ბნელი და,
ერთაჭამა და ქორწილი, მასპინძელ-საწვეველი და,
და ტურფა-კეკლუცთა ყრილობა, მიჯნურთა სულ დამწველი და.“

49. „ჭამასა გახდი სამოთხედ ბრწყინვალედ ელვარებითა,

ტურფათა გამომჩენელი – შემატებ, არ თუ კლებითა,
მას სრასა, სახლსა საჯდომსა ავსებ მათისა ქებითა,
და გონჯის სიგონჯეს დაჰფარავ შენისა მოხმარებითა“.

50. „მტერიც ვერ გაძლებს უშენოდ, ხარ ყოვლთა მოსახმარია,
მოყვარე ვარ და მიჯნური, ნუ ეჭვ, რომ გაგეყარია;
სიკვდილისაგან სიცოცხლე აწ ჩემი უფრო მწარეა,
და ველარ მოვიწვდი – ასეთი გულსა ისარი მკარია.“

51. სანთელმან უთხრა: „დამეხსენ ნეტარ, შენ ვინ და მე ვინა?
სამადლოდ შემქნა, რომელი საყდართა მჯდომი, ზე ვინა,
ეკლესიათა მსახურად სრულ ღამე გამათევინა,
და ვინ მკვდარსა მუდამ ამინთოს, მას ცოდვა არ აზღვევინა.“

52. „სრულ ჩემი საქმე სამღთოა, მე ვინ და მიჯნურობანი,
მუდამ მით ვნათობ, არა აქვს მით ვაარდსა ჩემსა ძრობანი,
ეგ შენგან არ მეკადრების, ეს არის მართლის თხრობანი,
და სიკვდილსა გიჯობს სიცოცხლე, რად გინდა სუდარობანი!“

53. ფარვანა ეტყვის მტირალი, იგ საწყლად მოუბარადო:
– „სულ ბრწყინავ უამხანაგოდ, მისთვის ხარ საქებარადო,
უნდა, რომ თავს გველებოდე სრულა თესლად და გვარადო,
და ვირემდი დავიწვებოდე, გარე გირბენდე ჩქარადო.“

54. ვითა ბულბული ვარდისთვის გაჭრილი, გახელებული,
შენ სჯობხარ ვარდსა სინათლით, მეტი ხარ, არ თუ კლებული;
ბულბულს მე ვჯობხარ მიჯნურად, გული უწყალოდ ღებული,
და შენთა შუქთა და სხივთაგან დამწვარი, დავალებული.“

55. „იგი იმღერს და იზახის, ყეფს ხმასა რასმე ამოსა,
არ იწვის, არცა მოკვდების, არც არა გაიმწაროსა;
პირსა გიყურებ მნათობსა და ტანსა ალვა-საროსა,
და რა ვეგდო მკვდარი, დამწვარი – შენც მნახავ უსუდაროსა.“

56. ვინ აქო ვარდი-ბულბული, შამი-ფარვანაც უქია,
ბულბულს ჰკლავს ვარდის შვენება, ფარვანას – სანთლის შუქია,
ვარდს უმზეობა დააჭუნობს, სანთელს დაავსებს ბუქია,
და საბრალოს მათსა მიჯნურსა ჭირი სჭირს არსუბუქია.

57. დრო მომეახლა ლხენისა-სიკვდილი მონაწურია,
ადარც მე მინდა სიცოცხლე, რადგან შენ აგრე გსურია,
რად არ გეწყალავი, უღვთოო, ხარ თურე კარა ურია!
და ეგ ეგრეც მიყავ – დამმარხე – ცოტა რამ სამსახურია!“

58. სანთელმან უთხრა: „საწყალო, რად გარდასრულხარ ჭკვისაგან?
ვით გასძლებს ჭირსა ეგზომსა გული უმაგრე ქვისაგან?“

მე შენს სიბრაალულს ჩამომხსენ, შენც მოისვენე წვისაგან,
და წადი და თავსა ეწივე მუდამ ლახვრისა ჭრისაგან!“

59. „ღმერთსა გაფუცებ, დამეხსენ, წადი და სხვაგან ირეო,
ცუდად ნუ გინდა სიკვდილი, შენთვის ნუ ამატირეო,
შენისა სიბრაალულითა მეც ლხინი დამიძვირეო,
და ცეცხლი გწვავს, ცეცხლი უშრეტი, ლახვრითა გაიგმირეო.“

60. ფარვანას ესმის სიტყვები მისისა დამწველისანი,
თქვა: „ამას იქით ვერ გავსძლებ – გულიცა მქონდა ქვისანი,
დრო მოუვიდა ბედკრულსა ამ სოფლით გარდასვლისანი,
და აწ ამას იქით მოკვდების, ამას აწ უნდა მისანი.

61. მხარი გაშალა, მიჰმართა, სად სანთლის შუქი კრთებოდა,
სულ მისთა ჭირთა, წაღებად, სადადად თავს ევლებოდა;
– თქვენც აგრე ჰქენით, მიჯნურნო, ვინცა-ვინ ვისთვის კვდებოდა!
და თავგაწირული სიკვდილად ცეცხლშიგან შეიწვებოდა.

62. მხარნი მოეწვნეს სრულობით, ქვე ჩამოვარდა, დაეცა,
მისთვის საკვდავად ლახვარი უნდოდა, მგონივ, და... ეცა,
ცოტა ხანს მუცლით ილოდა, სული უნდოდა გაეცა,
და გასწირა მისმან ხელმქნელმან, სხვას ვის უნდოდა დაეცა?!

63. მკვდარიც არ მოსხლტა სანთელსა, იგ ზედა ეკრა, ეხია,
ეწამა მისთვის, დაიწვა, მოკვდა, ლახვარსა ეხია;
მისად წაღებად საკაცე, არც უნაგირი, კეხია,
და არც ვინ დამარხა, შესუდრა, არც არა ზედა ეხვია.

64. რა ჩამოვარდა სანთლითა, სასანთლეზედან მდებობდა,
მკვდარი, უსულო, დამწვარი გაცივდა, აღარ თბებოდა;
მისის ცოდვითა სანთელი თავის სიკვდილსა ნებობდა,
და მიჯნურნი მისთვის მტირალნი ყველა მუნ შემოკრებობდა.

65. მუნით ტირს ცხელის ცრემლითა, სანთელს ღვარი სდის წვეთადო,
მისისა სიბრაალულითა გულსა სჭრის დანა მკვეთადო;
ნათელი სინანულისა მიჯობს გულს მადგეს სვეტადო;
და ეს უსარგებლო ლაყაბი მეყოფა მეტის-მეტადო.

[ბოლოსიტყვაობა]

66. გათავდა ესე ამბავი, იგ კითხვა-არაკობანი,
სიტყვათა შესხმა რიტორად, ენის სამკაულ-მკობანი,
არც სიხარული სულისა, არც არა ზატიკობანი,
და უსაქმოს მოწყენილისა ცუდი რამ ტიკტიკობანი.

67. ცუდად წოლით და გდებითა ეს მომაგონა რაჭამა,

ორმოს ჩამაგდო სოფელმან, ძირს ჩამიტანა რა ჭამა,
ღარიბმან კაცმან სხვა – იგ, თუ არ საყვედური – რა ჭამა?
და იგ ცრემლთა ჩემთა ნაკადმა ზე გარდახეთქა, გაჭამა.

68. ღმერთო, ნუ მიწყენ ამ ცუდსა ლაყაბსა, მიდმოდებასა,
ველარ გაუძელ შვიდ ზაფხულ მოწყენით ცუდად გდებასა,
შეჭირვებისა ცეცხლთა და გულსა სახმილთა დებასა,
და მოველი შენგან ხსნასა და შენსავე იმედებასა!

ლეილ-მაჯუნუნიანი

[შესავალი]

1. ღმერთო, რომელი თვით სიბრძნე ხარ სიბრძნის მომცემელობით,
არსისა არაარსისა სიტყვით დამბადე მქნელობით,
მომეც გონება მე ვიყო მადლობის შემწირველობით,
და ხელვჰყო წიგნებსა სპარსულსა ქართულად მე მთარგმნელობით.

2. მეშინის, ვა, თუ სოფლისა ცუდმან ზრუნვამან გამირთოს,
ნივთთა უკანა დგომამან სული ცეცხლზედა წამირთოს,
სიტყვა უქმისა პატიჟმან ჭირნი ჭირზედა დამირთოს,
და პეტრეს სამოთხის გაღებად კლიტე ვერავინ წამირთოს.

3. სიბრძნე ხამს მარგედ სულისა, განქარდეს ხორცთა შვებანი.
უკლებლად წერეს მამათა იგი წმინდანი მცნებანი,
არვინ იკითხავს წიგნებსა, შესწყინდეს ცუდად დებანი,
და მას არვინ ისმენს, ვარჩივე სოფლისა მიდ-მოდებანი.

4. სპარსთა ენისა სიტკბომან მასურვა მუსიკობანი,
მძიმეა ენა ქართველთა – ვერ ძალმიც მისებრ თხრობანი,
მათ შეწმასნილთა სიტყვათა მინდა მარტივად მზობანი,
და აწ გამოჩნდების ლექსითა მიჯნურთა შესხმა-მკობანი.

5. ლეილ-მაჯუნუნის ამბავსა შიხ შეიდს დავეცილები,
არაბეთს, ლაზა ქალაქად, იყვნენ მეფეთა შვილები,
ერთ ღამეს იშვნეს ორნივე, ჯერ ვარდი გაუშლილები,
და განათლდა იგი ადგილი, აღარსად იყო ჩრდილები.

6. პირ-მეტყველთა მარგალიტთა მათ სადაფი აღმოშობდეს,
კრონოს, ზევსი, ოტარიდი სინათლეთა მათ უძღნობდეს,
მუნა მყოფნი პირ-მთვარენი იმღერდეს და თამაშობდეს,
და – „მზე და მთვარე დაჯუფთილან, მათგან არსო“ –

ამას ხმობდეს.

7. მათ ძეობა გარდინხადეს, ორგან იყო სინხარული,
ორმოც დღესა ლხინი ჰქონდათ, ვის მოუვა თვალთა რული?
ამას გვანდა – მას ქალაქსა სევდა არის დაკარგული,
და არ იცოდენ, ბოლოს ჟამსა მათ დასწევდათ სიყვარული!

8. ვაჟი ჰგავს ლომის ნაკვეთსა, ქალმან ისწორა მზე არა,
ალვის ნაკვეთმან მნათობთა შვენება გაუზიარა.
მოუსხეს ძიძა ორთავე, თქვეს: „არამც მოემშია რა.“
და თუ თვალად ტურფა არ იყვის, ვაჟმან მოწოვის რძე არა.

9. გაკვირდეს ვაჟის საქმესა მოყვასნი დედ-მამიანად,
თქვეს, თუ: „რად არჩევს ლამაზსა, რად არის ასრე ჰკვიანად?“
მესტროლაბენი აწვივნეს, მუნაჯიბ-მერამლიანად,
და ჰკითხეს: „გვითხარო, ვით იყოს ყმა ესე დოვლათ-სვიანად?“

10. ქვიშას არჩევენ, რამლსა ჰკვრენ, ჰქონდათ ვარსკლავთა თვლი-
ლობა,
იკითხვენ, წერენ, არჩევენ – აქვთ დიდი გამოწვლილობა,
ეტლები რომელს ბურჯზე დგას, ქნიან ამისი ცილობა,
და ღმერთს შესტირიან მშობელნი – ყმას ჰქონდეს დღეკეთილობა.

11. მუნაჯობთა ცნეს ბოლო ჟამს საქმე მის ყმისა ყოფილი,
თქვეს, თუ: „იქნების ჰაბუკი მისებრი არვინ შობილი,
სიტურფეს ხედავთ ყოველნი, მზე შექმნა შუქ-გაყოფილი,
და სურვილის ეტლზედ შობილა, ეშყი აქვს გულს შეყოფილი.

12. ეს გამიჯნურდეს ამგვარად, სხვა ყოფილიყოს აროსა,
სხვათა მიჯნურთა ხელობა მან თავსა არ აკმაროსა,
სრბით განველტოდეს სამყოფთა, თავი მხეცთანა აროსა,
და მაშინ ცნან, ვინცა აწ ჩვენი სიბრძნენი გაიკმაროსა.

13. ესე თქვეს, ადგეს ყოველნი, წამოსვლა რადღა გვიანდეს?
გახარებულნი მშობელნი დაჰმუნდეს, დანაღვლიანდეს.
დედა ტირს, ბალი ვარდისა ცრემლითა დანამიანდეს,
და თქვეს, თუ: „ეგების არ იქნას“ – თავნი ღმერთსავე მიანდეს.

14. ორთავეს ზრდიდეს სათუთად, ვითა ღირდა და ჰშვენოდა,
მთვარესა ზედან შეწყობით ყორნის ფრთა-ბოლო ჰშვენოდა,
მუნ ათას ფერთა ყვავილთა წალკოტი მოემუნოდა,
და მათსა ვერ მჰკვრეტსა – ლახვარი გულსა უწყალოდ შენოდ.'

15. ოქროს ტამტშიგან ბანდიან ვარდის წყლით ერთგან ჩვილებსა,
რწყევდიან გასაფურჩნავად ვარდ-კოკობ გაუშლილებსა,
ათამაშებდენ ბაღშიგან ორთა მეფეთა შვილებსა,
და მათ მოწის ფერთა ღაწვზედან წამწამი დაუჩრდილებსა.

16. ვაჟი მონათლეს სუნათი, უყვეს რჯულისა წესითა,
სრულა შემოკრბეს არაზნი სალხინოდ, არა კვენსითა,
მის მეჯლისისა საქებრად სიტყვა მოვილო მე სითა?
და მათ დასაწვავად სოფელი ცეცხლსა უგზებდა კვესითა.

17. ვაჟსა დაარქვეს ყაისი, ქალსა ლეილი უწოდეს,
აწ ამას იქით ორთავე ცეცხლითა გული უწოდეს,
ნარგიზთა შავი ლახვარი, საკვდავად გამოუწოდეს,
და იტყოდეს „წიგნი ვასწავლოთ“ – სასწავლოს მალ მიუწოდეს.

აქა მაჯუნუნისა და ლეილის სასწავლოში მიყვანა

18. შვიდისა წლისა შეიქმნეს, ალვის შტო ლამის ახევდეს,
მოლას მიჰგვარეს, შეჰვედრეს, ტირილით, სულთქმით ახევდეს;
იკითხვენ ვითა ბულბული სურის, თუ ვარდსა ნახევდეს,
და მელნის ტბა მათთვის საჩრდილოდ წამწამსა გრეხდეს, მახევდეს.

19. მათ მნათობთა ერთი იყო ნათესავი, თესლი, გვარი,
ახლო იყვეს მეზობელნი, ძმათა შვილნი განაყარი;
ლეილიცა მოიზარდა – ალვა, აღმა ანაყარი,
და განგებითა იგიც იქმნა მას მოლასთან მინაგვარი.

20. ბერი იყო იგი მოლა, ბრძენი, ერთობ მონახული,
ორნივ ნახა, მოეწონა იგი უცხოდ დასახული,
თქვა: „ვინ ნახა ამათებრი დედის მუცლით ჩასახული?
და აწ განათლდა სახლი ჩემი, დარბაზი და მერმე ხული“.

21. მაჯუნუნი ხელსა დაარქვეს, სახელი ყმისა ყაისო,
მაქთუბში ნახა მისი მზე, გულსა ლახვარი დაისო,
ეტლსა ეტყოდა: „ესე სჯობს, ლეილი გულსა დაისო“;
და ფიცვედა: „არად სახმარ არსი – ვარდსა ნუ გაშლი, მაისო!“

აქა მიჯუნუნისაგან ლეილის გამიჯნურება

22. აკითხებდა იგი მოლა ორთავე თავ-აუღებლად,
ვინცა მორჩის მათ ქალ-ყმათა მჭვრეტთა ცნობა-წაუღებლად?
ბროლის ველზედ შავი მშვილდი თვით გიშრობდა გარდუ-
ღებლად,
და გაანათლეს მათ სასწავლო, არ მოღრუბლეს გარდუღებლად.

23. ვარდს გვერდით ყეფს ბულბული, იგი არე აუყრია,
ლეილისა სხივთა შუქსა – დარსა – ნისლი აუყრია,
თვალნი გიშრით მოუზღუდავს, წარბი მალლა აუყრია,
და მას ციერნი არ ჰკვირან, მნათობნიცა აუყრია.

24. ვინც ეშყს მიჰყვა, იგ უთუოდ ეშმაკთაგან გაიცადა,
სრულ გაშმაგდა, რა მიჯნუნმან მისი მკვლელი გაიცადა,
ნარგიზთაგან სასიკვდინე გულს ლახვარი გაიცა და,
და იტყოდა, თუ: „ჩემმა მკვლელმან სრა-სამყოფი გაიცადა!“

25. ერთ წიგნზედან იკითხევდეს ალიფსა და გინა ჯიმთა,
ყმა სურვილსა გაეშტერა, ვით პირველ თვეს მუნაჯიმთა,
იგ უჭვრეტდის მელნის ტბათა, გარ ინდოთა რაზმ-წყობილთა,
და თეთრ-წითელ ელვა კრთოდა მოცინართა ბაგე-კბილთა.

[აქა] შეტყობა მოლისაგან მიჯნუნისა და ლეილის
მიჯნურობისა და მათი გამოგდება

26. ვეღარ მალავს იგ სურვილსა, მაჯნუნს ცეცხლი მოეზოლა,
რა შეატყო მიჯნურობა, გაგულისდა მეტად მოლა,
შეიპყრა და სცემდა მწარედ, უნდა თუმცა დაექოლა
და თქვა: „მოგვლევდი უსაცილოდ, თუ ყმა იყოს ჩემი ქოლა!“

27. ყმა გააგდო, ესრე უთხრა: „გამეცალე უჭკვო, ხელი!“
ქალი დედას მიაბარა, ხმა გავიდა ავ-სახელი;
ლეილისა დედ-მამათა სწვავს სირცხვილთა ცეცხლი ცხელი;
და მაჯნუნს მიხვდა გაყრის ჭირი გულსა სენად მოუღბენი.

28. დედა ეტყოდა ტირილით ქალსა: „რა მიყავ შვილო, და,
თავი მომკვეთე, გამხადე არაბთა სასაცილოდა,
შენი შერცხვენა ვით გავსძლო!“ – თვალთაგან ცრემლსა მილოდა –
და „შენც მოგკლავ, თავსაც მოვიკლავ, იცოდე, უსაცილოდა!“

29. „ჯერ ქალი ხარ გაუწვრთნელი, შენ ვინა და ეშყი ვინა!
შენებრ შვილმან უწვრთნელომან დედ-მამანი მოაყივნა,
საყვედურთა ენა მკვეთმან დამჭრა, გული გამისივნა,
და რათ გაგზავნე სასწავლოსა, არ გამყოფე ჩემსა შინა!“

30. „ვთქვით: მოგვესწრა ჩვენ ასული, ალვის ნორჩად გვენაყოფის,
პირად მზე და ბაგე ვარდი, ჩვენთვის ლხინად ეს გვეყოფის,
მივსცეთ ვისმე შესაფერსა, ჭირნი შუა გაგვეყოფის;
და დაიძრახე, მოგვაყივნე, თავი არსად გაგვეყოფის.“

31. ქალმან უთხრა მას პასუხი ტურფა რამე, არა ცუდი,
ჰგვანდა – ჰხმობდა საფირონი პირსა მისსა დანაბუდი,
თავს მართლობდა უცხოდ რასმე, მართალს სჯობდა მისი მრუდი,
და ღონეს რასმე ედებოდა, იგ არ გატყდა, ვითა ქურდი.

32. „ვიცი მიწყრები, დედაო, მე შემცოდე ვარ, თურევ, და,
მიბრძანე: ეშყი არ არის, ხმელზე დგას, ანუ ცურევ და,

ფრინველია თუ ნადირი, ფერად თეთრი, თუ მურევი და,
და ხილი არის, თუ ყვავილი, წალკოტსა შიგან ურევი და?“

33. „ამბობთ რასმე, ვერ მივხვდარვარ, თუ რას ჰქვიან მიჯნურობა,
თქვენ გამგზავნეთ სასწავლოსა, აწ ვით მექნა მე ურჩობა?
თუ ყმამ რამე დააშავა, მოკლან – არ ვქნა მე სარჩლობა;
და ამის მეტი არა ვიცი, გამიბედოთ მე დარჩობა.“

34. დედა შესჯერდა ასულსა, სიტყვასა ზედან ტკბილებსა,
უკვდავებისა ბაგითა აკოცა თეთრსა კბილებსა,
რამცა ეცოდნეს ყმაწვილსა ჯერ ვარდასა გაუშლილებსა!
და ქმართან ამართლა, ეტყოდა: ნულარ ვღვრით ცრემლთა მილებსა.

35. ამას იქით ლექსთა სიტყვა სხვას ამბავზე მოკიდულა,
მაჯნუნისა გულსა წყლულსა ცეცხლი ცხელი მოკიდულა;
მან ლილი ვედარ ნახა, თვალი ვერსად მოკიდულა,
და გლახ, მოუნდა ველად გაჭრა, მხეცთა მოყვასად მოკიდულა.

აქა ამბავი მაჯნუნის ველად გაჭრისა და მიჯნურობისა.

36. ტირს, იმახის, ვითა ხელი, ჰკვა დაკარგა, სრულა ცნობა,
ვინმე აჩვენოს მისი მკვლელი, ან ამბავი ვინ აცნობა?
ან შეეტყო მისი რამე – არა ჰქონდა მისი ფლობა,
და მას სდიოდა თვალთა სისხლი, ცრემლთა ლამში მიეფლობა.

37. „დამეკვეთა შენი ნახვა, აწ მე რა ვქნა, ჩემო მზევი და,
ცრემლით სველი უბე-კალთა არაოდეს გამიმზევდა,
სული მორბის სწრაფით მანდეთ, გული კრული შენკე მზევი და,
და რადგან თვალნი ვერა გჭვრეტენ, ხამს დაბნელდეს, რადღა
მზევი და!“

38. მას სიცოცხლე აღარ უნდა, მოიცალა სულთქმა-კვნესად,
ქვად შეჰქნოდა გული, ტალად თვით აბედი, ეშყი კვესად,
ჰკიდავს ტვირთი სურვილისა სხვათ მიჯნურთა უმძიმესად,
და იტყვის: „მომცა ბედმან ხელქმნა, აწ გავიჭრა, ნეტარს შე სად?“

39. მიიღუნდის სამწავლოსა, სად ენახა მისი მთვარე,
ტიროდის და თავს აწყვეტდის, მას სიცოცხლე ჰქონდა მწარე,
იგ უებრო სიყმე, სიმხნე მისთვის იყო მოუხმარე,
და შესტიროდეს დედ-მამანი: „ჩვენ დაგვხოცენ უწინ, ბარე!“

40. მივიდოდის მას ადგილსა, სად ორთავე ეთამაშა,
იგ ჰკოცნიდის იატაკსა, სად მას ფეხი დაემამა;
იგლეჯოდენ დედ-მამანი სხვა რა ექნათ, ნეტარ, მამა?
და არ უსმენდის იგი ხელი, რომე სიტყვით დაემამა.

41. დღე-ერთ იყო თავის წინა, გლახ, მაჯუნის სახლსა ჯდომად,
დღე და ღამე გაუწყვეტლად მას ცრემლი სდის დაუცხრომად.
იგ საწყალნი დედ-მამანი გვერდს უსხდიან ახლო დგომად;
და გაუძნელდა, სურვილისა სენი სჭირდა გულსა მჯდომად.

42. მას გაუხსნელად, უმაშროდ სისხლმან წახეთქა მკლავითა,
შშობელთა ნახეს, შეიქნეს ყოფა-ქცევითა ავითა,
ცოტა უკლია საწყალსა მას სული აღმოჰქრა ვითა,
და უსისხლოდ ვედარ მოძრაობს ნივთები საბრუნავითა.

43. ეცადნეს და ვერას ღონით ვერ დასწყვიტეს სისხლი ყმასა,
დასტირიან დედ-მამანი, თავს იცემენ მაგრად ქვასა,
შეებრალნეს მას შობელნი, ამოიღებს ძლივლა ხმასა,
და ეტყოდა, თუ: „არ მოვკვდები, ნუ დაიხოცთ ჯერეთ თავსა.“

44. თქვა: „მოირბინეთ სამყოფსა, სად ჩემი მზე ზის მზეულად,
თქვენ იქით მიწა მოიღეთ ფიცხლავ აქ ჩემთან რბეულად,
რა იგი დავდვით მკლავზედან, წყლული ვერ ნახით ხეულად,
და სხვამ სისხლი ვერამ დამწყვიტოს, გამკურნოს მე მისეულად.“

45. თავს შეიდევს მისი საქმე, ფიცხლად მიწა მოტანილდა,
მკლავზედ დასდევს, სისხლი დასწყდა, იგ არ სწვეთდა, არცა
მილდა;
მაჯუნმა თქვა: „მოვრჩი, მაგრამ მე სიცოცხლე აღარ მინდა.“
და – „რად გდიოდა ცუდად სისხლი?“ – მათგან კითხვა დაუხშირდა.

46. ჰკითხეს; უამბო სისხლისა მკლავ-გაუხსნელად დინება,
თქვა: „ავად გახდა ლეილი, იგ ბროლ-ზადახში, მინება,
იქ იმას ხელი გაუხსნეს, აქ ჩემმან მკლავმა ინება,
და მისგან მომეცა პატიჟი, მისგანვე მომელხინება.“

47. სულთა ნაცვლად იგ მითქს სულად, მით მოძრაობს გვამი ხორცთა,
რა მოვშორდი, სისხლის ცრემლი მდის უწყვეტლა, არ მეხოცა
დამეშურვა ბედი კრული, ლამის სოფლით ამომხოცა,
და აწ მიმიშვით ველად გაჭრად, მხეცთა გვერდით დავემხო-ცა!“

48. რა ყმისაგან შშობელთ ესმა, გულსა ცეცხლი მოედების,
თქვეს, თუ: „მოკვდეს, ანუ შეცდეს, ასე რასმე მოედების!“
მათ მოყვასნი მოაწვივნეს, მმანი ჰყვეს თუ მოედების,
და „აწ გაგვეჭრას ეს თუ... ყელსა არ თუ თოკი მოედების.“

მაჯუნისათვის ლეილის თხოვნა

49. ტირილითა შესჩიოდეს მეგობართა, თვისთა ტომსა:

– „ვეწივენი თ წყალობას ჩვენ ღვთისაგან თუ რაზომსა,
შვილი მოგვხვდა, ჩვენ უჭკრეტლით პირსა-მზესა ვეფხებრ
მბტომსა,
და გამიჯნურდა, ველად გარბის, ველარ ვხედავთ სახლად მდგომსა.“

50. „აწ გვიშველეთ, გვარგეთ რამე, ვის ღმერთი გწამს ცასა მყოფი,
საქმე რამე მოგვიგვარეთ, ვირ ყმა იყოს ჭკვასა მყოფი.“
ნუგეში სცეს, სიტყვა უთხრეს ჭირთა შუა გასაყოფი:
და – „ნუ ინაღვლით, აწ მივიდეთ, სად მზისაა სრა-სამყოფი.“

51. „ჩვენ წავიდეთ, ქალი ვსთხოვოთ ამა ყმისა შესართავად,
ვინ მნათობთა უტურფეა უკაზმავი, მოურთავად,
ყმისა სწორი არვინა ჩანს, გვარად ერთ ხართ, არ თავ-თავად,
და მოვიჭირვოთ, აღარ ვიყვნეთ ჭირსა ჭირზე დასართავად.“

52. კარს მიუდგნენ მოციქულნი ლეილისა დედ-მამათა,
მოეგებნეს, ტკბილად დახვდეს, ვით ვთქვა ქება მაემანთა!
იგონებდეს, მზისა თხოვნას თუ რას სიტყვით შეემართა.
და სცნათ ბოლო-ჟამ სოფლისაგან, რაც მათ ქალ-ყმათ დაემართა!

53. სიტყვა-ბრძენთა მოციქულთა საქმე ვიმცა დაემროდა!
სთხოვეს პირ-მზე ქალი, ვისმცა ალვა ტანად დაეზროდა,
ეტყოდეს, თუ: „მზე არ მიხვდეს ყმასა, ვარდი დაეზრო და,
და იგ უფასო მარგალიტი ხერხით უნდა დაემრო და.“

54. ეგზომ ყმასა უებროსა ქალი ვისგან დაეჭირა!
სხვა აუგი არა სჭირს რა – ეშყი გულსა დაეჭირა,
ნარგისთაგან მას ლახვარი ეცა გულსა, დაეჭირა,
და მაშინ უნდა შველა-რგება, როდეს კაცსა დაეჭირა.

55. უპასუხეს: „ყმას ვინ სწუნობს? – ვიცით მისებრ არავინა,
საქმე გვიყო სათაკილო, საჩივარნი მოგვამჩივნა,
მისმან ეგზომ ხელობამან ჩვენ ასული მოგვიყივნა,
და სრულ აგვავესო სირცხვილითა, ჩვენ გვავენო და თვითცა ივნა.“

56. „აწ ჩვენ მივსცეთ ყმას ასული, თულა ცნობა მას ედების,
თვარე ხელსა როგორ შევრთოთ? – მასცა რამე გარდედების!
ჩვენ დაუვსოთ იგი ცეცხლი, რომელიცა მას ედების.“
და შეიყარნენ იგ მთიებნი, ყელი ყელსა გარდედების.

57. წამოვიდეს მოციქულნი, მათ ხედვიდეს მოცინართა,
თქვეს: „ჟამად გვაქვს ვარდთა კრეფა, რად ვამოყვსოთ ხელი
ნართა!“
ყაისს უთხრეს: „ნუღარ ხელობ, ღმერთმან საქმე გიწადმართა.“
და მან ნარგისი მოცინარ-ყო, ალვა აღმა აემართა.

58. მიიყვანეს ყაის სიძედ, მოყმე ტურფა, შვენიერი,
„ხოსროს თვალად, ფარ[კ]ადს ძალად ესე სჯობსო ხმობდა ერი,
თქვეს: – „ასეთი ხორციელი არ ნახულა მიწიერი“.
და ცუდი იყო ყველა მისთვის, ბედი ჰქონდა შენამტერი.

59. სრულ არაბთა დედაწულნი საქორწილოდ მოწვეულა.
ქალი ნახეს, თქვეს, თუ: – „ჟამად ვარდი გამლად მოწეულა,
განადამცა მისთვის ხელთა გული ცეცხლზე მოწვეულა,
და ბურავს ლალი მარგალიტსა, ზედან ტურფა მოწეულა“.

60. მას უჭვრეტდენ ბანოანნი გაკვირვებით, განამკრთალად,
პირსა მზესა უებროსა შავი ინდი აჯდა ხალად,
ზედ თვალ-წარბი გარდაშლოდა შავად რამეა – არ თუ მქრქალად
და ფიცვენ: – „მზისა უნათლეა, მგონი კმარა რძლად და ქალად“.

61. გარ უცევდა ზანგთა რაზმი, მელნის ტბები – თვალთა მორვად,
ვინმც მოურჩა მჭვრეტთა გული დაუჭრელი, დაუმორვად?
შვიდი არის მნათობთ რიცხვნი, აწ მით იქნას, მგონი, მორვად,
და ვთქვათ ციერთა მისი ჯობნა, არ თუ ვიყვნეთ დაუმორვად.

62. შინ მას ახლდეს პირ-მთვარენი, გარ ყრილობა იყო ერთა,
უნდოდა, თუ უებრონი იგ ქალ-ყმანი შეეერთა,
არ ინდომა შემომქმედმან, მას წყალობით არ უღმერთა,
და ბედი უნდა საქმის მოსვლას ყოვლთა კაცთა მიწიერთა.

63. სრულ მოაწივნეს არაბნი, თქვეს: „გავათხოვეთ ქალიო“,
შარბათი სვეს და დაასკვნეს – ყმას მისცეს ბროლ-ფიქალიო“,
ქებინის წიგნსა იკითხავს, მოლამ ახსენა ალიო,
და ყმას აღარა აქვს სრული ჭკვა, რეტად მიმოაქვს თვალიო!

ქორწილით გამიგდება მაჯუნისა

64. მეჯლისში სხენან, ლხინი აქვთ – სამოთხეს მიუდარობდა,
ყმამ იცნა ქალის გოშია, ჰკოცნის, პირს პირზე არობდა;
გაკვირდეს, თქვეს: „აქვს ქორწილი, ძალღს ჰკოცნის, რასა
ჩქარობდა?
და შვილი ვით მივსცეთ შემცდარსა? – კარში გააგდეს, გარობდა.

65. აიშალა ქორწილობა, სიხარული გახდა ზრუნვად,
გამოაგდეს, გლახ, მაჯუნნი, ლამის ცრემლში გასაცურვად,
ლეილსაცა კაეშანი შეეყარა გულსა ურვად.
და ვინმცა მორჩეს ბოლო ჟამსა სოფლისაგან დაუმდურვად!

66. მაშინ გაიჭრა მაჯუნნი, ველად მირბოდა, შინ არა,

ვარდს ველარ მიხვდა საკრეფლად, ხელთა ეკალი ინარა;
უკან მისდევდეს მშობელნი პირს სისხლი ჩამომდინარა;
და მისთვის დაბნელდა საწუთრო, მზემ შუქი გაუჩინარა.

67. მოკვდა მამა მაჯუნისა, რა გაჭრილი ნახა შვილი,
ლეილისა დედ-მამათა მარტო დარჩა იგ ადგილი,
მათი იყო იგ სამკვიდრო, სხვა ვინა ჰყავ შემაცილი?
და დარჩა დედა საცოდავად, ბედისაგან წახდომილი.

68. ლეილმან სხივთა სინათლე მაჯუნის გულსა უდარა,
მანცა დამეტა მიჯნურთა, ხელობა ვერვინ უდარა;
ველად გაიჭრა, ფრინველნი თავზედან დაიბუდარა,
და ნება-უპოვრად სრულ იქმნა, გარე მოერტყა სუდარა.

მაჯუნისაგან გლახად მიდგომა ლეილისა

69. მძოვრად გაჭრილსა სიყმესა ყვავილნი ჩამოსცვივიან,
მზე მიეფარა სამისოდ, ვარდნი ზამთარსა ჩივიან.
თქვა, თუ: „მივილე სოფელსა – მოყვასნი არვინ მივიან,
და ლეილი ვნახო, მასუკან სიკვდილი აღარ მტკივიან!“

70. გლახად მიუდგა კარზედან, სხვა ვერა მოიგონა რა,
მაშინვე იცნა ლეილმან, ხმა მისი გაიგონა რა,
დედას ჰრქვა: „ყმომეც სამადლო, მივსცე ოქროსა წონა რა“,
და გამოულო და მირბოდა, მუნ მისვლა არ იმცონარა.

71. ეტყოდა: „ჩემთვის ხელ ქმნილო, დღეს გნახე აქ მოსულები,
რა გიმასპინძლო, რა გიძღვნა, გული მოგცე, თუ სულები?
ბაგე მიუპყრა შაქრისა უტკბილეს გალესულები,
და აკოცა, მაგრამ დაესვა ლახვარი მოლესულები.

72. დედამ შეუტყო, აზრი ქნა ოქროსა მალ მიცემითა,
ვით დავარ ნესტან-დარეჯან, მან დაალურჯა ცემითა:
– „შენს შვილობასა მერჩია ბერწობა არ მიცემითა“.
და გააგდებინა მაჯუნნი ქვის სროლითა და ცემითა.

ლეილის საზაფხულოდ იალაღზე წასვლა და მაჯუნის ნახვა

73. ჟამი გარდახდა ზამთრისა, ზაფხულმან იწყო ცხელობა,
იტყოდეს: „ავმან ჰაერმან ქალსა არ უყოს წყენობა!“
ახლო მთა იყო მაღალი, სად მაჯუნს ჰქონდა ხელობა,
და ღამით მიყვანდათ კუბოთა, რა დღესა ექნა ბნელობა.

74. ქალის ქეჯაო დედისა აქლემს მოაბეს ქუასა,
თოკი შესწყდა და გზას დაცდა, აქლემი გაჰყვა ძოასა,
ხოჯები ძილსა შეეპყრა, განშორებოდეს ჰკუასა,

და ქალსა ძინავს და აქლემი ბრუნავს მინდორთა შუასა.

75. მუნ თურმე იყო მაჯნუნი ხელქმნილი ცეცხლთა დებული;
თავსა წაადგა აქლემი ქალითურთ აკიდებული,
გვანდა ზეგარდმო განგებით სამისოდ მივლინებული,
და მხეცნი გარ შემოსწოლოდეს, ერთზე თავი აქვს დებული.

76. თვალნი აახვნა გულ-წყულმან, შუქი მოადგა მთვარისა,
მხეცნი დაფრთხეს და მიმართეს, მუნ იყვეს მისვე არისა,
მაჯნუნი ფეხზე წამოდგა, ყვილი ესმა ნარისა,
და თუ რასმე უმასპინძლებდა, ეს მისთვის სტუმრად კმარისა.

77. ლეილმან იცნა მაჯნუნი, ხელმან ვერ იცნა ჭკვისაგან,
მისი ეშყი და სურვილი უმძიმეს ედვა ქვისაგან,
ეტყოდა: „ვინ ხარ? რა გინდა კაცისა გაჭრილისაგან?“
და – „შენ ვისთვის ჰკვდები, იგი ვარ!“ – ესოდენ ესმა მზისაგან.

78. ქეჯაოდალმე გარდახდა, ეტლი დააგდო მზემან და,
ეტყოდა: „მე ვარ ლეილი, აწ შენთვის მოველ მე მანდა“.
რა ესმა, დაბნდა, დაეცა, ბედმა გაწირა, სვემან და,
და სულნი გაეცნეს, გვამს ეტყვის „მე წაველ, იდევ ქვე მანდა!“

79. თავი კალთაში ჩაიდვა, სახლით ცრემლსა სწმენდს ხოცებით,
ეტყოდა: „ადექ, წავიდეთ, ხადუმნი მოვლენ ოცებით,
მე შენი ვარ და უდროოდ რასათვის დავიხოცებით?“
და მას არა, დია, შეესმის არ ცხადივ, არცა ოცებით.

80. ცნობად მოვიდა მაჯნუნი, სხივნი უშლიან მზერასა,
ვეშაპისაგან ტყვე-ქმნილი გამოუშვია მზე რასა?
თქვა: „არ ვემდურვი ამადამ ჩემსა ბედსა და წერასა,
და მაგრამ დამშლიან კავშირნი, მაჯა ვეღარ იქს ძგერასა“.

81. ქალი ეტყოდა ტირილით: „ცუდად ნუ ჰკვდები ხელობით,
სხვანიც ყოფილან მიჯნურნი, არ შენებრ მოუთმენობით,
შენ ჩემი ხარ და საკუთრად მეც თავი დამიც შენობით,
და ვინემდის სცნობდენ ქოჩარნი, მე წამიყვანე შენობით.“

82. მაჯნუნი ეტყვის: „ვისმინე ჩემთვის სალხენი ბრძანება,
რა დაიბადე სოფელსა, ციერთა ექმნა ღამება,
ვირ ცოცხალ ვიყავ, არ მომხვდა, მზეო, შენთანა ამება,
და არა მიმაქვს რა სოფლისა ესოდენ შენთვის წამება“.

83. ვერ გაუვა თქმად მელექსე ჭირთა მათთა ნაათალსა.
დაემებდენ იგ ხადუმნი მას მნათობსა პირ-მზე ქალსა,
სირბილითა მოჰყვებოდენ აქლემისა მონაკვალსა,
და ზედ მოადგეს ღამე ბნელსა მას შუქთაგან დაუმალსა.

პოვნა ხადუმთაგან ლეილისა და მაჯუნის
ერთგან მსხდომისა

84. ნახეს ხელი ხელქმნილისა თავი კალთას მიდებულად,
გაგულისდეს, მათ შეექმნათ გულსა ცეცხლი მიდებულად,
შავთა ხელი მას მნათობსა უკმოზიდნეს კიდებულად,
და გამოყარეს, ამაღ ჭირნი ჭირზედ ექმნათ მიდებულად.

85. მოახსენეს: „გვიკვირს, მზეო, ხელსა გვერდით რასა ზმიდი,
შენ გეძებენ ხელმწიფენი, ეგრე რასთვის გაადვილდი?
ჩვენ დაგვბოცენ უბრალოთა, სისხლი რასთვის აიკიდი?
და მათ რა უთხრათ ჩვენ პასუხი, შენ უბრძანე, ეგრე მიდი.

86. მან პასუხი ვერა გასცა, ცრემლთა ღვარსა ჩამომილდა,
ვერა თქვა რა ამაყური. მათზე სიტყვა დაურბილდა;
– „ეგ მომკვდარა, ხედავთ ჩემთვის, მე თუ ვნახო – რას
გვიკვირდა!“
და ხმა წაუხდა იადონსა, რა იგ მაღლა ამოტირდა.

87. გლახ, უწყალოდ, სასიკვდიინედ მაჯუნს ლახვრით მიეშინა,
ვერ მოჰკიდეს, ვერც დაკოდეს მათვე უფრო შეეშინა,
გარეთ ხირდაც ვერ გაუჭრეს, არ თუ რამე ევნო შინა,
და ცუდ-მაშვრალნი უკმობრუნდეს ხლმის ქნევამა ააქშინა.

88. კუბოს ჩასვეს, ჩამობურეს, შუქი მზისა ღრუბელს შევა,
ღაწენი – ლალსა, ბაგე – მოწსა უგავს, შიგ არ დაერჩევა,
ქალისაგან სამკაული მათთვის ქრთამად დაერჩევა,
და – „ნუ იტყვიო“ – „ო, – გამოულო; მათ შეექმნათ შიგნით რჩევა.

89. მიიყვანეს დედასთანა, მას მიჰგვრიან დაკარგულსა,
თქვეს, თუ: „აქლემს დაეწყვიტა, ვპოვებ მინდორს შუაგულს,
გაშლილიყო თოვლზედ ვარდი, ზროდ ჰგავს ალვა
დანერგულსა“.
და ძნელი ჭირი გარდევინა მაჯუნს გულსა დადაგულსა.

ტირილი და მოთქმა მაჯუნისაგან ლეილის გაყრისათვის

90. რა მაჯუნსა უნებლიედ იგ მნათობი გაეყარა,
ზაფრანაზედ ხოვრიელად სისხლის ცრემლი დაეყარა;
რა წაჰგვარეს სულთა მდგმელი, სულთ ამოსვლად წაეყარა,
და დაბნდა, იქმნა, ვითა მკვდარი, ხორცთა თრთოლა შეეყარა.

91. მობრუნდა, მოთქვა საბრალოდ მისი ბედ-უბედობანი,
მიწისა ხორცმან ვით გაძლო სახმილში გამოდნობანი!
თქვა: „უკურნებლად დამადგრა შავთა წამწამთა სობანი,

და მზემან მიმრიდა ხელქმნილსა, მეწივნეს ვარდთა ზრობანი“.

92. იტყოდა: „ვფიცავ, ჩემი მზე მზისაგან უფრო დარევდა,
ქვე ამან მისცა სინათლე, იგი ზე ცუდად დარევდა,
ზროდ ალვა, ფერად ბროლ-მინა მასთანა სრულად დარევდა,
და ნარგისი გულსა ტყვე-ქმნილსა ეგრე, ვით უწყლად დარევდა“.

93. თქვა: „მიმეფარა ნათელი, ჩემთვის საწუთრო ბნელობდა,
ცოტა უკლია ჩემთვის მზე სწრაფით ჩასვლასა წვერობდა,
მე მიყო საქმე სოფელმან, რაც მის საქმესა ჰფერობდა“.
და მიწად მიმღები არა ჰყვა, არ თუ სიკვდილსა ძნელობდა.

აქა ამბავი არაბთა მეფისა ბასრელისა ამირასი

94. იყო ბასრელი ამირა, მეფე მორჭმული დიდებით,
მეტად ყოველთა მეფეთა საჭურჭლე ჰქონდა მიდებით,
სრულ არაბეთი ხელთ ჰქონდა თავიდგან ბოლო-კიდებით,
და გენახათ მისი მძლავრება, ვეჭვ, თქვენცა დაერიდებით.

95. ამირა მეფე მე იყო ხალიფა ბაღდადელისა,
ლეილის მამა – ძმის-წული ხელმწიფე საქებელისა,
ბასრა შვილს მისცა, მას ლაზა – სამკვიდროდ, არ ერთ წელისა,
და თვითონ ბაღდადს ჯდა მორჭმული, მძებნელი ომ-სახელისა.

96. ბასრას ჯდა მეფე ამირა ამაყი, შეუპოვარი,
ჯერეთ ყრმა-კაცი, უებრო, არ მხცე შერევად დრო არი:
მის სამეფოსა გამოჩნდა თხა-მგელი ერთგან მძოვარი,
და სხვა მისი მჯობი ენახა, არ იყო კაცი მხსოვარი.

97. რიცხვით თორმეტნი ვეზირნი მუდამ კარს უდგის ბრძენები,
მუნეჯიმნიცა იახლის ვარსკვლავთ-მრიცხველ, რამლთა მკვრელები,
ექიმნი ჰყვანდა ურიცხვი, მათ ვერ დაეძვრის სენები,
და მისის ამბისა მზობელსა არ-ერთი უნდა ენები.

98. არ გაიწყვიტის მას თანა მოლექსე-მოშაირები,
ვით ერის სულთან ჰუსეინ, ბრძენი არ ცნობა ვირები,
ჰკვრენ ათას-ფერნი მუტრიბნი, არ ცუდი გუდა-სტვირები,
და შინ მათთან ჰქონდის მეჯლისი, კარზედ უდგანან გამირები.

99. ვითა ვთქვა მისი დიდება, ან ხელმწიფური წესები,
სწორედა მაკედონელსა ჯიმშედის უზემთესები,
მან დაამდიდრა გლახაკნი, აღარ ისმოდა კვნესები,
და ვით ნებროთ, სძლევდის ყოველთა, იგ შექმნის უმრწემესები.

100. სამ-დღე განაგის სამეფო, ვით ჰმართებს საქმედ მეფეთა,
ორ-დღე შეექცის, ნახვიდის ველთა სისხლისა მჩქეფეთა,

სამ-დღე ჯდის სახლად ნადიმად მას სეფის პირსა სეფეთა,
და ხმა უდარიან მგოსანთა, ვარდზედ ბულბულთა მყეფეთა.

101. რა გაზაფხული შეიქნის, მიწამან შექნის მდელობა,
სოსანმან, ვარდმან, ნარგისმან, სუმბულმან ამომზრდელობა,
რა გაყმაწვილდის ქვეყანა, ზურმუხტად გახდის ველობა.
და იადონთა და ბულბულთა შექმნიან ამომთქმელობა,

102. შინ აღარ დადგის ხელმწიფე, სრა მოიძულის სრულობით,
მან დიდებულნი აწვივის, შეიყარნიან სრულობით,
იგ უცხო ოთალ-კარავნი დგას მინდორს გაჩათრულობით,
და სევდა, ჭმუნვა და ნაღველი იგ უცხო ყვიან გულობით.

103. სრულ ესრეთ მოვლის სამეფო, მას ლხინი ჰქონდის, მღერანი,
მან აღაშენის ქალაქნი, რაც ნახის ოხერ-ვერანი,
ცხენს ოქროს ნალი დააკრის, ჩანჩალა ჰყვა, თუ მერანი,
და გავარდის, გლახამ იპოვის, უბეს გაუხდის ჩხერანი.

104. ლაზა ქალაქსა მივიდა იგ მეფე სახელდებული;
ლეილის მამას იამა, იგ იყო პურად ქებული,
წინ გააგება თავადნი, ვინც იყო გვარ-დიდებული,
და მას ლარნი უძღვნა ურიცხვნი აქლემით აკიდებული.

105. მან დღე-ერთ ნახა მაჯუნნი – ველს იყო ნადირობასა,
თქვა: „რად მოუკლავ ესე ყმა სიცხე-სიცივე-ძრობასა?“
მათ მოახსენეს: „მეფეო, მზესა ტან-ალვა ზრობასა
და მიჯნურობითა უპირობს მას სული ამოძრობასა“.

106. მას შეებრალა უზომოდ, თითსა იკბინა კბილითა,
თქვა: „არ ვიკადრო, მას ცრემლი რომ არ დავსწყვიტო მილითა,
სად იყოს, ვპოვო უთუოდ, ვისგან არს წახდომილითა,
და ერთად შევყარო ზაგითა ტურფითა, მოლიმილითა“.

107. „ვინ ხარ? რად ველად გაჭრილხარ?“ – მეფე ჰკითხევდა „ხელო, და!
რად ჩამომდნარხარ, ალვის შტოვ, სჩან აქანამდის, ქველო, და!
სიყმისა ტურფა ყვავილი ზაფრანად შეგეფეროდა,
და ვისთვის მომკვდარხარ – მე შეგყრი, არ ცუდად მოგეფერო და!“

108. – „რას აქნევ კაცსა გაჭრილსა?“ – ხელი ეტყოდა მეფესა,–
„ნადირთა-თანა მმოვარსა, სისხლის ცრემლითა მჩქეფესა;
შენცა მოგაწყენ, ნუ ელტვი სევდითა დანამყეფესა,
და მხიარულთანა სზრახევდი, კაცსა ეუბენ სეფესა.“

109. „ვინცა დამზადა, მოვსძულდი, ბედმა მიმუხთლა სვიანად,
ვისთვის ხელ-ქმნილვარ, აწ მისგან ცა ველარ არის მზიანად,
მან დააბნელა მნათობნი, თვით არის სინათლიანად,

აწ ვერვინ მარგებს, სახმილი მედება დაუვსიანად“.

110. ცხენს შესვა, წამოიყვანა, ბევრს აღარ ელაპარაკა;
ეტყვის: „რას მაქნევ დავრიშსა, ხმალი არ მინდა, დარაკა“.
ქალაქს შემოვა, ციხისა კართა გაღებად დარაკა,
და სრულ მოაწვივნა არაბნი, უამბო მისი არაკა.

111. წამოიყვანა მაჯუნნი ხირდა-ცმულ, თავშიშველები,
თქვა: „გუშინ ვიყავ მხეცთა სრვად, მინდა მომეკლა შველები,
მუნ ვპოვე ესე გაჭრილი, აწ მე ვარ მისი მშველები,
და ფიცხლად მომგვარეთ ჩემს წინა მისი დამწველი, მკვლელები“.

112. დედ-მამათ არას ეწყინათ ქალისა ნახვა მეფისა;
– „ვინც ნახოს ჩვენი ასული, თვალი ვით ზედ არ ეფისა?“
სხვას ვისმცა მისცა მნათობი, მასზედ ვინმც იიეფისა!
და ცოლად შეირთავს უთუოდ, ჟამი ჩანს ვარდთა კრეფისა.

113. სამკაულითა მოაწყვეს, მოყავთ იგ პირ-მზე, ნაზები,
არ დაიშალეს, მოკაზმეს ღვთისაგან მონაკაზმები,
კუბოსა ჩასვეს, დაფარეს, მას დაუკლიტეს რაზები,
და გასმოწებოდეს ბაგენი, უკვდავებისა მაზები.

114. პირსა აჰხადეს კუბოსა, ღრუბელსა მზემან დარია,
უზომო რამე სინათლე მათ პირსა ეცა, დარია,
თქვეს: „ხორციელი არ არის, მით რომ არა ჰყავს დარია;“
და გაშმაგდეს სრულად მეფითურთ, იქ ჰკუა არსად არია.

115. უცხოთა რათმე ქცევითა, ვით აღვა მიერხეოდა,
თქვეს, თუ: „სამოთხის ყვავილო, აღვისა ნორჩო ხეო, და;“
შავთა წამწამთა მჭვრეტელთა ზედ გული დაეხეოდა,
და მეფე ფიცვედა: „არ მოკვდეს, ვინც ამას მოეხვეოდა!“.

116. მას უკუჰხადეს ზეწარი, სინჯვენ – დგას ტახტსა წინაშე,
– „ამისი სხვათა ქადება“ – მეფემ თქვა – „ერთობ ვინაშე,
ეს ფიცით მივსცე მაჯუნსა, მე ცრემლთა ლამში ვინაშე,
და ჭირნი რად აღვძრა საჩემოდ, საქმენი რად დავიმაშე?“

117. იგ გამიჯუნურდა უზომოდ, მაგრამ სურვილსა მალევედა,
ეფიცა ერთად შეგერიო, სურვილსა გაეკრძალევედა,
თქვის, თუ: „ვინც ამას აკოცებს, უკვდავებასა დალევდა!“
და ვერ აქოს მისმან მქებელმან, მელექსე ლექსთა დალევდა.

118. ჰკითხა მაჯუნსა: „ეს არის შენი გამჭრელი ველებად?“
– მან თქვა: „ეგ არის, მეფეო, მიზეზი ცეცხლთა მწველებად,
მაგან გამყარა სოფელსა, მე შემქნა მხეცთა მწოლებად,
და მიცნობენ – ვიყავ არ ესრე, მაგან დამლია მწველებად“.

119. გულსა სხვა ჰქონდა, ეუბნა სიტყანი საგაზრახენი:

„ამისთვის ესრე გახდომა, რა გნახენ, დაგიძრახენი,
ტურფაა, მაგრამ არ ესრე, ამბავნი იყვნენ ჩმახენი,
და მხეველნი მყვანან უტურფე, აჯობინებენ მნახენი“.

120. გაღიმდა ვარდი ყვითელი, მაჯუნსა გაეცინოდა:

„მე ვერ დაგიტომობ, მეფეო, სიტყვით არ დაგეცილო და,
თუ ჩემის თვალით შეხედავ, გაშმაგდე უსაცილოდა“!
და თუ გულიც გქონდეს ტინისა, დაგიდნეს, გაგიცვილოდა“!

121. ეტყვის: „თვალს ჰხედავ გიშერსა, ვერ სინჯავ ბუდე კილოსა,

წარბს ჰხედავ, მაგრამ ვერ იცნობ იგ უცხო-გვარად ხრილოსა,
ვერ აღვირიცხავს მართალი, ცუდათ სჭვრეტ ბაგე-კბილოსა,
და მაგისთვის ხელქმნა, სიკვდილი, ნუ მეჭვ, რომ მეთაკილოსა“.

122. ველარა უთხრა პასუხი, მეფე ზაკვასა თხზულევდა,

გამოიღებდა ბოროტსა, კეთილის კარსა გულევდა,
– შევპყროო ამა მიჯნურთა ხვალე – შარბათსა ულევდა,
და შევიდა მალვით, არჩევდა, სხვას რასმე განიგულევდა.

123. გაანდო ვისმე მონასა საქმენი ღვთის საწყინენი:

„ვით მივსცე ხელსა მთიები იგ ბროლ-ბალახში, მინები!
ხვალ შეუმზადენ შარბათნი, წამალნი სასიკვდინენი,
და იგ ამით მოვკლა, მზე დამრჩეს, რად მინდა მაზედ კინენი?“

124. გათენდა, იხმეს თავადნი, მათ შექნეს წვეულობანი,

შარბათი მოაღებინეს გულისა დასალბობანი,
მის უბრალოსა საკვდავად მათ ხელჰყვეს მწამლელობანი,
და აწ ნახეთ მართლ-მსაჯულისა იგ უთვალღებო ბჭობანი!

125. წამისყოფამან ღვთისამან შეცვალა ჯამთა დგმულობა,

თხემსა აღუხდა სიცრუე, გათავდა ფსალმუნთ თქმულობა,
მეფე ჩავარდა ხნარცვიგან, რომელ მას ექნა თხრულობა,
და ვით მან მიუწყო ბოროტი, მიეწყო საწყაულობა.

126. სხვა შარბათი წამლიანი გულსა ეცა დასაწვავად,

შეიცვალა ლხინი ჭირად, შეიღება თეთრი შავად;
მას ექიმნი მიეხვივნეს, კარი შეკრეს დასაცავად,
და სცანთ, უცილოდ გარდახდების – კაცი იქმსო რასაც ავად!

127. მას მკურნალთა ვერა არგეს, იქმნა სოფლით გაბარგულად,

სოფელი და სოფლად მყოფი ჰგვანდა დამწვარ-დადაგულად,
მას, განთქმულსა ცის კიდემდის, ტილოს ჰხვევენ წაგრაგნულად,
და დღეს მიწასა მიაწვინეს, გუმინ ტახტს ჯდა აღვა-რგულად.

128. ეს წესია საწუთროსა დიდსა ზედან, გინა მცირთა.
ნალველი და შეჭირვება მაშინდელი ვინმე იტვირთა!
იყო გრგვინვა ტირილისა, არ თუ ცემა დაფა-სტვირთა,
და გროვა იდგა თმა და წვერთა მიწაზედან დანაცვივთა.

129. ღვთის წყრომა და ფათერაკი ორივე ერთად შეეყარა,
კვა მას ჰქვიან, ვინც სოფელსა სიკვდილს წინად გაეყარა!
ვის აყრიდენ თვალ-გოვარსა, ნახეთ, მიწა დაეყარა!
და მისად ნაცვლად შვილი დაჯდა, ტახტსა ზედან დაემყარა.

130. წაიყვანეს დედ-მამათა შინ ასული, პირ-მზე შვილი,
ვინლა მისცემს მისთვის ხელსა, შუქნი ვნახეთ დანაძვირი.
ყმა ქვეითი ველად მირბის, არ ცხენი ჰყავს, არცა ვირი,
და სანუკვარად მდებლო ჰქონდა, ტახტად – მიწა, ხეთა ძირი.

131. სპარსთა ძლივ თქვეს მისნი ჭირნი, აწ ვით ამბობს ჩემი ენა?
თავზედ ფრინველთ დაებუდა, ბარტყნი მრავლად მოეშენა,
სისხლის ცრემლმან გაუწყვეტლად ზაფრანაზედ იწყის დენა,
და ვითა გველი მიწაზედან – გორავს, არად მოისვენა.

132. იტყვიან, თუ: გამოუჩნდა მაჰმად მათი მოციქული,
იგ ეტყოდა: „ამ სოფელსა წახდა შენი ჭირნახული,
მე შეგყარნე საუკუნოს ორნივე ერთგან ალვა-რგული.“
და ესე მიკვირს: ვითა სჯერან, მით არიან ჰკვა-ნაკლული!

აქა ქმრის შერთვის დაპატიჟება ლეილისა დედ-მამასთან

133. ქმრისა შერთვას ჰპატიჟობდეს ლეილს მისი მამა-დედა,
თქვის: „არ მინდა ეს სოფელი,“ – მათ თამამად დაეცხედა,
ვინლა ჰკადროს უნებელი, ძალი ვისმცა გაეხედა?
და – ძნელი არის მოჭირვება, კაცს თუ ბედმან არ უბედა.

134. ტიროდის პირმზე ლეილი, ვარდი მუდამად ტენოდა,
მაჯუნუნის სიბრალულითა სიცოცხლე მორესწყენოდა,
მილეულიყო გავსილი, ვეღარ მისებრივ შვენოდა,
და თქვის: „ბნელობს ჩემთვის საწუთრო, ერთხელ არ გამეთენოდა!“

135. „რა დავიბადე, სოფელმან ცეცხლი მომიდგა კიდებით,
აწ, ვფიცავ, აღარც მე მინდა – მტერულად წავკვიდებით,
საქმე გაგვხდია საბრძოლად, ასე ვართ გარდაკვიდებით,
და უკულმა ბრუნვა ჩარხისა არ გაიმართვის ჭიდებით.“

136. ვერვინ ნახის წითელ-ყვითლით სამკაულით მონასხამი,
მხევალნიცა არ დაკაზმის, ხადუმთ ეცვის მონას ხამი,
ალვა, ნულლი, შარბათიცა მას ეგონის მონასხამი,
და ბანოვანნი შემგომებლად მათ აწვივეს მონასხამი.

137. მათ უჩვილეს ტირილითა ასულისა ყოფა-ქცევა,
თქვეს: „მოსძულდა მას საწუთრო, სევდა შიგნით ჩაექცევა,
ლამის მოდრკეს ცაი ქვეყნად, ამას რისხვით დაექცევა,
და აღარ უნდა ბაღჩას გემტი, არც ლხინი და არც შექცევა.“

138. შეიყარნეს იგ დიაცნი, იქით-აქეთ უსხდეს ჯარად,
ვერ იტევდა იგი არე, ზოგნი ზე დგეს დასაჯარად,
ეშულლოდეს მას მთვარესა, იგ უბნობდა არ თუ წყნარად,
და მას სადაფნი დაემალნეს, ძოწნი უდგეს მაგრა კარად.

139. ჰკადრეს: „მზეო, რამცა იყოს აწ სოფლისა შენგან მდურვა,
დღე და ღამე გაუწყვეტლად ცრელსა შიგან რად გაქვს ცურვა?
ცუდი ეგე უსარგებლო: ჭირი, კვნესა, სევდა, ურვა;
და შენ გეძებენ ხელმწიფენი, ყველას შენთვის მოესურვა.“

140. ვით მზე ცისა სამყაროსა, შენ ანათობ არაბედსა,
მოუკიდებ მჭვრეტთა ცეცხლსა, მოანდომებ არ აბედსა,
რად ემდურვი საწუთროსა, გიჭირს რამე, არა ბედსა?
და შენ გეძებენ ტახტსა მჯდომნი, რად სდევ მინდვრად განაბედსა?

141. „რისთვის გიკვირს, თუ გაჭრილა ერთი ვინმე მარტო ველად?
ვინცა გიცნობს, ყველა შენთვის მზაა ცეცხლში დასაწველად,
შენ რას მისდევ კვალთა მისთა?- იგ შემცდარა, იყოს ხელად,
და აწ ნარგისნი მოცინარ ჰყავ, ცრემლით ნუ იქ ვარდთა სველად!“

142. „ტახტზე დაჯე მოკაზმული, ყოვლი ტურფა მოუშენდეს,
რად არ გაშლი ვარდის ბაღსა, გარ გიშერი მოუშენდეს,
რა ბრალია, დასაზრობლად მუდამ თოვლი მოუშენდეს,
და კმარა მუდამ სულთქმა, ახი, სხვა ვერ გაძლებს, მას უშენდეს“.

143. ქალსა ესმის მათი სიტყვა, მელნის ტბანი გარდმოსწვიმდეს,
იგ ატირდა გულ-მდუღარედ, მწარედ სულთქნა, არ თუ ღიმდეს,
არ გააღო ძოწმან კარი, მათ პასუხი დაუძვირდეს,
და ჰკითხეს, ღონე არა ჰქონდა; ჭირნი უთხრა, რაცა სჭირდეს.

144. თქვა: „მოსულხართ ჩემად ნახვად, შემგონებლად, გულისდებად,
ბრძანებთ ჩემთვის უმჯობესსა, დედურად, თუ გინდა, დებად,
დავიბადე დასაწვავად, სრულად ცეცხლთა მოსადებად,
და მოვიძულო ჩემთვის ხელი – ეგ არ გმართებსთ მოსადებად“.

145. „კაცსა დღით რომ მოუკვდება საყვარელი, ან ძმა, შვილი,
მას სიცოცხლე აღარ უნდა, მოსძულდება ტკბილი სული,
ყველამ იცით – ჩემთვის მოკვდა, არა სჭირდა სენი, წყლული
და დაჰკნა ვარდი მოცინარე, გახმა, მოდრკა ალვა-რგული.“

146. „სხვა მისებრივ არ გაზრდილა, თქვენცა იცით, არსად, არა, იგ უებრო ტურფა თავი, სარო ტანი აწ სად არა? ვირ არ დამრა, არ მიადგა ჩემი შუქი არსად არა, და ხამს ხელქმნილმან მისთვის ხელსა საქმე უყოს აწ სადარა“.

147. „არ ვიკადრო მე სიმუხთლე, ვით წესია დიაცურ, ვით, მე ვით მმართვეს, სიხარული, იგ არს ცრემლში დია ცურვით? იგ სრულ მოკვდა, რა დიდია, მე თუ ვიყო დიაც ურვით? და ამას მეტი ვერა ვთქვა რა, სიტყვა შვიდ ვყო დიაცურვით.“

148. „ჩვენ ვიყვენით შესაფერნი, არვინ მიმცა ჩემთვის ხელსა, არა ვქნა რა საზრახავი, გავეკრძალე ავ სახელსა, იგ შეცდა და მე მოკვდები, მივეცემი მიწის მთხრელსა, და ყველას დასწვავს ჩვენი ბრალი თქვენც მოგიდებსთ ცეცხლსა ცხელსა.“

149. უნდოდათ, თუ მათ დიაცთა სიტყვით რამე დაეგვარათ, დაემშვიდათ იგი მთვარე, საქმე რამე მოეგვარათ, ვით ჰფერობდა იმა მზესა, მისთვის ჯუფთი მოეგვარათ, და მოყმე ვინმე საქებარი, ნათესავი მეფეთ გვარათ.

150. წამოვიდეს ბანოვანნი ცულ-მაშვრალნი სიტყვა-უქმად, არ უსმინა მათ პირმზემან, ვერა ქნეს რა სარჯლის მუქვად, გაეყარნეს ტირილითა, გულ-ამოსკვნით, დანასულთქმად, და დარჩა ვარდი დასაზრობლად ზამთრისაგან დასაბუქმად.

აქა შვიდთა ხელმწიფეთაგან მოციქულის მოსვლა ლეილის სათხოვნელად

151. ლეილ-მაჯუნის ამბავი გაისმა ოთხსავ ყურებსა, ქება პირმზისა უზომო ყველას მიესმა ყურებსა, მთვარის შვენება, მზის შუქი ვის მოსწონს, ვინ უყურებსა? და ღმერთს მოუკაზმავს, რას აქნევს სამკაულ-ტყავ-საყურებსა!

152. მისითა მიჯნურობითა მაჯუნის გაჭრა, ხელობა, თხოვნა მის მზისა, ვერ შოვნა, მისთვის დივანა-დელობა, ლეილის მუდამ ტირილი, მეღნის ტბით ვარდის სველობა, და დედ-მამათაგან პატიჟი, მისგან ქმრის შეურთველობა.

153. მოსვლა ამირას ბაღდადით, მაზედ წაგება თავისა, ცოლად მონდომა მთვარისა, მნათობთა შესართავისა, მაჯუნის სიკვდიდ გაწირვა, საქმის ხელყოფა ავისა, და მერმე ანაზდად სიკვდილი, მაზედან ჩაცმა შავისა.

154. ყველამ შეიტყო უკლებლად გარემოს მყოფთა მეფეთა, მის მზისა ცოლად შერთვისა უშმაგო ვინ არ ეფეთა,

მოციქულები ამზადეს სურვილით ცრემლთა მჩეფეთა,
და ძღვენსა გზავნიან ტურფასა მუნ არმადანად სეფეთა.

155. ლაზა ქალაქს შემოვიდეს შვიდთ მეფეთა მოციქული.,
გაუკვირდათ, ვინცა ნახა იგი მუნით შემოსული,
წინა კაცნი გააგებეს ბრძენნი ერთობ მონახული,
და ვერას მიხვდენ ან ვინ იყვნენ, რას საქმეზედ წამოსული.

156. მეფემან და დიდებულთა მოციქულთა ხმოზა ბრძანეს,
ლხინითა და ალერსითა იგ დღე ერთად დააღამეს,
მუტრიბთა და მომღერალთა ტკბილად რამე შეუბანეს,
და ფეშქაში და მონაწერი, რა გათენდა, შეუტანეს.

წიგნი მეისრის ლეილის მამასთან ქალის თხოვნისა

157. ჰე, მეფეო, მოგიკითხავ კეისარი, ვითა შვილსა,
ჯერ მას ვაქებ, ვინ მოხედვით კლდეს დაადნობს, ვითა ცვილსა!
წყალობა გვჭირს ეგზომ მისგან, გვიძახიან მისსა ჩრდილსა,
და ხამს, თუ ვიყვნეთ მოწყალებით, ვითა გვმართებს მისგან
ქმნილსა“.

158. ადამ დაკარგა სამოთხე პირველ შექმნილმა მამამან,
იგ გამოასხნა ედემით ხილის უდროოდ ჭამამან,
„მანდ გამოჩნდა“-ო – მოგვბერნა ამბავმან ამისთანამან,
და „მომეც, შევიდეს ძე ჩემი, არ მოკლას ცრემლთა ბანამან!“.

წიგნი სპარსთა მეფისაგან ლაზა ქალაქად ლეილის მამასთან

159. მშვიდობასა მოგახსენებ სპარსთა მეფე, ვითა ძმასა,
ღვთისაგან გვაქვს ხელმწიფობა, უმაღლებდეთ კარგის ქნასა,
იგ ვადიდოთ დღე და ღამე, ნუ გავჰყვებით სრულად სმასა,
და ჩვენ უხემდეთ სამართალსა ბერი იყოს, თუნდა ყმასა.

160. ჩვენ გვესმა: გამოჩენილა მანდ წყარო უკვდავებისა,
ვინცა სვამს, ნივთი გვამისა – თქვეს – აღარ მოეშლებისა,
ერთი შვილი მყავს, მას უკან მე სული ამომხდებისა,
და გამომიგზავნე, მას ვასმევ, ბრალია მომიკვდებისა.

წიგნი ყანდაარის მეფისა ლეილის მამასთან ლაზა ქალაქად

161. ლაზას მეფესა მოგიწერ მე მეფე ყანდაარისა,
მაღლი მას ვჰკადროთ ყოველთა, ვინ შემომქმედი არისა,
მან ზეცით მოგცევს მშვიდობა, ქვეყნად სიმართლით არისა,
და ბრძანებს: „მივსცემდეთ გლახაკთა, სულისა სახსრად კმარისა“.

162. ქანი ეს არის, აქ იყვის ყანდი, ნაბათი სულაო,

აწ დაიკარგა ჩემს ჟამში, მე მიძახიან „სულაო“,
გვესმა, საშაქრე ლერწამი მანდ სადმე ამოსულაო,
და გამომიგზავნე, აქ დავრგო თვარ ამომივა სულაო.

წიგნი ბადახშანის მეფისა ლაზა ქალაქს ლეილის მამასთან

153. შენთან ვიკადრებ, მეფეო, ხელმწიფე ბადახშანისა,
მოწყალე-მოსამართლისა, კარგ-სახელ, კარგ-ნიშანისა,
შორით მოვგზავნე სალამი შენ ლალისა და ჯანისა,
და ხამს იგ ვადიდოთ, ვისგან გვაქვს საჭურჭლე ზარდახშანისა.

164. იცით ბადახშანს ყოფილა აქამდის ქანი ლალისა,
აწყა მანდ გამოჩენილა, ქება მოგვესმა თვალისა,
იგ უებრობა ფერისა, და უბეჟობა წყალისა.
და მომეც, აქ არის ოსტატი, ხელწმინდად მან გათალისა.

წიგნი ფრანგთა მეფისა ლაზა ქალაქად ლეილის მამასთან

165. ფრანგთ ხელმწიფე მოგახსენებ შენ, მეფეო, მოკითხვასა.
ქებასა და სიყვარულსა, არა თუმცა გაკიცხვასა,
მეფენი ვხამთ ღვთის მოშიშნი, რადგან ველით გაკითხვასა,
და ნურა გვინდა უსამართლო, თვარ ვეწევით გარისხვასა.

166. სრულ იაგუნდი აქ იყვის, კლდე სავსე იყვის აქაქით,
ახლა მანდ გამოჩენილა, ჩხრეკენ, ვერ პოვეს აქაქით,
აწ გეხვეწები – მიბოძე, გამომიგზავნე აქ, ა ქით,
და მანდ ვერვინ გასთლის ოსტატი, რა ნახოთ – თქვენცა აქა ქით.

წიგნი ბარანის მეფისა ლაზა ქალაქად ლეილის მამასთან

167. მოკითხვის წიგნსა ვიკადრებ ხელმწიფე ბარანისა,
უხვისა, უშურველისა, შენ მეფე თავ-საჩინისა,
მუდამ გაშოროს უფალმან საქმენი მოსაწყინისა,
და მეფედ მან დაგსხა, მას ვმონოთ – მოსემ ქადაგა ვინ ისა.

168. თქვენც გასმიათ, აქ გამოვა უკეთესი მარგალიტი,
ველარ ვპოვეთ, სადაფისა პირნი ვნახეთ დანაკლიტი,
მანდ პოვნილა უსასყიდლო – „განცვიფრდესო შენამჭვრიტი“
და აქ გვიბოძეთ, დია სჯობსო გაუხვრეტელს განამხვრიტი

წიგნი მალრიბის მეფისაგან ლაზა ქალაქად ლეილის მამასთან

169. მეფე მალრიბთა ვიკადრებ შორით მოკითხვა-სალამსა,
კარგის კაცისა შესწავლა ჰგავს წყლულისათვის მალამსა,
ვით მიყვარ – სრულად დაწერა არ შეუძლიან კალამსა,
და ხამს მას უძრწოდეთ, რომელი მოგვეცემს ტახტ-გვირგვინ-ალამსა.

170. მგონი გესმიათ, მეფეო, მე მაქვს ოქროსა ქანები,
აწ ვერა ჰპოვეს ოსტატთა, გაუტყდა წერაქვ-დანები;
თქვენს სამეფოსა პოვნილა ბრწყინვალე ფერ-კამკამები,
და გვიბოძეთ დავახალასოთ მანდით აქ მონატანები.

171. რა მეფემან წაიკითხა რაც ხელმწიფეთ მოეწერა,
ვაზირთ ჰკითხა; ვერას მიხვდენ – ამ საქმემან დააშტერა;
ყველამ თავი ჩამოაგდო, მათ დაუწყო გულმან ძგერა,
და მათ ვერა ცნეს; მეფე მიხვდა, იგი ბრძანებს, სხვანი ჯერა.

172. ბრძანა: „შევიტყვევ უკლებლად ძალი სიტყვათა თქმულისა,
ხელმწიფეთაგან იგავით თხოვნა მის ალვა-რგულისა,
მთვარისა გავსებულისა, მაგრამ აწ მილეულისა,
და მე თვით წავიდე, უამბო სხვამ არამც გააგულისა“.

173. ესე თქვა, ადგა, წავიდა, მან სრისა კარსა მიჰმართა,
ნახევდა თვალად ტურფასა, უწყვეტლად ცრემლთა მდინართა,
მათ იაგუნდთა ბაგეთა პირ-შეკვრით, არ თუ მღიმართა,
და წინ დაუყარა წიგნები; ბროლ-ლალთა მინა ვინ ართა?

174. მიიჩნია იგ ამბავი, გაიკვირა არად რამე,
თქვა: „წავსულვარ სოფლისაგან, მერგებისო არად რა მე,
საწუთროსა დიდებანი ჩალად მიჩნსო, გავადრამე“.
და საქმეს პირველ შეეტყობის, მოხდებისო ავად რამე.

175. მეფე ყელსა მოეხვია მას მთიებსა ნათლის სვეტსა,
ტირილითა ეხვეწების, ცრემლსა ღვრიდა მეტის-მეტსა:
„ნუ მყოფ სულთა უიმედოდ, შვ[ი]ლო, შენსა შენამჭვრეტსა,
და შენგან კიდე არა მყავ რა, მით ვჰგავ სანთელ-დასაშრეტსა.“

176. „შენ შეირთე ამათგანი, რომელიცა სჯობდეს ქმარად,
მოვიყვანო იგ ზედ-სიძედ ჩემთვის შვილად მოსახმარად,
გავაფრინოთ კაცი ხმოზად იგ სასწრაფოდ, ვითა ქარად,
და თვარ დამმარხე მე ცოცხალი, მიწას მიმეც მისაზარად.“

177. ქალმან სიტყვა შეუქცია – ჰგვანდა პირად შენადებსა:
„ჰე, მამაო, რად ვერ მხედავ გულში ლახვარ შენადებსა?
ბედი შავად შემდებია, ინას წადებ – შენ ადევ სა?
და ეგ, ვინც ბრძანე, მე ძმად მიჩანს, აქ უძებნი შენა ღებსა!“

178. „გამიშვია ჩემი კერძი სოფელი და სოფლის შვება,
ნუ მიბრძანებ ესეგვარსა, თვარემ ცეცხლი მომედება,
თუ გინდოდა ჩემთვის კარგი, სჯობდა სხვა-რამ გაგებედა,
და ჩემი ბრალი დედ-მამათა ორსავ ყელთა დაგედება.“

179. მეფე ადგა, სისხლის ცრემლი უღებავდა თეთრსა წვერთა,
იგ შესჩივის დიდეგულთა, სახეთ ჭმუნვა აწ იმ ერთა!
გვანდა გულ-ღვიძლ დაკოდილსა, დანაცემსა დანის წვერთა,
და იგ არჩევდეს მეფეთათვის პასუხისა მინაწერთა.

წიგნი ლეილის მამისაგან შვიდთა მეფეთა თანა პასუხად
მინაწერი

180. – „მოგეკითხეთ ხელმწიფეთა უხუცესთა თქვენი მრწემი,
ჩვენ უღირსთა საქებელად სიტყვა გეთქვათ დია ბრძენი,
ტახტსა ზედან დამყარებით ღმერთმან მოგცესთ დღეთ სიგრძენი,
და ზედმან კრულმან სიბერის ჟამს მე გამხადა ცრემლთა მდენი.“

181. „თქვენც გასმიათ, მე ქალი მყავს, არვინ მივის მისგან კიდე,
ეგზომ ტურფა – მისმან მჭვრეტმან მზე და მთვარე გავაფლიდე,
მე არ ვღირსვარ მძახლობასა თქვენსა, ღმერთო, ვინატრიდე,
და უკეთესი სად მეშოვნა – მე დამეველო კიდის-კიდე?“

182. „თქვენ გეთხოვნათ – არ თუ ცოლად, მხევლადაცა არა მშურდა,
სატყვეოდაც, დია ღმერთო, ტახტ-საჯდომლად არა თუმიდა,
მოიძულა მან სოფელი, სულთა დგმაცა აღარ უნდა,
და დამეკარგა სვე და ბედი, ეტლთა ბრუნვა გამიმრუდდა“.

183. გაისტუმრეს მოციქულნი, სიტყვა ტკბილი შეეთვლების,
ჩუქება და მეფედ ძღვენი ორივე ერთად დაეთვლების;
ვით წესია საწუთროსა – ლხინი ჭირად შეეცვალეების,
და თრთვილნი მოვლენ დასაზრობლად, გაზაფხული გაესთვლების.

აქა სიკვდილი ლეილისა გაუხარებლად

184. გამოვიდა ხანი რამე, წელიწადი, გინა თვებ და,
ბედი კრული დასაწვავად მათთვის ცეცხლსა ანათებდა,
აწ გამტვერდეს მიწაშიგან, ვინ ხმელეთსა ანათებდა,
და საქმე უყო მათ სოფელმან, მის სიმუხთლეს რაც მართებდა.

185. ძილად იწვა ტახტსა ზედან ბროლის კოშკსა შიგან ბროლი,
გლახ, მშობელნი გვერდთა უწვა ზედ დამთრთოლი, დანამკრკოლი;
შეკრთა, ნახა მან სიზმარი, იქმნა მისგან დანაბრკოლი,
და აწ დაშრტების იგ სანთელი, სიკვდილისგან დანაქროლი.

186. დედა ეტყვის: „შვილო, რა გჭირს, რამ შეგაკრთო, რა გეზმანა?
ქალი დაზნდა, გარდაიქცა, მას დაესვა გულსა დანა,
მას ასხემდენ ვარდის წყალსან უნდათ სულად მოეყვანა,
და ყაყაჩო და არღვანი, ძოწი ქარვას დაეგვანა.

187. მობრუნდა, სულად მოვიდა, მაგრამ საბრალოდ კვნესოდა,

ვინცა უჭკრეტდა, ტიროდა, გულს ცეცხლი დაეკვესოდა,
თქვა, თუ: „მე წარვალ, ჩემებრი ვნახო, ვინ დაეთესოდა,
და მოდი, სიკვდილო, აწ ჩემთვის სიცოცხლის უკეთესო და!“

188. თქვა: „სიზმრად ვნახენ მაჯუნუნი, იგ სულთ ამოსვლად მდებარე
მან სიტყვა მითხრა საბრალო, გულს ცეცხლი მოსადებარე:
«შენცა წამოდი ჩემთანა, ნახე, რომ მივალ მე, ბარე!»
და – აწ მეცა მივალ მიწასა, მომხადენ ჩემთვის მეზარე“.

189. დაიწყო ლევა დღივ და დამ, მთვარე გავსილი ცხრებოდა;
მკურნალნი შეკრბეს, სწამლობდენ, მაგრამ მას არა რგებოდა.
შეიჭირებდენ არაბნი, ყველა მუნ შემოკრფებოდა,
და შავთა მშობელთა თვალთაგან მთიები გაუქრებოდა.

190. აწ ამას იქით ანბავი თქმად ეძნელების ენასა,
მოუცავს, ვითა წყვიდადსა, გული ურვისა წყენასა,
შელონებულა ეგზომსა თვალი ცრემლისა დენასა,
და პირი შეკრული სათქმელად, ყურნი გაექცნეს სმენასა.

191. ვა, მოკვდა პირ-მზე ლეილი, სოფლისა შევნიერება,
თვალნი დაბნელდეს მელნისა, ვინ გიშერს მიეფერება,
შავნი წამწამნი მჭკრეტელთა გულს ველარ დაეძგერება,
და წარბისა ტევრი ბროლზედან ორივ, გლახ, მოემტვერება.

192. ელვა, სხივნი და ციმციმნი, შუქისა მოვანებანი,
მისნი სანდომნი ჰაერნი, ღაწვისა ფეროვნებანი,
ბაგისა ტურფა ღიმილი, შიგ მარგალიტთა კრებანი,
და ხმა დადუმდების ნარნარი, სიტყვა ტკბილ, ვითა ებანი.

193. რა ბრალია წასახდენლად თმა გიშერი, შავნი, ხშირად!
ამბარ-ზილფი დაფანჩული, მიგრეხილი მოგრეხილად,
იგ უებრო დახატული, ცხვირი სოთი ბროლის სტვირად,
და ფერად პირი ზამბახისა, შავი ხალი ზე დაყრილად.

194. ყელი, ვით სვეტი ბროლისა, გარ თმათ მოხვევით გროება
ძუძუ და მკერდი – ქაღალდი, ხორცი – ვით ფიფქი თოება,
საწუთროს მანათობელი სოფელსა დაეთხოება,
ქვეყნად არ იყო მისთანა, იგ ზეცად თუ იშოება!

195. თითონი, ვით თეთრი სანთელი, გულზედან დაეკრიფოდა;
დაჰკნა სამოთხის ყვავილი, ვერვისგან მოეკრიფოდა;
წმიდად წავიდა, უმანკოდ, შოვნად ვის ხელეწიფოდა?!
და თუ კი დასწყევლა მშობელთა, ნეტამც არ მოეწიფოდა!

196. ალვისა ნორჩი, უნუჟრო დაეცა, გარდიქცეოდა,
ეგრე ნაზად და უსულით სხვა მისებრ ვინ იქცეოდ?

ვა, წალკოტს მისი გეშტი და ბაღჩას რომ მიერხეოდა!
და აწ ნახეთ მისთვის არაბეთს, რა ცრემლი დაითხეოდა!

197. რა მშობელთა შვილი ნახეს სულთ ამოსვლა, თვალ-დახურვით,
თქვეს „დავიცეთ გულსა დანა, ცეცხლსა კლდესა მივაშურვით,
ჩვენ დაგვექცა ცა-ქვეყანა, ვით გაუძლოთ ცრემლსა წურვით,
და ვის არ უმძიმს საქმე იგი, ვინ არ იყო მისთვის ურვით?“

198. დედა პირზე დაეკონა, ვერ აპხლიჩეს დაბნედილი,
მამა ფერხთა ეხვეოდა, იგ საბრალოდ გაგლეჯილი:
– „რად დაგვეყარნე სიბერის ჟამს, შვილო, სანთელ დაშრეტილი?!“
და შეყრილიყო ყოვლი სული, მოსდიოდა ცრემლთა მილი.

199. მობრუნდა, თქვა: „ჯერეთ, შვილო, ვინ სიკვდილი, ვინა შენ და?!
მიწისაგან სრულა ნათლად აგრე ტურფა ვინ აშენდა?!
სრულ ციერთა დაბინდებად შენგან კიდე ვინა შენდა?!“
და არ გაუშვეს ცეცხლში შეჭრად, თავსა ქვითა მინაშენდა.

200. პირს აპხადა, მათ უჩვენა შუქნი მზისა დავსით-შრეტად,
ყველა დაწვა საბრალოლმან, იგ ტიროდეს მეტის-მეტად;
– „ვის გინახავსთ ამისებრი, სრულად ნახეთ, მოდით ჭკრეტად,
და აწ ჩაგვკოლეთ დედ-მამანი, ქვა დაგვკრიბეთ თავსა კეტად!“

201. საწუთროს მანათობელად მოსთქმიდა სოფლის მზეობით,
სამოთხის ნერგად ნორჩისა, ტან-ალვა, სარო ხეობით;
– „ვის რა ჰყოლია შენთანა ან პირველ, ან დღეს-დღეობით,
და ვინ ლა რას გვარგებს საწყალთა, ჩვენ შვილად ანუ ძეობით!“

202. „ათასის ჭირით გაგზარდე სათუთად, ალვა-ზრდილობით,
ყელი და ყურით – მთიები, პირი – მნათობი ჭვირობით,
ზედ-სალოცავად მიმაჩნდი, არ თუ გიჭკრეტდი შვილობით,
და მიხვალ, დაშვენდეს სამოთხე, ახლა აყვავდეს შლილობით.“

203. „შენ სურნელი მუშკ-ხათაი, თუმბუთური მონაბერი,
ვით ჩაგაგდო მიწაშიგან ბროლ-ლალ-მინა-ძოწ-გიშერი!
გაგითცუდებს პირსა-მზესა, დაგეყრების მიწა-მტვერი,
და დაგილპების მრავალკეცი თმა-სუმბული ამბრის ფერი.“

204. ესე თქვა და მოეხვია, დაბნედილი დაეცა და,
არვინ მისცა, თვარ უნდოდა, გულსა დანა დაეცა და,
განგებთა აღარ მოკვდა, თვით სიკვდილსა დაეცადა,
და მას სიცოცხლე აღარ უნდა, სოფლის საქმე დაეცადა.

205. მეფემან ტახტი, გვირგვინი, დროშა, ნაღარა, ქოსებით –
მოაღებინა ყოველი; – თქვა: „ჭირნი მაქვსო ოცებით,
ჩვენ რაღას ვაქნევთ აწ ერთსა, უძეოდ დავიხოცებით.“

და ცეცხლშიგან დაწვა, შეყარა, თვითან ზის ფლას-შემოსებით.

206. თმა აღპარსულმან ნაცარი თავს დაიყარა პეშვებით:
– „თავსა მოვიკლავ უთუოდ, თუ მიშლით, არ მომეშვებით“;
ორმოსა ჩაჯდა, იტყოდა: „მზეს აღარ ვნახავ მე შვებით,
და იგ არ დამარხოთ უჩემოდ – მე მოვექცევი ქვეშებით!“

207. არვინ აკლდა, მუნ არ იყო – ბაღდადამდის ლაზა, ბასრა,
იყო გრგვინვა ტირილისა, პირი სისხლით გაეზასრა,
მათ უნდოდა დასაცემლად გულს ლახვარი, ხმალი ბასრა,
და სხვა რა ექნა მუნა მყოფთა, თვარ ჭირითა დაეზას რა?

208. კუბო შეუკრეს მას მზესა, საკაცე – სანდალ-უდისა,
არ გიკვირს მისი სურნელი, გლახ სული აღარ უდისა?
კივილისა და მოთქმისა ხმა სახლით გამოუდისა,
და იყო ზარი და ქვითინი, არ თუ კვრა ჩასტა-უდისა.

209. სამარის თავი – გუმბაზი შეუმკეს ოქრო-თვალეებით,
ვინც ხედავს – იწვის – მას მზესა მიწასა მიმავალეებით:
– „რად გვინდა ყოფნა სოფელსა, რად არა დავიმალებით?
და ლხინსა მოგვეცემს და წაგვართმევს, ვით ნასესხებსა ვალეებით!“

210. იგი უებრო მნათობი გამოაქვსთ სამარებასა,
უკან მოსდევენ დედ-მამა, ვა მათ მგზავრობა-რებასა!
ენა ვერ ამბობს უკლებლად მათსავაება-ტყებასა,
და იხვეწებიან სიკვდილსა, დაქოლვა, ქვა-დაკრებასა.

211. ციერნი ხედვენ, იგლოვენ, მზემან ჩაიცვა შავები:
– „რად არ გეწყალვის სამიწოდ, – თქვეს – რა უც დანაშავები“
ხელთ გამოგლიჯეს, მშობელთა ჰქონდათ უი და ვაები,
და დაფარეს იგი მნათობი მიწით გარ-მონაცავები.

212. დავვარდი სოფლის საგმობლად, დავუწყებ სამდურავებსა,
მისგან ნაქმარსა ჩვენზედა ვინ იცის, ვიტყვი რაებსა,
არ შეგვიწყალებს საკვდავად, ვით დასაკლავად კრავებსა,
და ბროლ-ვარდსა, მინას – ქარვად და ლალსა გვიდარებს სრავებსა.

213. ფუ მას, რომელი მიენდოს, ან გულით დაეზავების,
ტახტუედან მჯდომი ანაზდად მოკვდების, გაეტყავების,
მარცხნით წავა,თუ მარჯვენით, თიკანია თუ კრავების,
და ოხრად დარჩების დიდება, სახლი, სამყოფი სრავების.

214. ჯერ დაბადებს უებროსა, ტურფად რამე მონაშენსა,
მოასურვებს ყოვლსა მისთვის, მას უჩვენებს მონაშენსა,
იგ ანაზდად გაუცუდებს, მით ჰყოფს ლახვარ-მონაშენსა,
და არ გაარჩევს მცირე-დიდსა, უფალსა, თუ მონა შენსა.

215. პირველ სიტყვაზე მოვიდეთ, თუცა არ სმენად ამებდა,
არვის გაუშვებს სოფელი, ბოლოს არ დაუშხამებდა.
საფლავზე დადგენ მშობელნი, სანთელს უნთებენ შამებ და,
და თქვეს: „მიგვეფარა ნათელი, ჩვენი დღე მისთვის ღამებდა.“

ლეილას დედისაგან მაჯუნის გამჟღავნება ლეილის სიკვდილისა

216. მოაღებინა ქალისა პერანგი, თავსაბურავი,
ეკონებოდა საწყალი, სისხლის ცრემლშიგან მცურავი,
თქვა: „ღმერთო, სიცოცხლისათვის ვარ ერთობ შენი მღურავი,
და შენთვის გინდოდა – წამართვი იგი მზე შესაშურავი.“

217. მხარს გარდიკიდა, წაიღო თავ-მოხდით, ფეხ-შიშველამან,
თქვა: „წავალ, დავწოთ მაჯუნნი ცეცხლითა დასაწველამან,
მისმან მიზეზმან მომიკლა, ესე მანც იცის ბელამან,
და ეგების მხეცთა შეჭამონ, ლომ-ვეფხთა, ტურა, მელამან!“

218. რა მაჯუნმან დედოფალი ნახა მისკენ მიმავალი,
მას მხევალნი ხელს ეკიდნეს, ხადუმნი ჰყვა წინ მავალი,
გაუკვირდა, ეგრე ნახა, მოეგება განამკრთალი,
და ჰკითხევდა, თუ: „რა მოხდა“-ო გაცეცხით იგ საწყალი.

219. ეტყოდა: „ჩემი ლეილი მოკვდა, სამოთხეს წავიდა,
შენმან სევდამან მომიკლა, დღე მოუვიდა შავი და,
იგი ბწყინვალე ეთერი ველარა ნათობს, ჩავიდა,
და ბერი საწყალი მშობელი დამაგდო დასაწვავი და.“

220. რა მაჯუნმან ეს ამბავი მოისმინა დია ძნელად,
ვით ჰმართებდა, გულსა ცეცხლი მას მოედვა არ თუ ნელად,
დაბნდა, იქმნა, ვითა მკვდარი, სული უნდა წასაგვრელად,
თქვა: „წავიდა მეც მუნ მოკვდე, ვისთვის ღა ვარ ხელი ველად?“

221. გამოულო მას პერანგი, დაეკონა, სულთ ებრძოდა,
ვით ფურცელი ქარისაგან, თავ-ბოლომდი თრთოდა, კრკოდა;
მე ვერა ვთქვა ნაათალი, თუ რაჭირნი დაერთოდა;
და მიისწრაფა საფლავზედან სული უნდა მიერთო და.

222. მიიწივნეს სამარხოსა, ტირან, ყვირან, არ თუ მღერდეს,
მუნ შემოკრბეს სრულ არაბნი, ტიროდეს და ხელს უჭერდეს,
სისხლის ცრემლი ქვაზე წრთოდეს, მათსა ჭირსა დაუწერდეს,
და კუბოზედან ეხვეოდეს, თავს აწყვეტდეს ზედ უბგერდე.

223. მოთქვა მაჯუნმან ლეილი, სალაპარაკოდ ავარდა,
მის საბრალოსა სისაწყლე ენამ ვერა თქვა, დავარდა,
– „მზეო, ჩასულხარ მიწასა, არ გიკვირს მე სადა ვარ და,

და რასთვის დააგდე უშენოდ, ვინც შენთვის ველად გავარდა?“

224. მეტ იყავ ყოვლთა სულდგმულთა, მეც მისთვის მეტად ვხელობდი, ტახტზედან იჯე შევენებით, მე მაშინც ცეცხლში ვმწველობდი, მხეცთან ვიყავ გაჭრილი, სისხლის ცრემლითა ვსველობდი, და რად არ შემჭამეს ლომ-ვეფხთა, თურმე ამ დღესა ველოდი!“

225. „ჩემსა ხელმძნელსა, ყოველთა იცით, რომ მზე ვერ უდარდა; ოთხ ყურეს კიდით-კიდემდის იგ უნათლებდა, უდარდა, მისთვის გავიჭერ, ფრინველნი თავზედან დამიბუდარდა, და მასუკან დავრჩი ცოცხალი, გლახ, იგი გამისუდარდა.“

226. „რად არ გამგზავნე სამოთხეს შენს უწინ მახარობელად? მეთქვა თუ: «მოვა ლეილი აქ თქვენად შემამკობელად, თქვენ დაგაშვენოს, აქამდი იქ იყო მანათობელად». და სამახარებლო მეშოვნა ამა ამბისა მბობელად.“

227. საფლავზედან მოეხვია, ამის მეტი არა თქო და, მასუკანით მას სიცოცხლე არ უნდოდა, არ ემხროდა. აქ გათავდა მისი საქმე, ნახეთ, სული აღმოჰქროდა, და უკვირთ, მკვდარი ვერ გაჰყარეს, კუბოზედან შემოჰკროდა.

228. თქვეს: „თუ ეს ამას გავჰყაროთ, ცოდვა მოგვხდების, ბრალეები!“ გვერც მოუწვინეს იგ მისგან დამწვარი, დანავალები, ვაი, რა ავს დროს შეჰყარეს იგ ტურფა სიძე-რძალები! და გამტვერდა მინა, ვარდი და ნარგისნი მოცინარები.

წიგნი ლეილის მამისაგან ბაღდადს ხალიფასთან მინაწერი

229. წიგნი დაწერეს მწუხარე, კალამ-ქაღალდიც კვენესოდა:
– „ხალიფა, მეფევ, მორჭმულო, კეისრის უდიდესო და, ზეგარდმო ცეცხლი რისხვისა აწ ჩვენთვის დაიკვესოდა, და დასრულდა ჩვენი ნაყოფი, აღარა დაითესოდა.“

230. ვაჟი არა გვეყვა, ქალი გვეყვა – გასმოდათ – პირად მზიანი, ტურფა, კეკლუცთა ხელმწიფე, ტან-სარო, ალვის ხიანი, სოფელმან მოგვცა მუხთალმან სარგებლის ნაცვლად ზიანი, და ღმერთსა მოვძულდით: მოგვიკვდა ბედი დავკარგეთ სვიანი.“

231. „არ ვღირსვართ, მაგრამ ჩვენ ვართო თქვენი თვისნი და ტომები, ჩვენზედ ყავ სიბრალულითა გული მოწყალედ მქონები, აღარად გვინდა სამეფო, საჭურჭლე, მხევალ-მონები, და თქვენ გვერობს, დრო არს, მეფეო, ქალაქს თუ ეპატრონები.“

232. კაცნი მივიდეს სასწრაფოდ, არ გზაში ყოვნას ნელობდეს; შეიჭირვებდეს ვეზირნი, გამჟღავნებასა მნელობდეს;

– „ამირას ცეცხლი მეფესა – თქვეს – ჯერეც არ მონელობდეს.“
და ვერც უთქმელობა გააწყვეს, ცურცვლიდეს რასმე, მელობდეს.“

233. გათენდა, წიგნი მიართვეს, ამბავიც გაიგონა მან,
ტახტით გარდიჭრა, გვირგვინი გატყორცა, გააგორა მან,
იგლეჯდა თეთრთა თმა-წვერთა, იგ დააყენა გორა მან,
და „ეგრე უჟამოდ საკვდილი – თქვა – ნეტარ, გააგო რამან?“

234. ძმის-წულად მოთქვა, ასულად, ტკბილად, საყვარლად, შვილობით,
თქვა: „არ მენახე, მთვარეო, გიტყოდენ მზისა ცილობით,
ყოვლი შვენება, სიკეთე შენ მოგხდომოდა წილობით,
და აწ გნახენ ბერმან ბიძამან, ვა, მზეო, შუქ-დავსილობით.“

235. ბრძანა: „წავიდე ბასრას და ლაზა ქალაქსაც ვირები,
შვილი ვიტყო, ძმის-წული – თოფსა მაც ორი ჭირები.
ბერი ხელმწიფე დავვარდი მე მათგან დაუტირები!“
და ხმა იყო მწუხარებასა, არ თუ ნალარა, სტვირები.

236. გაემართა იგ ხელმწიფე, ბასრას მივა არ თუ მღერით,
სოფლისაგან საჩივარი სჭირდა რამე, არ თუ მტერით,
იგ სანაცვლოდ გვირგვინისა თავი ჰქონდა ნაცარ-მტვერით,
და გულსა უნდა გასაცემლად მას ლახვარი დასამგერით.

237. მეფე გარდიჭრა, შვილისა მოეხვეოდა კუბოსა,
აყრიდა თეთრსა თმა-წვერთა, ზედ ცრემლი დაეგუბოსა,
თუმცა ეშოვნა ლახვარი, დაეხეოდა შუბოსა,
და „შვილო, დაბმულხარ სოფლისა ფათერაკისა ჩხუბოსა.“

238. მოთქვნა საწყალნი სიტყვანი, მსმენელთა აადულებდა,
ღვარი სისხლისა ცრემლისა დაწვსა და მკერდსა ულებდა,
მეტი სულთქმა და ვაება მას გულსა გარდაულებდა,
და მისთვის გასცემდა გლახაკზედ, საჭურჭლის კარსა ულებდა.

239. „დღეს გნახე, შვილო, საფლავსა, გუშინ ტახტზედა მჯდომო და,
მჯობო ყოველთა ჭაბუკთა, მებრძოლთა, გმირო, ლომო და,
მშვილდოსან-მობურთალობით კისკასად ვეფხებრ მხტომო და,
და უხვო, ჯომარდო შვენებით ვით მზეო შუქთა მკრთომო და.“

240. მოიყვანა შვილი-შვილი, დალოცა და ტკბილად წვართა:
– „ნურა გინდა უსამართლო, ნუ აჰყვები სოფლის ქართა!“
ყოვლი საქმე გაარიგა, თვითონ ლაზას გაემართა,
და თქვა: „მეცა ვცან, რაცა საქმე ლეილ-მაჯუნუს დაემართა!“

241. ხალიფას მისვლა შეიგნეს, ყველა წინ მოეგებოდა,
შეღებულ იყვნენ შავითა, მათ გულსა ცეცხლი გზებოდა,
ქალაქსა შავი ემოსა, ციხეს არ აეხდებოდა,

და ლეილს გვერც უსხდენ მშობელნი, ქვეშ მიწა-მტვერი ჰგებოდა.

242. მეფე შვილობით ტიროდა სამარხო-სამაროსა და,
ფეხს მოეხვია ძმისწული, თქვის: „მომკალ ამა დროსა და!“
იგ უჩვენებდეს წაქცევით ალვისა ნორჩსა ზროსა და,
და ვარდას უფრჩვენელსა, უდროოდ დამჰკვნარსა, დანაზროსა და.

243. მისთვის დაეწვა მას გული, დაეჭრა დაეხეოდა,
იტყვის: „ტურფათა უტურფევ, ვით მოვთქვა, მზეთა-მზეო და,
მნათობთა უბრწყინვალესო, ციერთ უმაღლევ, ზეო და,
და სამოთხის ვარდო ყვავილო, ედემს დარგულო ხეო და!“

244. მომძულდა ტახტი, გვირგვინი შენისა სიბრალულითა,
ვით დაგივიწყონ მშობელთა გულითა დადაგულითა?
ვის რა უნახავს შენთანა მოსული, ან წასულითა?
და ხმელეთს დარობდი აქამდი, აწ ედემს ნათობ სულითა.“

245. რა გამოვიდა საფლავით უზომოდ ნამტირალევ და,
მკვდართათვის გასცა მრავალი, საჭურჭლეს დაცლით დაღევდა,
ცოცხალთა ნუგეშინი სცა, მათ ერთობ შეიბრალევდა,
და არ გარდიხადა ნადიმი, არცა ღვინითა მთვრალეზდა.

246. მას მიაზარეს სამეფო, ქალაქსაც მიათვლიდესა,
თქვის: „აღარ გვინდა სოფელი!“ – ტიროდეს, ცრემლსა ღვრიდესა,
მათისა სიბრალულითა ხალიფას ცეცხლი სწვიდესა,
და მათი განძი და საჭურჭლე გაზიდეს, აიკიდესა.

247. ერთი ვეზირი დაადგო ბრძენი, მისანდო გულისა,
თქვა, თუ: „მსახურე მეფესა, არამც ვინ გააგულისა,
მათს უნებურსა ნურას იქ, თვარ აბეზარ გყო სულისა,
და სრულად აგწყვიტო, შეცვლა ქნა ჩემისა დავედრულისა!“

248. ბრძანა: მოასხით მხატვარნი ლეილ-მაჯუნის მნახავი,
მათ უებროთა მგზავსებით ხელ-წმინდად. გამომსახავი!“
– მიართვეს, ნახა, განცვიფრდა, ტიროდა სულთქმით ახავი;
და ბაღდადს წავიდა, წაიღო, მივა სოფლისა მძრახავი.

249. მიერ ჟამითგან გაისმა სპარსეთს ამბავი მათიო,
შეამკეს მოშაირეთა იგ ბროლ-ვარდ-მინა-სათიო,
დაკარგა კრულმან სოფელმან იგი მზის მგზავსი მნათიო,
და სულს უჯობს ამა ლაყაფსა ვილოცო, ღამე მათიო.

250. უწყის ღმერთმან ყველა ვთარგმნე, რაც სპარსთაგან მომესმინა,
ვაქე მოწი, მარგალიტი, გაურივე ბროლსა მინა,
ვინ მოვიცხა სარო ნორჩი, ედემს ალვა გამიჩინა,
და მეშინიან უგუნურთა, ვა, თუ სიბრძნე წამიხდინა.

251. იგ პირველ და უსაბამო განგებით დასაბამობდი,
ჩვენ უკვდავება შეგვმოსე, შენ ჩვენის ხორციტ გვამობდი,
ქვე კაცად იხილვებობდი, ზე ნათლადი...და ულამობდი,
და ოდეს მოხვიდე განკითხვად, ჩემთვის ნუ შემრისხანობდი.

ლეილის სიკვდილის უკან დედ-მამათაგან სიზმარში
ლეილისა და მაჯუნის სამოთხეში ნახვა

252. ლეილის შავთა მშობელთა სიზმარი ნახეს მწოლეთა,
ზე ნაცარ-მტვერზე მგორეთა, არ თუ ტურფათა მოლეთა,
სისხლის ცრემლისა ტბაშიგან მუდამ ცურევდა გოლეთა,
და გამოიღვიძეს საწყალთა თავით ფერხამდე მთრთოლეთა.

253. მათ ნახეს უცხო სამყოფი ქებად შეუძლო ენათა,
მზისაგან უმცხინვარესად იგ არე რამე ენათა,
არი რამ მგზავსი მთვარეთა, გვანდა რამ საქმე ზენათა,
და ფშვა რამე სულნელებისა საყნოსლად მონაბერათა.

254. წალკოტთა უმშვენვარესი ბადთ უტურფესი გაღება,
ყვავილთა ალვად ბიბინი, ფერად-ფერადად დაღება,
ზარხოშად წახრა-მოდრეკა, სანდომად თავთა დაღება,
და ზედა ფრინველთა ამო ხმა უწყვეტლად, არ სულ დაღება.

255. გარემოს ზღუდედ გათლილი მართლად ზურმუხტი კლებული,
კარნი ოთხს ალაგს ოქროსი, შიგან სხდეს თვალნი ქებული,
ხე მართლა იაგუნდისა, ძირ-აღმა თავ-კიდებული,
და შტოზედან ესხა ხშირ-ხშირად ლალ-მარგალიტი კრებული.

256. კოშკები ტურფად მაღალი სრულად აღმასით შენოდა,
თუ არის ცუდი სახლები, იგ ნუ გგონია შენ ოდა!
წვერზედ სხდეს ფარშავანგები უფრთხვენლად, არ თუ შენოდა,
და მათი ნათქვამი ეს არი, მე ვით გარწმუნო შენო და.

257. ფარშავანგზედ სხდეს მუნ მყოფნი ყოველნი ცხონებულები,
ფრინვით სერნობდენ ხე-და-ხე, ვის ვისთან სთქმოდეს გულები;
ტანნი სპეტაკით მოსილნი თავზედან ნათელ დგმულები,
და როგორც ქადაგა ეს მართლა, ისემც უცხონდა სულები!!

258. საჭმელად ხორცნი შემწვარნი მუნ მსხდომთა ფრინველისანი,
ხილნი ტკბილნი და ტურფანი მგზავსნი მის ადგილისანი,
ჯამ-ტაბაკები ნათლისა, ხისაგან არ ნათლისანი.
და კიდევა ჰფერობს სამოთხეს – ამას არ უნდა მისანი.

259. წინ მოერთმოდეს საჭმელი, ოდეს ვის მოემშეოდეს,
იგ ოფლად გამოუვიდის, მუშკთა ამზარი რეოდეს,

ძვალმან ფრთა-ხორცი შეისხის, გამთელდეს, რაც რომ ხეოდეს,
და ფრინვით კვლავ ზედან შესხდიან, იგ საცა იყვის ხე ოდეს.

260. უთქვამს თუ: „ოთხი მდინარე მას ადგილს გამოდიანო,
მოუკლებელად, უწყვეტლად ჩქარა, არ თურე გვიანო,
წყალი, რძე, თაფლი და ღვინო, რომელსა ქავსარ ჰქვიანო,
და რომელსა უნდეს მათგანი, მუნ მყოფთა იგი სვიანო.

261. ეს არის მათი სამოთხე, მაჰმად ამგვარად უწესა:
ქალნი და ვაჟნი ტურფანი მუნ მყოფთა გვერდსა უწევსა,
იგ დაფარულნი ასონი – უთქვამს – სამ წყრთამდი უწევსა,
და მთქმელსა და დამჯერებელსა ამა ამბვისა – ფუ წვერსა!!

262. მათს ფელამბარსა სამოთხე მუსაფში ესრეთ უქიან;
ქალებსა – ჰური, ფერი და ვაჟებსა – ყილმან უქვიან,
ნდომა არ მოაკლდებისო, მათთან ალერსი თუ ქნიან,
და ეგზომნი სულნი ვით ჯერან, მიკვირს – არ გაუქიქიან!

263. როს ადამ შექმნა უფალმან – უთქვამს – იქ მიიყვანაო,
ანგელოზთ დასნი და გუნდნი სრულად მას ათაყვანაო,
იგი მით მცნებას გარდაჰხდა ხორბალი ჭამა, ყანაო,
და სამოთხიდამე გააგდო, ფიცხლავ გარ გაიყვანაო.

264. მუნ შიგა ნახეს ლეილი მაჯუნთან დედა-მამათა,
თავსა ბრწყინვალე გვირგვინი ტახტი შეემკო სრა მათა,
ხელთ ჰქონდათ თასი ღვინისა, ტკბილად სმენ არ თუ შხამათა,
და ჭირთაგან ნააზატები სევდას ვერ დაემამათა.

265. მათ ერთად სხდომა ჰშვენოდა მათ შესაფერთა არეთა,
ქვე-მარგალიტი შეემკოთ, ზე ლალი მოცინარეთა,
შემოეზღუდათ მელნის ტბა გარე გიშრისა სარეთა,
და ეტყოდა რასმე დედ-მამათ ყვედრებით საუბარეთა.

266. უთხრა, თუ: „მე ვარ ლეილი, ეს – მაჯუნ ჩემთვის ხელები,
მუნ არ გვამყოფეთ ჩვენ ერთად, მით გვწვიდა ცეცხლი ცხელები,
ცოდვა არ იყო ჩვენს შუა, არ საქმე საკიცხელები,
და აქ მან შეგვყარა წყალობა ვის აქვს აურაცხელები;“

267. „უწყოდეს ღმერთმან მოწყალემ – არ ბრალი გვექონდა, ბილწობა,
მუნ უზაკველი სურვილი, არ ცუდი გოგო-ბიჭობა,
იქ უსამართლოდ წაგვიხდა ჩვენ კბილთა მარგალიტობა,
და აქ მოგვცა მოსამართლემან ერთმანერთისა ჰვრიტობა“.

268. გამოადვიმა იგინი შიშმან და სიხარულამა;
მათ საყვარელი უჩვენა ერთის წამისა რულამა,
იგ მოაწვივნეს – უამბეს – სრულ შიხნი, მოლა, ულამა,

და ტიროდეს, დაწვანა ყოველნი მუნ მათმა სიბრაღულამა.

569. რაღას არგებდათ შეექნათ ერთმანერთისა ბრალობა:

– „არ შეეყარებით იგ ერთად დაწვი ვარდ-ბაგე-ლალობა,
გვექნა – არ წაუხდებოდათ მათ ტურფა ვაჟობ-ქალობა,
და ჩვენსავე თავსა იყოსო ჩვენი ცოდვა და ბრალობა“.

270. სიტყვათა შეთხზნვა-შეკაზმვა მელექსეს ჰმართებს, მგონია,
თვარ-უწყის ღმერთმან – უსმენლად არა რა მომიგონია,
თქმა სჯობს, ვის ენა რიტორობს, ჰქონდეს მახვილი გონია,
და უცხო, ტკბილ ბრძენთა ამბავთა ვერც ვარდი სჯობდეს, მგონ ია.

მიჯნურთ ამბავი იოსებისა და ზილიხანისა

[შესავალი]

1. არსებით ვიტყვი ცნობილსა, სამებით ერთუფლებულად,
ბუნებით განუყოფელად, ღვთაებით შეერთებულად,
განვსწავლავ გვაძოვნებასა, არ ვიტყვი მიახლებულად,
და იგი გვზრდის, გვფარავს ყოველთა მის მიერ ქმნილთა კრებულად.

2. პირველ მას ვაქებ, რომელმან თვით ჩვენ შეგვმოსა სრულებით,
ნათელმან უსხეულომან ხორცი ივასხნა ბუნებით,
თავისუფალ გვყვნა მონანი მისითა შთამოსულებით,
და ხამს, თუ ზე გვაქენდეს გონება სარწმუნოებით, სრულებით.

3. უნდა მცირედი მცირედთა სიტყვა წარმოვთქვა თხრობილი,
ვით ვეტრფიალე სიბრძნესა, ამაღ არვისგან ხმობილი,
ძოწ-მარგალიტი, გიშერი აწ ნახეთ ჩემგან მკობილი,
და ბოლოდ სცნათ ყოველთა – არა ვარ მოშაირეთა ძმობილი.

4. მე თვით ვწერ, ვიტყვი, რომელსა მეფედ მიხმობენ მონები,
სიტყვა შევძნადო შაირთა, მართ ვითა ვარდის კონები,
ბრძენთაგან შესაწყნარები, ცნობილთა მოსაწონები,
და მაგრა ექმნების მიჯნურთა ლახვარი გასაწონები.

5. მრავალთა ხელყვეს სიბრძნესა, მოგვესმა ამას წინასა.
ვიეთნი წერდეს ზენასა, სულისა მოსასმინასა,
ზოგთა თქვეს, აქეს, შეაწყვეს ბროლ-ვარდ-გიშერი მინასა,
და ჩემთა სიტყვათა ყვავილნი მათმან წვრილმან მინასა .

6. გუბი ზე-მთისა წყაროსა, უშმაგომ ვითა აროსა,
მაგრამ მივბადო აჩრდილად, არა ვიდუმნო აროსა?
სულთა ბახჩასა სურვილსა ვზრდიდე, მართ ვითა საროსა,
და ვინ ხელჰყოს ძნელსა საქმესა, ხამს თავი გაიმწაროსა.

7. ხამდა მეხმევანა სიტყვანი, უხრწნელად დანამყარები,
სწავლა საღმთოთა წერილთა სულისა გამამყარები,
მათ სულიერთა კრებულთა არ დარჩათ დანამცდარები,
და მივრიდე, ველარ: ვიპოვე ცუდ-მაშვრალთანა მარები.

8. მუნ ვერა ვპოვე სათქმელი – აწ მომიძულა ზენამა,
გული მიუძღვენ კეკლუცთა, ვინებე ვარდი მენამა,
ფერი შემატეს ბაგეთა ჩემთა სისხლთაგან სმენამა,
და აწ ყურნი უნდა აწვივნეს ტკბილმოუბარმან ენამა.

9. ვიწყო პირველთა მიჯნურთა ამბავნი მოსასმენისად,
ან ვით შეერთეს მხეცთანა, ან ვისთვის რბოდეს ხელი სად,
ზოგნი ქვე დაშვრეს ხორცთათვის, ზოგთა სრბა იწყეს ზენისად,
და ზოგთა სდიოდა თვალთაგან ცრემლნი რუდ მონადენისად.

10. ტარიელს იცნობთ ყოველნი, სარიდანის ძეს მხნესა-და,
მას უებროსა მოყმესა, ტანად ალვისა ხესა-და,
ვით ეტრფიალა ინდოეთს ნესტან-დარეჯანს მზესა-და,
და დაკარგა გულსა სახმილი, კვლავ უფრო დაეკვესა-და!

11. ძებნა, ვერ პოვა, გაიჭრა ხელი ნადირთა ერევა,
ვეფხსა ემსგავსის სიტურფე, დაბნდის და ცნობა ერევა,
ქვაბნი მისტაცნა სამყოფლად, დევნი მოსწყვიდნა, ერევა,
და ათ წელ მუნ იყო ხელქმნილი, გულსა ლახვარი ერევა.

12. ავთანდილ, პირმზე არაბი, მასთანვე თანა ქებულა,
მეფისა როსტევანისგან გაზრდილა, ძედ წოდებულა,
თინათინისთვის ხელქმნილა, ვისგან მზე დაწუნებულა,
და წყლული მოქენე წამლისა, სხვათა კურნებად რებულა.

13. დღე-ერთ ჯდა მოყმე საწოლსა, მონა შემოდგა ლადისა:
– „გიხმოო მზემან მზეთამან, შუქთა ხლებასა გაღირსა“.
ნახა, უბრძანა: – „შენგან მწადს ძებნა მის გულ-სადაღისა,
და პოვო, მოხვიდე, მე მოგცე ფლობა სამოთხის ბადისა“.

14. რა ესმა მისგან ავთანდილს სიტყვანი იმედებული,
ღმერთსა შესწირა მაღლობა – მზემან თქვა გულსა დებული!
წავიდა ფიცხლავ სამებრად, ქვაბს პოვა ასმათ დებული,
და მან უთხრა წვრილად, რაც სჭირდა ტარიას ცეცხლი დებული.

15. წავა ავთანდილ სამებრად მუნ, სადა პირმზე ტყვე სითა,
ფატმან უამზო: – „ქაჯეთს ზის იგი მზე სულთქმა-კვნესითა,
მთვარე მოსტაცეს ვეშაპსა მკლავითა მით უმხნესითა“,
და მზე არ ამხედრდა ეტლზედა, ვირემ არ მიხვდა წესითა.

16. ძებნა, უპოვა მზე ლომსა, თვით მიხვდა ვეფხი მთვარესა,

ვარდნი ნამთევნი გაიფრჩქენეს, რა დაენერგნეს ბარესა,
ბოლოდვე გავლეს საწუთრო, სოფლის საქმენი არესა,
და იგ უსახონი ქალ-ყმანი მიწასა მიაბარესა.

17. ესენი შოთამ რუსთველმან შეამკო არსთა მკობითა,
თვით მინდობილმან სიბრძნესა, მერე თამარის ხმობითა,
იტყვის: – „ვპოვეო ამბავი პირველ სპარსთაგან მბობითა“.
და შეათხზნა ბროლსა გიშერი, ძოწსა სადაფი წყობითა.

18. გამოაცხადებს ნათქვამი მის, რუსთველისა, ქებასა,
დასაბამითგან შაირთა მთქმელნი თვით სად ვინ ებასა!
რად ხამს დუმილი მუსიკთა, ენა რიტორად ებასა,
და თუმცა ხელობდა მის გამო, ხელჰყოფდა მათსა ქებასა!

19. სწვევდა სახმილი უშრეტი პირმზისა თამარ მეფისა,
ვითა ფოლადი მალნიტსა, თვალნი საჭვრეტლად ეფისა,
მაგრამ მან მზემან ნათელი მიჯნურთ არ უიეფისა,
და არად შესწონდა ზახილი ვარდსა ბულბულთა ყეფისა.

20. მეფეს ენება სპარსული თქმათ ქართულისა ენითა,
„ლექსად თქმა მწადს“ - ო უბრძანა ლაღმან ბრძნად შუქთა ფენითა;
ნიჭი აღუთქვა უზომო, მოაჯე ვარ მოქენითა,
და მიჯნური მიჯნურთ საქებრად დაჯდა, გლახ, ცრემლთა დენითა.

21. სურვილისაგან ტყვექმნილი შეიპყრა ვისმა რამინა.
დაშრტის სახმილი ორთავე, რა ვარდმა ნახის, რა მინა,
მე თუ ძალმედვას, მათ მზეთა თვით ქების მეტი რა მინა?
და ცრემლი მდის მათთვის სისხლისა, ფერად მართ ვითა რამ ინა.

22. მარავს ჯდა შაჰი მოაბად, სიდიდით შეუდარები,
ვისის დედ-მამა ამიანს იყენეს ჯიმშედის გვარები,
მიუხდა, მამა მოუკლა, ქნა საქმე შეუგვარები,
და ტყვედ წაიყვანეს უნებლივ, მზეს არ შვენოდა დარები.

23. კუბოსა ჩასვეს, დაფარეს, ვით ღრუბლით მზისა დარია,
კუბოსა თავი მოხდა – განგებით ადგა ქარია,
შაჰი მოაბადს ძმა ჰყვანდა, მას ვერა სჯობდა ტარია,
და ანაზდად ნახა ნათელი, დაბნდა, სურვილმა დარია.

24. აწ გითხრა ცუდი ხელობა შაჰან-შა მოაბადისა,
არა ისმინა ნათქვამი მეეტლეთ მოაბადისა,
ძალად შეიპყრა, მოჰყვანდა, ვით თევზი, მოაბადისა,
და ვისმან სანაცვლოდ შეიპყრის სურვილი მოაბადისა.

25. მთვარე შეიპყრა ვეშაპმა – ეგონა მომხვდა შვებაო,
ვისამ დაუსწრა სანაცვლოდ, შეკრა – ძიძა ჰყვა გრძნებაო,

ვერ ჭამა მისგან ნაყოფი, ბედმან სხვას მიანებაო,
და იგი უებრო რამინს ჰხვდა, შაჰან-შას – ცეცხლთა დებაო,

26. მოვლო ყოველი ქვეყანა ამა ამბავმან მზისამან,
ბრძანა აზუნასრ ვეზირმან, ხალიფამ ბაღდადისამან,
იტყვის: – „დამივსო სახმილი ამბავმან ვის-რამისამან,
და აწ განმმარტოს ენამან ფაფხურ ბრძნად მოუბრისამან“.

27. ფაფხურ გამოჩნდა ბასრელი მაქებრად რამინ-ვისისად,
ამბვად აღწერა შეწყობით, ტკბილად, ართურე მქისისად,
ყურნი დავალდენ მსმენელთა, გულნი განათლდეს დღისისად,
და ბაღდადს ნათქვამი ამბავი, ნახეთ, გასმიათ ვისი სად!

28. ხალიფას შესძღვნა ვეზირმან თვით არმაღანად სეფენი.
მასმცა შეუწმდა სიტყვანი ხმა-ტკბილად დანამყეფენი,
ყოვლგნით შემოკრბეს მიჯნურნი ცრემლთა სისხლისა მჩქეფენი,
და უქეს ყოვლთა უკლებლად სიტყვათა სიიეფენი.

ამბავი იოსებისა და ზილიხანისა

29. მიჯნურთ ამბავი შემოკრბა ამ წიგნსა ჩემგან თქმულებსა,
უსუფ-ზილიხანც ვახსენოთ, ნურცა მათ ვატკენტ გულებსა,
შეუთხზნათ ლექსთა ყვავილი, ვერ ვნახავთ დანასულებსა,
და ქართულად ვიტყვი ყოველსა ამბავსა მე სპარსულებსა.

30. მამათმთავარსა იაკობს ძე ჰყვანდა ათორმეტები,
ორნი ცოლნი ჰყვეს: უფროსსა თვალნი აქვს მრუდად-მჭკვერეტები,
უმცროსსა ერქვა რაქაელ, შვენებით მეტის-მეტები,
და მოსე მოგვითხრობს, რომელსა უძლოდა ნათლის სვეტები.

31. რაქაელ უშვა ორნი ძე: იოსებ, ბენიამენი:
იოსებს ვიტყვი, თუ ვაქო, ყველამ დამიცეთ ამენი;
რა საკვირველი ძე ნახა, მამას ჰხვდა გულს სიამენი,
და ცისკარსა ჰგვანდა, შვენოდა გიშრისა წარბ-წამწამენი.

32. რა ღმერთმან შექმნა სოფელი, ადამს ხელითა ბადებდა,
მამინ წყალობით იაკობს იოსებს ძედ უქადებდა,
ადამის მსგავსი ძე მისცა, იმას მინათად ადებდა.
და კაცთა მტერობით ეშმაკი ბოროტად შურსა მზადებდა.

33. რა მოიზარდა ყმა იგი, ბროლ-ლალსა მინა რეოდა,
ევას მუცლითა ნაშობსა სიტურფით იგ მორეოდა,
ამისთვის სჯობდა ყოველთა – ბრძანება ღვთისა რეოდა,
და მისის შურით და მტერობით ძმათ ჭკუა გარდარეოდა.

34. რაღას ვაგრძელებ – კაცთა ძე მისებრ ნახულა აროდეს.

ძმანი შეითქვნეს, არჩევდეს, მისთვის სამტეროდ ჩქაროდეს.

– „იგ ურჩევნიათ მშობელთა, ჩვენთვის ეს ჭირად კმაროდეს!“
და რა იცის ბერმან, მამამან თუ ლხინი გაემწაროდეს!

35. – „ყოველ დღე წავალთ მხეცთა სვრად“ – ძენი ეტყოდეს მამასა,

– „აწ თუ გვიბრძანებ, იოსებს ჩვენთან წავიტანთ ამასა,
ველად შექცევა დია სჯობს ცუდად ძილსა და ჭამასა“.
და მათ ნება დართო – არ იცის, თუ ჩავარდების ნანასა.

36. თან წაიტანეს სალხინოდ, მიდიან, მინადირობდეს;

გლახ, რა იცოდა იოსებ, თუ ძმანი რას უპირობდეს?
მთიებს უგვანდა ყელ-ყური, დაწვნი ბადახშნად ჭვირობდეს,
და მათ გაურისხდა უფალი, რა კარგ საქმეზედ გმირობდეს!

37. მათ ხელი მიჰყვეს, შეიპყრეს, აღმამან თავი დახარა,

ეგზომ უებრო ყმაწვილი ძმად შეებრალათ, გლახ, არა!
– „რად უფრო უყვარ მამასა, შენ ჩვენზე მეტი რა ხარა?“
და იოსებ მათთან მგზავრობა იტირა, ივაგლახარა!

38. ეტყოდა: – „ვის რა შეგცოდე, რასათვის მამკლავთ, ძმანო და?

რად არ გეწყალვით უბრალო, გულ-ულმობელნო, ქვანო და?
მართ მაშინ მათგან ნაქმარი ბოროტად საქმედ კმაროდა,
და აწ ბერის მამის ტირილნო, დედისა ვა მოთქმანო და!

39. მათ გააშიშვლეს საკვდავად, ყელის გამოჭრას ლამოდეს,

განგება იყო მალლისა – უწყალოდ შეეწყალოდეს.
ორმო იპოვეს, ჭას ჰგვანდა, შიგ დგომილ იყო წყალ ოდეს,
და მაშიგ ჩააგდეს მნათობი, შუქნი ქვე დაემალოდეს,

40. უფროსმან ძმამან მის ყმისა პერანგი სისხლით შესვარა,

იგ მუნ დააგდეს, ეგ მიკვირს: ძმამან ძმის სისხლი შესვა რა!
მათ მისი ცხენი მიჰყვანდათ, ნეტარ მისთანა შესვა რა!
და სხვა მსგავსი იოსებისა, ვეჭობ, დედამან შვეს არა.

41. მათ მწუხარება იჩემეს, ტირილით მივლენ, ზარითა,

მამასა თავსა წაადგეს ამბითა შესაზარითა,
პერანგი წინა დაუდვეს, ჰკადრეს სიტყვითა მწარითა.
და იტყოდა: – „სიბერის ჟამსა გულსა ლახვარი მკარითა?!

42.– „რა უყავთ ჩემი იოსებ?“ – ეს ოდენ უთხრა ენითა.

მათ მოახსენეს: – „წატანა ჩვენ მისი ავად ვქენითა,
ლომი აგვიჩნდა უსახო, ჩვენ გავექცით რბენითა,
და მას მოეწია, შეიპყრა, დაგლიჯა კბილთა კბენითა.“

43. „იგ შექამა და წავიდა, პერანგი შეგვრჩა ხეული,

ეს ნიშნად წამოვიყვანეთ სრულად სისხლშიგან რეული.“

ტირან საწყალნი მშობელნი სისხლისა ცრემლ-დათხეული,
და ტირილით თვალნი დაუდგეს, დაწვნი შეექმნეს ხეული.

44. აწ რაც გარდახდა იოსებს, ვარ მის ამბისა მთხრობელი:
ღრმასა ორმოში ჩააგდეს, არ უნდა ბარ-სათხრობელი,
ყაფილა მოდის სადგომლად, ჰგავს, თუ მისვლია მთხრობელი,
და აწ ნახეთ მაზედ ღვთისაგან წყალობა მიუთხრობელი!

45. ორმოს პირს დადგეს კარვები, წყალსა ეძებდეს მდომელი,
ჰა ნახეს, შიგან ჩახედეს შუქნი აქვთ შემომდგომელი;
ქარავან-ბაშსა აცნობეს: – „თქვენც ნახეთ ჰაში მჯდომელი“.
და წავიდა, ნახა, გაჰკვირდა – პირი ელვათა მკრთომელი.

46. კაცი ჩაუშვეს, საბელი წელთ ება ხელთაც ეჭირა,
ამოიყვანეს იოსებ, ძლივ სული კბილით ეჭირა,
ჰკითხეს: – „ვინა ხარ?“ – ყოველთა თვალი მაზედა ეპარა,
და მან უთხრა: – „მმათ მიღალატეს, ლხინი ამისთვის მეჭირა“.

აქა გასყიდვა იოსებისა ვაჭართაგან

47. გარ-მოაკრფეს დიდ-ვაჭარნი, მისი ნახვა მათ უღირდათ,
მას უჭვრეტდეს გაკვირვებით, შუქი მისი გულსა სჭვრდათ,
უსასყიდლო მარგალიტი მოინდომეს გასასყიდათ,
და მისრ-ეგვიპტეს წაიყვანეს მათთვის მორჭმად გასამდიდრათ.

48. მის ქალაქისა მეფესა აზიზი-მისრი რქმეოდა,
მდიდარი, უხვი, მოწყალე ერთობ მოსამართლეო-და.
მას ცოლი ჰყვანდა – სიტურფით მნათობთ არ მოეთნეოდა,
და სახელად ერქვა ზილიხან, მთვარესა სჯობდა, მზეო-და!

49. მე ვით ვაქო სიტყვა მცირმან, სპარსთ უქიათ ენამრავლად,
ვინ ყოფილა მისი მსგავსი, ან ვის ახსოვს დანასწავლად?
მან ციერნი დააბნელა, თვით გავიდა, ცაში მავლად,
და მან მოუდვის მისთა მჭვრეტთა ცეცხლი ცხელი გულსა ალვად.

50. წარბნი გიშრისა ქამანდსა, თვალნი მეღნითა მორევდა,
ნარგიზნი შავსა ლახვარსა მიჯნურთა გულსა მორევდა,
თმა-ტევრი შავსა სუმბულსა, ტანი ალვასა მორევდა,
და ბრწყინვალეებითა ცისკარსა „მე გჯობ“-ო დაუმორევდა.

51. მას მნათობისა საქებრად ენა ხამს შესხმად მალევი,
არღვენის ფერსა დაწვზედა ჯარად დგას გიშრის სარევი,
მარგალიტს ჰვარვენ ორნივე იაგუნდს ქვეშე ლალები,
და მისთა შუქთაგან მთვარესა პირსა აჩნია ნალები,

სიზმარი ზილიხანესი

52. ტახტზედა იწვა იგი მზე საძილოდ მოსვენებითა,
იოსებ ნახა: თავს ადგა სიზმარში მოჩვენებითა,
ნარინჯი ხელთა ეჭირა, ჰგავს ნახმოზია ნებითა,
და ვით ცხადივ, ეუბნებოდა თამამად, არა თნებითა.

53. „ვინ ხარ, სით მოხვალ, რა გინდა?“ – ქალი ეტყოდა მძინარე,
„ვით შემოგიშვეს სარანგთა, ან ჩემთვის შუქი ვინ არე?
ვერ გამიცდიხარ სხივთაგან, გნახო, წამოდევ წინარე,
და ვიცი მიმედვა დღეს იქით სახმილი მოუთმინარე!

54. – „თუ ჩემი ცნობა გწადიან, ხვალ მოდი, მნახე, მზეო-და!
ტყვედ მომიყვანეს, ტყვისაგან შენ გული დაგეტყყოდა,
ისწრაფე ჩემსა დახსნასა, ტანად აღვისა ხეო-და,
და მიყიდე შენდა სამონოდ გამსახურო, გესათნეო და“.

55. ნარინჯი მისცა, წავადა, ხელთ შერჩა ეგრე მწოლესა.
მოშორვებისა ლახვარი მისთვის საკვდავად მოლესა.
ქალი შეკრთა და აიჭრა, გული ძგერს მისსა მგონესა
და არ ვეჭობ მისმან მნახველმან სხვა ვინმე მოიწონესა!

56. იძახდა: – „მოვკვდი, მიშველეთ!“ – ვარდი ზაფრანად ჰფეროდა.
მხლებელნი უწვნეს გარშემო, ვის როგორ შეეფეროდა,
გამდელი ტირს და ეხვევის, გულტკბილად, მოეფეროდა,
და – „რა გჭირს, რა მოხდა, მიბრძანე ჩემო ჰური და ფერო-და.“

57. ჰკადრეს: – მზეო, რამ შეგაკრთო, მოგეჩვენა სადაღავნი?
ეგრე ფიცხლად ვით დაგაჩნდა გულსა ცეცსლი სადაღავნი?
გებვეწებით: ჩვენ გვამყოფე თქვენთა ჭირთა სადაღავნი,
და შუქთა სხივნი დაგემალნეს, აწ მნათობთა სადაღ ავნი“?

58. დაგლიჯა ბალი ვარდისა, ზამზახი, იასამანი,
სუმბულის ტევრი გაყარა, არ მისცა იას ამანი,
გამოენასკვა შეფრუშვით შავნი გიშრისა ქამანი,
და მეღნისა ტბათა სდიოდა ბროლზედა ცრემლთა ნამანი.

59. იტყოდა: – „ვნახე სიზმარი, ჩემთვის საკვდავად ჩვენება:
ყმა ვნახე პირმზე, ტანსარო, მე მისი შეყრა მენება,
მიჯობდა ძილი ღვიძილსა, თუ ბნელად გამეთენება,
და უცილოდ გავლი სოფელსა თუ კიდევ აო მეჩვენება“.

60. არ დაუჯერეს მხლებელთა, სთქვეს: – სჭირსო ეშმაკურება.
მეფე შორს იყო, შესთვალეს ამბისა მედასტუობება,
წიგნი მისწერეს: – „ეს გვიკვირს, მზის ნახვა არ გესურება!
და ავად გვყავს, მოდი, თვით ნახე ვარდზედა ცრემლთა სხურება.“

61. მეფე მოვიდა, გაკვირდა, მზე ნახა ფერმიხდილობით,
საყელო გარდახეული, პერანგი ადარ დილობით;
ეტყოდა ქალსა: „რა გტკივის, ცრემლი რად მოგდის მილობით“?
და მან უთხრა: – „ძილში შევშინდი, ამად ვარ ჭკვაშეშლილობით“.

62. მეფემან იხმნა აქიმნი, შესჩივლა საქმე მთვარისა,
იმათ იცნობდეს ყოველნი ბოლრატის შესადარისა!
ხადუმთ უფროსსა უბრძანა გაღება არმის კარისა:
და – „თქვენგან ამისი კურნება, ჩემთვის სალხინოდ კმარისა“.

63. ნახეს და გამოიკითხეს, მისი ვერ იცნეს სენები,
ფიცხლავ შეატყვეს სურვილი, სათქმელად შეკრეს ენები,
თქვეს, თუ: „ემყი სჭირს, არ არის მეფისა მოსახსენები,
და განქარდეს საბრხე ეშმაკთა ღმერთსა ვეაჯნეთ მქენები“.

64. ერთმან მაჯა დაუჭირა, მას საცდელად სინჯავს წყნარად,
იგ მეორე არაკს ამბობს საქმისათვის მოსაგვარად,
მიჯნურობა ჩამოაგდეს – ქალს დაემრა მაჯა ჩქარად,
და გაეცინნენ, პირსა ხელი მათ მიისწრეს მოსაფარად.

65. ქალმანც შეიტყო: – „შემატყვეს, მე რაცა მჭირდა ჭირები“,
შეშინდა: – „ვა, თუ გავმჯავნდე, საქმე მიც, გასაჭირები“;
ბრძანა: – „გავმთელდი, მეფონა გულს სენი მოსაჭირები“.
და აქიმთ მრავალნი უბოძა – მისთვის დაგუბონ პირები“.

66. ადგა და ტანსა ჩაიცვა, მან გაიმაგრა გულიო,
პირსაც აჩნია და შიგნით გული აქვს დადაგულიო,
ქალაქსა იდგა საკერპო, შიგ კერპი ამართულიო,
და თქვა: „წავალ, მსხვერპლსა შევსწირავ, ძლივ მომიბრუნდა
სულიო“.

67. წასასვლელად დაემზადნეს, ხადუმთ რაზმი მოდგა კარად,
კუბო მოაქვთ შემკობილი, მხევალნიცა იდგეს ჯარად,
ზანგთა რაზმი ისარს ისვრის, აღმასი ხამს გულსა ფარად,
და მთვარე მცხრალი გასავსებლად მივა მზისა შესაყარად.

68. რა მივიდა, გარდამოხდა მოარული მორჩი ალვა,
ლოცვა ჰქონდა სამიზეზოდ, მით პატიჟთა უნდა მალვა,
გლახაკთ მისცა უსაზომო, კერპთ ჰმსახურა, გაეკრძალვა,
და იოსებცა მოიყვანეს, მით ელხინა სევდა მალ ვა.

69. მეფემან იხმნა ვაჭარნი: – „აქ მამისხენით, წა მარე“!
ფიცხლავე მონა წავიდა, იოსებ ნახა მჯდომარე,
მონა განცვიფრდა. გაშტერდა: ცით ჩამოსული რამ არე!
და დიდ-ვაჭართ ჰკადრა ბრძანება: – „აქ მოდით ჩემსა წინარე“!

70. მოვიდეს იგი ვაჭარი, არ დაიყოვნეს ხანები,
მათთვის დაცალეს ყოველგან ქარვასლები და ხანები,
ნახეს გაჰკვირდენ – იოსებ მთვარულე მონაყვანები.
და მისი გაისმა ყოველგან გასყიდვად მონაყვანები.
71. მეფეს აცნობეს – „ვაჭარი მოვიწოდეს რეზული,
ყაფილა ახლავს ურიცხვი, ღარიტა გამდიდრებული,
ყმა ახლავს, ყულსა უმახის, მთვარეა, პირგავსებული,
და გაჰკვირდენ, ზედა მოაკრფდეს მოქალაქეთა კრებული“.
72. ბრძანა – „ვინ არის, მომგვარეთ აწ ფიცხლავ ჩემსა წინარე“.
მოვიდეს, ძღვენი მოართვეს, ტურფა, არ დასაწუნარე.
უბრძანა: – „ვინ ხართ, სით მოხვალთ, ანუ ტყვე იგი ვინ არე
და მომგვარეთ, ვნახო შვენებით მნათობთა მოუთმინარე“.
73. მათ მოახსენეს: – „მეფეო, ვიკადრებთ მიწა, მტვერები:
ჩვენ შამით მოვდით, გზაშია არვინ დაგვიხვდა მტერები,
წყალსა ვეძებდით, ჭა დაგვიხვდა, თავს არვინ ადგა მცველები,
და ჩავხედეთ – შუქი პირს გვეცა, უცხო რამ ვნახეთ ფერები“.
74. „ამოვიყვანეთ – ყმა დაგვიხვდა, ღარიბი ტურფა სახითა,
ვჰკითხეთ: – «ვისგან გჰირს, ვინა ხარ ტან-სარო ალვისა ხითა?»
– «მე ვარო იაკობისი, ძმათ მომკლეს ამა სახითა».
და მოვიყვანთ, ვეჭობ, გაჰკვირდეთ მის უებროსა ნახითა“.
75. გამობრუნდა იგი ვაჭარი, სადგომს მივა – ფიცხლად ვლიდა,
ყმას უთხრა – „მეფე გიხმობს“-ო. მოკაზმა და ცხენსა სმიდა,
იგი ატირდა, ვარდის ბაღსა გიშრის ღარით მორერწყვიდა,
და მჭვრეტთა თვალნი გაურეტდეს, ვინცა ნახა, გაუკვირდა.
76. მეფემ ბრძანა: – „არ ნახულა ამისებრივ კაცთა ძენი,
იაგუნდი, ბროლ-ლალ-მინა ვნახე ერთად შენათხზენი,
თვალსა ზედან ყორნის ბოლო, ტანად სარო ალვის ხენი,
და ვეჭვ, გამმაგდეს მისი მჭვრეტი, რაზომც იყოს დია ბრძენი.
77. ვაჭარი იტყვის: – „გავყიდო ფასზედა დაუფასები,
ყულად რას მარგებს სატყვეოდ პირად მზე, ალვა-ნასები?“
შემოკრბა სრულად ქალაქი, მოაქვთ ოქრო და თასები:
და ყოვლს კაცს უნდოდა სასყიდლად, შულლობდენ ბევრ-ათასები.
78. ბებერიც ვინმე მორბოდა, ხელთ ჰქონდა ბანბის შულები,
– „მეც ვიყიდო იოსებს, მას ვანაცვალო სულები!“
ეტყოდეს: – „ჰგავხარ ზილიხანს, მალ მისთვის მიეშურები,

და რასთვის ხელობა? წაგსვლია სიყმისა ქალიშვილები“.

79. შვილი არა მყავს, ვიყიდი“ – მეფემან ბრძანა – „შვილებად“.

გარე გაყარნა ვაჭარნი, ბრძანა: – „დასცხერით ცილებად,
ღმერთმან მე მომცა უებრო, არა მყო გარდავლინებად,
და წადით, გახსენით საჭურჭლე, მოიღეთ ოქრო მილებად!“

80. მის გოვარისა სასყიდლად მოჰქონდათ ოქრო შუშებით.

ზილიხანს ესმა, გზავნიდა საამბოდ კაცს ჯამუშებით,
ბრძანა: – „უცილოდ იგია, ვისგან ვარ სულთქმა-უშებით,
და მოლხენა მომხვდეს, ეგება მე ვიყო წყლულ-დაშუშებით“.

81. ვაჭრობა შექნეს, მოიღეს მიზანი ასაწონელი,

მის უფასოსა ფასება ძნელ იყო შესაწონელი;
ცალკერძ შეუდგეს დრაჰკანი, ცალკერძ იგ მოსაწონელი,
და აწ გულსა მიხვდეს ზილიხანს ლახვარი გასაწონელი.

82. ოქრო მიიწყო ვაჭარმან უსასყიდლოსა ფასისად,

მეფე ადგა და იოსებ მუნ მიჰყავს სრა-დარბაზისად,
სადა ჯდა მთვარე, გვერდს ახლდა ჯარი ვარსკვლავთა დასისად,
და აბაშთა, ზანგთა ლაშქარი ტევრი დგას ბევრ-ათასისად.

83. მეფე ბრძანებდა: – „ღვთისაგან ეს მომენიჭა ძეობად“.

ზილიხანს უთხრა: – „ეს კმარა ჩვენთვის სალხინოდ, ძეობად,
თვით ამისთანა სულდგმული არსით არ მოიძეობად,
და არ თუ ნათობდეს, ქვეყანად ზეცადაც კმარის მზეობად“.

84. ზილიხან სიხარულითა, ვითა უცნობო, რეტობდა,

სიზმარში მისგან ნახულსა არც აკლდა, არცა მეტობდა,
სულსა და გულსა ცნობითურთ მისთვის უხვობით მეტობდა,
და იოსებ სირცხვილისაგან, ვით ია, თავსა მდრეკობდა.

85. მეფე იოსებს ზილიხანს გაუდებებდა, უდებდა,

მაგრამ მას მზესა მის ყმისა სურვილი ცეცხლსა უდებდა,
ნახვისა სიხარულითა თავსა იმედსა უდებდა,
და გული ლახვრითა დაჭრასა შავთა წამწამთა უდებდა.

86. მე ვით ვთქვა სულთქმა პატიჟი მის პირ-მზე, ალვა რგულისა!

იტყოდა: – „რა ვქნა, რა ვირგო მისთვის გაწირვად სულისა?“

ჩემმა უნებლად გასვლამა თუ მეფე გააგულისა“?

და გულსა ემდურვის: – „რად შემქმენ ხელმწიფე ყულად ყულისა“?

ზილიხანისაგან გამდლის გაგზავნა იოსებთან

87. პირველ ვახსენეთ გამდელი: ჭკვა ჰქონდა, მისგან ზრდილობა,

ბრძენი, ტურფა და უკლები, მას აჩნდა გვარიშვილობა,

ღონე ვერ ჰპოვა მის მეტი, მისი ქმნა განდობილობა:
და – ეგების მიხსნას სიკვდილსა, შემამროს თვალთა მილობა“.

88. მარტო მიიხმო სამზობლად, ტირს, ცრემლთა დაიგუბესა,
ეკონებოდა ძუძუსა, პირი ჩაუდვა უბესა,
ვით მარგალიტი ობოლი, შიგან სადაფთა ბუდესა.
და ეტყოდა: – „რად არ გეწყალვი სურვილთა გამაცუდესა“!

89. დიაცი გაკრთა, რა ნახა ეგრე საბრალოდ მქენელი,
ეტყოდა: – „მზეო, რა მოხდა აწ შენი მოსაწყენელი?
ჩემი სული და სიცოცხლე შენ ხარ, გულისა მლხენელი,
და თავი არა მშურს საკვდავად, მიბრძანე – ვიყო მსმენელი“.

90. ქალი ეტყოდა გამზრდელსა: – „უტკბო ხარ ჩემთვის დედისა,
დავკარგე ჰკუა, გონება, ენა მით დამეყბედისა,
ვის უთხრნე ჭირნი უშენოს, სხვა ვინმცა მეიმედისა?
და რადგან მშვეს, რასთვის გამზარდე მე უბედოსა ბედისა“?

91. „გახსოვს: სიზმარში ნარინჯი მამცა ვარდისა კონამან?
მუნით ვტირ, ბალი ვარდისა ცრემლისა ღვარმა მონამა,
აქ მოიყვანა ვაჭარმან, ოქროზე მოგვიწონა მან,
და გული წამართვა უფასოდ ჩემგან ნასყიდმან მონამა“.

92. „მისმან სურვილმან სახმილი მომიდვა, რა ვქნა დებულმან?
ვა თუ გაგაწყროს სიტყვამან, ჩემგან ცუდ მიდმოდებულმან!
ტყვემან უშვებლად გამოხსნად, აწ შენგან იმედებულმან,
და სხვად უღონომან საქმისა, შენს კალთას მოკიდებულმან“.

93. „შენ გაგიზრდივარ, არ ვიცი არ დედა, არცა მშობელი,
აწ გამომტაცე სიკვდლისა მე სიცოცხლისა მთმობელი,
ნახე იგი ყმა, შენ იყავ ჩემთა პატიჟთა მცნობელი,
და ვარდსა დაზრულსა მოასწარ მზის შუქი დასათბობელი“.

94. რა ესმა მისგან გამზრდელსა, ეცა წყენისა ამაღე,
შეატყო, არას არგებდა მას შეგონების წამაღე,
უთხრა: – „არა სჯობს დაჩენა, აწ მიჯნურობა წამაღე.
და ფიცხლადვე მალე შეგყარნე ორნი მნათობნი, ა, მალე“.

95. „აქანამდის შენნი მჭვრეტნი იხარებდა, არ ახევედა,
რა ვიცოდი შენსა გულსა, თუ სურვილთა დანა ხევედა?
რა გაგზარდე, მას უკანით ედემს ალვა არ ახევედა“!
და ფიცხლავ ადგა სასაუბროდ, აწ იოსებს დანახევედა.

96. გამოვიდა, მარტო დაჯდა, ხადუმს გზავნის ფიცლად, მალე,
– „აწ მომგვარე მე იოსებ, სხვათა კაცთა დაუმაღე“.
მივა, ეტყვის: – „შინ გიხმობენ, მათად ნახვად გაეკრძალე“.

და მან თქვა: – „მათდა სამსახურად თავი რამცა შევიწყალე“!

97. გვერდს დაისვა, მოეხვია, ვითა ტკბილი დედა შვილსა,
გულსა შიგან მიაშგავსა მათ მნათობთა სხვათა შვილსა,
გაეკვირვა იგ დიაცი მთვარის პირზედ შავსა მშვილდსა,
და ტკბილად რასმე ეუბნების მას სიტყვასა დასამშვიდსა.

98. ეტყოდა: – „შვილო იოსებ, სიტყვა მაქვს შენთან მზობისა,
მან გამომგზავნა, რომელსა ვერ მზეა მის ოდნობისა,
ცეცხლი სწვამს მუდამ შენისა შვენება ასაკობისა,
და რამცაღა სხვა უკეთესი აწ შენთვის მისგან ხმობისა“?

99. მან ნარინჯი ხელთა მისცა მისგან სიზმრად მინაცემი,
– „მოაშორვე სიშორისა დანა გულსა მინაცემი,
ძე არა ჰყავს მას მნათობსა მეფესთანა მინაცემი,
და წყლულსა შენგან სამთელელბლად ფილთა მართებს მინაცემი“.

100. – „ვფიცავ: ღმერთსა შეუქმნიხარ შენ მისთვის და იგი შენდა,
ვხედავთ, რომე უმკვიდროთ ჩანს, მისი თესლი გარდაშენდა,
გიშრის ტევრი, ბროლ-ლალ-მინა თურე შენთვის მოუფენდა,
და ოდეს გნახა, მით აქამდის ცრემლთა წვიმა მოუშენდა“.

101. იოსებს ესმა, მოედვა ცეცხლი, სირცხვილთა ალები,
თავი, დადრიკა, საჭვრეტლად ზე ველარ ახვნა თვალეზი,
უთხრა, თუ: – „მაგას სად ღირსვარ მე უცხოდ მონაყვანები?
და ვით უყო მისგან ნასყიდმან, ძედ ვჰყევარ შენაწყნარები!“

იოსებისაგან ზილიხანის დაურჩება და ღვთის სიყვარული იოსებისა

102. შეუთვალა: – შენმან შეუქმან სხივნი მზისა დააბუნდა,
ბაგემ ძოწი, ღაწვმან ვარდი, იაგუნდი გააცუდა,
სამოთხე და უკვდავება უშმაგოსა ვისმც არ უნდა,
და მაგრამ რა ვქნა – ზეცას ღმერთი, ქვეყნად მეფე ვით მომდურდა“!

103. „ტყვე მიყიდა ხელმწიფემან, სხვაგან არსად გამაბარა,
გახსოვს, მზეო, თავი ჩემი, როგორ შვილად მოგაბარა?
მე მომკლენ და ყოვლი სული შენ დაგგმობს და დაგაბარა,
და სჯულიც სხვა გაქვს, იგ არა გწამს, ვინცა შექმნა მთა და ბარა“.

104. „სხვა მიბრძანე სამსახური – ყული ვარ და ერთი მონა,
ვერ უარ-ვყოფ, მას რა უთხრა, ვინც ოქროზედ მომიწონა?
აწ დამალეთ ესე სიტყვა, სხვამან ნუმცა გაიგონა“.
და მას ეწყინა შეთვლილობა, გამზრდელს არად მოეწონა.

105. გამზრდელმან უთხრა – „არ ვიცი მე, ყმაო, ცუდი ფერობა,
კარზედ მოგადგა – გააგდე ბედი და ბედნიერობა,

რად არ მოკრიფე სურნელი, ყვავილთა მრავალ-ფერობა,
და ვეჭვ, დაინანო შენ ჩემთა სიტყვათა დაუჯერობა“.

106. „სად ღირს-იყავ – მზემან შუქი ეგრე მუქთად მოგაყენა?
ვერ შეიტყვე ბედმან შენმან თუ რა საქმეს წაგაყენა,
თუ არ შმაგი – ვარდის ბალსა შესვლად რამან დამაყენა“?
და ეს უთხრა და წამოვიდა, ჯავრმან ფიცხლად ააყენა.

107. მივიდა და დაღრეჯილი ნახა იგი პირმზე ქალი,
რა უამბო შეთვლილობა, იგ ატირდა ბროლ-ფიქალი,
გადმოთოვა გულ-მდუღარედ – ნახეთ ვარდი ფერ-ფამქრალი!
და გამზრდელმან სთქვა: – „შენსა მჭვრეტსა დამწვავს ცეცხლთა
მე აქ ალი“.

108. რა გამზრდელმან იგი ნახა ეგრე საწყლად ანატირი,
უთხრა: – „მზეო, შენმან ბრალმან გამიმრავლა გულსა ჭირი,
ან შეგყარნე ორნივ ერთად, ან ლახვრითა გავიგმირი,
და ყულია და ჩვენს ხელთ არის, რა საქმეა გასაჭირი“?

მისრ-ეგვიპტის მეცნიერთა მეკერპობა

109. აწ ამბავი სხვა დავიწყო, ენამ რადმცა მოისვენა,
ხელით ქმნილნი ეგვიპტისა სამლო წიგნმან მოგვახსენა;
მისრეთს ღმერთი არ იცოდენ, ყველას კერპი დაესვენა,
და ეშმაკთ ზორვა მას ქალაქსა სასიკვდინედ დაესენა.

110. ეშმაკი ჰყავთ მათ თვის ღმერთად, შემომქმედი დაეტევა.
ერთს ალაგსა ესე ცოდვა, მიკვირს, როგორ დაეტევა?
სულგრძელობდა იგ მოწყალე ცოდვა ზედ არ მიეტევა,
და მოელოდა მოქცევასა, უნდა თუმცა მიეტევა.

111. ერთ-დღე ჰქონდათ სასწაულად: პასეჟი თუ ან კარვობა,
დიდად ეპყრათ, ვითა სპარსთა, ბაირამი ნავროზობა
პირველ ზორვა ბომონშიგან, მერმე ლხინი, დარბაზობა,
და მათთა სულთა დასაწვავად მათგან ცეცხლთა დანაგზობა.

112. ეშმაკთ ეთქვა მათთვის ის დღე, ოდეს ღმერთმან გარდმოყარა,
ამ სიტყვითა სულნი მათნი ჯოჯოხეთში ჩაეყარა,
ქვეყანისა ჩვენგან პყრობა მას დღეს უკან დაემყარა,
და არ იყვნენ კარგსა ჭკუაზედ – თავს ვაგლახი დაეყარა

113. რა გათენდა იგი დილა, სრულ ქალაქი საოცრობდეს,
იმახოდეს მუნ ეტიკნი, ყოვლი სული გამორბოდეს,
მათ დროშები დაუშალეს, ქოსსა სცემდეს, ბუკი ჰხმობდეს,
და ხელთა ჰყვანდათ ზვარაკები, ზოგნი შვილსა დაუკლოდეს.

114. ზილიხანცა მოვიდოდა, სჯობდა ალვა მოარულსა,
არას ჰგვანდა მიწიერსა, ჰგვანდა ზეცით ჩამოსულსა,
ნახვის ფასად დაუფენდეს ფეანდაზად მათსა სულსა,
და დაავიწყდათ სალოცავი, ბუთსა სჭვრეტდეს მოკაზმულსა.

115. შეიბღალნეს ნაგებთაგან, საკმეველი გუნდრუკობდა,
აღუსრულეს მსხვერპლი ბილწი, მღვდელი ყველა ცუნდრუკობდა,
მეფე დაჯდა სანადიმოდ, სერი უცხოდ სანუკვრობდა,
და ბულბული და იადონი ვარდსა ზედა მუტრიბობდა.

116. ძღვენი უძღვნეს, ეგზომ ტურფა არ მისვლია კეისარსა,
ზილიხანცა უკმობრუნდა, მისი მჭვრეტი მოისარსა,
მოჰყვებოდა ჯარი ტურფა, მნათობთ შუა მზე ის არსა,
და ვით დაუდგამს მჭრეტთა გული წარბ-წამწამთა მოისარსა.

მეჯლისი და ლხინი მისრეთის ხელმწიფისა

117. მის ლხინისა მაქებარი ენა დაშვრა, დავარდების,
მგოსანთა და მოშაითთა მღერით ხმანი ჩავარდების,
მოედანსა თამაშობდეს, ბურთი ცაში ავარდების,
და ბალსა შიგან ბანოვანნი ვარდსა თანა გავარდების.

118. ჩათრ-კარავთა მორთულობა ან მეჯლისი ვით იმბობის!
ვჰფიცავ, რომე სამოთხისა უტურფესად შეიმკობის,
ჩანგ-სეთაი, უდ-ქამანჩი, მულნი ყანუმს შეეხმობის,
და ვეჭობ, რომე იგ არ მოკვდეს, ვინც ამ ლხინსა შეესწრობის!

119. დიდებულნი მუნ სრულ იყვეს, გარ არ უნდა მოძებანი,
ვინ აღრაცხოს მათი ძღვენი, ან მეფისა მოძებანი,
ვინ ბრძენმა ქმნას ჯამ-ჭურჭელთა, მეძნელების, ფასებანი!
და ზურმუხტისა დოსტაქანსა ჰშვენის წითლად ავსებანი!

120. ერთს კვირამდის არ გათავდა იგი უცხო მაემნობა,
ტაბაკ-სუფრა აუღებლად, კარგ-უსულად გარეგნობა,
ბედაურთა ცხენთა დგენა, დილას გასვლა, მოედნობა.
და აწ ვთქვა შინათ არმის ლხინი, გავათავე გარეგნობა.

121. ვერ დააკლდის ზილიხანსა მას დღე ჯარი ბანოვანთა,
მიართვიან ძღვენი ტერფა, ვით ვთქვი რიცხვი საჩუქართა!
მთვარე იყვის მასპინძელი, მათ მნათობთა არ უართა,
და ვერ შევიდეს გარე-კაცნი, თქვეს ხადუმთა: – „გარ უართა“.

122. ბალსა შიგან ლხინად მსხდომთა სუფრა წინა გაეშალა,
რა მიადგა შუქი მზისა, ვარდი სრულად გაეშალა,
ყელსა ბროლსა ყორნის ბოლო მრავალკეცად გაეშალა,
და მე ვით სრულვეყო ქება მათი – ბრძენთა ჰკუა აეშალა!

123. მათ მნათობთა სიტურფემან დააშვენა ბალი, ბაღჩა,
უჯობდა, თუ მათ ყვავილთა მისი ფერი გარდენაღჩა.
მათზე შეკრბა სრულ ბულბულნი, ვარდს მიჯნური აღარ შერჩა,
და ვინცა იგი ვერე შექმნა, ოსტატსამცა ხელი შერჩა!

124. მან ხათუნნი წაიტანა გეშტ-სასერნოდ წაეყარა
ნახა, ძეწნად გარდაიქცა, ალვა მოდრკა, წაეყარა,
სადაც, გავლო, გასურნელდა, მუშკ-ამბარი წაეყარა,
და მუტრიბთა და მომღერალთა ლხინზედ ხელი წაეყარა.

125. სახლი იდგა ბაღსა შუა, ტურფად რამე ანაგები,
ოქროს მელნით დაწერილი, ქვეშე სტავრა დანაგები,
სანოვაგე მრავალფერი, ლალის თეფშზედ დანაგები,
და მისთა მჭვრეტთა გული გახდეს ლახვარზედა დანაგები.

126. იგ ლხინი და მის ძზის ქება დაკლებით ვთქვა – ნუ გიკვირდეს,
დიონოს და სოკრატ, პლატონ ნახონ, სამნივ ვეჭვ, განცვიფრდეს!
ძოწთა შუა მარგალიტი ტურფად რადმე გამოსჭვირდეს,
და გაურეტდეს მჭვრეტთა თვალნი, სხივთა ნახვა გაუჭირდეს.

127. მას შვენოდეს სამკაული, თვალ-გოვარი დალაღურად,
ვეცხლს უგვანდა ყურის ძირნი, ზედ გიშრის თმა დალაღურად,
ვინც იახლნეს, ყველა ტურფა, მაგრამ მასთან და ლაღურად,
და ქალნი ჰკვრენ და მღერით ჟღერენ, იგ არ უტყვად, დალაღურად.

128. დახალვათდეს დარჩეულნი, სხვანი კარში გამოყარეს.
მათ სიცილი უხდებოდათ – ჰგავს თუ ვარდი, გარდმოყარეს,
ზოგნი ჰკვრენ და ზოგნი შუმპრობს, თავს შაბაში გარდაყარეს,
და თუ ნახვიდეს მათთვის ხელნი, თავნი კლდესმცა გარდაყარეს.

129. ერთმან ვინმე სამიჯნურო ლექსი ჩანგზედ დაამღერა,
მას შეხედა მზეთა-მზემან, თვალნი მაზედ შეამზეერა,
იგ ატირდა, მელნის ტბითა ცრემლს გაუხდა ვარდზე ჩქერა,
და მოეგონა მისი ჭირი, გულსა დანა დაემგერა.

130. სრულ იცოდეს: მას მთვარესა მიჯნურობა სჭირდა სენად,
უმძიმდათ და ვისმცა ექმნა მეფისათვის მოსალხენად?
უყვარდათ და მისი ჭვრეტა ყველას სწადდა მოსალხენად,
და იგი ნასკვი ეშმაკისა მათ ეწადათ გასახსნელად.

131. მოახსენეს: – „რად სტირ, მზეო, ვით ხარ მწარედ დანაკვნესად?
ვხედავთ, რომე ცეცხლი რამე მოგდებთ დანაკვნესად.
ჩვენ გვასმია – სურვილი გჭირს გულსა შიგან დანათესად,
და აწ გვაქვს სიტყვა თქვენსა წინა ჩვენს ჰკუაში უკეთესად“.

132. „ჩვენნიმც-სული, მზეო, თქვენსა ფერხთა მტვერსა ენაცვალოს, გვეშინიან, რომ ვთქვათ, შენი სიტკბო რისხვად შეგვეცვალოს, თუ სურვილსა დაქირო, ვა თუ ჩვენთვის არ გეცალოს! და ბრალია, რომ შენ გძრახვიდენ, კარგ-სახელი გაგეცალოს“.

133. „შენ შვილი ხარ ხელმწიფეთა, მერმე მისრეთს ტახტსა მჯდომი, მეფეს სულსა ურჩევნიხარ, დიდება გჭირს თუ რა ზომი! რამცა იყოს აწ ნასყიდი მონა შენგან მოსანდომი? და შეაწუხეს იგი მთვარე, დიაცთ უყვეს სიტყვით ომი.“

134. – „შენთა შუქთა შესადარი, არ ვეჭვ, მზეს რომ მოეფინოს, რა ბრალია საზრახვად შენი საქმე გაეფინოს? არ ცოცხალ ვართ მას უკანის, რა ეს სიტყვა მოგვესმინოს, და შენთვის გკადრებთ, თავმან შენმან, ვეჭობთ, რომე არ გეწყინოს“.

135. ქალმან სულთქნა: „ცრემლი ვნახე სისხლთა რევით, ვითა წყალი“, მათ პასუხი შეუბრუნა ტკბილი რამა, არ გამწყრალი, თქვა: – „ნახულა სხვა მიჯნური, მაგრამ ჩემებრ არ საწყალი, და იგ რა ნახოთ, «მისთვის ხელქმნა» თქვათ: «არ არის დასაბრალი».

136. „კარგი გინდათ, თქვენ ხართ ჩემთვის დედის ალაგს, ზოგნი დები, ბედმან კრულმან საქმე მიყო საყვედურად დასადები, მაგრამ რა ვქნა, უნებლიათ მომეკიდა ცეცხლთა დები, და უგულოსა სიბრძნით ქცევა უხამსია მოსადები“.

137. „მოვიყვანო იგი მოყმე ჩემსა წინა სამსახურად, თქვენცა ნახეთ, ვინ შემიქმნა, გული ჭირთა დასადგმურად, ბაგე წითლად ვით შეჰქმნია, ჩემთა სისხლთა არის სმურად, და ლამის მამკლას, გამიყვანოს სოფლისაგან მე უჟმურად“.

138. ბრძანა: – „უხმეთ, დაპატიჟეთ, წადით, უთხართ მალვით ყურსა, მას მნათობთა ხელმწიფესა, მაგრა ახლა მონა-ყულსა, მოვიდეს და მოუღბინოს გულსა მისგან მონაყულსა, და აწ მსახუროს ხელსა მისგან დაჭირულს და დასაპყრულსა“.

139. ხელთ ეჭირა ტაშტ-წუმწუმა, იოსებცა შემოვიდა, იგ რა ნახეს მუნა მყოფთა, ყველას ერთობ გაუკვირდა, გარმორტყმოდა მინა, ვარდი, არღავანსა მოზღლუდვიდა, და სრულ გამმაგდეს ხათუნები, მათ ნამუსი წაუვიდა.

140. მორცხვად იდგა თავმოდრეკით, წარბი ქუფრად შეეყარა, ღმერთსა სიბრძნე, ხელოვნება მისად შექმნად შეეყარა, ჰგავს, თუ ყოვლი შვენებანი ხელით ვისმე შეეყარა, და მისსა ეშყსა იგ დიაცნი დაბნედილი შეეყარა.

141. აიშალა ნადიმობა, ვედარ ჭამდეს, ვერცა სმიდეს,

ავზისაგან ვარდის წყალსა ერთმანერთსა გულს ასხმიდეს,
დანით ხელნი დაეკონდეს – ეგონათ, თუ ხილსა სჭრიდეს,
და მისთა მწველთა საქციელსა ზილიხანსაც გაუკვირდეს.

142. ფიცხლად ადგა ტახტისაგან, ბანოვანნი მოიკითხა,
უხაროდა, იშს უგებდა, მათთვის სიტყვა გაიფიცხა.
იგ რა ნახეს მოცინარი, ძოწ-სადაფი მოიკიცხა,
და უთხრა: – „ვეჭობ, ველარ დამემოთ“ – აყენა, გვერდს დაისხა.

143. მათ შერცხვენდათ, საპასუხო სიტყვა რამცა მოეგონა
თქვეს: – „ასეთი ხორციელი იქმნებისო, ვის გვეგონა?“
თვით ქმნილიყვნეს საექიმოდ, მისთვის რადამც შეეგონა?
და წამოვიდეს, მათ აჩუქა საბომბი, – ვინმც აწონა!

ამბავი ბაზიყასი, მისი ხელობა და მისრეთს მისვლა

144. არ დავაგდო მათი საქმე, რაც გულს მქონდეს მიდებული,
ვარიტორო, რაც ძალმედვას, ენა ბრგვნილად კიდებული:
იამანთა ქვეყანასა იყო კაცი დიდებული,
და მორჭმული და მოვლენილი, ამირ-აბდულ წოდებული.

145. სიმდიდრით, ჭკუით და სიბრძნით განთქმული იყო მეტია,
თვალ-გოვარი, იქრო-მყარი უამრავი მას უყრია,
სოფლები და აგარაკი მისი ვისმცა დაუთვლია?
და ძე არ უვის, ასული ჰყავს, გულსა სევდა შემოჰყრია.

146. ტურფა იყუ იგი ქალი, ვითა მთვარე, ალვა ტანად,
მისთა მჭვრეტთა სული მისცის მასა თანა-წარსატანად,
ფეხით იდგემდის გიშრის თმათა, სხვა არ უნდა ჩასატანად,
და უნდა მისდა საქებარად ბრძენთა გული მისატანად.

147. ქალს უმახდეს ბაზიყასა, მას სახელად იგი სძეს-და,
მამა სჯერა, რამცა ექმნა, არ მისცემდა ღმერთი ძეს-და.
მას ზრდიდიან თაბარუქად, მნათობთაგან უტურფესდა,
და უნდათ მისი შესაფერი, ეძებდიან ზედ-სიძეს და!

148. ვერ ემოვნათ მისი ბაბი, რომ ქორწილი მათ გაეგდო,
დაესახლა იგი პირმზე, მათი მორჭმა ხელთ ჩაეგდო,
იგ უებრო პროლ-ბადახში აგრე ცუდად ვერ გაეგდო,
და მათ სოფელი უპირობდა მისებრივი ხრიკი ეგდო.

149. ვერ დაასწრეს: საწუთრომან გაგებული მოუშალა.
გარდიცვალნეს, ნივთებისა მოძრაობა მოეშალა,
ქალი ტირს და პირსა იხოკს, თმა გიშრისა დაეშალა,
და ობლად დარჩა მარგალიტი, სადაფს პირი გაეშალა.

150. იგი ქალი პირველადვე ბეზიასა ჰყვანდა ხელთა,
არვინ დარჩა მისგან მეტი, ახლა უფრო მოიხელთა,
ვით ვთქვა მათი მწუხარება, ან მოდება ცეცხლთა ცხელთა,
და მათ დამარხეს საყვარელი, სისხლის ცრემლით უბე სველთა.

151. ბევრმან ვინმე მოინდომა იგ მნათობი შესართავად,
დაიწუნა ამაღ, რომე არ ჰფერობდა გვარად, თავად,
ბედი, გული, ტანსაცმელი მას შეჰქმნოდა სამივ შავად,
და უკუღმართის ეტლისაგან მოლამოდა საქმე ავად.

152. იოსების საქმე ამბვად იამანსაც მისრულიყო,
მისი ეგრე უებრობა, თუ სიტურფით ვით სრულ იყო,
ვაჭრისაგან მიყვანილი ეგვიპტესაც მისრულიყო,
და შორიდაღმა ბაზიყაცა მისთვის ხელად მისრულიყო.

153. ბაზიყასა არ ახმოდა ზილიხანის მიჯნურობა,
იოსების დაურჩება, იგ უწყალოდ გულმაგრობა,
შავარდნისა ვით მართვემან მოინდომოს ნავარდობა,
და ბუდიდაღმენ გაფრენილსა ბადეს მიხვდეს ჩავარდნობა.

ბაზიყასაგან მისრეთს წასვლა

154. თქვა: – „წავიდე მისრ-ეგვიპტეს, წავიტანო განძი ძველი,
ბეზიაცა წამომყვების, ჩემი გამზრდელ-გამძიძველი,
გავაკვირნე, ოდეს მნახონ მათად მორჭმად მე მიმსვლელი,
და ფასი მივსცე სიცოცხლისა, ვიყო სულთა მომსყიდველი“.

155. მცნობსა ვისმე მიაბარა მამული და სახლ-კარები,
მათ დატვირთეს ჯორ-აქლემი, არ იხმარეს აზავრები,
ბედისაგან მომდურავი, სოფლისაგან ნაჯავრები,
და იოსების შესაყრელად მისრეთს მივა ნამგზავრები.

156. რა ცნეს, ფიცხლად მოახსენეს მათი მოსვლა ზილიხასა:
– „ქალი ვინმე შემოვიდა ტურფა რამე, მეტად ხასა,
გაგვაკვირვა სალთანათმან, ჩვენ გვეუბნა, გვეპირხასა –
და «საქმე მაქვს გასაგებია» – თქვა – «დავჰყოფო ცოტას ხანსა».

157. ვერ შეიტყო, თუ ვინ, იყო, ვერცა გული მიატანა,
გამზრდელს უთხრა: – „მიეგებე“, თან ხადუმნი წაატანა,
ბრძანა: – „დაჰხვდეს სრულ ქალაქი“; ყველამ ძღვენი მიუტანა,
და რა მივიდა, უსალამა, იგ აუდგა სარო-ტანა.

158. ხელს აკოცა მან დიაცმან, შორს დაუჯდა ყოფა-ქცევით,
– „მოგვიტოხეს ხელმწიფეთა, სამსახურად მოველ თნევით“.
„ვინ ხარ, ანუ სით მოსულხარ? თუ გვიბრძანებთ, შეგვემცნევით,
და მონახული უნახავად მე გამხადე, გნახე მზე ვით“.

159. ქალმან მადლი გარდუხადა, თქვა: – „გნახეო ჩემთვის დედად, ობოლი და უთვისტომო მე ვშობილვარ ბედ-უბედად, საქმე რამე შემომესწრა, გარდმოვიჭერ ცეცხლთა დებად, და ხვალ მიჩვენე, მას მნათობსა ყველა ვჰკადრო ენა-ყბედად“.

160. – „გარჯილხარო“. თვალ-გოვარი მას მოართვეს წინ დადებით, გაუკვირდა, ოდეს ნახა იგ ვერვისგან ფასდადებით, თაყვანი სცა, იგ შეიქმნა ნამეტნავად გულდადებით, და გვერდს იახლნეს მას ღამესა, ტკბილად იყვნეს, ვით და დებით.

161. რა გათენდა, წასვლისათვის ჩარსავშია წაეხვია. გლოვით იყო, მთვარეს პირზე შავი რიდე მოეხვია, ვნახეთ უცხო მთარული სარო ნაზი დაეხვია, და მივა წყლულთა საკურნებლად, მაგრამ უფრო დაეხვია.

162. ბანოვანნი გააგება, მხევალნიცა წინა მდგომი, რა შევიდა, მოეხვია ყელით ყელსა გარდამჭდომი, გაანათლეს იგი არე, განხმულიყო ცათა ხომი, და ჰგავს, ეტლზედ გარდეწვია, მთვარე ვნახეთ მზესთან მჯდომი.

163. მასპინძლისა საკადრისი, ვეჭვ, სტუმარი შემოჰყრია, მათი ეგრე შუქ-სინათლე მნათობთ გულსა შემოჰყრია, ბროლ-ბალახში, გიშრის ტევრი შვენებითა შემოჰყრია, და ტურფა რამე, მოდარბაზე, ფერი ვარდსა შემოჰყრია.

164. ჰკითხა: – „მითხარ, ქალო, ვინ ხარ, ჩემსა სრასა შემოსრული? რად გარჯილხარ, ან სადით ხარ, ვისთა გვართა გამოსრული? არ მინახავს სხვა შენებრი შვენებითა ეგრე სრული, და ბაგე ვარდი, მელნის ტბანი გიშრის სრითა შემოსრული“.

165. ბაზიყამ თქვა: – „მიკვირს: მზეო, მე რად მაქებ, საქებური, შენ ციურთა მონაწილე, მნათთა-მნათი მუნებური. ბრძენნი შეკრბეს, თქვეს: «მნათობი ხამსო მისთვის მონებური». და საწუთროსა ბრუნვისაგან მაქვს სიცოცხლე უნებური“.

166.– „იამანით წამოსრულვარ, მოველ შენთა ფერხთა მტვერად, სვე-ბედი და ჩარხთა ბრუნვა მე შემქმნია ყველა მტერად, მშობელნი მყვეს მეტად დიდნი, მე არა ჰყვავო არცა გერად, და დამეხოცნეს, მარტო დაერჩი, გლახ, ლახვართა დასამტერად“.

167. „არც ღირსვიყავ, ვერც ველირსე მათგან ჩემზე დანაპირსა, მათ მიბრძანეს შენი კარგი: « ჩვენს ჟამშია არ გველირსა, ნუ მიხვდები ვარდი ყვავსა ნუ აჭმევო ხურმას ვირსა», და ვტირ მას უკან დაღრეჯილი, არ გამიღებს დანა პირსა“.

168. „მე მიაძბეს – თქვენგან მონა ვისგან რამე მოსყიდულა,
იგ ანათობს სამყაროსა, მზესა შუქი დაუგულა,
მისთვის ხელი გამოვიჭერ, მისი ნახვა გაწუწულა,
და ვით დამეთმო ცეცხლთა დება, ანუ ვითმცა დამელულა“?

169. „გებვეწები: იგ მიჩვენე მისთვის გაჭრად მოარულსა,
სული მოგცე სულთ აქათი, მე შემყარე ტკბილსა სულსა,
წყალობისა წყალი მიეც გულსა დამწვარ-დადაგულსა,
და მე გამსახურო სიკვდილამდის, გყვანდე მხეველად, – მიმეც ყულსა“.

170. „ეგზომ გიძღვწა მე საჭურჭლე – დაგავიწყო მისრეთული,
თვალ-გოვარი, სამკაული, გაგიკვირდეს ლართა ქსული,
შენ გაახლო ჩემი მორჭმა, ოღონდ წამყვეს მე თან სული,
და აწ სიკვდილსა მიწურვილვარ სიცოცხლისა მიმაშური“.

171. რა ზილიხამ გაიგონა ბაზიყასგან საუბარი,
იგ ატირდა გულმდღულარედ, ვნახეთ ცრემლთა საგუბარი,
შეებრალა თავის გამო, გული ჰქონდა ნალმოზარი,
და გაუახლდა მასცა ცეცხლი პირველ მისგან ნაგზობარი.

172. უბრძანა, თუ: – „ჩემი სენი, მიკვირს, სიდამ გარდაგედვა?
შორიდალმან უნახავად ცეცხლი ვითა გარდაგედვა?
მე გიჩვენო იგი მოყმე, ვისთვის თავი გარდაგედვა,
და სჯობდა მისი ეშყი გულსა არ შეგეშვა, გარ დაგედვა,

173. თქვა: – „რაციფი მყოლებია, მეგონა, თუ, მარტო ვარ-და“!
უალერსა მან საყვარლად, იგ თავმდაბლათ დაუვარდა,
– „ჩვენ გაგვხადა მან ბულბულად, მგონი, იგი გაგვივარდდა,
და აწ მოვიდეს სამსახურად!“ – იოსებცა შემოვარდა.

174. რა ბაზიყამ გაიცადა იოსების სიტურფენი,
ტანი-სარო, ბროლ-გიშერი, ვით ზუალი, შუქთა მფენი,
დაბნდა, ფიცხლავ გარდაიქცა ზაფრის ფერად, ვარდის ფერი,
და გლახ, წამალი ვერა ირგო მისთა წყლულთა გასამთელნი.

175. შეებრალდათ იგი ქალი, რითაც იყო მოაბრუნეს,
ითვისეს და ეპატრონეს, იბ არა თუ გაემგუნეს;
იოსებ დგას მათთვის სანთლად, თავს ფარვანად დაებრუნეს,
და ვერ გაუძლეს შუქსა მისსა, სადგომისკენ გააბრუნეს.

176. ტირს ბაზიყა, მოთქვამს მწარედ, ცრემლსა სისხლი გარეულა:
– „დღეის იქით სული, ცნობა, ვა, გამეჭრას, გარეულა!
ვითმც ნათობდეს მიწის ხორცნი, ეგრე ვითმცა დარეულა!
და ნარგიზთაგან გულსა წყლულსა, აწ ლახვარი დარეულა.

177. ზილიხამ თქვა: – „მას ლახვარი უწინ ჩემთვის გაუცია,

იგ არ არის ხორციელი – ხედავთ, რომე გაუცია,
დაუძვირა სხივთა შუქი, მჭვრეტთა გული გაუცია,
და აწ შენვე თქვი: უშმაგოსა იგი ვისმცა გაუცია?

178. „სიზმრად ვნახე, არ მენახა; მეფემ შვილად მოიყიდა;
ვერა ვირგე მე, გლახ, ხელმან, ცუდად თავი მომიყინდა,
მზე არ მომხვდა, ვარდი ჩემი დაჰკნა, დაზრა, დამიყინდა“.
და ესე თქვა და ამოტირდა წყნარად რამე, არ აყვირდა.

179. – „ღმერთმან უწყის, ეგრე მიყვარ: ან და იყო, ან ასული,
მართლად გითხრობ, ვიცი გაწყენ: ცუდ მაშვრალად ხარ მოსული,
შუქი მზისა დამიძვირდა, ვარდი მით ვარ დანასული,
და მე არ მომხვდა, შენ ვით მოგცე სულთაგანცა უტკბო სული“?

180. რა ბაზიყას სიტყვა ესმა ზილიხასგან უიმედო,
რა შეიტყო მათი საქმე, არა თქვა რა დასაყბედო,
მან დასწყვიტა შობისა დღე, თქვა: – „რა მიყავ, ჩემო ბედო?
და სრულად ცეცხლთა დასაწვავად რისთვის შემქმენ, შემოქმედო?.

181. ესე თქვა და სისხლის ცრემლი გიშრის ღარით ჩამოღარა,
საყელონი გარდიხივა, ბროლის ბურთნი ამოყარა,
მთვარე სავესე მცხრალად იქცა, სრულ დალივა, ჩამოყარა,
და – „აწ სიკვდილი უამეა, სიცოცხლე ხარ ჩემ აღარა“.

182. დაიხია პირის სახე, თმა გაყარა დია გიშირად.
დაბნდა, იქმნა ვითა მკვდარი, – «არ მოკვდესო» – იქმნეს შმიშრად,
თქვეს: „საწუთრო, ტკბილი სული გაგიწირავს, ქალო, ვიშ, რად!“
და ეხვეოდეს სრულიდ ჯარი, არ დააგდეს მარტო მქვიშრად.

183. დიდხან იღვა, ვითა მკვდარი, ძლივ მობრუნდა ქალი სულად,
შემოიხსნა სამკაული, მას საჭურჭლე მოაქვს სრულად,
წინ დაუდვა ზილიხანსა, ანგარიში უნდა ნულად,
და ვითა ჰფერობს ხელსა გაჭრა, სოფლით მივა კარგ-უსულად.

184. ტანს ჩაიცვა მსხვილი ჩოხა, თავსაც შალი მოიხვია,
ვით ტყემალი, სასიკვდილოდ თავი კალთას გაიხვია,
არ უსმენდა, ვინც რა უთხრა, ერთობ თავი მოიხვია,
და მან აიგო ნაბდის ქოხი, შიგან ჩაჯდა, ჩაიხვია.

185. აატირნა მისნი მჭვრეტნი, ყოვლთა გული დაუწვა-და,
ბებიასაც ამ საქმითა გულს ლახვარი დაუწვადა,
მან გაყარა თმა სპეტაკი, გული ცეცხლზე დაუწვა-და,
და ქვა თავსა და ხელი გულსა, კბილით ხორცსა დაუწვადა.

186. მოსთქვამს: – „შვილო, საყვარელო, კარგსა თავსა რა უყავ-და,
რად მოგძულდა სინათლენი, რომე მზესა გაუყავ-და,

დაწვთა შენთა უტურფესი, მითხარ, ედემს რა უყავ-და!
და შენ დაჰკნები რად-ლა? – ჰხმობენ: «ბულბულს ვარდი გაუყავ-და».

187. „რად არ მომკალ პირველ-უწინ, თუ ამ საქმეს მიჩვენებდი?
სანთლად მყვანდი შენთა გვართა, ბნელსა გულსა მითენებდი,
ტანად ალვა გამეზარდე, ბაგეს ძოწად იშენებდი,
და მაცოცხლებდა შენი ჰვრეტა, სულსა ყელში მიყენებდი“.

188. სიბრალული ბაზიყასი სწვავს ზილიხანს, ადენს ცრემლსა,
რქვა იოსებს: – მას საჰმელსა შენ მისცემდი ხელით-ხელსა!“
მივიდოდის, მიუტანდის, მისი მკვლეელი, მისთვის ხელსა,
და შემოხედის რეტად რასმე, გარდიგდებდის საწყლად ყელსა.

189. ეტყოდა: „უცხოვ, რად მომკალ? ნეტარ შენ ვინ და მე ვინე?
შავთა ნარგიზთა ლახვართა უწყალოდ დამახევინე?
ვითა ფარვანა სანთელსა, მე შუქთა დამაწვევინე?
და ეს ეგრეც მიყავ – დამმარხე, სამარე გამათხრევინე!“

სიკვდილი ხელისა ბაზიყასი იოსების გულისათვის

190. ველარ გაძლო, მან იცოცხლა ხანი რამე დია მცირე,
ბეზიასა დაუძახა: „მოდი, სული გავეც ვირე,
მე მოგიკვდი, ჩემი ბნელქმნა მნათობთაცა მიუმტკივრე,
და მიწას მიმეც, მხეცთ ნუ მიმცემ, გული წყლული აქვიტკირე.“

91. მოკვდა ბაზიყა გარჯილი მიჯნურობისა სენითა,
სრულად მისრეთი ტიროდა, თქვეს: – „ცოდვით ავივსენითა“!
შავსა მშობელსა ბალთასა უწვა, მოსთქმიდა ენითა,
და ზილიხანც მოვა ტირილით, პირსა იცემდა ხელითა.

192. მოსთქმიდა: – შვილო, აწ მკვდარი პირველად გნახე მე ხელი,
ბაგე შევიკარ ვარდისა, თვალთა დაგხურე მე ხელი,
უსულოდ გხედავ ცოცხალი, რად არ დამეცა მეხელი?
და აღარა მყევხარ ბედკრულსა ვისილა ვიყო მკვეხელი?

193. „ვის ჰყოლია შენებრ შვილი, დაზრდილი და ან ასული?
ედემს ალვა არ გაზრდილა, ეგრე ტურფად ამოსული,
შენ ნათობდი საწუთროსა, ზეცით ჰგვანდი ჩამოსული,
და ვერ შეჰამოს სხვა მიწამან ეგრე ნაზი კარგ-უსული“.

194. ესე თქვა და მოეხვია, პირით პირზე დაეკონა,
ეტყოდა, თუ: – „რამან შეგქმნა ზაფრის ფერად ვარდის კონა?“
იგ ათროლოდა, ვით ფურცელი, სულთ ამოსვლად გააკრკოლა,
და მისწრაფა მასთან მანცა, წასვლად ვინმცა დააბრკოლა!

195. რა ზილიხამ ორივ ნახა ეგრე საწყლად დანახოცი,

მკერდას ზედა ხელი იკრა, გამოუჩნდეს ბროლის ხორცი,
ზედ გიშრის თმა დააყარა, მას ცრემლი სდის მოსახოცი:
და – „აწ უცილოდ მეცა მომკლავს იგ მიჯნურთა ამომხოცი“.

196. გაიტანა მან უკლებლად განძი მისგან მონატანი,
სასაფლაო აღუშენა, გუმბადი ქნა ოქრო მყარნი,
მას სოფლები მოუყიდა, სულისათვის შესატანი,
და თქვენც გასინჯეთ სოფლის საქმე – მიწას მისცეს სარო ტანი!

მეორედ გამიჯნურება ზილიხანისაგან იოსებისა

197. აწ ამბავი სხვა დავიწყო, ლექსთა ბოლო შემოკლდების,
სოფლის ნივთთა შემსჭვალული კაცი ბოლოს გამწარდების,
რა აივსოს გუბე წყლითა, გზას შეიქმს და გადვარდების,
და ეშყი თავსა არ დამალავს, ვის დამეტდეს – გაშმაგდების.

198. გაუგრძელდა მიჯნურობა: გლახ, ზილიხანს ცრემლი სდიან,
მან არიფი ვერ იშოვნა, ვის მნათობნი შეჰნატრიან,
წალკოტს სერნობს ნაღვლიანი, ფერხთ ქვეშ ვარდასა დაუყრიან,
და მარტო იხმო მან გამზრდელი, სხვათა კარში გამოჰყრიან.

199. ეუბნებოდა: – „მარგე რა“? – გულამოსკვნითა ტიროდა,
პირი უგვანდა მთვარესა, ცხვირი სოთურებ სტვიროდა,
მათ მესისხლეთა ბაგეთა შუა სადაფი სჭვიროდა,
და ეგრე უთმინოდ გასვლასა მისსა გამდელი ჰკვიროდა.

200. მას ზილიხან ეხვეწების: – „დედა ხარ და ჩემი დები,
მალ მეწივე, არას მარგებს ცუდი რამე გულის დები,
უკურნებლად სენს სიკვდილი, ხელი გაჭრას არ ავსცდები,
და არას მარგებ შენ გამზრდელი, ვით ბაზიყა, მოგიკვდები“.

201. გამზრდელს რა ესმა ნათქვამი, საგონებელსა ჩავარდა,
ტკბილთა არჩევდა სიტყვათა, მისთვის საქებრად ავარდა;
– „მუშკ-სურნელება მთიებსა, შენგან სინათლე დავარდა,
და სული არა მშურს, მიბრძანე, მე სამსახურად მზა ვარ-და!“

202. „შენ საწუთრო განანათლე, მზისა შუქი დაიმონე,
ძოდან მიველ, მას რეგვენსა თქვენი საქმე გავაგონე,
არ ინდომა შენი შეყრა, გაუსინჯე ჰკვა და გონე!
და აწ თუ ბრძანებ ჩემს ჰკუაში სხვა თათბირი მოვიგონე“.

203. „ჩვენ მოკვაზმით სრა-სამყოფი, ავაყვაოთ ვით სამოთხე,
მარტო იხმე – დაჰჰატიყე იგი აღვა მორჩი, ვით ხე,
ღვინო ვასვათ, მოტყუვდების, იგ გულტკბილად მოიკითხე,
და თუ ლომია, მზეს მიხვდების, თუ არ მოგყვეს, რად არ ითხე“?

204. დაუმადლა მან მნათობმან, გამდელს უთხრა დიდი ქება:
„სულსა შენგან დავიმადლებ, თუ მომხვედების ცეცხლთა ვსება“!
მათ დაასკვნეს იგ თათბირი, შექმნეს დიდი მომზადება,
და სახლი მორთეს უცხოვრ რამე, ტილისმით ჰქმნეს, მგონი, გრძნება.

205. მათ აჭრელს კედელ-ყურე, ქვეშაფენი ფარდა ნატეს,
ყველაზედა მათ ქალ-ყმათა მსგავსი სახე გამოხატეს,
ერთგან მწოლნი, შეხვეულნი, გვანდეს ცოცხალს, დაამეტეს,
და ყმას შეადგეს საილათოდ – უნდა თუმცა გაარეტეს.

206. ქალს კაზმიდა იგ დიაცი, აბანოსა აბანებდა,
ცა ჰშვენოდა მას საჯდომლად, სახლი რამცა ახამებდა,
ბულბულს ვარდი რადლა უნდა – მაზედ ხმასა აბანებდა,
და დაემონეს მას მნათობნი, რამცა ექმნა, აბა ნებდა!

207. მას ტურფათა უტურფესსა სამკაულსა მოასხმიდა,
მას გიშრისა ტოილოსა მრავალფერად დაუთხზვიდა,
ნახა შუქთა დამეტებით – მზესა შესწრფა, ველარ სხივდა,
და ვით ყვავილი სამოთხისა, იგ ანორჩდა, ამოღივდა.

208. დაჯდა ტურფად შეკაზმული იგ მომლოდნე ცეცხლთა შრეტად,
გვირგვინი და ტყავ-საყური, ტახტზე ჯდომა ჰშვენის მეტად,
მზემ და მთვარემ მისად ნახვად თამამა ჰქმნეს, მოდგეს ჭკრეტად,
და არ თუ კაცი, უნივთოცა, ვეჭვ, გაშმაგდეს, გახდეს რეტად.

209. სამნი ქალნი შეიყვანეს შინათ – იყვნენ მისანდონი,
მკვრელნი უცხოვრ, მოშაითნი, მღერენ, ვითა იადონი,
ხადუმთ უთხრეს დაცვა კართა, იგ არვისგან გასარონი,
და ყმა მიიხმეს სამსახურად, მივა ვითა მინარბონი.

210. შემავალსა ქვე მჯდომისა შუქი მდიდრად შეადგების,
მათსა ეგრე უცხოვრ მორთვას იოსებცა გაკვირდების,
ჯდომა, ლხინი; დაჰპატიჟეს, – „არ ვღირსვარ“–ო, ფეხზე დგების,
და გვერდს მოისვა, ღვინო მისცა, მოსატყუვრად შეადგების.

211. მიმოიხედნა, მალ-იცნა, რომ მათი ხატი სახევდა,
თვალს არიდებდა საჭკრეტლად, სიცოცხლით ველარ ნახევდა,
ზილიხან ვარდის ბაგითა ღიმობდა, აღარ ახევდა,
და ნარგიზი მისთა მჭკრეტელთა აღმასიც იყოს, დახევდა.

212. მათ ორთავე მაქებარი ხამს უმიროს, პითალორა,
სოლომონ, დავით და სამსონ უნდა ეგრე მოელორა,
დალილას და ვითა ბილყიზს, ცნობა სრულად მიელო რა,
და ღვინოს მისგან მირთმეულსა სვემდა, ვითომც მოელორა!

213. ლხინად ისხდეს და მუტრიბნი ლექსსა მღერდენ სამიჯნუროს,

ეტყოდა: – „მოკალ ბაზიყა, ცრემლი ზედა დაეპკუროს,
რად არ გეწყალვი, მისებრივ მეცა მიწა მიმებუროს?“
და ცოტა უკლია მართალსა, გლახ, გული გარდაუბრუნოს!

214. ყმამ შეხედნა, ტკბილად რამე ეშყი გულსა აუდუდდეს,
„შიში მკლავს და მე სირცხვილი, თვარე შენთვის ვით არ მსურდეს?
თავი დამიც მე უღირსად, ეს გაბედვა ვის არ გკვირდეს?
და ესე თქვა და მოეხვია, მათი კოცნა სულად ღირდეს!

215. იაგუნდი მარგალიტსა, ბროლს გიშერი აერია,
მათი ელვა მზისა შუქსა, ხედავთ, რომე აერია?
ვარდსა დაზრულ-დაყინულსა მიხვდა დარი, ჰაერია,
და ვერვინ სრულყოს ქება მათი, ბრძენთა ჭკუა აერია!

იოსების და ზილიხანის ერთგან შეყრა და მეფისგან შეტყობა

216. მათ ერთად წოლა გაპირეს, შეველენ ხალვათსა კარავსა,
ორნი მთიებნი მნათობნი ლხინს აპირებენ არ ავსა,
მის სალოცავსა ზილიხან ფარდასა მოაფარავსა,
და ყმა ეტყვის: – „გრცხვენის კერპთაგან, რა უთხრა დაუფარავსა?“

217. მისგან გეშინის, რომელსა თვალი არ ასხენ, ყურები,
მე მას რა უთხრა მოხედვით, ვინ შეძრა ოთხივ ყურები,
ვინ ხედავს, ესმის ყოველთა, არ უნდა მოსაყურები?“
და მათ ლაპარაკი შეექნათ მომადლო, არ ჩურჩულები.

218. „თუ გაქვს, მზეო, სიყვარული ჩემი გულსა დანათესი,
დაამტვრიენ უსულონი, იცან ღმერთი უკეთესი!
შენი ვიყო სიკვდილამდის, სიშორითა არ გაკვენესი,
და შენ განაგდე ეშმაკთ ზორვა, იგი გწამდეს, მოვა მესი“.

219. იქ მეფე შევა საწოლსა, აქ ამათ ჰქონდათ ცილობა,
ქვესაგებელში ვერ პოვა მისის ვარდისა შლილობა,
სძებნის, იკითხავს, გაშმაგდა, მას მიხვდა ჭკვაშემლილობა,
და ზილიხანს მიხვდა დღეს იქით თვალთა ცრემლისა მილობა!

220. ერთმან ვინმე ღვთისა მტერმან მათი საქმე მოახსენა:
«ლხინი აქვთო მათ ხალვათი, იგ ორნივე ერთად სხენა».
ვით მართებდა შეჭირვება, გულსა მიხვდა დიდი წყენა,
და აწ ზილიხანს ლხინის ჟამსა გლახ მიხვდება ცრემლთა დენა!

221. მათ აცნობა კარის მცველმან: – „მეფე მოვა“ – შერბის მონა,
ეგრე მწარე მოსასმენი სხვასა ვისმცა გაეგონა?!
წყენა, შიში, შეჭირვება მათი ვისმცა აეწონა?!
და ვერ გაასწორეს, ფეხზედ იდგეს, სხვა რამცალა მოეგონა?

222. ზალიხანს ღაწვი-ყაყაჩო თეთრ ვარდაქცეოდა,
გაყრისა წყენა მიჯნურთა მეფისა შიშსა მძლეობდა,
ყმასა პერანგის საყელო ჭიდებაშიგან ხეოდა,
და იგ ქალმან ქმარსა მიართვა, თქვა:– „გამიკითხე, მეო-და“!

223 „მოიყვანე უცხო თესლი, ჩვენთა სჯულთა განაკიდი,
„შვილად გყავსო“-ო . – ეს მიბრძანე, არ მისმინა, რასაც ვწვრთიდი,
მთვრალი სითმე შემოიჭრა, სიტყვით ვერა დამამშვიდი,
და ჩემთან ჯდომა მოინდომა, გავგულისდი, წავეკიდი“.

224 . „თავი ხელთა არა ჰქონდა, თურმე ღვინოს გაეხელა,
იგ ეძებდა დასაწვავად – კერპი უნდა მოეხელა,
საყელონი დავაგლიჯე, გამდელიცა მომეშველა,
და შუღლი გვქონდა, თქვენც მოგვესწარ, თქვენმა მოსვლამ
გაგვაშველა“.

225. თავს მართლობდა იგი მთვარე, ღონეს რასმე ედებოდა,
მეფეს ჰკუა აღარ ჰქონდა, ტვინსა ცეცხლი ედებოდა,
მას შეუპყრა თმა გიშრისა, – ქვე მიწამდე ედებოდა,
და ეტყოდა, თუ: – „გათქმევინებ, რაცა გულსა გედებოდა“!

226. სცემს უწყალოდ, ურიდებლად, ვით ინდოს ქალს დავარ დების,
ხელი, მჯიღი, ქუსლი, წიხლი – ოთხივ დაშვრა, დავარდების,
პირი ცემით გაულურჯდა, ვითა პირველ ვერ ვარდების,
და თქვა. – „უბრალო არამც მოვკლა, ლამის ენა ჩავარდების“!

227. გამობრუნდა, იგ დააგდო, ვითა მკვდარი უსულობდა,
აღვა ნაზი დამტვრეული ვედარ ეშხად უსულობდა.
ვხვეოდეს ბანოვანნი, ყველა მასთან მოსულობდა,
და მას სწამლობდეს, მრავალს რასმე სურნელსაცა უსულობდა.

228. მზემან ნახა ეგრე მყოფი, მისთვის გული დაეწო-და,
მთვარემ იცა პირსა ზედა, მუნით ლეზი დაეტყო-და,
ეთერი და მუშთარ-ზუალ ცრემლთა ღვარსა დაელტო-და,
და მისთა წყლულთა საკურნებლად ასპიროზცა მისკენ რბოდა.

229. მეფემან ბრძანა: – „იოსებ შეკარით ხელ-ფეხ-მაჯებით.
ვიყიდე, შვილად გავზარდე ეგ ეშმაკი და ქაჯებით“!
იგ თავსა არას მართლობდა, არცა თქვა სიტყვა აჯებით,
და თქვა: – „ხორცნი მოსწყდეს უბრალო, სულით არ დავისაჯებით“?

230. დიაცს ვისმე გამოჰყვანდა შვილი-წული სამის თვისა,
მამან თქვა თუ: – „ჩვენი საქმე მაგას ჰკითხეთ, მაგან თქვისა“.
ჰკითხეს: „გვითხარ, თქვი მართალი: ვის აქვს ბრალი საქმის ქნისა“?
და თქვა: – „იოსებ უბრალოა, უსამართლოდ დანათქმისა“.

231. გაუკვირდათ, ვისმცა ესმა ჯერ უენო ენიანად,
სასწაულმაც ვერა არგო, ბედი ჰქონდა სენიანად,
იგ ჩააგდეს ორმოშიგან გესლიანსა გველიანად.
და ძალი ღვთისა მას მართალსა ჰფარავს მარგედ, შველიანად.

232. გამოიმეტეს იოსებ საკვდავად მათის გუნებით,
იგ ევედრების უფალსა გულითა, არ ორგულებით:
– „ერთხელ კვლავ მიხსენ, უფალო, რომ ვიყავ დაკარგულებით,
და პატიჟთა განსაცდელისა დათმობა მომეც სრულებით“!

233. პირსა უთრევდა მიწასა – ცრემლთაგან ტალახებულა,
დასცვივდეს ხუნდნი, ბორკილნი, კოჭნი აღარა ღებულა,
ზეგარდმო მონაცემობით საზრდელი განპოხებულა,
და ალვა ჩარგული მიწასა, ზე აღმა აღარ ხებულა.

234. ეს გაუშვათ, სიტყვა ლექსით სხვას ამბავზე გარდახდების,
ზილიხანსა უსიკვდილოთ მეტი რამცა გარდახდების!
იოსების საქმე ესმა, ლამის სული ამოჰხდების,
და იტყოდა, თუ: – „მზისა შუქი ეს მეორედ ქვე დახდების“.

235. „მე მოვრჩი და იგი მოვკალ, შემეშინა დიაცურად“ –
– ედებოდი ცეცხლი ცხელი „გახდა ცრემლში გასაცურად –
„სოფელი და ბედი კრული მე აღმიდგეს მეტად შურად,
და იგ ზის მიწას სასიკვდილოდ, მე ვით ვლახო მოარულად“?

236. იგლოვს და მოთქვამს ხმამაღლა, ვით იადონი ყიოდეს,
იგ ძოწის ფერნი წყარონი არღავანს გამოსდიოდეს.
– „ბროლისა მსგავსი ხელ-ფეხნი, ვა, თუ რკინაში გტკიოდეს!
და ბნელმან დაგფარა ნათელი, ალვა მიწასა სდიოდეს“!

237. თავმოხდილი, მხარამოყრით, ვინცა ნახა, გაუკვირდეს,
„ცუდიაო ჩვენი ჭირვა“ – თქვეს, – „ციერთა არის ვირ ეს,
არისტოტ და პლატონიოს მისი შესხმა დააპირეს,
და ვერ ისიბრძნეს, ვითა ღირდა, თავნი მათნი გაივირეს“.

238. ორნი ვინმე მოიბირნა ქრთამით ტყვისი სამსახურად,
თქვა: – „საჭმელსა მიირთმევდით, მიხვიდოდით ორმოს პირად“ –
რა იცოდა: მას საზრდელი მოუვაო ზეცით პურად!
და მცველმან უგრძნა, შიგ ჩაყარა, უთხრა: – „რად ხართ თქვენ
ორგულად“?

239. ერთი იყო მხარეული, იგ მეორე მეღვინობდა,
ორმო ნახეს განათლებით, ეგონათ, თუ შუქი მზობდა,
მათ აჭამის, რაცა ჰქონდის, არ თუ პური დაუობდა,
და დახსნა სწადდა შემოქმედსა, იგ ბჭეთა-ბჭე სხვასა ბჭობდა.

240. მათ კაცთა ნახეს სიზმარი, სევდითა შეჭირვებულთა,
იგ მოახსენეს იოსებს: – „აგვიხსენ ვაგლახებულთა“.
თქვა: – „ნუ გგონიათ ოცნება, გეშველათ თქვენ ზმანებულთა,
და ხვალი აგასხმენ უთუოდ საბლითა მაზმანებულთა“.

241. მათ უთხრა მათი საქმენი, არ ლიქნა-მოსაფერები,
ერთსა აუხსნა: – „შენ მოგკვლენ, რა ახვალ, შენი მტერები“.
მეღვინეს უთხრა: – „ბედი გაქვს შენ ზედა დასამღერები:
და მეფესთან მოგხვდეს დიდება, ვეჭვ, მეცა გაგეხსენები“.

242. გათავდა მათზე ყოველი წინასწარ სიტყვა თქმულები,
მცველმან აახსნა ორნივე საკვდავად განწირულები,
მხარეულზედან იხმარეს თავის სასხლევად ცულები,
და მეღვინეს მიხვდა მეფესთან ახლო რამ სამსახურები.

243. ჯდა შვენიერი იოსებ მას ბნელსა საპყრობილესა,
ვით ბაბილოვანს დანიელ ჯურღმულსა რასმე მღვიმესა,
ის ლომსა მისცეს საჭმელად, ეს გველთა მიუშვირესა,
და წინასწარისა შეტყობით მეფენი გააკვირესა.

ბრძანებითა ღვთისითა მეფისაგან სიზმრის ნახვა და იოსების
ორმოდან ამოყვანა

244. მონისა დახსნა უნდოდა მას შემოქმედსა ცისასა.
ჩვენება რამე აზმანა მპყრობელსა მისრეთისასა:
გამოვლენ შვიდნი ზროხანი წყლითა მის ნილოსისასა,
და მსუქანნი, ერთობ პოხილნი, ვერავინ ესვრის ისარსა.

245. შვიდნი სხვაც ამოჰყვებიან მჭლენი, არ ხორცთა ქონებით,
პირველ მოსულთა შესჭამენ მჭლენი მსუქანთა ქონებით.
გამოედვიდა მეფესა სრა სრულ სავსეა მონებით,
და ვეზირთ უბრძანა: – „ვინც ახსნით, ხართ სიბრძნე-მოსაწონებით“.

246. სრულად შემოკრბეს, ვინც იყვნეს ბრძენნი მუნ ეგვიპტისანი,
მესტროლაზე და მერამლე, ქურუმნი ანუ მისანი.
უბრძანა: – ხამსო შეტყობა, თქვენ გაქვთ აღვირნი ჭკვისანი“.
და ვერავინ ახსნა, ვერა ცნეს მიზეზნი შეტყობისანი.

247. მეფე დაჰმუნდა, მათ შესწრფა, იგინი დანაღვლიანდეს,
გვანდეს ტალახში დაფლულთა, რა თვით არ მიხვდეს, გვიანდეს,
ბრძანა, თუ: – „ვირე არ ახსნით, მე გული არ დამიამდეს“!
და მეღვინეს ორმოს ამბავი დრო არის აღარ გვანდეს.

248. თქვა თუ: „ვიკადრებ, მეფეო, სიტყვა რამე გვაქვს მონასა,
აწ მე მიბოძეთ ფარმანი, არ მოველოდე წყრომასა:
ვნახე რამ საქმე ზეგარდმო შარშან ორმოსა ჯდომასა,

და ვეჭვ, რომე ჩემმან ამბავმან ბრძენთა შეტყობა მონასა".

249. „ჩვენ ორნი ვინმე ჩაგვყარეს იოსებსთანა, ტყვისადა,
ზევით მოიღის საზრდელი, სხვასა მისვლია ვისა-და!
სიზმარი ვნახეთ, უამბეთ მას ახსნად შეტყობისადა,
და აგვიხდა სრულად ნათქვამი მის საკვირველის ბრძნისა-და»,

250. „გვითხრა: «ხვალ ორთავ აგასხმენ, თქვენ ავლოთ ორმოს პირები»,
მე მითხრა: «პოვო დიდება, მეფესთან ახლო ირები»,
მას უთხრა: «შენთვის მოლესონ საკვდავად დანის პირები».
და თუ ახსნა გინდათ, მას ჰკითხეთ, იგ არის გამოცდილები“.

251. მეფესა ესმა, გაჰკვირდა, თითსა იკბინა კბილითა,
თქვა: – „ვით ცოცხალა აქამდის, რად არ შეჭმულა მღილითა?
უბრალო თურმე გავსაჯე“ – ცრემლს იწმენდს ხალმანდილითა,
და – „ამოიყვანეთ, მომგვარეთ ხვალ ადრე ჩემთან დილითა“.

252. ამოიყვანეს იოსებ, ვით ვარდი ფერმიხდილები,
ბაგეთა ფერი წასვლოდა, ვერ ისრევ თეთრად კბილების
მეფემან პირსა აკოცა, თქვა: „არ მერჩივნა შვილები,
და მეგონა: არის შემცოდე, წყლულნი ამისთვის გილები“.

253. თავი მოპარსეს იოსებს, ტანს აცმენ შესამოსელსა,
პალატსა სამეუფოსა დასმენ, არ თურე ბოსელსა,
მისის ჰერეტითა ყოველთა უნდათ, აამონ თუ სულსა,
და ზილიხანს ვინდა უჩვენებს, სისხლის ცრემლითა მოსულსა“?

254. მეფემ უამბო სიზმარი, რაც ღამით მოსჩვენებოდა,
რამც იყო საქმე ამისი, მას ახსნა მისგან ნებოდა.
გარ ეხვივნეს და ჰკითხვიდეს, მათგან არ მოსვენდებოდა,
და იგ ყველას მიხვდა უცთომლად, არარას დაღონდებოდა.

255. თქვა, თუ: – „ჩვენება გინახავს, არ ცუდი რამე ოცნებით,
ღმერთმან გაუწყ, მეფეო. წყალობა მისი ოცნებით,
ხსნა უნდა დაბადებულთა, ნულარ ვართ ცრემლთა ხიცებით,
და აწვე არ შეჰკრიბთ საზრდელსა, – სიყმილით დავიხოცებით“.

256. „შვიდნი მოვლენ წელიწადნი იგ მსუქანნი, სავსე სრულად,
ასრე რომე, რაც დათესონ, იგ მოიმკონ ასეულად,
ვერ კმა ეყოს მათ ამბარი, ვერც ორმოს ჰქნან დატეულად,
და შვიდნი მჰკლენი სხვა გინახავს მსუქანზედან მიტეულად“.

257. „იგ მსუქანსა რომ შესჰამენ, წელნი მოვლენ მერმე შვიდად,
რისხვა მოვა ცოდვათათვის, მეთა კაცთა დასაყმიდად,
ვერცა რამე თვით მოიმკონ, ვერც იშოვნონ სხვაგან სყიდად.“
და სრულ სიზსარი მათ აუხსნა, იგ უამბო ამოდ, მშვიდად.

258. მეფემ უბრძანა: – „აწ გვესმა ჩვენ სიტყვა მოსწავებელი,
აწ შენვე გმართებს წამალი, არ ვიყვნეთ ვაგლახებული“!
იოსებ ჰკადრა: – „მეფეო, სვემცაა თქვენი ვსებული,
და თქვენ გამოგზარდოს უფალმან, არა გყოს დაკნინებული“.

259. „მე ამას ვარჩევ, მეფეო: კომკი ვაშენოთ გებულად,
დიდი, უზომო, ნებროთის გოდლისა მიმსგავსებულად,
შვიდის წლის მომავლობისა ქრთილით ვყოთ ამოგებულად,
და სიყმილის დროსა ყოველნი მან გამოგზარდოს კრებულად.“

260. დაუმაძღლა თვით-მპყრობელმან, მოიწონეს სრულად ერთა,
გავეზირდა მისრ-ეგვიპტეს, მეფემ გული გაუერთა,
მიაზარეს იგ ქალაქი, მას ჩაუგდეს ყველა ხელთა,
და მან მოიგდო მათი საქმე, მიიკისრა, ისულდმერთა.

261. რაღას ვაგრძელებ სიტყვათა, სჯობს რამე შემოკლებითა:
იგი ქალაქი სიყმილსა მორჩეს უფლისა ნებითა,
აივსო სრულად ქალაქი ისრაელთ ბანაკებითა,
და იაკობ ძე გასყიდული ნახა, აივსო შვებითა.

სიკვდილი მეფისა და იოსების გახელმწიფება და ზილიხანის შერთვა

262. წესი არის საწუთროსა: საქმეს ბოლო დაექნების,
სენი მოვა სასიკვდინე – მკურნალთაგან რა ექნების?
დიდი იყოს, გინა მცირე, იგი არვის მოეთნების,
და მეფე სოფლით გარდიცვალა, ტახტზედ ცეცხლი აენთების.

263. ხელმწიფე წავა, დააგდებს არ ძესა, არცა ქალოსა,
მუნ მაშინდელსა სევდასა, ჭირს ვინმცა დაემალოსა!
იაკობც მოკვდა, ტყეზა არს არარატისა კალოსა,
და ჭირი დაერთო ჭირზედა ზილიხან ბროლ-ფიქალოსა.

264. ჰგავს, თუ ცასა დააქცევდა მაშინდელი მოთქმა, ზარი,
ზახილი და თავსა ცემა – დღე რამ იყო შესაზარი,
ზილიხანცა კუბოს მისდევს თავსა რიდე დაუფარი,
და ჰგავს, თუ თოვლზე ყორანი ზის, ბროლსა ჩასდის სისხლის ღვარი.

265. მოსთქვამს, ხმა უგავს ბულბულსა, რა ჭიკჭიკებდეს ბუდესა:
– „უღონოთა და ობოლთა და ქვრივთა ნავთსაყუდელსა,
შენებრ სხვა მეფე ტახტზედან, ვეჭვ, ვეღარ დაეყუდესა“!
და გიშრის თმა, ვარდის წალკოტი დაგლეჯით გააცუდესა.

266. ტახტ-გვირგვინია უმკვიდროდ, უქმობასა ჩიოდა,
თქვა: – „უსაწყლე ვარ მკვდრისაგან, მე უფრო მოვითქმიო-და

მზე გნახე ეგრე გასული.“ – იოსებს გული სტკიოდა,
და გული დაეწვა სამისოდ, ვარდზედა ცრემლი სდიოდა.

267. იგი მპყრობელი ხელმწიფე სამარესა მიღებულა,
დიდებულთა პირი სისხლით, ტანი შავად მიღებულა,
საჭურჭლისა კარის კლიტე გასაღებლად მიღებულა,
და მწუხარებით ამას ჰგვანდა – ყოვლთა ცნობა მიღებულა.

268. მათ დამარხეს, ვით ჰფერობდა, გასცეს ალვა, ფალუდება,
ორმოც უკან ერთმანერთსა მათ დაუწყეს გულის დება,
ერთობით თქვეს: – „მეფე ვძებნოთ, ჩვენ გვეყოფა ცეცხლთა დება,
და ვინ ტახტს დავსვათ, მზეც მას შეერთოთ, მგონი ჰმართებს
დამალეს“.

269. ვეზირნი დასხდეს, არჩევდეს, ჰქონდათ ჯანყი და ყრილობა,
ზოგთა ზოგი თქვეს, ზოგთა სხვა, შექნეს ამისი ცილობა,
ერთმან თქვა: – „დავსვათ იოსებ, თვით მეფემ უყო შვილობა,
და სიტურფით მზეს ჰგავს, აჩნია გვარი, სიბრძნე და ზრდილობა“.

270. დაემოწმნეს, თქვეს: მის მეტი ამ საქმესა არვინ ღირსა!“
მოვიდეს და თაყვანი სცეს, დაბლად მოდრკეს მიწის პირსა.
იგ მაღლობდა შემოქმედსა ხელაპყრობით, ცრემლით ტირსა,
და ჯერ ზილიხამ არ იცოდა, გარ მოეცვა გლოვის ჭირსა.

271. – „ბრძანება არის მაღლისა თქვენზედა ჩემი მეფობა,
თქვენც განგიზრახავთ აწ ჩემი უპირატესად სეფობა,
აწ მეც მაქვს თქვენთან სათქმელი, სიტყვათა დანამყეფობა,
და მას თაყვანი ვსცეთ, ვინ ხმელზედ შემზადა ცისა სეფობა“.

272. მათ მოახსენეს; – „მონანი ვართო, მეფე ხარ ფლობითა,
ჩვენ აღვასრულოთ ბრძანება თქვენისა მესათნობითა,
ვინცა დაგვბადა, სხვა ღმერთი, ვინც იყოს მისანდობითა?
და ჩვენ დავთმოთ სჯული, მამული, კერპნი ცეცხლს მივსცეთ
დნობითა“!

273. მათგან ესმა რა იოსებს სიტყვა მისი საწადელი,
დაუმაძღლა შემოქმედსა საქმე ესე აწინდელი,
დაწვა კერპნი საკერპოთურთ, იგ უსულო ქვა და ძელი,
და სახლსა ღვთისა სალოცავად აღუმენა საძირკველი.

274. მერმე გამოვა პალატად, ტახტი დგას მოკაზმულობით,
მას ზედან დასვეს იგი ყმა, ვით სარო აღვა-რგულობით,
მოვლენ, ულოცვენ შეფრფინვით, უჭვრეტენ სულწასულობით,
და გულსა ეტყოდეს ყოველნი: – „რადღა დაეზი სრულობით?“

275. დაახალვათეს ვეზირთა, გარ-გამოასხეს ერები,

წარდგეს და ჰკადრეს: – „მეფეო, ვიკადრებთ მიწა-მტკვრები:
ბნელსა ზის გლოვად მთიები, ბროლმინა, ვარდის ფერები,
და სჯობს, გვერდსა გიჯდეს ტახტზედა მზე შენი შესაფერები“.

276. „ჩვენ ვერ დავსთმობთ მას მნათობსა ტახტისაგან კიდევანად,
არ ნახულა სხვა მისებრივ სიბრძნით, არცა თვალად, გვარად,
დღეს აქამდის ეს სამეფო მან გააგო შესაგვანად,
და რა მას ნახვენ ზეციერნი, შუქსა ფარვენ მოსაფარად.“

277. იოსებს ესმა, იამა ვეზირთა მონახსენები:
– „მაგა სიტყვითა განკურნეთ აწ წყლულთა ჩემთა სენები,
მე მონა ვიყავ მეფისა, მით წყენა არა მენები.
და აწ ვით არ მინდეს სამოთხის ბაღშია გამოსვენები?.

278. ხადუმთ უფროსი მოიხმეს, გამდელიც მოაწვივიან,
მათ აბარებდეს ტირილით, თვალთაგან ცრემლი სცვივიან,
მას მოწყალესა მეფესა ტყე და ბალახიც ჩივიან:
და „არ ვღირსვართ, მაგრა მზისათვის აწ უფრო გული გვტკივიან“.

279. „ჩვენ გვმართებდა მას უკანით ყველას თავი დაგვეხოცა,
სულ გვდენოდა სისხლის ცრემლი გაუწყვეტლად, არ გვეხოცა;
ღვთის წანაშე ჩვენ გვეაჯა, თავი ჩვენი დაგვემხო-ცა,
და ვინც მოურჩა საწუთროსა, ბოლოდ არა დაემხოცა“?

280. კარგია ესე სოფელი, თუ კაცს გატანით ინდობდეს!
მე არ დარჩა, ჯუფთი ვპოვეთ, ამ საქმესა ვერვინ ჰგმობდეს,
აწ შეყრა სჯობს ერთად მსხდომთა, მზე და მთვარე ვერა გჯობდეს,
და რა ბრალია, შენებრ ტურფა ტახტსა ზედა არ ნათობდეს“.

281. იოსებცა შეუთვალა მორცხვი რამე საუბრება:
– „ღმერთი ხედავს, დიდად მიმძიმს, მზეო, შენი გამწარება,
ვით ვიკადრო ესე გვარი, ერთობ დიდად მეზარება:
და შვიდს წელიწადს შენთვის მომხვდა ორმოშიგან მე მტკვრება“.

282. „ვიაჯ, რომე შეისმინოთ მშიშრეული მოხსენება:
იცანთ ღმერთი უკეთესი, სჯობს კერათაგან განყენება,
მერმე შეყრა თუ მადირსოთ, ნახოთ ჩემი დამონება,
და მე წელ-შერთყმით სამსახური, თქვენ მეფობით მოსვენება“.

283. დაიბარეს მოციქულთა, წამოვიდეს მინადენით,
შევიდეს და ნახეს მთვარე ცრემლის ღერითა მინადენით,
«ვარდი ბროლსა გარეულა» – თქვეს მაშინვე მინა-დენით,
და მზე ღრუბელსა მოებურა ვერ მისებრივ მინადენით.

284. მეფისა და დიდებულთა შეთვლილობა ჰკადრეს წყნარად,
მას მოედვა გულსა ცეცხლი, ვარდზედ წვიმა-ცრემლი ჩქარად,

შერცხვენდა და შავი რიდე პირს მიუპყრა მოსაფარად.
და გაუჭირდეს მელექსესა ქებად ენა მოსახმარად.

285. ბაგე დაძრა საპასუხოდ, ხმა სიტყვასა იადონდა,
პირს ნახოკი ესრეთ აჩნდა, ვით სარკესა ჟანგი ჰკროდა,
იტყოდა, თუ: – „ამას წინად სოფლის საქმე რად მომწონდა?
და რად ვერ მეცნა იგი მუხთლად, ან სურვილი რისთვის მქონდა?“

286. მან იოსებ არ ახსენა, ვეზირთანა აბარებდეს:
– „გუშინ ვნახე, მეფისათვის საფლავს თხრითა აბარებდეს,
ხამსცა ეგრე მიბარება, კაცი სულსა აბარებდეს,
და აწ დასრულა ვარდი ჩემი; ნუ ჰყოს ღმერთმან – აბარებდეს.

287. გამოვიდეს მოციქულნი, ხადუმთანა გამდელობდა,
თქვეს: – მზე არის მოღრუბლებით, ბალი ყმისა ვერ მდელობდა.
აწ ეს გახდა, ვითა ხელი, აქანამდის ის დელობდა,
და ვითა ლომი მომშეული, კანჯრისათვის გამგელობდა“.

288. მოვიდეს, ჰკადრეს უკლებლად ზილიხას შემოთვლილობა,
იოსებს ესმა, დაჰმუნდა, არ ჰქონდა ვარდთა შლილობა,
თქვა თუ: – „რამც უყო ჩემზედა ეგზომ გულგამოცვლილობა?
და აწ თვით წავიდე, ვეაჯეთ, ვის უც მნათობთა წილობა“.

289. იოსებ გარ დგას, ვეზირნი შევლენ, იქმოდენ ხვეწნასა,
ყელს მოიდებდეს ჩოქითა, ხელმანდილ მონაფრეწასა,
მან თქვა: – „არ მინდა სოფელი“ – მზე ლამის გარდახვეწასა.“
და თქვეს, თუ: – „რად დაგვყრი, რისთვის იქ შენ ჩვენსა
გარდახვეწასა?“

290. ტირს, ამას იტყვის ზილიხან: – „რამც იყოს ჩემზე ძალები,
მწუხარებისა სახმილი მედების გულსა ალები,
აწ აღარ მინდა საწუთრო, სოფელსა დავემალები,
და მეფისა საფლავს ვმსახურო, მინდა, თუ მეცვას შალები“.

291. მათ მოახსენეს: – „ტურფაო, სჯობს მოგვისმინო მონათა,
სოფლად შემოხვედი, მას უკან მზემ შუქი ვედარ მონათა,
თქვენი არ ჩვენზედ მეფობა ყურს ვითა გავაგონათა?
და თავნი მოვიკლათ და გულსა ლახვარი გავაწონათა?“

292. ტიროდა იგი მნათობი, აღარა უპასუხა რა,
გამზრდელი მოვა, ვეზირთა ეტყოდა: – „ჩოქით ნუ ხარა,
ეს დაუკრთია სოფელსა, ხედავთ გული აქვს მწუხარა,
და აწ დააცალეთ, იგლოვოს“ – მათ წელიწადი უხარა.

293. ზრუნვით იყვის წელიწადამდის, მკვდრის საქმესა გააგებდა,
ვით ჰფერობდა ხელმწიფესა, სამარხოსა ააგებდა,

შეუმკობდა სამარესა, ზედ სტავრასა დააგებდა,
და იგ საზრდელად გლახაკათვის ტაბლას მდიდრად დააგდებდა.

294. ჭირნი წავიდეს გლოვისა, აწ მოვლენ ქორწილობანი,
«დრო არის შეყრა მიჯნურთა» – მაღლად იმახდეს ნობანი,
ეთერი ანუ მთიები ვერ რომელ მის ოდნობანი,
და საწვევრად ყოვლთა სულდგმულთა წარავლინიან ცნობანი.

295. მკვდართაც ქნან მათი თამაშა, თუ ცნობა ჰქონდეთ, გონიცა,
ჯარი შემოკრფა ტურფათა, დარბაზად ჰმართებს, მგონი ცა,
ინდოთ ნასროლი ისარი მჭვრეტთა გულებმა მგონ იცა,
და მათ სიძე-რძალთა საქებრად ლექსნი ხამს მოსაგონიცა.

296. მექორწილეთა მნახავნი ვარსკლავთა ჯარს აგვანებდეს,
თქვეს, თუ: „სიძე ჰგავს მარისსა, რძლად მუშთარს მოიყვანებდეს,
მათთა შუქთა და ელვათა გარ ნათლად მოივანებდეს,
და წყლული დამთელდეს მიჯნურთა, გულსა აღარა დანებდეს.

297. გვირგვინი მოაქვთ ვეზირთა, ტახტი მოკაზმეს, სრა დია,
უკუეყარა ღრუბელი მზეს, შუქი გამოსცხადია,
დაბუნდებულან ციერნი, სინათლე აღარ ბადია,
და მათთანა არვინ შეყრილან ძე კაცთა დანაზადია.

298. ბანოვანთა თქვეს: – „ცუდია მას ზედან ჩვენი ყრილობა,
რა მოუკაზმით ზილიხანს: ბაგე, ვარდი და კბილობა?
ბროლსა რად უნდა სითეთრე ანუ თუ წარბსა ხშირობა?
და ღმერთს შეუმკია – ტურფამან ყველამ მოსჭამოს ჭირობა“.

299. ვით ჰვერობს მეფეთ ქორწილსა ყველა ქნეს მათი წესები,
სრა და ფარდაგი ყვაოდა სამოთხის უტურფესები,
თქვეს, თუ: „დღე გვაქვსო ყოველთა დღეთაგან უკეთესები“.
და იყო მღერა და ზეიმი, არსით ისმოდა კვნესები.

300. გამოიყვანეს ზილიხან, ტახტზედ დასმასა ჩქარობდეს,
ზედ ვარდი ესხა ნაყოფად, ჰგავს ალვა მოიარობდეს,
მათს შესაფერთა შეყრასა ყოვლი სულდგმული ხარობდეს:
და გვერდსა დაუსვეს იოსები მეფე დედოფლად კმარობდეს.

301. თავსა დახურეს გვირგვინი, ლოცვენ, აყრიან გოვარსა,
ლაწვთა ყაყაჩო ჩაეცვა მას მზესა შეუპოვარსა,
სხვა მათი მსგავსი უფალმან რადგან არ არის, ნუ არსა.
და მათ უმღეროდა ბულბული, ვარდის მიჯნური, ბუ – არსა!

302. იყო ლხინი და ნადიმი მის დღისა შესაფერები,
ველთა ყვავილით სავსესა ჰგვანდა კეკლუცთა ფერები,
იადონისა სტვენასა – მუტრიბთა ამო მღერები,

და ჯამ-ტაბაკ ოქრო თვალისა, ქვე სტავრა მონაფენები.

303. მათ შესაფერად შესხმასა მელექსე დაყმუნებულა.
არისტოტელი საქებრად აწ მათთვის გამზადებულა,
ჰგავს ოტარიდი მისკენ წევს შეყრასა გასწრაფებულა,
და იგ მოსისხარნი ბაგენი არღვენის ფერად ღებულა.

304. რა გათავდა ქორწილობა, ჯალაბობა გათხელდების,
რა მოკრიფოს ხელმან ვარდი, რაღას ბნდების, რას ხელდების?
სიშორითა გული წყლული ახლო შეყრით გამთელდების,
და შეიერთნეს შესაფერნი, ცეცხლი დამრტა, რად ცხელდების?

305. აშენდა იგი ქალაქი, გარიგდა მათის მეფობით,
ჯიმშედს აჯობეს სამართლით, ნუმრევანს მოიეფობით,
ტახტი შეამკეს, გვირგვინი სეფის პირია სეფობით,
და მგელნი მოვდიან ცხვართანა, ძალნი უვლიან მყეფობით.

306. ოთხი ძე მიხვდა უებრო, ოთხი მნათობნი ასული,
არ ჰგვანდეს მიწის ნაყოფსა იგ ზეცას იყო ასული,
ყრმანი ლომ-ვეფხთა ნაკვეთსა, ქალნი ქალურად წასული
და ესენი დარჩეს შედეგად, იგ სოფლით გავლენ გასული.

307. აწ გარდავლა მათ მნათობთა ენასა ვით ვათქმევინო?
იგ ზარიფი ბროლი ტანი მიწას ვითა ჩავაწვინო?
მათ ნარგიზთა მოცინარცა მტვერი ვითა გარდვადინო?
და იგ ყვავილნი სამოთხისა ვით ჭიან ვყო და ვამღილნო?

308. მათ საქმესა საღმრთო წიგნი მოკლედ ამბობს – დაბადება,
სპარსთ გალექსეს ტკბილად რამე, რა ბრალია ჩალაგმება!
რაც მათ ეთქვა, მე ის ვთარგმნე, ხოტბა იყო, თუ ლაყბება,
და არას მარგებს საუკუნოს, ვამე, სული მებრალება!

309. გათავდა მათი ამბავი, პირველ სპარსთაგან თქმულია,
ჩვენ უწვრთელისა ნაღვაწი, ქართულად გათარგმნულია,
ენა დავაშვრე და პირი, ვარდი ვყარე და სულ ია,
ვინცა არ ისმენთ, ნუ იწყენთ, ვერა ხართ ცნობა სრულია.

310. შენ მომიტევენ სიტყვანი, უქმი, არ ნაყოფიანი,
რომელმან ცვრითა უწვიმე და დარი მიეც მზიანი,
ცოდვასა ზედან სულგრძელობ, შერისხვა იგი გვიანი,
და ვამე ცუდისა ლაყბითა, თუ სული დავაზიანი?!

311. დასაბამ შენ ხარ, უფალო, დასასრულ არსთა დგომამდი,
ჟამ-უკან ქალწულისაგან ჩვენთვის ხორც-შესხმად მოლამდი,
წყეულმც არს ნაჯაფ, ქალბალა, მაქა, მადინა, მოლამდი,
და გადიდო ერთ-ღვთად სამებით სულისა აღმოქროლამდი.

შედარება გაზაფხულისა და შემოდგომისა
[შესავალი]

1. ღმერთო, რომელსა გაქებენ ზეცისა ძალთა კრებული,
ქვე კაცნი – სამოელისგან სამოთხით გამოძებული;
მამა ხარ, სული ცხოველი, მე თანაარსი ქებული.
და სიტყვა უქმისა პატიჟად ცეცხლი არ მომხვდეს გზებული.
2. ენა ლოცვაზედ დამეშრო, სჯობდა ცუდ მიდ-მოდებასა!
წამდაწუმ ღმერთი ვადილო – ეს დამხსნის ცეცხლთა დებასა;
„ყოველი კაცი ცრუ არსო“ – დავით წერს „ფსალმუნებასა“.
და ცოტას ხანს ყურსა აამებს – ეს ზნე სჭირს რიტორებასა.
3. ნუ მკითხავ ზღაპრად შეთხზულსა ამ უსარგებლო თქმულებსა
განქარვებადსა, უნდოსა, იგ სამღთოდ მოკიცხულებსა,
სულსა სხვა უჯობს და ხორცნი სხვას რასმე განიგულებსა;
და სრულად სოფლისა მოყვასთა ის მოატყუებს წყლულებსა.
4. მქონდა რამე სამღთო სიბრძნე მე ღვთისაგან ბოძებული,
სწავლით სულთა ამაღლებად, სიტყვა შედგმად ბოძებული,
იგ მოსწრაფე სმენად მისად ვერვინ ვნახე მოძებული,
და დალპეს ბევრი სამღთო წიგნი მიწაშიგან მოძებული.
5. არვის უნდა სახარება, არცა «წიგნი მოციქულთა»,
არ გიკვირს, რომ დაივიწყეს შემომქედი მისგან ქმნულთა?!
განკითხვა და საუკუნო, არც სიკვდილი უძეს გულთა,
და უნახავთ არას მიკვირს – ბრძენთა მიკვირს მონახულთა.
6. ყველა სოფელს დაემონა – დიდი იყო, გინა მცირე,
სიზმრისაგან უფრო ცუდსა ესე მეტად გავიკვირე,
ღრმა რამე ვთქვი – დამეკარგა, იგი ვერვის მოვასმინე,
და აწ მეც მივევ ლაყაბებსა – ეგებ ამით მოვალხინე.
7. კაცმან უნდა კაცს უამბოს სიტყვა მისგან გასაგონი,
პირველ ცნობა გაუსინჯოს, მიხდომისა ჭკვა და გონი,
რუსთაველმანც თქვა: „ნურვინ თქვასო სიტყა ცუდად წასახდომი!“
და ეგების რამ აწ მეცა ვთქვა ცოტა რამე მოსაწონი.
8. მითხრას ვინმე: „რად დააშრეგ ცუდ საქმეზედ ენა შენი?“
– ამ სიტყვითა დამიკოდოს გული ლახვრით ე ნაშენი –
სხვაც ბევრი ვთქვი უმრავლესი ქვიშისაგან ე ნაშენი!
და აწ ესეცა საკამათოდ ნახონ ჩემგან ე ნაშენი!
9. წამლად რამე მოვიგონე სევდის ფიქრთა გამქარვებლად,

თვარ ამაზედ რადმცა ვიყავ მე სიტყვათა რასმე მკრებლად,
ამას წინად მათ მიჯნურთა სიტურფეთა ვიყავ მქებლად.
და იგ ვინ ვისთვის ხელქმნილიყო, ან მოედვა ცეცხლი მგზებლად.

10. მინახავს ამ საქმეზედა ქერ-ბაასობა ცილობა:

– „არ ესე სჯობსო, არ ესე!“ – შულლი, ყარყაში, ყრილობა,
და ვერ შემოწმება სიტყვისა, ვერც არას გაადვილობა,
და ორთავ რაც სჭირდა, ყველა ვთქვი, თქვენ ქმენით გამოწვლილობა.

11. მას დიდება, ვინცა სიბრძნით ოთხი ნივთი შეაზავა,
იგ სხვადასხვა შეაერთა, არ წაჰკიდა, შეაზავა,
ზღვა ხმელეთსა დაარიდა, მისგან ცალკერძ შეამზღვავა.
და ზაფხულ-ზამთარ გაარიგა, იგ მალ ერთწამ შეამზავა.

12. აწ მითხარ, თუ: რომელი სჯობს გაზაფხული შემოდგომა?
მართალი ვთქვათ, არა გვმართებს ერთმანერთზედ შემოდგომა.
სიტყვანი ვთქვათ, ვერ გავბედოთ საზრახავად შემოდგომა,
და სიბრძნის ზღვასა შევსცურვილვარ, წყალსა მართებს შემოდგომა.

სიტყვა გაზაფხულისა

13. გაზაფხული ამას იტყვის. სამოთხე ვარ ამ სოფლისა,
ვითამც ვიყო ამხანაგი შემოდგომა, ანუ სთვლისა?
სიტურფეს და შვენებასა ჩემსა ენა ვერ მოსთვლისა,
და სიკეკლუცე რადმცა ჰქონდეს მასმცა ჩემის ნაათლისა?

14. ჩემს დროში მიწა-მდელონი ზურმუხტად გარდიქცევინ,
ხე-ხილნი ტურფად გაშლილნი მას ზედან მოექცევინ,
ტურფა, უებრო ქალ-ყმანი მას ქვეშე შეექცევინ,
და გულსა სევდა და ნადველი წაუვლენ, გაექცევინ.

15. თვით მას ჟამსა ყოვლი სული მიისწრაფის ბაღჩა-ბაღად,
მოეგონოს ხელს ხელქმნიელი, დააჩნდების გულსა დაღად,
ხელთ თასი აქვსთ მათ, წალკოტსა შემოავლებს თავ-სადაღად,
და იგ ლხინობენ მათ გუნებად, გაიღებენ თავსა აღად.

16. აჭიკჭიკდების ფრინველნი, ყველა იქნების ხმოსანი,
იგ ილხინებენ მსმენელთა, ვითა მუტრიბნი, მგოსანი,
ვით ქალი ჯვარობაშიგან, ველნი ყვავილით მოსანი,
და ფრინველნი ყველა მობუდრობს, მხეცნი იქნების ხმოსანი.

პასუხი შემოდგომისა

17. შემოდგომა ამას იტყვის: „ერთობ თავსა მაქებარობ!“
მართალია, აღყვავდები, კიდევ შვენი, კიდევ დარობ,
ამხანაგად არ მახსენე, არცა ჩემთან მეგობარობ,

და სწორი გყავს და არ ისწორებ, იგ ამითა მიუმხვდარობ.

18. რით ვერა ვარ შენისთანა? ეს მითხარ, თუ მჯობხარ რითა?
ყოვლსა კაცსა გავაგონოთ, ჩვენ ვიუბნათ სამართლითა,
ჩემგან უკეთ რითა ჰშენი, ბართა თუ, ანუ მითა?
და მე რაც ზნე მჭირს – თვითო-თვითო მართალი ვთქვა ყველა
თვლითა.

19. აგვისტონი დაილევს, იგ ჩემი დრო მაშინ მოვა.
რა ხაზალმან ყოვლი ფერი შეჰყარა და მოიშოვა,
წითელ-ყვითლად, წარინჯ-თურინჯ მწვანე-თეთრი დაიგროვა,
და შენ რას უბნობ? თვალმან, გულმან შვება-ლხინი მაშინ პოვა.

20. შენს დროში ტყეთა სხვა ფერი იგ მწვანის მეტი რა აქო?
რა ათას ფერად ყვაოდეს – იგ თუ არ აქო, რა აქო?
აბა თქვი, სხვა რა უწოდო, თუ არ სამოთხე დაარქო?
და თვალნი ფოლადად მიიკრას, მართ ვითა მალნიტმან მაქო.

პასუხი გაზაფხულისა

21. აწ გაზაფხული პასუხობს, ვარდი თან ახლავს, ია რა,
შემოდგომაზედ გამწყრალმა სალაპარაკოდ იარა:
მე ყმაწვილი ვარ, შენ ბერი – ამით გისწორებ მე არა,
და ახალსა ძველმან წამსვლელმან საქმე ვით გაუზიარა?

22. სხვა ვერა მოგიგონია, გითქვამს ფოთოლთა ქებანი,
ჩემი დრო-ფასლი ჰაერი, სევდათა მიქარვებანი,
ველთა გავლი, თუ მინდორთა – ფშვის ყველგან სურნელებანი,
და სრულ ყვავილითა სავსეა ქვეშე სახლი და ზე ბანი.

23. მაშინ გაიხმენ მეფენი მინდორად ოთად კარავსა,
მუტრიბთა ჯარნი, მგოსანნი ლხინსა გამართვენ არ ავსა,
ბედაურთ ცხენთა გააბმენ მინდორთა დასაფარავსა,
და გარდაიჭდიან მეჯლისსა, ლხინსა არ გასამწარავსა.

24. ჩემს ჟამშიგან გაირცხების ჟანგიანი მიწა-რკინა,
მომწვანდების ტურფად რამე, ზედან ია მოეფინა,
ყვავილითა აივსების სავსე თასი, ჭიქა, მინა,
და იგ ნაზამთრმან ყოვლმან სულმან ჩემს ჟამშიგან მოილხინა.

პასუხი შემოდგომისა

25. შემოდგომამ უპასუხა: კარგად რასმე სიტყვა პრტყელობ,
სასარგებლო არა გჭირს რა ყვავილი, თუ ანუ მდელობ,
ჩემი საქმე დაგანახო, რამდენ გვარად ვსარგებელობ,
და გაიგონებს ყოვლი სული: ვტყუი რასმე, ანუ ვტრელობ.

26. მითხარ, თუ: შემოდგომისა ბაღი რად არ ზაღებულა?
ენკენისთვეს სალხინებლად კარი რათ არ გაღებულა?
გიაშბო, მის დროს ყვავილნი ფერად-ფერადად ღებულა,
და მათ უტურფესი მიწითა სხვა არა გამოღებულა.

27. ნარგისი მოვა მას ჟამსა, ყვითლით აშვენებს არებსა,
სხვასა ყვავილსა ეერ ვხედავ მე მისსა მემუქფარებსა,
თვითან შვენის და მოგვადენს სურნელებისა ქალებსა,
და იგ თუ წას ჰკითხავ, სიტურფით არცა ვის დაიდარებსა.

28. ყარამფილისა ყვავილი ვარდსაცა სჯობს და იასა,
მისი სიტურფე, შვენება ერთი არ არის, ი ასა,
ნახე, ბაღს როგორ აშვენებს, რა კარსა შევლი ღიასა,
და თვალ-პირი უგავს ლაღსა და ტანს იცვამს ნარინჯიანსა.

29. ნეტარ, ხაშხაშის ყვავილი გენახოს ეგების არა,
რა დრო მოუვა აყვავდეს, მოეწონების ვის არა?
რიანმან ვაშლი წითელი ზღუდედ გარ შემოისარა,
და თუ მასთან ლხინი ვარგოდეს, გულსამც გეცემის ისარა.

30. ჩემს დროს ასხია ხეზედან ნარინჯ-თურინჯი, ბიაო,
ბროწეული და ყურძენი, არც ერთი დაჰკლებიაო,
ჰკრეფენ და სჭამენ, სავსე აქვსთ კალთები, უბებიარ,
და ამისი ფასი შენ რა გჭირთ? გვითხარ და გვიამბიაო.

31. ჩემთვის გებრძანა ბერობა და ადრე წამავალობა,
მინახავს მოდღევენებულმან ქალს დაუკარგოს ქალობა,
– „მე რასთვის დავჯე მასთანა? –“ თავსა დაუწყოს ბრალობა.
და „მე ქალი ვარ და ჩემს უფრო უშვენის ღაწვთა ლალობა“.

პასუხი გაზაფხულისა

32. გაზაფხულმან თქვა: გებრძანა თქვენ სიტყვა ერთობ მკვახები:
„სილამაზითა მე გჯობო“ – აბა ეგ არის ჩმახები!
გაყვითლებული ფოთოლი ვის გეცხარ, ვის ემსგავსები?
და გოგრაც თქვენს დროში იქნების, გაათლევინე კვახები.

33. ვაგლახი შენსა ყვავილსა და შენსა სილამაზესა,
დასტურად კომში და ვაშლი ღვინოში დაიმაზესა,
ჩვენს შუა განყოფილება რამდენი არის, რა მესა?
და ეგ შენი შემოდარება მე საყვედურად მაძესა.

34. ერთს რასმე ჩემს დროს მოსულსა შენ სრულად ვერ უდარუა,
ვარდსა ყვავილთა მეფესა რა მოსდგომოდეს დარუა,
წალკოტს გაშლილი ყვაოდეს, სიკეთე მოუხვდარუა,

და აწ მისთვის ხელმან ბულბულმან, თუ როგორ ცრემლი დარუა!

35. ჩემს დროში იქნას ვარდი და ზედან ბულბულთა ხელობა,
ერთს – ათასფერი შვენიება. მეორეს – დანამჭრელობა,
ერთისა უებრობა და მეორის ხელქმნა, დელობა,
და იგ მაზედ ტკბილად მღერა და ხმაათასფერად ჭრელობა.

36. ბაღად მირბოდენ მიჯნურნი, ბულბული ნახონ მყეფარე,
ხტოდეს ხე და-ხე დამწვარი სრულად ცეცხლისა მგზებარე,
– „ლახვარი მჭრისო საკვდავად, ზედ ვინმე გადმომეფარე“. –
და მათ მოეგონოს მოყვარე, თვითც იქმნან ცრემლთა მჩქეფარე.

37. თვალმან რა ნახოს უტურფე, ან საყნოსელმან ყნოსანი?!
ზედ დამღეროდეს ბულბულნი, იგ ათასფერად ხმოსანი,
იგ მისგან უტკბო რამც იყოს მუტრიბნი ანუ მგოსანი?
და ამათი მგზავსი მიჩვენე შენის ჟამისა დროსანი!

პასუხი შემოდგომისა

38. შემოდგომა ამას იტყვის: ეგ აგრეა, არ თუ ჭორად,
იგი ნახნეს – არვის უნდა თვალნი მათთვის მოსაშორად,
ზედ ბულბული დამღეროდეს, ქვეშ ეყაროს ვარდი გორად,
და აწ ჩემიცა მოისმინე, მეცა გითხრა მისად სწორად.

39. ხესა კაკრა გასცვივოდეს, თესლსა ჰკვნეტდეს იადონი,
რუსთველმანცა ერთობ აქო მისი სტვენა მოსანდონი,
მთას გაჭრილი იმახოდეს, ხმა იცვალოს თუ რამდონი!
და იგ არ არის ბულბულს უარ, არცა მისგან გასავრდონი.

40. არ ვიცი თუ ვისთვის გაჭრილა, თვარ იგიც ხელად თქმულაო,
ბულბულისაგან ის უფრო ამ სოვლით შორს გასულაო,
მთასა და ტყესა დაფრინავს, იგ მოსთქვამს კარგ-უსულაო,
და მის ხმისა სიტკბოს თუ ვითმცა იანგარიშებს ნულაო!

41. ვერასფერითა ვერ მჯობხარ, ყველათ ვარ შენი დარეო,
ჩემსა კარგსა და შენს ავსა ერთმანერთშიგან არეო,
ათასი რამე ილაყბო, მე ვერ გამაგდებ გარეო,
და ეს კმარა, სხვა-რიგად გიქო აწ ჩემი არე-მარეო.

42. რა უამეა მას დროს – არც ცხოდეს, არცა ციოდეს,
ყოვლის კეთილით აივსნეს, გამდენ, აღარვის შიოდეს,
შენ ბალი მოგაქვს და მარწყვი, ზედან ფრინველნი ჟლიოდეს,
და მას სჭამენ პურ-დალეულნი, ყველას მუცელი სტკიოდეს.

43. შენს დროში არ თუ ღარიბნი, მეფენიც ვერ გამდებიან,
ხისა, მიწისა ნაყოფნი ჩემს ჟამში მოისთველებიან,

სიცხე წავა და ცხელება, უძლური დამრთელდებიან,
და მაშინ სუქს ყოვლი პირუტყვი, შენმა სრულ სიმჭლით კვდებიან.

44. ალბობა, სიმჭლე, შიმშილი შენ ერთად შეგიყრიაო,
შემოდგომაზე საჭმელი ფერხთ სალახავად ყრიაო,
ყველა ლხინობს და თამაშობს, გულს არვის შემოჰყრიაო,
და შენი მწვანე და ყვავილნი გაგცრვიან, გაგიყრიაო.

პასუხი გაზაფხულისა

45. გაზაფხული გაგულისდა, საუბარი ესმა მკვახე:
როდის იყავ ჩემი სწორი? – რა ილაყბე, რა მოსჩმახე,
ქვეყანაზედ რაც რამ მოვა, შენს თავზედან გამოსახე,
და ყველა შენ რად დაიმონე, მით ლახვარი გულსა მახე.

46. გაზაფხულზე დაარსდების ყოვლი სარჩო-მოსავალი,
ნაყოფს იწყებს გამოსხმასა აღმოსავალ-დასავალი,
შენს დროშიგ რომ მოიწიოს, რად ვარ შენგან დასავალი?
და რას მიჰქარავ, რას მოჰქარავ, ხელი ხარ თუ, ანუ მთვრალი?

47. ქვეყანა, რომლით გაძლები: ცხენის ზურგით, თუ ნავითა?
დიდნი ქალაქნი, შაარნი, ტახტი მეფეთა, სრა ვითა,
გაზაფხულ შექნან მგზავრობა, ხომალდმან. ქარ-ნიავითა,
და შენს დროში უღირსი ძიხხრ, ვერ მორჩენ დაუნთქმავითა.

48. რას უბნობ, ბეჩავ, საწყალო, შენ ვისთან იწვდი ფეხსაო?
თავს იქებ, მე კი მამაგებ, შენ ღმერთი დაგცემს მეხსაო,
ვინც გაიგონებს, დაგცინებს: – „ტყუილად რასთვის კვებხაო?“
და რა თრთვილმან დება დაიწყოს, შენ ზურგსა იგ მოგტეხსაო.

49. ჩემის დროს ქარნი, ნიავნი უკვდავებასა ედარა.
დაშიშვლდებიან: „გვარგებსო“, – ტყავს წამოისხმენ ზედ არა,
არ გაცხელდების ჰაერი, იგ ტკბილად რამე ზე დარა,
და დასწვიმს და გარცხის მწვანეთა ხანდახან ზედი-ზედარა.

50. მაშინვე ცუდად წაგიხდეს, წახვალ და გავლი კარებსა,
რა გინდ რომ ბევრი ილაყბო, ჩემთან ვინ დაგადარებსა?
არავინ არ დაგიჯერებს საქმესა მიუმხვდარებსა,
და ბერთან ყმაწვილსა ვინ გასცვლის, ანუ ცოცხალთან მკვდარებსა?!

51. გამხმართა, ხმელთა ანედლებს. ასრე შეუცვლის ზნეთაო,
შენს ნიავს ერიდებიან: „გაგვახმობს, ვითა ხეთაო“.
რა შენი ქარი ადგების, სრულ დააშიშვლებს ტყეთაო,
და მერმე სიცივე, მოგასწრებს, ფიცხლავ წაგართმევს დღეთაო.

52. სრულ გაახლდების ქვეყანა, გაყმაწვილდების ძველები,

ყველა მწვანესა შეიმოსს: კუნძი, დამპალი ძელები,
შეუმსუბუქდეს ყველასა ზამთრის ტკივილი ძნელები,
და წყლის პირნი მოცინარობდეს, ყვავილოვნობდეს ეელები

პასუხი შიშოდგომისა

53. შემოდგომამ თქვა: ნათქვამი შენი მამესმა მრუდები,
არა გრცხვენინან, შექმნილხარ სრულ ტყუილისა ბუდები?
მე ვარ და ჩემი ჰაერი სიმართლის ნავთსაყუდები,
და გაზაფხულს სუსტობს ყოველი, ჯოხს უნდა მისაყუდები.

54. ეს ასრე არის, რომელმან დაგვბადა მისმან ძალებმა,
შენ თქვი, თუ ხორცსა რა ერგოს, არ მოისვენის ძვალებმა,
სარჩოდ, სალხინოდ მე გჯობვარ – ეგ ოსმანც იცის, დვალებმა,
და ჩემს უამესი რა ნახოს, მაშინ ყოველთა თვალებმა!

55. კვლავ ჩემი ქება გიამბო, იგ სხვაცა დანარჩომია:
რა სთლობა შექნან ყოველგან, იგ ერთობ მოსანდომია,
ყოველი საქმე გააგდონ – ნადირობა და ომია,
და დიდთაგან ანუ მცირეთა იგ ლხინი თუ რაზომია!

56. მაშინ შვენოდენ ვენახნი წითლოსან-ნარინჯიანი,
მრავლად ეკიდნეს მტევანნი – ნუმც არის მათი ზიანი!
ჰაერი შეზავებული, არცა თუ სიცხით მზიანი,
და წითელს ღვინოსა ასხემდენ, ქვევრები გარეცხიანი.

57. მარნები გადიდრდებოდეს, ქარახს მზადებენ, თასებსა,
ვის ვისთან ლხინი ეწადოს – რა სჯობს არიფთა დასებსა!
იგ ამღერებდენ მგოსანთა, მუტრიბფთა ბევრ ათასებსა,
და ნუ სტყუი, ვერას მიაშობ იგ შენ ამისსა ფასებსა.

58. მაზად იხმევდენ, ზედ ესხას წითელი ვაშლი, ბიანი,
ყველას უწითლობს დაწვები, რომ იყოს ფერ-ყვითლიანი,
მაჭრისა ფერსა არჩევდენ, იგ ტკბილად რასმე სვიანი,
და მას ჟამსა სევდის ლახვარი გულს არვის დაესვიანი.

პასუხი გაზაფხულისა

59. გაზაფხულმან ეგრე უთხრა: ცუდი ამბე ებ ამბები,
შეგირცხვინოს ქარახსი და ეგ უგვარო საქებლები,
შენ იუბენ უთავბოლოდ, იყო რამე ნატრელები,
და მე გიამბო უმჯობესი – გული ერთობ დამილები.

60. გაზაფხულს გაიჭრებიან მინდორად მობურთალები,
მათ უებროთა მოყმეთა ჭვრეტად ვერ მოხსნან თვალები,
ბურთობენ კვირით-კვირამდი, ცხენს აღარ შერჩეს ნალები,

და იგ მათად ჭკრეტად გავიდენ ტურფა, კეკლუცნი ქალები.

61. მუნ იყოს გამოჩვენება, გარდანაქსოვთა კიდება,
– „მე დაგაჭარბებ“ – „მე გჯობო“ – ლალობა, არ წაკიდება.
ჯობნა, ნაძლევთა წაღება, იგ სათავისოდ კიდება,
და – „მე უკეთ მოვეწონეო“, – ვისგან სჭირთ ცეცხლთა კიდება.

62. ბედაურს კვიცთა ჰხედნიდენ, კარში არბევდენ ცხენებსა,
უკუიყრიდენ სევდასა, იგ კაეშნისა სენებსა,
ყვავილთა ქვეშე დასხდიან სალხინოდ განსასვენებსა,
და ქარნი სძრევდენ და უყრიდენ თასშიგან ჩასადენებსა.

63. დადამდეს, ხენი მოსანთლონ, იქმოდენ ჩირახონებსა,
დაივიწყებდენ ჭირსა და სევდასა დასაღონებსა,
მოიგონებდენ ხელმქნელსა, მათსა სულსა და ღონებსა,
და ესე სჯობს მღვრივეს მაჭარსა, იგ შენსა მოსაწონებსა,

პასუხი შემოდგომისა

64. შემოდგომამ ეგრე უთხრა: სტყუი ერთობ შარა-შარა,
სთლობის დრო სჯობს ყოვლსა დროსა, მართალია იგ მაშ არა?
ყველა ვინმე გაგამტყუნებს – რა იუბენ წარა-მარა!
და ყურმენმა ქარვის ფერმან სისხლი წითლად გარდმოღვარა.

65. აწ ამასაც დამიწუნებ, კვლავ გიამბო უკეთესი,
ენკენისთვე გაშუალდეს – რა ინახვის უამესი!
დაიუნჯვის ყოველივე: დანერგული, დანათესი,
და ისარ-მშვილდი მოიმარჯვე, მეთოფემან – ტალი, კვესი.

66. რა გახშირდეს მყვირალობა, გამრავლდეს ნადირობანი,
ყველას ქარქაში მოეწყოს, ჯერგათა შეყრილობანი
დღე-ღამეს არვის გააჩნდეს – დრო, ანუ უდროობანი,
და მაშინ სიმრავლე ნიშატა...არ იყოს ვარდთა ზრობანი!

67. კარზედ მიჰგვრიდენ მეფეთა ქორ-ბუდიანსა ხარებსა,
ვერ მორჩენ, ვერ გაატანონ იგ მაგრა განაკარებსა,
წითლად ღებევდენ ველსა და იქით და აქეთ კარებსა,
და შენი რომელი უდარებს მას დღესა გასახარებსა?

68. მოქონდეს, იყოს დარება ჯარის რქებსა და თავებსა.
უკეთესს წინა იღებდენ, გარე გაჰყრიდენ ავებსა,
უყურე წითლად სავსესა მაზე თასისა დგმავებსა,
და მუნ მაშინ მათსა ნიშატსა მბობით ვინ გაათავებსა!

69. ერთი სხვაც გითხრა, მუნ ჟამად იგ ერთობ მოსაწონები:
მოჰყვანდეს ზარში ნაჯდომი იგ ბედაური ქორები,

სხვა-და-სხვაგვარი, მრავალი, არ თუ ერთი და ორები,
და სდევდენ ხოხობთა, დურაჯთა, არ უჩანსთ ახლო-შორები.

70. ამ საქმესა და ამ დროსა შენიმც რომ შეუდარეო,
ტყუილსა ნურას იკადრებ, ნურცა ცუდმადსა, წარეო;
ნადირობდენ და ფრინვლობდენ – ყველა ველს იყოს გარეო,
და უსიციო და უსიცხო მაშინ მათ ჰქონდა დარეო.

პასუხი გაზაფხულისა

71. გაზაფხულმან თქვა: ვისმინე თქვენი სიტყვები, თქმულები,
ჩემოდნობაზედ ირჯები, მან დამიწყელულა გულები,
შენც უგვარო ხარ და შენი საქებრად გამოთქმულები,
და ბედაური და ტურფა ვარ, მე მხედავს ყოვლი სულები.

72. ვაგლახ შენ, ერთი რამც ჰგვანდეს მაისში მუტრუკობასა,
მინდორსა ანუ ჯერანსა, ენა ვით შესძლებს მკობასა,
თუ ამას რასმე შეუდრი, სრულ მოსთხრი შენსა მბობასა,
და შამბში ძრომასა ესე სჯობს, დაეხსენ ტუტრუკობასა.

73. რა დადგეს გიორგობისთვე, კარგად ის გეპასუხება,
რა თოვლმან წამოგაყაროს, მაშინ შეგექნას წუხება,
პურადობასა იკვები, გაგვარდეს შენი უხვება,
და შვენება სრულად წაგიხდეს თვალმან დამიწყოს ჭუხება.

74. მაშინვე წაჰხდე, გაცუდდე, წახვალ და გავლი კარებსა,
რაგინდ რა ბევრი ილაყბო, ჩემთან ვინ დაგადარებსა!
არავინ არ დაგიჯერებს სათქმელსა მიუმხვდარებსა,
და ბერზედან ყმაწვილს ვინ გასცვლის, ანუ ცოცხალზე მკვდარებსა?!

პასუხი შემოდგომისა

75. შემოდგომამ თქვა: რაც რომ ვთქვი, ვითამ ეგ იყოს, ეს არა,
შენის ცუდისა ლაყბითა მე მივხვდი სიამიმეს არა,
თუ მე ზამთარი წამახდენს, ზაფხული შენ დაგესარა,
და ჭიჭინას დროსა რაღას იქ, თავ-პირი ჩამოგვსვარა.

[ბოლოსიტყვაობა]

76. ეს არის მათი ონარი – მათგან თავისა ქებანი,
თქვენცა სთქვით, თუ რომელი სჯობს, ან ნუ გაქვსთ მათი თნებანი
უსაქმოს, მოწყენილისა მეტყობის ცუდ-ლაყბებანი.
და სევდასა, შეჭირვებასა არ დაეფანტა მცნებანი.

77. მე ვიყავ უცხო ღარიბად რაჭა ჰქვიან, თუ აგარა,
იგ რამდონ რიგად სოფელმან გული ცეცხლითა დაგარა

პირველითგან და ბოლომდე საქმე მომირთო რა გვარა,
და გულსა ლხინი და ნიშატი სრულად სამკვიდროს წამგვარა.

78. გათავდა მათი ცილობა, შულლი, ყარყაში, დავება,
სიტყვა ცუდი ვთქვი, კანონად, ვაი, თუ სასჯელს დავება!
სულის უკერძოს საქმეზედ ეშმაკი მომედავება,
და ჩემი ბრალთა, სხვათ ვისნი – ჭირნი მომხვდეს, თუ დავება!

79. თავი და ბოლო იგ არი – ღმერთი ვახსენოთ ცხოველი,
ვინ არის ბრძენი, ჭკვიანი მისი მძებნელი, მპოველი?
ვერსით ვერ მორჩეს ჯოჯოხეთს იგ მისი შეუპოველი,
და მისითა მოწყალებითა მეც სინანულსა მოველი.

80. ქრისტე გვიბრძანებს ოთხთავში პირითა უტყუველითა:
– „სოფელი თქვენთვის შევამკე ტყითა, წყლითა და ველითა.“
ამით ვიშოვეთ სამოთხე, იგ არ თუ სამოველითა,
და ეს წავა, ის ხომ არ გვინდა, მითხარ, თუ რას მოველითა?

81. თვით გვიბრძანებს და ყოველი მისთა წმინდათა კრებული,
წინა გვიც წერილთ სიმრავლე, წიგნები გამოკრებული,
უკვდავებასა გვაძლევენ – ჩვენ ვიყვნეთ იმედებული – ,
და რად გვსურის სატანჯველთათვის, რად გვინდა ცეცხლი გზებული?

82. თუ საღმთო რამე მესიბრძნა, შიგ არვინ ჩაიხედევდა,
რა ეს ლაყაბი შევკრიბე, ყველა ნახვასა ბედევდა:
– „არა ესე სჯობს“, – „არ ესე“ – სიცილით ყველა ყბედევდა,
და ეგების სხვაც რამ ვასმინო – მე ესე მეიმედევდა.

83. ეს უსარგებლო გათავდა, აწ სხვა დავწეროთ ბოლოსა
სრულ ნუ მივკვებებით სოფელსა, ცეცხლი არ მოგვებოლოსა,
სატანას ხელში ჩავცვივდეთ, დაგვამხოს, დაგვაბოლოსა,
და თუ ჩემიც ცოტა ისმინოთ, სულსა არ დაებრკოლოსა.

84. თვით ღმერთი ბრძანებს, რომელი ამტკიცებს ოთხსავ ყურებსა,
თვალს არ უნახავს მისებრი არცა შესვლია გულებსა,
ჩანს, სიკვდილისა სასმლითა არვის უშვებენ ულებსა,
და ხორცნი აქ წინად გარდიქცეს, ზეცას წაგვისხმენ სულებსა.

85. რად, სოფელო, სხვა არ დასწვი ჩემებრ, მე მქენ დასადაგე?!
გლახ, ლახვარი სასიკვდინე ყველა მე მკარ, დასად აგე!
დამიკარგე მე, ასული, მმა არ ვიცი, და სად აგე?
და სხვა ნაყოფი მათებრ ტურფა რა აშენე და სად აგე?

86. სრულ დაგლიჯე ვარდი ჩემი, იგ არცა თუ მოაწივე,
ვინცა შეგქმნა, მან შენ გიყოს, რაცა ჩემზე მოაწივე,
მოვკვდე – მიწაც აღარ მინდა, ჩემზე მხეცნი მოაწივე,

და მაშინ აგრეც შეგებრალდე, იტირე და მო, აწი, ვე!

87. მე წამართვი სიცოცხლე და სული, მერმე თვალთა ჩენა,
რად გინდოდი სასიკვდიინედ? შენ მაღირსე არ დარჩენა!
არ გმართებდა ეგზომ მეტად მტერობისა გამოჩენა,
და თავიდაღმე სრულ ბოლომდი ჩემთვის ესრეთ შეგეჩენა.

88. მე ვხედავდი ლხინსა ჩემსა სრულად ჭირად გარდაცვლითა,
იგ ერთობით სპათა ჩემთა მტერთა ხელმი ჩანაცვინთა.
მივემგზავსე მე ფრინველთა, იგ მხარ-ბოლო დანაცვინთა,
და მედებოდა ცეცხლი ცხელი, ვიწვებოდი მზგავსად ცვინთა.

89. ბედი ანუ სვე-დოვლათი იგ ბოლო ჟამ გამეშალა,
ვთქვი: გავშიშვლდე სოფლისაგან, ტანსაცმელად მამე შალა,
ყველა აქა ვერ დავწერე, რომლის საქმით დამეშალა,
და წამლად ვიწყე მარტო სევდით, არამც ჭკუა ამეშალა.

90. ვის სიცოცხლე მწარე ჰქონდეს – სიკვდილი თქვა შოთამ ტკბილად,
რომ ხმელეთსა ანათობდეს, ბოლოდ იქმნას იგ აჩრდილად,
ნაცვლად ბროლთა-მარგალიტთა მოგვეცემის ქარვა კბილად,
და გრაკის ხესა დავემზგავსნეთ პირველ ნორჩი, ალვა ზრდილად.

91. ვა, თუ მიწყინოთ ყოველთა სოფლისა სიყვარულითა,
იგ სოფლიონი ბრძენნი და ან ვინც უბნობდა სულითა,
ყველა სწყუნობდა სოფელსა, არ გასაზრახოდ, – გულითა,
და არ ვიტყვი: სრულად გაუშვით, წუ გიყვარსთ სულ-წასულითა.

92. სიცრუე ანუ სიცქაფე სხვაცა ვთქვა ერთი მისი და,
მუხთლობა არის თავიდგან სულ მისი დასაწყისი და,
ზეცად გასულსა ქვე დასცემს, რომ ძმაცა იყოს, მისი და,
და ანაზდად, მოულოდნელად ბნელად ქნას შენი დღისი და.

93. შოთამ თქვა სწორად მიდგომა მზისაგან ვარდთა, ნეხვისა,
მისგან ბოლომდი გატანა – თქვას – ვინცა დაიკვებისა!
ხმელთა მგლობელსაც არ ასცდეს ბოლოს დაცემა მეხისა,
და მას დაუდუმდეს ბაგენი, ვედარვის შეუჭებისა.

94. ტახტი იმას არ ღირსიყოს, რომ ჯდეს ვინმე ალვა ზრდილი,
იგ ანაზდად გარდმოაგდოს, აღარ იყოს მისი ჩრდილი,
მისად ნაცვლად დაჯდეს ვინმე უშვერი და სულ უნდილი,
და სკორემანცა დაიწუნოს ზედ საჯდომლად ამოზრდილი.

95. ამდონად როგორ გვიყვარდეს ჩვენთვის ამგვარად მტერები,
ბოლოს გააგდებს ყველასა, რაზომცა ზედ ეკერები,
მარტო რას გვარგებს ხორცნი და თუ სულსაც არ ეტერები,
და იგი დაადგრეს უკვდავად, ჩვენ ვიქმნათ მონამტვერები.

96. ან ადრე დაგვიხოცს უდროოდ ახალსა მოუწევარსა,
ვარდასა დაგვიჭკნობს უფრჭკვნელსა, შეგვიქმს ბედისა მწყევარსა,
ვერ მოუტრეხით მართ, ვითა კურდღელი მალსა მწევარს,
და ვხედავთ და არ გავტეხილვართ იგ მისგან მოსაწევარსა.

97. თუ გრძლად გვაცოცხლებს, ჩვენ გვიზამს საქმესა უარესებსა,
რაც გვიყვარს, თვალ-წინ დაგვიხოცს სულთაგან უკეთესებსა,
ცეცხლსა მომგვიდებს უშრეტსა, ჩვენთვის ჩამოჰკრავს კვესებსა,
და ჩვენ დაგვიმკვიდრებს ჭირთა და სულთქმა, ვაება კვენესებსა.

98. ამას გვიზამს, და სხვაცა ვთქვა მისგან ჩვენზედა ქმნულება.
ესრეთ მოგვშლის და წაგვახდენს – არ გინდეს სულთა დგმულება,
იგი უებრო, უსწორო, უშვერ ჰყოს ქმნულ-კეთილება,
და იგ მისგან ერთიც არ მორჩეს გული უწყლოლო, ულება.

99. ან სიკვდილს მიგვცემს ანაზადად, ან სიბერესა ძნელებსა,
პირსა თვალურებრ გავსილსა არმურსა დაგვდებს ბნელებსა,
ეგრე უებრო მნათობსა ვერ ექოს ბრძენთა ენებსა,
და ყოველთა სატრფიალოსა იგ შეიქმს მოსაწყენებსა.

100. თვალთა დააკლებს ნათელსა სოფლისა მაშენებელსა,
წარბთა მშვილდულებრ მოხრილსა, მიჯნურთა მახელებელსა,
შავთა წამწამთა ნარგისთა, მჭვრეტელთა გულსა მხეებელსა.
და გააყრევინებს, წაახდენს მნახველთა ცეცხლთა მდებელსა.

101. პირსა დაუჭკნობს მნათობსა უთეთრეს ზამზახისასა,
ლაწვისა ფეროვნებასა ვარდულებრ გაშლილისასა,
წახრის და მოსდრეკს ლერწამსა ტან-სარო ალვის ხისასა,
და დაადუხჭირებს ჯავარსა სანდომად უსულისასა.

102. ბაგეთა მოჰშლის ეგეთსა – უკვდავებასა ღიმობდეს,
კბილთა წაახდენს – მასთანა ვერც მარგალიტი ღირობდეს,
თმას ამბრის ფერთა კოჭამდე, რომ გიშრის ტევრად ხშირობდეს,
და გაუსპეტაკებს თოვლურებრ, იგ ველარ ამბრად ძვირობდეს!

103. ეს არის საუკეთესო იგ ჩვენგან მოსალოდები,
აწ ამაშიგან ვითმც იქნას გული არ დასაკოდები?
ერთ დღე ვიცინოთ, მით უნდა მრავალ-ჟამ ვიყოთ მგოდები,
და ბოლოჟამს ისევ სიკვდილი, გულზე მიწა და ლოდები.

104. ჩვენთვის დაბადა სოფელი მან, ყოვლთა არსთა მზადემან,
ესეც ჩვენ მოგვცა, სიმართლით მუნცა კეთილთა მზადემან,
სრულ ვერ გვიშოვნოს წარმწყმედად ბოროტთა მოსაწადემან?
და ვერ შეგვიმწყვდიოს უხსნელად სრულად ცოდვისა ბადე მან.

105. მაგას არ ვიტყვი, არ გვინდეს სოფლისა ნივთიერები.
ესრეთ ვიხმართ კეთილად, ბოლოდ არ გასამწარები,
არა გვიდგს სული მოკვდავი, პირუტყვებრ გასაქარვები,
და ოდეს ეს ხელთა გაგვარდეს, მუნ არ დაგვეხმას კარები.

106. ეგ ღმერთმან იცის, თქვენთვის ვწერ საკეთოდ, არ თუ ზიანად,
არ ვიტყვი მე, რომ კარგი მჭირს თავისა გასაზვიანად,
გვიბრძანებს: „ჩვენი სავაჭრო დადევით სარგებლიანად“,
და არ ვიქმნე მონა მედგარი, განხდელი დასაწვიანად.

107. ზოგი დავწერე სახუმროდ სალხინო საკამათენი,
ბოლოს ცოტა რამ საწვრთნელი სულისა გასანათენი,
მცირე, რაც მქონდა, მიმღვნია, არა ვარ ბრძენი ათენი,
და ყველამ შენდობა მიბრძანეთ, წყალობა მიყავთ ამთენი .

108. ღმერთო, რომელი უმჯობეს იქ თვითვე შენგან ქმნულებსა,
რისხვას აყოვნებ ამისთვის, მოაქცევ წარწყმედულებსა,
ნუმცა მეწევის ბოროტი მას დღესა დაუსრულებსა.
და იგ მოტყინარე მახვილი კარსა ნუ დამიგულებსა.

მაჯამა

[შესავალი]

1. კვლავც მითქვამს: სიტყვა უქმისა პატიჟმან შემაშინაო,
ყოველნი განვლით სოფელსა, არვინ დავრჩებით შინაო;
სულის არ განმსვენებელო, მსგავსად პირუტყვთა ფშვინაო,
და კარი დაგვეხმას სასძლოსა, გვესმას: „ნუ მოხვალთ შინაო“.

2. ლექსთა ღარიბთა, უცხოთა, რომელ არს გამოკრებული,
მომინდა წერა ამისთვის: არ იქმნას დავიწყებული;
კაცი ბრძენი და გამგონი, ვინ იცის, შეხვდეს სწრებული,
და ცუდად არ წახდეს ნაშრომი, დამევისოს ცეცხლი გზებული.

3. სპარსულად ჰქვიან „მაჯამა“ – შეყრილად ითარგმანება.
წიგნები გამოკრებული, იგ ერთად მოიხმარებ;
იკითხვიდენ და თარგმნიდენ, ლხინი ვერ შეედარება,
და გული მოყვარე სიბრძნისა მასთანა დაეკანება.

. მზე ცუდ მაშვრალობს

1. მზე ცუდ მაშვრალობს, ვერ ნათობს, ეტლზე შენ ზიხარ, ის არა.
სხვამ შენგან კიდე, სამყარო ვინ გაისახლა, ისარა?
მელნისა ტბამან გიშერი ტევრად გარ ივლო, ისარა,
და მუნით მკრა გულსა ტყვექმნილსა, გლას, შავმან მშვილდმან ისარა.

2. თქვენ მზესა სწუნობთ, მე მას ვეჭვ, ეტლსა სხვა ვინმე ისარებს,
ეგ ცუდად ჰვანტავს სხივთა და უკეთ ანათებს ის არებს;
მელნის ტბა ტევრად გიშერსა გარ შემოივლებს, ისარებს,
და ესვრის მჭვრეტელთა გულებსა ეკალმუხისა ისარებს.

3. გული ქმნილა ნარგიზთათვის, გლახ, ლახვართა ასახებლად,
ვერ ძალედვათ, თვით რად ხელჰყვეს, მაშ, მნათობთა ასახებლად?
მით იძლივნეს, მოიკიცხეს, ედემს ნორჩნი ასახებლად.
და მსურის მისთვის გაჭრა, ხელქმნა, ვიწყო სულთქმა ასახებლად.

4. ვერ გაქეს ბრძენთა კრებულმან, უტყვ იქმნეს, პირი დაეყო,
ციერთ მიელო ნათელი სრულ შენგან, არ თუ და ეყო;
გაუჩნდებოდა სიტურფე ვარდს შენთან ხანი დაეყო;
და გლახ, ჩემთა ცრემლთა ნაკადი, ვფიცავ, სოფელსა დაეყო.

. შენთვის ხელმან

1. შენთვის ხელმან, გლახ, უშენოდ მითხარ, მზეო, იამოს რა?
შენმან ეგრე სიტურფემან ვარდი მოკლა, ია მოსრა,
წარბ-წამწამმან გული კრული პირველ მოწყლა, მერე მოსრა;
და არა ჰგეხვარ ქვე-ნამყოფთა, ზემო იწყევ ბარე მოსრა!

2. ერთი სული მაქვს, სიკვდილო მოყვი. თსად შემიწირავსო,
სხვა შენთვის ვედარ დავბადო, ვერ მოგცე ნუ გიკვირავსო!
იგ არს პატიჟთა მიზეზი, სად ვარდ ქვეშ ბროლი სჭვირავსო,
და სული მას მიჰყავს, არ ვიცი ჩემთვის რა გაუპირავსო.

3. ყაყაჩოს უთხრეს ყვავილთა: „ რადგან შენ გვჯობხარ ფერადო,
სუნი არ გიდის სურნელი, ეგ საყვედურად გძე რადო?“
თქვა ტურფამ ვინმე გაწყრომით: „ მიბრძანე, მგეხვარ მე რადო?
და სუნი წამართვა, დამაგდო ლახვართა დასამგერადო.“

4. თავმან შენმან, რისხვა უნდა კადრებისა დაუძალსა?
მაგრამ რა ვქნა, სხივთა ცეცხლსა სრულ დაუწვავს გული ალსა!
დაუჭრივარ ალმასისა, მისდგომია დანა ძვალსა,
და თუ არ მიხსნი, შევდგომილვარ მაჯუნისა მე, გლახ, კვალსა.

5. შენებრ ნაყოფი უფალმან ხამს ედემს თვით რგოს, მან ასოს,
ყანდაარს ნირი შაქრისა, ვარდმან-ზაგებს დანასოს;
მუნით ნაკადი სიტკობთა უკვდავ ჰყოს, ვისცა მან ასოს,
და ისწრაფის ყოვლი მიჯნური, ვინძი, ახიოს მან ასოს.

6. გრძლად მატირა საწუთრომან, ცრემლთა ღვარი დამელია,
მიჯობდა, თუ სიკვდილისა, გლახ, სასმელი დამელია;
მომამულა თვისთა ტომთა, ძმა არ მამძო, და მელია.

და აწ, სოფელო, ვარდთა ზროზად მოვალ, რადგან დამე ღია.

. მზე უნათლე ჰქმენ

1. მზე უნათლე ჰქმენ, ეტლსა ჰზი, შუქნი კრთებიან სადარი,
ამად ვტირ, მაგრამ რაზომ ხამს, ეგზომი ცრემლი სად არი?
ვარდსა მისტაცე შვენება, ბადახშანს ლალი სად არი?
და ბროლსა სცვენ მოწნი ბაგენი, ფერად არღვენის სადარი.
2. ბრძენთა მოვასხამ საქებრად დიონოსითურთ კრებულად,
მაგრამ ვით ხელჰყონ, მზე ნახეს თვით შენგან ნათელკლებულად!
ბაკნი მოგიძვნა მთვარემან, გნახა უმეტეს ვსებულად,
და გლახ, ჰმუნვით გახდა, პირს იცა, – მუნით აჩნია ლებულად.
3. გული ნარგისთა ლახვარმან დაჭრა, დახნა, ასერა,
მუშვი ხარ, ზილფი-ამბარი, ნახეთ, რა მიყო ასე, რა!
წამწამმან ჰინდი ლაშქარი ჩემად კვლად, რისხვად ასერა,
და მე მომკლა, მხეცნი, ფრინველნი ხადილად ჩემზედ ასერა.
4. მე დამემტერა სოფელი, მტერთანა ყოფა მეყოფა,
ჩემკენ არ ბრუნავს საწუთრო, მისთვის მომძულდა მე ყოფა.
რა გამეყარა მოყვარე, ხედავთ, რომ სულიც მეყოფა!
და გული სავსე მაქვს ლახვრითა, სხვა კიდეც... აღარ მეყოფა?!

V. ტურფა ხარ მშვენიერებით

1. ტურფა ხარ შვენიერებით, ტანი მიგიგავს საროსა,
ვა, შენისთანა მიჯნურსა ვერვინ ეღირსოს აროსა,
კაცი ხამს შენთვის გაიჭრას და ლხინი გაიმწაროსა,
და ტარიელს ქვაბსა ესტუმროს, მაჯნუნთან დაემყაროსა.
2. მისგან გახდეს სულ ციერნი, არ იცნობის დანაცარად,
მან დამიჭრა გული წამწმით, მოიხმარა დანაც არად,
სრულად დამწვა სხივთა ცეცხლმან, ლამის ვიქმნე დანაცარად,
და დამეგრისა ბედი მრუდად, არ ვეჭვ, იქმნეს დანაცარად.
3. იაგუნდისა ბაგემან ყირმიზი-ლალი ღვინი სვა,
თუ ფერად ბაგემ აჯობოს, ამისთვის მართებს ღვინოს ვა,
მე ჩემსა სისხლსა ვამსგავსე, თურე მინამან ღვინო სვა,
და კარგს კაცთან ბრძენთა სიტყვასა ვერა სჯობს, იგ სალხინო სვა.
4. ნადიმად მსხდომთა სალხინოდ საქმე გავსინჯოთ სურისა,
თავის სისხლს გვასმევს სალხინოდ, ესოდენ ჩვენთვის სურისა,
კაშკაშით გვეტყვის: „მაშ თუ არ იგ ჩემი სისხლო, ჰსუ რისა?
და შემამკობელი ლხინისა და ძალი უსუსურისა.“

5. უწყის ღმერთმან, ვერა ვხედავ ქვეყნად შენსა დანამგზევსა,
დაუწვივარ იგ უწყალოდ ცეცხლსა შენგან დანაგზევსა,
გულისათვის დასალახვრად ჩემკენ წამწამ დანაგზევსა,
და ხამს მივმართო მაჯუნისა წანავალსა და ნაგზევსა.

6. მოიგონე სიყვარული შენთვის სულთა განაწირ, ვა,
კაცს აცხოვნებს სამართლის ქნა, უსამართლო განა წირვა?
გლახ, ლახვარი სიშორისა ათასი მკრა, გან აწი რვა,
და სჯობს დააგზნა სიყვარული დავსებული, და ნამწირ, ვა.

7. გულსა გულზედ მით არ მიცვლი, გინდა რომე მოგცე სართად,
სულთაც გიძღვნი, უმჯობესი რაღა მოგცე ზედან წართვად?
არ დამიჭერ ვჰვიცაკ ღმერთსა, ცეცხლზედ მივსცე ზედან
დართვად,
და უწყალოდ სვამ სისხლსა ჩემსა, ღვინის ნაცვლად ჰზიხარ წართვად.

8. მარგალიტისა სადაფსა იაგუნდი სცავს და ლალა,
მას გული ჩემი მიჰყიდა ვინდაც, ვინ იყო დალალა,
მომკლეს, ტირილის სანაცვლოდ სისხლი აქვს ჩემზედ ალალა,
და ჩემის ლხინისა ყვავილი უმზეობამან დალალა.

9. ბროლ მინაზედან გიშერი, ვარდმანცა თავი მუნ არა,
სრულ შევენებისა ყვავილი არ დარჩა, შეკრბა მუნ არა,
ვერსით შეუველ საკრეფლად, ეკალნი დამხვდეს მუ[ნ], ნარა,
და ზენათ ნათელთა მფლობელმან ამისთვის დაიმუნარა.

10. გულო, ცეცხლა სურვილისა არ დაავსე, შეუკეთე,
მე მუნ დამწვი, აწ ლახვარი, მგონი, მოგხვდეს შენ უმკვეთე,
გნახე ეგრე შენ უთმობლად, თავსა ხელქმნა შენ უკეთე,
და ყველა მით ჰქენ, ნახე ვინმე მნათობთაგან შენ უკეთე?

11. გული წამართვი ცნობითურთ, მითხარ, ნაცვალი მამე რა?
ვედარა გპოვე საჩემოდ, გაყრისა სევდა მამერა,
უვარდოდ წალკოტისათვის თვალნი რასთვისღა მამერა?
და დამწვი და წყალი არ მასვი, დამწვარსა გულსა მამე რა?!

12. ბულბულთა შექნეს ძახილი, აგრე ჰგავსო – ვარდმან იშალა,
გულსა გაჭრა და ხელობა უშალე, არ დაიშალა,
ხამს, თუ მიჯნურმან ტანსაცმლად სტავრისა ნაცვლად იშალა,
და გლახ, შენმან შუქმან მნათობნი არავინ არ აიშალა.

13. ვარდი დაჰკნა, მზემან შუქი აღარ მისკენ მოაწურვა,
ცრემლთა ღვარი გაუწყვეტლად, ერთხელ არსად მოაწურვა,
არ ვეწვალვი მას გულქვასა, სულნი პირსა მოაწურვა,
და მოიშორა რადგან ლხინი – სევდა, ზრუნვა, მო აწ ურვა!

V. გაბაასება ღვინისა და ზაგისა

1. ღვინო ეტყოდა ზაგესა: „სიტყვითა დაგებასო და, ზადანშანისა ლალო და იაგუნდისა ფასო და, ფერად შენ მჯობხარ, ამით მე ვის ჩემი თავი ვასო და, და გულსა სევდითა სავსესა ზედ ლხინი დავამტნასო და“.
2. ზაგემა უთხრა ღვინოსა: „სიმხიარულეს იქებო, მე სრულად შევშლი მჭვრეტელთა, გულსა ეტყვიან: «იქ ებო»! კაცის გულებსა დაფერავ, თქვენც დაგაშვენებ ჭიქებო, და მოწსა, სადაფსა, აყიყსა, არღავანს გავაქიქებო“.
3. აწ ღვინო ეტყვის ზაგესა: „ტურფა ხარ მეტის-მეტადო, ვარდი გაყარეს ბულბულთა, შენზედა შეკრბეს ყეფადო; მე კაცს დავათრობ, ვამღერებ, ტვინს გაუჯდები კეფადო; და ვირემ არ უკუმეყრები, ვერ იგრძნან, სმიდენ რეტადო“.
4. ზაგემა უთხრა ღვინოსა: „კაცის დათრობა იქადე, «კაცსა ვამღერებ» – ამისთვის მე დაჭარბება მიქადე: მე კაცს სრულ მოვკლავ, საწყალო, ვით ადრე გატყდეს ჭიქა, დე, და ვერ გამოჩნდები ჩემთანა, სადაც მე ვიყო იქ ადე!“
5. ღვინომ თქვა: „მგონი, ამ საქმეს არავინ დამიწუნებსა, ვერცხლის თასზედა ყირმიზად გარდმოვსდიოდე სურებსა, ვსწყუროდე თუ არ ვსწყუროდე, ყველანი მომიწყურებსა, და მჭვრეტელთა თვალთა და გულთა არარა უფრო უნებსა“.
6. აწ ზაგე ეტყვის: „ეგ ქება უკეთ სთქვა, რაღაც ღონია, მაგითა ჩემი სწორება ტყუილად მოგიგონია; ვერცხლის თასზედა ყირმიზად ღვინო დგას, მოსახდომია, და აწ მე გაიმბო ჩემი ზნე, ეს უფრო მოსაწონია“.
7. თეთრს თასსა წითელი ღვინო დასტურად შეახამებსა, ქვეშ მარგალიტი, ზედ ლალი, სხვას რაღას შეიდარებსა, სანდომად რასმე, ღმილით რომ გააღებდეს კარებსა, და მისსა მჭვრეტელსა შეაცდენს, ხელსა ვით შეიგვანებსა!

V . მზესა შესწრფა მისგან შუქი

1. მზესა შესწრფა მისგან შუქი. ხედავთ, ველარ მონადარა! მთვარე სავსე დარბის. მაგრა, ვეჭობ .მისთვის მონადარა. წალკოტს ვარდი მის ღაწვთათვის გამოდგების მონად არა, და რად დაგროვლა ჩემთან ეშყი, მისთვის მაქვსო მონად არა.
2. ვერვინ ნახოს მისებრ, ვინც ვლოს ოთხივ ყურე მონაკიდე, ოდეს გნახა გავსებული, მთვარე გახდა მონაკიდე,

ვით არ დასწვავს სიშორისა გულსა ცეცხლი მონაკიდე?
და ვით, გლახ, ვზიდო მძიმე ტვირთი, სურვილისა მონა კიდე.

3. შავმან მშვილდმან ისარი მკრა გულსა ლახვრად დანასობი,
ეგზომ დაყო გულსა შინა, რომ მოჰკიდა დანას ობი,
დაწვთა მისთა შვენებითა ვნახე ვარდი დანასობი,
და ველარ ვნახე მთვარე მისგან მონავანი და ნავსობი.

4. დავლე საწუთრო შენებრივ – მო, ის რა ვნახე, ა ის რა!
ეს მიკვირს: გული ქვაქმნილი, ვით ეგრე ერთ წამ აისრა!
მკითხვიდენ შენნი მნახველნ: „თუ არ მზეაო ა ის რა?“
და მე უთხარ: „მისი სამყოფი მნათობთა გვერდით, აი სრა!“

5. ეტლი ნატრობს: „ნაცვლად მზისა ზურგზედამცა ის შემასვა,
ამად ვტირი, სხიენი ლახვრად გულზე დამცა, ისრად მასვა,
მიწყვი მით მთრავს, ათასიმცა სურვილი და ეწყი მასვა,
და ვის ერჩიოს სოფელს ყოფა, არ გაიჭრას მისთვის – მას ვა.

6. მთვარე ვერ დაგედარების, ვერცა მზე დაგედავისო,
მიწა და მტვერი შენს ფერხთა თავსა და პირსა დავისო,
შენი სხივი და ციმციმი გულზედა ლახვრად დავისო,
და ცუდად გაქებენ თინათინ, ნესტან-დარეჯან და ვისო.

7. რად ვერ ხედავთ ბულბულისა ხელქმნა, გაჭრა განავარდსა?
შეუშლია, ყეფს, იძახის, სხვას არასფერს – განა ვარდსა,
თავს ევლებს, ზედ დაფრინავს, არ ამინებს, გან ავარდსა,
და ვირ არ დაჭკნეს თვით არ მოკვდეს, არ იქმს ხელით განავარდსა.

V . ეშურების ბაგე ვარდი

1. ეშურების ბაგე-ვარდი სისხლი ჩემი მალე სვასა,
გულსა დანა აღმასისა სჭრის არ ელის მალესვასა.
თვით თავსა ჰყოფს ძოწეულად დამიმკვიდრებს მალ ეს ვასა.
და აგრე შექმნა მზე და მთვარე, დაუწყებენ მალეს ვასა.

2. ბულბულს ხედავთ ვარდისათვის ნაეკლევსა და ნარევსა,
იგ ხელთაებრ ყეფა-კვნესით აქა-იქი დანარევსა,
თავს დაჰკვივის მისსა მკვლეელსა გულსა შინა დანა რევსა,
და იძახის, თუ: „რად ვერ მხედავთ, სურვილისად ანარევსა?“

3. აწ, ბულბულო, ყველა გხედავს ხელსა, სოფლით განაჭერსა,
ჩაჯდომად ხარ ეკალშია, სახლს არ ეძებ, განა ჭერსა,
გვიჩვენებ და შემოგვჩივი გულსა, ლახვრით განაჭერსა,
და მოგიტან და გაგიკურნებ ვარდსა ხელით განაჭერსა.

4. არ დაურჩა გულსა კრულსა, რომ ლახვარი მას არ ესვა,

ეგრე ჭმუნვა, სევდა, ურვა შეუსვენლად მას არ ესვა.
წყლულთა მისთა საკურნებლად, გლახ, წამალი მას არ ესვა,
და ეს მიკვირს, თუ, რად არ მომკლავს იგ ეგზომი „მას არ ესვა“.

5. აწ გულსა კრულსა, ხელქმნილსა სევდა უპირებს მორევად,
რადღა სულდგმულობს ლახვარი, ვითა მუდამა მორევად?!
გლახ, ცრემლთა ჩემთა ნაკადთა, რასდენი დადგა მორევად,
და აწ, რადგან მაკლო ნიშატმან, მიმიშვით, მივჰყვე მორევად.

6. სოფელმან და ჟამმან კრულმან ლხინი ჩემი განაქარვა.
ათასი და უმეტესი ჭირი ჩემი განაქარვა?
რა ბრალთა, მინა-ვარდი ოდეს იქნას განაქარვა!
და ამას ვჯერვარ, მით რომ ერთდღე აღარ მომხვდეს განაქარვა!

7. ანელებდი, ნუ უკეთებ, გულო, ცეცხლსა დანაგზევსა,
თვარ წინა გიძს მიჯნურისა ხელქმნა, განვლა დანაგზევსა,
ვერ მორჩები დაულახვრად წამწამთაგან დანაგზევსა,
და იგი მითქვამს და მას ვიტყვი ესე სჯობსო დანაგზევსა.

8. რად არ დამჭრის გულსა კრულსა აღმასისა დანა ტარით?
რად არ გიკვირს, არ გავეჭრილვარ სოფლის სივრცე დანატარით?
რად ვერ მიხვდები საწადელსა მე სიკვდილსა დანატარით.
და ბრუნავს ჭკუა ცნობით ჩემით, ვით დიაცთა დანატარით.

9. თვალთა კეკლუცთა, ტურფათა მე ყმად მიუვალ მა შენსა,
ეგ მაშინც გულს უწყალოდ წამწამ-ლახვრითა მაშენსა.
„შენკენ მოვიხედაო“ – ამით მალონებს, მაშენსა,
და თუ ფხს არ შემამითხვევდე, აგრემც მამთხვიე მაშენსა.

10. წამწამს მესვრის შავი მშვილდი, ისრად გულზედ დამალემა.
ესე გვარმან მომისწრაფა სიკვდილისა დამალემა.
იგი ნახოს მოვანებით – მთვარეს ჰმართებს დამალემა,
და მისად ქებად ბრძენთა ჰმართებს ენა ქებად და მალემა.

11. ზედ გარდასდის ბაგე-ვარდსა სისხლთა ჩემთა მონასომი,
დამეჩნია შავი ისრად გულსა ზედან მონასომი,
ნახოთ, თქვენცა მოგწონდების მნათობთ გვერდით მონასომი,
და სულ ციერნი დაიმონა, ვით ძალედვას მონას ომი?

12. მე ვისთვის ვკვდები ბროლ-ვარდი და მისი მონა ვარ დია,
თვალნი მელნისა ტბას უგავნ ზეციდან მონავარდია,
იგი აშვენებს ხმელეთსა, მზე ცუდად მონავარდია,
და მაგრამ მკვლელია კაცისა, შეყრისა მონავარდია.

13. ბროლ-ვარდსა ტანად საროსა გიშრისა ბალი უშენდა,
ლაწვთაგან ელმა კრთებოდა, მჭვრეტელთა ლახვრად უშენდა,

წიგნი მივსწერე, ებრძანა: „ეს ვით მძკადრეო, უ შენ, და“,
და გულს უთხარ: „თუ არ შეგიყრის, ველად გაიჭერ, უ შენდა“.

14. ვიცი: მომკლავს იგი პირმზე მისთა ხოტბა, დანაზარდას,
ამად, რომე ზარიფია იგი ტურფა და ნაზ არსა,
მეტი რა ვჰყო – თავსა უძღვნი, მოვახსენებ დანაზარსა,
და მაშინ-ეგრეთ შევეწყალვი, მიგონებდეს დანაზარსა.

15. მოუკლავარ, ვისგან სხივნი მე შემქნია დანა ტანსა,
ბროლ-ბალახშთა მარგალიტი ვარდას ქვეშე დანატანსა,
გული მისკენ მოუზიდავს ხელსა, სწრაფით დანამატსა,
და მისთა მჭვრეტთა გაახელებს, სჭრის, ვითამცა დანა ტანსა.

16. ნეტამცა ვინმე სიკვდილსა მიმცა და არ დამახარა!
ლხინიც სანაცვლოდ სოფელმან სულ მატირა და მაზარა,
უყვავილომ და უვარდობ ღვინომ რაც ქნა, დამაზარა,
და აგრე რამ მოჩანს: სოფელი ბოლოდ მომცა და მაზარა.

17. ხოსროვის ცრემლი ნადენი, კვლავ გაამრავლა მიღები,
რა მოაგონდის მოყვარე და დღენი წახდომიღები,
ვარდას ასველებს, ინდოთა რაზმი ჩანს უნდომიღები,
და იტყვის: „შენვე ხარ სიცოცხლე, გული რაზომცა მიღები“.

18. ჭირნი მოვლენ მუდამ ჩემთვის დაუკლებრად ამა სალა,
მოაქვს ცეცხლი მოსადებლად, მასთან მოაქვს ამას ალა,
აღმასისა გულსა ფარად ხამს და უნდა ამას ალა,
და ამისთვის სჯობს ეს მთვარესა, არ აჩნია ამას ალა.

V . ქება და მკობა ხელმწიფის ალექსანდრესი და დედოფლის ნესტან-დარეჯანისა

1. რადგან არ ვცხრები ქებასა, ვგონივარ ამათ მისანი,
აწ ჩემთა გულთა ლახვარი სათნო მაქვს სათთა მისანი,
სიმელნე შავთა წამწამთა, სისხო, სიხშირე თმისანი.
და ვთქვა: მისი შუქი მზეს მატობს წითლითა ათათ მისანი.

2. მეფეთა ქებას ვერ მივხვდი, არც ჩემგან მოიგონების,
ია და ვარდი უშლელი კვლავ მისთვის შეიკონების.
აღმასსაც სჯობსო იმდენსა, რაც ხმელეთს შეეწონების,
და მისსა მნახავსა უღრუბლო მზეც აღარ მოეწონების.

3. დამვიწყდა სხვანი ნაქები, ქება ვთქვა მე აწ ამისი,
წამ მთვარე არის გავსილი, მზე ნახო ფერად წამისი,
მელნისა ტბისა მორევსა უშვენის მიჯრა წამისი,
და კრულმც არს მიჯნური, ვინ თავი ამისთვის არ აწამისი.

4. მე მოგახსენებ, ისმენდი ჩემთა ამბავთა სმენასა,
მისვე ლომისა ქებასა ძლივ ვათქმევინებ ენასა,
მისგან ელიან მნათობნი სევდისა ამოლხენასა,
და ვინ გვიან ელის შეყრასა, დაიწყებს ცრემლთა დენასა.
5. რა ვთქვა წამწამთა დარაზმა, მიჯრით მიწყობა წარბისა,
ვარდისა ბაღსა ელვა კრთის, ზედან ციალი წარბისა,
მისთა ნაყნოსთა სურნელთა სული გავს განა წარბისა,
და მისთვის ბნდებიან მჭვრეტელნი, ქვე ყრიან, ვერვინ წარბისა.
6. თმისა ტვერი, წარბთა სისქე მიჯრით ბაღსა შენ იარა,
სურნელებთა სუნი შენ გდის, დაცასჩაგრე შენ ია რა,
სხივნი შენნი გულსა ჩემსა მოეფონა შენ იარა,
და წყლულსა ჩემსა ვინ ჰკურნებდა, მოსწრებოდა შენი არა?
7. მეღნისა ტბათა უჩრდილებს გიშრის წამწამთა შენება,
მისთა მჭვრეტელთა მიხვდების ღვთისაგან ზე აშენება,
მთვარე მზეს ეტყვის: „მჯობია, მოწმობით დართე შენ ნება“,
და ხამს სამეფოსა ტახტზედა წამ გაუყრელად შენ ება.
8. მოგწონდების დამნახველთა თმა მეღნისა და გიშრისა,
მიმძიმს მისსა მგონებელსა, თვალთა წყარო დაგიშრისა,
ჰე, რიტორნო, თქვენც აქებდით, ენა თუ არ დაგიშრისა.
და მზე-მთვარეთა სინათლესა ვფიცავ, რომ ის დაგიშრისა.
9. ბადახშნის ლალის მჯობია ყირმიზად გამჭვირვალისა,
პირშია თეთრი ელვა კრთის უბრწყინვალესი რვალისა,
აწ მეფეთ ქებას ვამატოთ, ამისთვის გულმხურვალისა,
და გარდამხდომელი მჭვრეტელთა ის საწუთროსა ვალისა.
10. თქვენი ნახვა წყლულთა ჩემთა უფრო ცეცხლად მოეკიდა,
მოიშალა ბროლის სვეტი, მკერდსა ზედ გარდმოეკიდა,
აღმოფრინდა სული, სულსა ჩემი თქვენს გამოეკიდა,
და თუცა გინდა ცოცხალ ვიყო – ვლაცვა მნახე, მოე კიდა.
11. კბილნი ობოლს მარგალიტსა, დაწვნი ვარდსა მას არია,
ვინ არ აქებს სამართლითა, თავს ეცემის მასარია,
სადაცა დგის სინათლითა, აღუვსია მას არია,
და ვარდი, ბაღჩა მაისისა, ვერ ედარვის მას არია.
12. ანდამატისა მკერდზედა ბროლისა სვეტი ემართა,
იმას უჭვრეტდა თვალხუჭვით, ხედვითა ვერ შეემართა,
ნახვად მირბოდენ ტრფიალნი სხვა ვალი არა ემართა,
და მზე მისგან გახდა უნათლოდ, საწყალსა ეს დაემართა.

13. ნეტარ, ვით ვაქო სიტურფე საამო ტანადობისა,
მზემ მისთა სხივთა გარდაკრა, იწყო მოტანად ობისა,
იგ გატყდა – „მჯობსო“ – ნებისა დართო მოტანა დობისა,
და საყნოსელთაგან ამოქრის სუნი მო ტანადობისა.

14. მზეო, შენ შენთა მჭვრეტელთა ლახვრითა გული სარუა,
ჩასდის სისხლთა ტბა ნაკადსა, სიღრმესა, სადა სა რუა,
შენებრივ სუნი ყვავილსა ქვეყანად არას არ უა,
და ეგ შენი ტანი ზარიფი ტურფად აღზრდილი სარუა.

15. ალვა რგულა ედემს რწყვით, მნახავთათვის სამოთ ხეა,
ვნახენ, თვალნი დავიხუჭენ, სიტყვა ძლივ ვთქვი სამ-ოთხეა,
გიშრის შუბთა წყლული დამდევს, სისხლი ველთასა მოთხეა,
და არას მოგავს სამყარონი, ედემი, ვერც სამოთხეა.

16. ლომთა შენთა შენ აწყლულებ, დაზნედილსა მას კვლავ ვისა,
ვინ გმირია, მხეცთა მსრველი, იმედი აქვს მას კლავისა,
წამწამ შენთა ლახვარ შენთა ყელს გამოჰხევ, მას ჰკლავ, ვისა,
და დღისით მჯობი მთვარე მზეთა, ღამე ზუალ-მასკლავისა.

17. ალვისა ხისა ქვა ვთქვა ედემში ამოსულისა,
ბროლ-ლალი, მინა, გიშერი – ფერად, შეხედო – სულ ისა,
მჯობია მზისა დილისა, მოწმენდით ამოსულისა,
და შენ ხარ წამალი სულისა, მის შენკენ წამოსულისა.

18. მეფე ბრძანებს: „მე ესე მზე ღმერთმან ჩემმან დამიბადა,
მისთვის იყო შესაწირვად, რა მიბოძა და მიბადა,
გულსა კრულსა მახე უდგა, შეცაიპყრა, დამიბა და,
და სახვეველი სათხევლისა გარ მომიდვა და მიბადა.

19. ესე არის ზეციერთა, უნათლესი სამყაროსა,
თმა ტევრი და შუბლ-ფიქალი, კლდისა ტინი სამყაროსა,
ქება მესმა, სახლით ჩემით სწრაფად ლამის ამყაროსა,
და არას მიკვირს მისნი მჭვრეტნი იმან დაასამყაროსა.

20. ნეტარძი, ვინ მისი მსგავსი სად ვინ პოვოს და რანიცა.
მისგან შვენის მთა და ბარი, დარი დარობს, დარანიცა,
მისგან ნათლად არა აჩნდეს, არ იპოვოს დარანიცა,
და მჯობი არის ყოვლთა სულთა და მინახავს და რანიცა.

21. აწყა მე ვიწვი ამისთვის, ვინ თავი ელვას უდარა,
ქვეყნად არ არი მისთანა, ნურცავინ აქებთ ცუდ არა,
მზე აღმობრწყინდა უღრუბლოდ, სულ მორთულს ხმელეთს უდარა.
და მისთვის ვძრწი – არ მომიძულოს, თორ მომინდების სუდარა.

22. მას, პირმზესა, შეუქნია ხმელთა მნათი მისად უდრად;

შეკრებულა შუქი მზისა, საქებარად იმას უდრად,
შევეხვეწოთ გაიღიმოს, არ გაგვხადოს ხმელი უდრად,
და მან არა ჰყოს მის ხელქმნილი სატირალი, შესასუდრად.

23. მინდოდა ქება-ქებასა სხვანიცა ბევრი წამერთო,
არ დამაცალე სოფელო, კრულო, მოკლევ და წამ ერთო,
შენგან დამება გონება, ტკბილი სიტყვები წამერთო,
და მინდოდა ცრემლი ზღვათათვის ჩემი ნიადაგ წამერთო.

24. დადნებოდა გული კლდისა, თუცა თქვევნი არ იარა,
დამიღვრია ცრემლი ველთა, არ დაურჩა არი არა,
სევდა ეცა გონებასა, მნელ პყრობილი არია რა,
და ამაღ ვტირი, ხელი თქვენი ბაღსა ჩემსა არ იარა.

25. ვინს მზეს ნახავს, მას დასახავს, იტყვიან, თუ: „აღვის ხია,“
მუშკ-ამბრისა სუნი მას დის, მგონი, ყველა ზედ ასხია,
ეხვეწების ცისა მნათნი: „შენნი შუქნი გვაგასხია“,
და ეგრე ბრძანებს მის ხელქმნილი: „სისხლი მისთვის დავასხია“.

26. ვედარას მივხვდი, თუ ქება ჩემგან ითქმების და რითა,
მე ვიღვრებოდი ცრემლითა, აროდეს ვიყავ დარითა,
იგი აკრობდეს ელვათა მისსავე მზისა დარითა,
და ნურვინ ეცდებით, შევნება ვერავინ შეუდარითა.

27. რა მომაგონდის იგი მზე, მდინდიან ცრემლნი მწარენი,
მისგან მომიხდა პასუხი ტკბილნი, არ საწყინარენი,
უსულოდ ვიყავ უმისოდ, რაც ხანი წავიარენი,
და მან მომაღხინა, ვისი მძლევს მე სუფთა არე-მარენი.

28. თეთრსა ბროლისა ფიქალსა ინდოთა რაზმი უშენდა,
მელნის ტბისაგან ლახვარსა მჭვრეტელთა ისრად უშენდა,
ქება ვერა თქვეს მეტყველთა, ენა რაზომცა უშენდა,
და გულო, სიტყვასა ამოკლებ, უწყი განმრავლდა უ შენდა.

29. მზემ მთვარემ და ვარსკვლავებმა ქება წართქვეს სამ[მ]ა რისა?
მათ პირველთა ქება თქმულთა ხმა დაიგდეს სამარის,
ნუმც გავხდები უიმედო, ღონევ, შენის ამარისა,
და გეაჯები, არ მიჩვენო იწრო კარი სამარისა.

30. მისთვის ვკვდები, რომ ყოველგან სიკეთის ხმა მას უდისა,
ნუთუ მასვას უკვდავების წყარო, სადმე მას უდისა,
მისგან მოდის სურნელება, მუშკ-ამბრისა მას უდისა,
და შეყრა მიღირს ყოვლს ქვეყანად მას უცხოსა, მას უდისა.

31. მისგან მეტი ბრწყინვალება ყველა წარმთქვა რაცა სჭირდა,
მან შუქითა დააბნელა, უნათლობა მწვე მისჭირდა,

სხვა მთვარისა ნავანისა, მას სინათლე არ დასჭირდა,
და შეცაემკო ბროლის ბალო თეთრი ელვა გამოსჭვირდა.

[ბოლოსიტყვაობა]

არ მომეწყინა ლაყაბი, ეს უსარგებლო სულისა,
სხვად არას მოსახმარისი, ოდენ ჩანს სიბრძნე გულისა:
ლექსი ჩემი სჯობს გვარად და ტკბილად სასმენლად ყურისა,
და მაშინც რუსთველსა აქებენ. მე იმან გამაგულისა.

გათავდა წიგნი მაჯამა, ლექსი აქა-იქ თქმულები.
სასწრაფოდ უბეს სადები, ან სარტყელს ჩასარჭმულები,
იახტანს თანა სარონი, გვერც თასი, ღვინო, კულები,
და ყოვლის წიგნისა უმცროსი, ჩანს მათი უფლისწულები.

წამება ქეთევან დედოფლისა

1. ღმერთო ცისა და ქვეყნისა, საბრუნავითა მაქცეო,
ზე ამართულთა ყოველთა დამცემო, გარდამაქცეო,
ზოგჯერ ჭირს ლხინად, ლხინს ჭირად შემცვლელი, გარდამაქცეო,
და არამცა მიმცე სოფელსა, მტყუანია და მიქცეო.

2. ფათერავია სოფლისა სიცოცხლე, თვალის წამება,
ფერობა, ბრუნვა, ჩვენება, წესად სჭირ ცილის წამება,
ფრფინვა ვისცა აქვს შვებითა, ბოლო მისთვისცა წამება,
და ფრთხილად ვიყავ და გასინჯეთ, ამაღ არ მექმნას წამება.

3. თუ ვინც ცოდვილმან ჩემებრივ თვალთ ცრემლი შეიწყნაროსა,
უფროსად ღმერთი ადიდოს, სხვა არვინ შეიწყნაროსა,
უხვებით მისცეს გლახაკთა, საუნჯე შეიწყნაროსა,
და უკმოერიდოს სოფელსა, არად არ შეიწყნაროსა.

4. ჭემმარიტი შენ ხარ, ვინცა ერთი რჯული გაათასე,
ჭრელად ენა შეურიე, იგი გაყვენ დასად-დასე,
ჭკვიანი და გონიერი ერთმანერთსა გააბასე,
და ჭმუნვით ქებას მით შეგასხამ, მეცნიერთა მწყობრთა დასე.

5. იესოვ, შენ გევედრები, მარიამ ქრისტეს დედაო,
აბრამ, ისაკ და იაკობ, ელია – ამაზედაო,
ფრიადნი სევდა-ნაღველი დამერთო ზედი-ზედაო,
და იმ თქვენი ღვთის გულისათვის მიშველეთ ამაზედაო!

6. ღმერთო, რომელმან განაგე საქმე სიბრძნითა შენითა,
შენ განაწესე ყოველი გული სიღრმითა თმენითა,
მზის ქეთევანის წამება ვიცოდე რა საქმენითა,

და ღირსმყავ ცოდვილი მე ესე, რომ მათქმევინო ენითა.

7. ეს ამბავი მისი არის, ვის უხმობენ დედოფლობით.
თავი მისი ქებით წერეს, ოდეს იყო ხმელთა ფლობით,
აწლა ბოლო შემოკლდების, გავერივე მეცა ფლობით,
და ღმერთო ჩემო, გვედრები, მაწერენო ხელ-უფლობით.

8. ოდეს მიენდო შაჰ-აბაზს კახეთის დედოფალია,
ვით მარგალიტი უსახო და უსასყიდლო თვალია.
ადრითგან ქებით შემკული, ნათქვამი ბროლ-ფიქალია,
და მისთანა არვინ შობილა არცა ყმა, არცა ქალია.

9. მან უძღვნა ძენი ტურფანი ალექსანდრე და ლევანი,
კვლა ძენი თავადებისა, მზეს მათგან ატყდეს ლევანი,
რომ შეეწყნარა კახეთი, არ ექნა მათზე ძლევანი,
და არ გაუგონა, ეწადა მათი სისხლისა ლევანი.

10. იგი ყველაი წაუსვა, არ იყო მადლთა მძლეველი,
გაწყრომით იყო დიადად, მოტკობას აღარ მოველი,
ბრძანა შესხდომა, აივსო ლაშქრით მინდორთ ტყე-ველი,
და გაუშვეს, ყოვლგნით დაფანტეს მეალაფე და მრბეველი.

11. დაარბივეს, ამოწყვიტეს, შექნეს ვითა განაქარი,
შირაზ-შირვან-ხვარასნელი შიგ ჩაუშვა მან ლაშქარი,
სადაც ვინმე გარდებეწა, ან მოურჩა მგონ, აქ არი,
და სხვა დახოცა, დაატყვევა, წამოვიდა, ვითა ქარი.

12. ხელ-შეპყრობილი დააგლი იგ განჯას პატიმარია
სადა ჰყვა ხელმწიფე-შვილი, ანუ მხლებელთა ჯარია,
რომ მის მცველებზედ ეხმარა თავისა საკვეთარია?
და ბორკილიდაღმე აეხსნა იგ ყოვლთა საქებარია.

13. კვიპაროზისგან უმაღლე თავს ხედავს ამა ყოფითა,
უნივთო ნივთსა შეეხო ნივთისა კიდე ყოფითა;
მან ცრემლთა მომატყვებელი საქმე ქნა განაყოფითა,
და ვითა მეყვისსა შეყროდეს, არ ხანი დანაყოფითა.

14. არ დააჯერა ამასა მძლავრმან უწყალომ მეფემან,
ქრისტიანეთა მტანჯველმა უბრალოს სისხლთა მჩქეფელმან,
ეროდias წილ მჯდომელმან, არ ღმობიერმან სეფემან,
და მან არ შესცვალა მცნებანი სურვილთა მოიეფემან.

15. რაღას ვაგრძელებ, გაგზავნეს ქვეყანას შირაზისასა,
ქაჯთ უმაგრესსა ციხესა ჩასმას ვედ,რებდა მზისასა,
თვალთა სინათლის სანაცლოდ, შვილებსა სჭვრეტდა მისასა,
და ეგვიპტის ყოფნა არად ჩნდა, ზრდიდა ნაყოფსა მისასა.

16. არა საქმე არა ჰქონდა, იგი ზარდა წელსა ხუთსა,
მსახურებდის, ვით საწუთრო ხელმწიფესა დანახუთსა,
მათის ჭკრეტით იბრუნევედის სულსა ყელში დანახუთსა.
და სხვას წამალსა არ ეძებდის, არ ფაზარსა დანახუთსა.

17. ხელმწიფისაგან შეესმა ბრძანება უფრო წყრომითა:
„აქა მომისხით ორნივე, მან არ იხაროს რომითა.“
ვარსკვლავნი უკუეყარნეს, მთვარე შეიქნა ცხრომითა,
და უნდოდა თუმცა ეშოვნა გზა ქვესკნელს ჩასადრომითა.

18. მე ვითა ვთქვა უებრომა მონადენტა ცრემლთა ხრანი,
პირსა ხოკით, ღაწვთა გლეჯით იქით-აქეთ ხელთა ხრანი,
გულსა სევდა შემოაწვის, ამოკვნესით აოხრანი,
და იტყვის: „ღმერთო, ეს რა მიყავ, მომივლინე აწ, ახ, რანი?!“

19. ორთა საფლავთა დასძახდა, მიუჯდა ცრემლით ახავი:
„არ გებრალეები, ხვარამზე, გამდელო, ამ დღის მნახავი?
მიწყვი ცრემლ-შეუშრობელი, ჭირსა ჭირზედა მსახავი,
და ამ სოფლისაგან გარჯილი, ნიადაგ მისი მძრახავი.“

20. ვა, თქვენ იყვენით აქამდის ჩემის გულისა მდებელნი,
წახვედით, მარტო დამადეთ, სულ ქვეყნის ცეცხლთა მდებელნი.
თვალთა წამართვეს სინათლე, დაბნელდეს ცადა მდებელნი,
და არ დარჩა სოფლის სასჯელი ჩემზედა მოუდებელნი.

21. ახ, წავხე, ახ დავიკარგე, პირსა სად მოველ ზღვისასა,
აჰა, ჩავარდი ჯურღმულსა, უყსა მას უფსკრულისასა,
სახლ-სამყოფ-სამკვიდრებელსა ჩემსა არა ვარ, სხვისასა,
და ვა, ალექსანდრეს გაყრილსა, ვერ მჭკრეტსა ლევანისასა.“

22. მას უკანის აღარ უნდის მთვარისა და მზისა ნახვა,
ხელთა ჰქონდის გაუწყვეტლად ტირილი და მუდამ ახვა,
ილოცვიდა, იმარხვიდა, მოიჭირვა რჯულის ნახვა,
და ღვაწლი გარე მოიზღუდა, ეშმაკისა არ ჰყო ზრახვა.

23. რაჟამს შეიქნა უმანკო მუშაკი სათნოებისა,
ნესტესა ეყნოსა დუმილით საზომი სიწრფოებისა,
სვინდისი თვისი განწმინდა, კდემა არ ეპოებისა,
და ამაღ ამ წიგნსა სახელად ემპლასტროს ეწოდებისა.

24. დღე და ღამე გაასწოროს, ლოცვა ჰქონდის, წიგნის კითხვა,
ევედრების შემომქმედსა, უნდა მისგან განაკითხვა,
არ შესცვალოს სჯული მისი, მოიგონის განაკითხ, ვა,
და შვილთ ამბავი ენატრების, არა უნდა მას სხვა კითხვა.

25. „სამას სამოც და ხუთი დღე რა ერთ დღედ შეიყაროსა, საყვირთა ისმას მაშინ ხმა, სამკვდრეთი აიყაროსა, სული ყოველთა იქ შეკრბეს, სოფელმან გაიყაროსა, და სულსა რას ვაქნევ, თუ შვილსა მაშინც ვერ შეეყაროსა.

26. ჰო მე, რა ცუდათ დამაშრო ზრუნვამან ამ სოფლისამან, ჰო მე, რაღა ვქნა გარჯილმან, ნატრულმან სამოთხისამან, ჰო ჯოჯოხეთის მლოდნელმან, შიშმან და ზარმან მისამან, და ჰო მე, რითა მაქვს იმედი, რომ გამომიხსნას ისამან?

27. კაცი ცრემლითა შეინდობს, თუ ცოდვა მისთანაც არსა, კერპობა, ზაკვა, მრუშემა, სიძვანი მისთანაც არ სა? კვლავ სარეცელსა ალტობდეს, მოზელდეს მითა ნაცარსა, და კრულია მწიკვლის მოყვარე ვა, რა იქს მისთა ნაცვალსა“,

28. მოთქმისა, ტირილისაგან მოაკლდეს თვალთა ნათელი, სიბრწყინვალე და სინათლე, აღარა ჰქონდეს ნათელი, ბაგე და კბილი მოშლოდეს, მოწ-მარგალიტთა ნათელი, და აწლა ისმინეთ სხვაგა ვთქვა ხელმწიფის შემონათვალი.

29. რა შაჰ-აბაზ შეუთვალა შირაზისა ხალარ-ხანსა, „შენ ქეთევან დედოფალსა ნუ აცოცხლებ დიდსა ხანსა, ვირ არ შევსვამ სისხლსა მისსა, არ ავიღებ დასტახანსა, და წელსა ათად გავათავებ, მოვიგონებ ხანდის-ხანსა.

30. თუ მუსურმანი შეიქნეს ეგე ლადი და ჯანია, მაჰმადის რჯულზედ მოიქცეს, აზრაველს მისცეს ჯანია, მე მურთუხალი მიფიცავს, არ უყო ისკანჯანია, და არა გმოს იესო ქრისტე – მიეცით დიდი რჯანია“.

31. იმამ-ყული-ხანს რა ესმა საქმენი საზარონია, მეტად გაკვირდა, ესე თქვა: „მისი რა საკადრონია? ვიცი, რომ არ გათათრდების, თუცა არა აქვს დრონია, და თეიმურაზის დედასა ვით ვკადრო უკადრონია?“

32. შირაზის ხანის ქებასა ვერ იტყვის ბრძენთა ენანი, მდაბალი, ტკბილი, მოწყალე, აქებენ სულად ქვენანი, ღირსეულია ღვთისაგან, მითა სცავს ძალთა ზენანი, და სამს თვესა არ გაუცხადა, ამისი ჰქონდა ჩენანი.

33. ვით უამბო, ვით შევკადრო ტყვესა ჩემსა ანაზარსა. მე მინდოდა სამსახური, არ უძახდი განაზარსა, არ ვისმინო, რაღა უყო ხელმწიფისგან დანაზარსა?“ და მოციქული გაუგზავნა, არ უვლიდეს მთას და ბარსა.

34. უბრძანა, თუ: „იახელით, მოახსენეთ მზისა პირსა,

არ იქნების, თუ არ გიზამთ ხელმწიფისა დანაპირსა,
ნუ გბულს რჯული მაჰმადისა, იგი მოგცემს ენა-პირსა,
და მორევშიგან ჩანაჭერი, გაგიყვანოს შენ ნაპირსა.

35. რჯული ეს არის, გვიჭირავს მაჰმადის დანაწესია,
შენცა მოიქეცი, გათათრდი, ვითამც არ უარესია,
იესო ქრისტე რას გიზამს, გიწყრება შენ აწ ესია,
და სატანჯველს ნურას იკადრებ, არ არის შენი წესია“.

36. მაშინდა შეკრთა, რა ესმა მცხრალსა, მიხდილსა მთვარესა,
ბრძანა: „თუ რჯული დავაგდო, რას მიმუქვებენ დარესა,
პატივსა ვინმე მიჩვენებს, ხმელზე სწორ უპოვარესა,
და ან ვინმე ჩემსა სამკვიდროს მიმიშვებს, მიმაკარებსა?“.

37. ილოცავს: „იღმერთო, შენ გიცნობ უცნაურ, უხილველსაო,
სასწაულებსა, ნიშებსა ვერ ვიტყვი საკვირველსაო;
ჰე ბრძანებითა შენითა შესძრავ კლდეთა და ყელსაო,
და შეარყევ სრულად ხმელეთსა, არ შესცვლი საფუძველსაო.“

38. „გვედრები სამეზასა, ერთარსსა და თანაარსსა,
შენგან კიდე საესავი არა ვიცი სსვა რა არსა,
სული ჩემი შეივედრე, ხორცი უწყი სადა არსა,
და აწ გაბრიელ მომივლინე, სულთა მცველი, განა არსა!“

39. „ძლიერო, გიდაღადებენ იორღანოთა და ებნითა,
ძნობითა ინდაურითა, სიტყვათა ბერძნულეზნითა,
ძლევით გაქებენ ქადაგნი, რომელ ებრაელებნითა,
და ძალგიც შენ ათას სახელი, შენ რა გაგივა ქებითა!“

40. „უცხოდ რამ შევშინებულვარ მძლავრთა ჰაერის მცველთაგან,
ჩემისა აღსასრულისა ძნელისა სატანჯველთაგან,
ეჰა, გაბრიელ მთავარო, ნუ განშიშორებ ხელთაგან,
და წამებულნო და წმინდანო, გამთამიხსენით ბნელთაგან.“

41. „ჰე, მეუფეო, გვედრივარ მერმესა მას აღდგომასა,
ბრძენთა შემრაცხე ქალწულთა, ღირს მყავ მარჯვენით დგომასა.
იოვანე ნათლისმცემელს, ან მიმაზარე თომასა,
და დედაო მაცხოვრისაო, მიმწიე ჩემსა ნდომასა.“

42. „ვარ ჭეშმარიტად მოსავი შენის უბიწოდ შობისა,
შობასაც პირველ ქალწულო, შემდგომად კვალად შობისა,
ანასებრივი ნაყოფი ვერამ სულდგმულმან შობისა,
და აწ შემიწყალე მორწმუნე აღდგომისა და შობისა.“

43. „ხამს, ღმერთო ყოვლმან სულდგმულმან ცოდვა შენ აღიაროსა,
აღსარებითა გადიდებ, მართ დაგივიწყებ აროსა,

რაჟამს განახვინენ წერილნი, აღარა დაგეფაროსა,
და მაშინ მომხედე წყალობით, რა შიშით დაგვაშოროსა.“

43. „ჩენთა ცოდვათა სიმრავლე არ დაითვლებას ენითა,
ჩქერითა არ შესწორდება მდინარე არცა დენითა,
ჩემს მეტს მოსავსა ნუ უყოს, მე ვარ რასაცა სენითა,
და ჩემი განკურნე წყლულება, უფალო, მიხსენ ლხენითა“.

44. „აქამდის სოფლის ნაბრძოლი ტვირთი ცოდვისა მეკარსა,
აწ ტვირთი შენი სემუქ არს, სმენაცა შენი მეკარსა,
სარწმუნოებით ვეძიებ, პეტრევ სამოთხის მე კარსა,
და რომე წყალობით გამილო, ამისთვის ვირევ მეკარსა“.

45. რადგან მომკლა უწყალომან, დრო იპოვა ჩემსა ზედა,
სასწაული მოავლინე ქრისტიანეთ ტყვეთა ზედა,
შვილსა ჩემსა თეიმურაზს ძლევა მიეც მტერსა ზედა,
და ღვაწლთა ჩემთა აღმწერელი ედემს დასვი ტახტსა ზედა“.

47. რა ესე თქვა, შეემთხვია, ქრისტეს სისხლსა ეზიარა:
„მეუფეო, გათათრება ჩემი იყო წესი არა,
გვედრები სული ჩამი ემშაკს მისცე ესი არა,
და პირსა ჯვარი დაისახა, გავიდა, თქვა მეტი არა.“

48. მივიდა, დაჯდა უშიშრად, ვითა ვეფხი და გმირია,
ყულ არად უჩნდა სასჯელი, თუმცა არს დიდი ჭირია,
ბრძანა: „მოვიდენ მტარვალნი, მათაც ჰყონ ერთი პირია,
და რომ ჩემი სისხლი იძებნის, ღვთის წინა ამას ვტირია“.

49. მივიდეს მაშინ მტარვალნი დედოფლის დანაბარები,
მოიღეს ქალფათინები, შამფურები და ბარები,
ვა მაშინდელი სასჯელი, ვითა ვთქვა საუბარები,
და ხორცი ცეცხლთ მისცა, სული აქვს ანგელოზთ მინაბარები.

50. პირველად ცეცხლო დააგზნეს, მაშიგ ჩაყარეს რკინანი,
მაშინ რაღაცა მოეხვნეს საწველნი სისხლთა მდინანი.
უთხრეს, თუ: „რჯულზედ მოიქეც, დააგდე იგი წინანი,
და თვარე სასჯელი ეს არი, რა ნახო, შენცა ინანი.“

51. რა ეს ნახენ, აუტირდეს ხელი-ერთად მოახლენი,
ყველა ფერთხა ეხვეოდა, პირსა ხელი მოახლენი:
„ნუ გასწირე თავი კარგი, ჯერ უებრო მოახლენი,
და ნუ გაგვყარე მზისა შუქსა, ბნელს ნუ ჩაგვსხი მოახლენი!“

52. მზემან მხლებელთა უბრძანა: „ჟამ ერთ აწ ეწამენითა,
ქრისტეს იესოს ღვთის მადლსა, მოდით, თქვენც ეწამენითა,
თუ არ ეწამოთ, ნუ წახვალთ, აქ დამემოწამენითა.“

და ვა ქალადისას მოთქმანი, ვითა ვთქვა აწ ამ ენითა.

53. მოთქმიდა: „ნორჩო ალვაო, ტანად ზრო, განა თვალითა, ხელმწიფობითა გაზრდილო, ტურფაში განათვალითა, მარგალიტითა შემკულო, მოხდომით განათვალითა, და აქამდი შენმა მჭვრეტელმან რა ვნახე განა თვალითა!“

54. „ვა არსად გახლავს ლაშქარნი ჯალაზნი თავადებისა, თავს გადგენ, ნახონ პატიჟი, სასარჯლოდ ცეცხლი გზებისა, ახ, ვინ აცნობებს მათ ამას, თუ დღესა რა მოხდებისა, და ესდენი რკინა მხურვალე ვის გულსა დაედებისა!“

55. „სულო, გაუშვი ალაგნი, თვალნო დააგდენ ბუდენი, გულო, საძირკვლით აღმოხე, მოირღვენ გარე ზღუდენი, ტანო, ზე ნულარ მართიხარ, გიდის ქვე ზღვანი უდენი, და ქარო, სად მისწვდე, მიილე ამბავნი არ სამრუდენი.“

56. მუნ ვინმე ჯვარის მოსავი ერთი უცხოსა ყოფითა, ვნახე ნაზარდი თამამად, ყოფითა არ სამყოფითა, ფარაოზისგან შეპყრილი სულთა და ხორცთა ყოფითა, და მოსე ვით გამაგრებული, მათი სარჯლისა ყოფითა.

57. მაშინ თურე შესულიყო იგ თინათინ თვალის წამსა, უბრძანა. თუ: „აქ დამიხვდით, აჰა, ღმერთი ვისაც გწამსა“, მან შეჰკვივლა, ხელი იკრა თავსა, პირსა, თვალ-წამწამსა, და რაზომ სხვანი გააკვირა, ვერ მოშალა: „იგი გვრწამსა.“

58. მხედართ ხელი ჰკრეს, გააგდეს კარიდაღმ თავშიშველია, სხვა ღონე ვერ ქნა, მოივლო მან გარეშემო გველია; წინ გივი შემოეყარა, იქ თურმე მიმავალია, და წელთა მოიხსნა, მოხვივა თავს შალი საფარველია.

59. შესტირა: „ვაი რა ვნახე, ეს რა დღე მომინახია“; შეიპყრეს ხელთა მნათობი, იგი უებრო სახია, წინ დაუთათრეს მხლებელნი, ვერვინ თქვა სიტყვა მჭახია, და მე ასრე გარ გამომავდეს, შენ რომე დამიძახია.

60. ასმათი თავ-გაგლეჯილი, მკერდამდი სისხლთა მღვრელია. რაჟამს გააგდეს თინათინ შემცდარი, ვითა ხელია; ნობათი მოხვდა, მონახეს მერმე გიორგი მღვდელია. და პოვეს, აჩვენეს ყოველი მას იგ, რაც სატანჯველია.

61. მღვდელმან რა ნახა, შეშინდა, იგი ცეცხლი და შიშები; ლახვარნი ანუ სამსჭვალნი, ლურსმანი რაცა შიშები, შეკრთა, ათრთოლდა, დაეცა თავსა ზარი და შიშები, და გულსა ჩაეხმო, ვერა ქნა სასარჯლო ანგარიშები.

62. შეუზახა: „იმერელო, რად დაგვრთო აგრე თრთოლა,
აჰა ჟამი, ვისაც უნდა ჩემი თანა წამოყოლა,
განა არვის გარდახდია სასჯელი და ასრე წოლა?
და ვინ დარჩება ქვეყანაზედ? – ბოლო გვიჯობს ასრე რბოლა.“

63. „იცი ხომ, ქრისტეს რა უყვეს, მას სასწაულსა ღვთისასა,
ლერწამი ფრჩხილსა დაავლეს დამხსნელსა ადამისასა,
ლურსმითა ძელსა მიაკრეს, ჰყოფენ ნებასა მისასა,
და რად არ იჭირვი, ეღირსო საქმესა წამებისასა?“

64. რა სასჯელს ვერვინ შემართა, ვერცვინ ქნა მის ოდნობანი,
რა ხელი ჰყვიან, შეიქნის თავით ფერხამდინ დნობანი,
რა ქრისტეს ზურგი აქციეს, ქნეს მაჰმადისა ნდობანი,
და რა ესე ჰკადრეს მას მზესა, ველარ დაატყვეს ნდობანი.

65. ახედნა, ერთი სიტყვანი მაშინდა ბრძანა ახითა:
„თქვენც იცით, ყოვლი დედანი ვართო ერთისა სახითა,
აუგი არის კაცთათვის, რაც ჩვენ გვეწრფების ნახითა,
და მაზედა რაცა ისაჯეთ, ჰქენით, არა ვარ ზრახითა“.

66. მერმე გაუბეს ხელ-ფერხი, გამაბეს განა მაჯები,
გაზით დაგლიჯეს ძუძუნი, დადვეს მხურვალე საჯები,
ბარები შუბლსა შემოსდევს, ყველა ქნეს მათი აჯები,
და აღმა ახეთქნეს კეფანი, ვა, თქმითა აქ ვისჯები.

67. ვა მე იმ დღისა მხსენესა, დამვიწყდა დღენი წინანი,
მკერდით ზურგამდინ გაავლეს გახურვებულნი რკინანი,
მე ავაზაკი შემცოდე ახლოს არ ვიყავ, ვინანი,
და მარჯვენით ჯვარსა არ ვეცვი, ამაღ ვარ ცრემლთა მდინანი.

68. ქვეშ დაუფინეს, დასურეს ზედა ლურსმისა რკინანი,
ქვე წაიარეს, გააპეს ბროლი, ლალი და მინანი,
სხვა წამოასხეს, დაყარეს ხორცთაგან ტყავი წინანი,
და მაგრა არ გაწყდა ტანჯვისა გულზედა დასაწვინანი.

69. ჯილად ქვაბი, ყაზჩად ბარი, ამბარჩებად საჯებია,
ვარდად ცეცხლი, ქინძისთეებად შამფურებით ირჯებია,
ჩქიფად გაზი, ბუნბულ-საბნად ლურსმის წვერი ჯაჯებია.
და ყოლ ბაღებად გამაბული თოკით ჰქონდა მაჯებია.

70. დედობრივისა ბუნებით თავს იდევ ესე ჭირები,
ჰპოვე უკვდავი ცხოვრება საცვიფრო, განსაკვირვები,
მე მამაკაცი, მხნე ვაჟი ასე ამრიგად ვირები,
და ვაი, ჩემს სიმხნეს და ვახ-ვახ, შენთა ნაქმართა ძირები!

71. მან წმინდამან მას ჟამს იქით არა ყოვნა წამსა ერთსა,
სული თვისი მიაზარა მუფესა, მისსა ღმერთსა,
სამოთხეში მიელიან ქალწულებში შენაერთსა,
და ირინე და მარინეო, იქმენ მათში განაერთსა.

72. ზეცით მოვიდა ნათელი, იხილეს სრულად ერმანო,
იესო ქრისტე აღიდეს, სრულ ყმაწვილმან და ბერმანო,
გვარჯასპისშვილმან მსახურა, არ ხუცესმან და ბერმანო,
და მისმან მკვლელმან ქნა მას აქეთ კარგი, ვერც არა ვერმანო.

73. წელზედ ახადეს საფლავსა, იგ ნინოს დასადარია,
სული ამოხდა სურნელი, აღარსად იყო მკვდარია,
თქვეს: „ფრანგნი მოიპარავდეს, თუ სად დაეცათ დარია,“
და მე ვიტყვი ზეცას წასულსა, ხმელეთზე არსად არია.

74. ამა წმინდისა მუნ ზარი ყოველგან გაისმებოდა,
ჯვარის მოსავთა ყოველთა ნაწილი ენატრებოდა,
თორმეტ ათასი თუმანი ფრანგთაგან დაითვლებოდა,
და არავის მისცა შაჰ-აბაზ ცოდვითა აივსებოდა.

75. მალვით მონახეს ნაწილი, სად დაემალა ბარებსა,
რა ცნეს, შეესმა ვერ შოვნა ნიმროზელთ მწიგნობარებსა,
ლუსკუმშიგან ჩაიდვეს, უკმევდეს მუშკ-ამბარებსა,
და იგი ჰკურნებდის სნეულთა, თუ ვინ მიუდგის კარებსა.

76. მათ აწამეს წმინდა ესე სეკდენბერსა ათორმეტსა,
შვიდსა თვემდე მოგახსენებ სასწაულსა მეტის-მეტსა,
საქართველო აღებულა წელს ნაჭამი ათერთმეტსა,
და მარტში დარჩა მას მეუფეს ქრისტიანი ნათლი სვეტსა.

77. ღვთისა მიერ მორჩილობა თურე იყო გულსა მათსა,
ამად იყო უვნებელი, დაყოვნებით წელსა ათსა,
მას სიკვდილი ვერ მოჰკლევდა, ღვთის ტრფიალსა მინა-სათსა,
და ცოცხალია, გვირგვინი აქვს, ზის ხარისხსა კიბისასა.

78. ვითარცა ყოვლი საჩინო, ნებროთს გმირობით უხმობენ.
სამისოდ ფილოსოფოსთა და ბრძენთა ენა უხმობენ,
რიტორნი მრავალ-მეტყველნი რა მივლენ, ნახვენ, უხმობენ,
და ვერ შეიგნებენ ქებასა, არიოპაგელს უხმობენ.

79. ვით ითქმის ქება მეფისა ღვთივ დაცულ, დაფარულისა,
აწ დაუმკვიდრდა დოვლათი ეტლითგან არ ფარულისა,
მას მიენიჭა უფლება ამ საწუთროსა სრულისა,
და მომორება აქვს ვეშაპსა ღრუბელთა მოარულისა.

80. წერს, იტყვის: „ვა, დავიმარხე მე სიკვდილისა წინარე,

ტყვექმნილი, შეჭირვებული, ვიგონებ თვალთა წინარე,
ორისაგანვე გარჯილი გუბე მიდგს ცრემლთა, წიწ არე,
და ტრედო, მიმიძელ სიონად, წამიძელ, შენვე წინ არე“.

81. ესე დღე აღსასრულისა ჟამთა და წელთა ჩემისა,
ვერ განვიწმინდე ცოდვანი სულთა ნუგუმის ცემისა,
ძვირის ვნებითა ვნებული, გინება მისდა ცემისა,
და სულთა და ხორცთა გაყრაში, რაღა ვთქვა მის დაცემისა!

82. ოდესმე წავდგე შიშველი, ქედ დახრით დაყმუნებული,
ოდიდგან ცოდვით მისილი, არ მაღლით განბრწყინებული,
ორგნითვე ხელ-ფერხ შეკრული, გარესკნელ წარჩინებული,
და მიმელის მატლი უძილო და ცეცხლი აღტყინებული.

83. ჯერ, ღმერთო, არა ვარ ღირსი თვალთა მე ზეცად ახილვად,
ჯეროვნად მზისა, მთვარისა, მალლისა ცისა დახილვად,
რაჟამს მოვიდეს გაბრიელ ცოდვათა ჩემთა დახილვად,
და მას თვალნი ვეღარ შევადგენ, ვიყო კვლა დაღმა დახილვად.

84. აწ ესე მიკვირს, რამცა ვქენ საქმენი გასაჩინელი,
მე ვკადრე ხელის მიყოფა, იყო ბრძენთ გასაჩინელი,
თუცა მსუროდა, სევდითა ვიყვენით ცრემლთა მდინელი,
და თვარე მას უხმდეს მეტყველად თვით იოვანე სინელი.

85. თქვენ, გონიერნო, მკითხველნო და ლექსთა შემამკობელნო,
ძნელისა გამომგებელნო, სიტყვათა შემაწყობელნო,
რაცა დამეკლოს უცებო, რა ნახოთ გამთავებელნო.
და თქვენ შეათავეთ მის მაღლსა, მართლისა გამთარგმებელნო.

86. ვინცა ლექსი მოუმატოს, მე არა ვარ მომდურავი,
თქმული ჩემი ვინც შეცვალოს, კარგი იყოს, თუნდა ავო
რჯულისაგანც შეიცვლების, რისხავს მისი საესავი,
და მე ოთხმოცი ლექსი მითქვამს, სულ ეს არი ბოლო თავი.

87. ეს ახლა მომგონებოდა ვერ გამერჩია გზანია,
მართ ამაზედან მომადგა უცხო რამ მონოზანია,
მთხოვა, შევფიცე: „არა მაქვს თავით ბოლომდი მზანია,“
და არ დაიშალა, მას თურე გაევილო ალაზანია.

88. დაიწერა წიგნი ესე ქორონიკონს ჩვენთვის სრულსა.
კურნება აქვს საკვირველი, ეს ამრთელებს ყოვლსა წყლულსა!
ვინ ნაწილსა შეეხების, იგი აღხენს ბრმასა, ბრგვნულსა,
და მით მწერალი ვევედრები, შეეწიოს ჩემსა სულსა.

89. ესე ერანის ხელმწიფე შაჰ-აბაზ იყო, მძლავრობდა,
მალრიბს და მაშრიყს მოუხდის, მზვაობრობდა და ლაშქრობდა,

ორმოც წელიწადს მეფედ ჯდა, ნადირობდა და მგზავრობდა,
და ამ წამებითგახ ხუთს წლამდის დაემხო, ველარ მთავრობდა.

90. ამ დედოფლისა ამბავი გესმისთ ეს არის თქმულები,
იშოვა ღვაწლით სამოთხე, გვირგვინი თავზე დგმუმლები,
ესეც ეწივა შვებასა, ვიცი პირველ წამებულები,
და სულს მისცა შვება სუფევი, ხორცნი ჰყო დადაგულები.

91. იყო ზარიფად მქცეველი, სათუთად ჰქონდა ზრდილობა,
შვენება, ტურფა, ზნე-სრული, მას აჩნდა ქმნულ-კეთილობა,
უებროს ხორცსა სითეთრით დასდვა შანთებით წყლულობა,
და ხორცნი სატანჯველს მიუჰყრა, სულს ხვდა სამოთხის წილობა.

92. ჯერ დედოფლობით სიმდიდრე ჰქონდა, ამ სოფლის დიდება,
მდიდრის კახეთის მპყრობლობა, თავიდგან ბოლო კიდება,
მორჭმით ტახტს ჯდომა დიდებით, მტერთაგან არას რიდება,
და გარ-მხლებელთ გუნდის მოზღლუდვა, არ ხარბად შოვნა, მიდება.

93. ხატებს მურასად ამკობდის, საყდარს მენობდის გებულად,
იტყოდენ მეპატრონენი: „ესრეთ არ ქმნილ არს ქებულად,
ჯართ მოსდის, მრავალს აძლევდის, შვილურებრ ჰყოფდის, ცნებულად,
და მაშინვე იყო გულითა სამოთხის იმედებულად.

94. ღმერთმან მას ორივ სოფელი უბოძა მორჭმა-შვებანი,
– „შვილს უანდერძე შენც ესრეთ, მოგხვდება ორგხის ქებანი,
შენცა მტკიცედ გაქვს, გიპყრია სამ-ერთ-არსების მცნებანი,
და რაც აქ დაგვაკლდა, იქ გვალხენს დავითის ტკბილი ებანი“.

95. მთქმელს ეთქვა: „არას ვემდური ამ წიგნის ლექსის მატესა,
წმინდათ ქალწულთან ეს წმინდა. მიკვირს თუ, რად არ ხატესა,
მათ გუნდსაც ესეც აღრაცხდა, სხვამ ამ ყმით ვერვინ მატესა,
და იქ ნათლის ტახტს ზის, აქ იჯდა დოშაქ-დორ-გაბა-ნატესა.

96. ამ წიგნის მთქმელმან ბოლოს თქვა ამავ წამების ლექსია,
მათ თქმის დასტური მოეცა, ამაღ ვთქვი შვიდი-ექვსია,
მან ღვაწლი სრული იღვაწა, ვნატრი, რომ არ აქეს კვნესია,
და ჩვენცა გვითხოვოს შენდობა, როდეს რომ დაჯდეს მესია.

სოფლის სამდურავი

1. ღმერთო, რომელი შენ ჰსუფევ ჰაერთა თანა ცაშიგან,
შენ ხარ სავესება ყოველთა, რაც არის ქვეყანაშიგან,
ემშაკთა გუნდსა დასთ რგუნავ, წარვლენ ცეცხლისა აღშიგან,
და ისრაილთაცა ლტოლვილთა შენვე გაუძელ ზღვაშიგან.

2. არსებით მპყრობო, შენ გაქებს, რაცა სად მონა შენია,
შენგან იზრდების სულდგმული, ყოველი მონაშენია,
ვინ სულისათვის, იღვწიდეს, დააგდოს მონაშენია!
და მას აღარ მიხვდეს უწყალოდ კვერთხითა მონაშენია.

3. ღმერთო, ხსნისათვის ჩვენისა ქვეყანაზედან მოსულო,
ვინ მიწა კაცად შეგზილა, იმას შეუვრდი, მო სულო!
როს ანგელოსნი უწყალოდ გქენჯნიდენ, აწ ამო სულო,
და ან ცოდვა ცრემლით შეინდევე, ან თავი აწამო სულო.

4. ჩვენ ღმერთი ქებით ვადიდოთ, ცრემლითა შევსძრათ მორევად,
ის უხილავი ეშმაკი ჩვენზედ არ იყონ მორევად,
ჯოჯოხეთს შიგან არ აღძრას კუპრი მან ჩვენთვის მორევად,
და ცთომასა არსად წავადგეთ, თავი არ შევქმნათ მორევად.

5. მე მეშინის რისვისაგან, ვაი თუ, მეხი დამეცესა,
ღმერთსა ამას სულთქმით ვჰხადი, ამცილდეს და არ მეცესა,
მიჯობდა, თუ სულისათვის სინანული დამეწესა,
და მემუშაკა, მეწაღმართა, ცრემლი ველად დამეთესა.

6. ჩემს ცოდვას ვით ლა შევინდობ, ცრემლიც რომ შევქმნა მე ღვარად?
ნაკადად მდინდეს თვალთაგან, ღაწვი გამიხდეს მე ღარად,
აწ მიწა რად არ ჩადრკების, ზედან მიყენებს მე ღა რად?
და ჩემი ამ სიფლის სიცრუვე აქ მოვიხმარო მე ღარად.

7. სულო, ნიადაგ წვლილდები, ლხინი აროდეს მოგეცა,
ტანჯვისა მზა არს ლახვარი, საკრავად გულსა მო გეცა,
გიჯობდა ეკვლესიისა კარი ნიადაგ მოგეცა,
და ცრემლითა მოლი მოგერწყო, ტანს მუდამ ძაძა მოგეცა.

8. სულო წყლულო, დაკოდილხარ, ჭირნი რაღათ მიანელი?
რთვილი გაზრობს, მზე გაცხუნებს, ზოგჯერ ქარი მოვა ნელი,
ხელი რატომ არ გჭრილხარ. ნეტარ რასლა მოანელი?!
და ვერა ჰკურნებს ჭირსა შენსა, რომ შემოკრბეს მოანელი.

9. შენ, ცოდვილო სულო ჩემო, სიკვდილს რად არ მოელოდი?
ჯოჯოხეთში ქვა დაგკრიბონ, არ დაგრიდონ, მოელოდი,
შენთვის ყოვლგან ღრუბელია, მზემანც დაგკრას-მოელოდი,
და კერპთ-მსახურთა განვეშორნეთ, არსად გვხადოს მოელოდი.

10. შემაშთო სოფლის ზრუნვამა, ვამე, რაღა ვჰყო აწა მე?!
– განაგდე შვება სოფლისა, თავი ღვთისათვის აწამე!
უფალსა შენსა ჰმსახურე, გულითა მასცა აწ ამე, –
და მიგელის მძაფრი სასჯელი, მაშინ რაღა ვჰყო, აწამე!

11. უწყის უფალმან, სოფელი არავის გაუთავდების,

პირველად ამოდ შეიტკბოს, საყვარლად დაუამდების,
აღარ გაჰყვების. ბოლოს ჟამ უმუხთლებს, გაუავდების,
და მე მას ვჰგმობ, ვინცა მიენდოს, ანუ ვინმე დაუზავდების.

12. გასინჯეთ საქმე სოფლისა, ნეტარ ვის გასთავებია?
ვის ჰქონდა მუდამ სრა-ტახტი, მოშლია მას თავებია,
ვინ რომ დაიპყრა ქვეყანა, დღე მასცა ასთავებია.
და სულო, მოშორდი სოფელსა, მუდამ მას რად დაებია?!

13. სოფელს მყოფნო, სოფლის საქმე გასინჯეთ და გაიგონეთ,
ეს სოფელი მუხთალია, ნუ მიჰყვებით, შეიგონეთ!
აწ სდ არის ხელმწიფენი, პირველნიცა მოიგონეთ,
და აწ განავდეთ სოფლის შვება, სინანული მოიქონეთ.

14. ვერ მივეურჩებით სოფელსა, სრასა სამყოფსა, დაბასა,
სულმან იწადა ვედრება და ხორცმან იგი დაბასა,
სოფელმან ჭირი ჩვენზედა ოთხმოც-და-ათი აბასა,
და განვაგდოთ ქრთამის მიღება, სული მან არ დააბასა.

15. სოფლის მპყრობელნო, სოფელი მე ამად არა მიქია,
მსაჯულად დაჯდეს მესია, პირველ ქადაგა მიქია,
ცოდვანი ჩვენნი გვემხილნენ, მაშინ რაღა ვჰყოთ იქია!
და კაცს არ მიინდობს ბოლოს ჟამს, ამისთვის გამიქიქია.

16. სოფელმან თვისი სიმუხთლე ჩემზედა არა დალია,
მაკვდინებელი წამალი მე მასვა, მან არ დალია,
ჯურღმულსა შიგან შთამავდო, შიგან დამიხვდა და ღია,
და ტყავისა ნაცვლად სუდარი მომცა, არ მიკლავს დალია.

17. თუცა კაცი დარჩებოდეს სოფლისაგან გარდუვალად,
მუნ სასჯელი აღარ მიხვდეს, არცა სწვიდეს ცეცხლი ალად,
ვინ დარჩების სოფელს მყოფი, არ მომდურდეს სოფელს მალად,
ბოლოს არვის გაუთავებს, შეექმნების მას სამსალად.

18. ნეტაი ყველამ იცოდეთ, სოფელი როგორ მქნელია,
კაცსა მიინდობს ღალატად, მცბიერი – ვითა მელია,
ანასდად გარდუბრუნდების, მით გული გარდამელია,
და „მას არვინ უნდა მიენდოს“ – ესე ნათქვამი ძველია.

19. ჩემმა ცოდვამ სინანულად დრო არ მომცა დანაცალი,
კაემნისა ტვირთი მკიდავს, იგ შემქნია დამაცალი,
მუნ მეშინის, ოდეს შექმნას სულმან ხორცის დანაცალო,
და ჯოჯოხეთად ჩვენთვის მზა ჰყოს სახმილი და დანაც, ალი.

20. კრულმან სოფელმან ჩემი დღე სრულად სიმწარით მანანა,
ძილი არ მომცა მართალთა, არც სადა მითსრა მა[ნ] ნანა,

როს ისრაელთა უწვიმა ღმერთმან მწყერი და მანანა,
და მოხუცებულსა იოკიმს ასული უმო მან ანა.

21. მე აჯად ვითხოვ ღვთისაგან – წამიწყმიდოს სულია,
მუნ გამომიხსნას ტანჯვისაგან, აღარ დამაჩნდეს წყლულია,
ზოგნი ღამეთა ათევენ – თვალთ არ მოუვათ რულია,
და ზოგთა გვაქვს შვება სოფლისა – ამისთვის დაგვიძს გულია.

22. უნდა, რომ კაცმან იხმაროს მისი ჭკუა და გონება,
ევა ურჩ-ქმნილი ცთომითა ჯოჯოხეთს შიგან, მგონ, ება,
სამოთხეს ყოფა ვის სურის, სმენა იქ გაიგონება,
და ვის სწადის შვება მას შიგან, ადვილად მოიგონება.

23. სამებით ერთსა ვაქებდეთ, ხსნად ადამისთვის მოსულსა,
ვის ჰკიდავს ცა დაქვეყანა – ქებას ვერ ვიტყვი მოსულსა,
ნუ ვემგზავსებით ფარაოსს, მისის რისხვითა მოსულსა,
და სულსა რას არგებს შვენება ხორცთაგან არ ამოსულსა?

24. შენ ღვთისმშობელო, კაცთათვის მანათობელი მზე ხარა,
პირველ ბჭედ საშუალ გცნობდეს – ანგელოზისგან გეხარა,
ღმერთი წიაღთა იტვირთე, სხვა კაცი არსად გეხარა,
და ქრისტიანეთა ნუ წარსწყმედ, შენ გისმენს – ვისთან სდგეხარა.

გრემის სასახლეზე

1. ღმერთი არს თავი ყოველთა, იგ ვაქოთ, განვადიდოთო,
სამნი ნათელნი ერთად ვთქვათ – მამა, ძე, სული წმინდოთო,
მისის ცნობითა განვნათლდეთ, გონება განვიწმინდოთო,
და განვაგდოთ უსჯულოება, ნუ ვემსგავსებით დიდოთო.

2. აქ არის აშტი, გუმბაზი, ბაღჩას დგას შუა-გულოსა,
შიგ ათასფერი ყვავილნი, ვარდი გაშლილი გულოსა,
ცნობილთა კაცთა საჯდომლად ადრითგან გამეგულოსა,
და ჩემიმც ცოდვა აქვს ავს კაცსა, კარი არ დაუგულოსა.

3. აქ არის ბაზმის სოჰბათი, სუფრისა შემკობილობა,
დრო ახალ ნერგთა ყვავილთა, ტურფა ვარდისა შლილობა,
ბულბულთა ბგერა, ყივილი, ხმა-მჭევრად შეწყობილობა,
და მუტრიბთა რასტი მულამი, სასმენელთათვის ტკბილობა.

4. თვითან შვენის და აშვენებს წალკოტსა, ბაღჩა-ბაღასა.
თუ ლხინი გინდათ, თქვენც ნახავთ სხვას უკეთესსა რაღასა?
გიაჯ, ჩემს უკან ვინც დარჩე: პატრონსა, ყმასა, აღასა,
და ვინც უპატიოდ მიეპყრას, ცოლიც მისი ჰგავს ბაღასა.

5. სახლი შევმზადე სალხინოდ მე მეფემ თეიმურასო,
შევამკე კედელ-ყურენი, ვეჭვ, თავსაც კარგად ბურავსო,
დავხატე ფერად-ფერადად, ჰგავს, რამე იყოს მურასო,
და ტალახიანის ფერხითა ნურავინ გამიმურავსო.

6. რომ თქვენი სხივნი არ მისწვთა, არ მორჩა შუკა-დაბანი,
შენ შემოგვჭირეტენ მყურენი, სად სარკმელია და ბანი,
რაზომც ჯერ ვერ თქვენ გიახლოს, თვალნო, მინა და დაბანი,
და ვფიცავ, რომ ყველა გახდების თქმა ტკბილად, ანუ და ბანი.

7. შენებრ ვინ ვპოვოთ მნახავთა, პირველვე ვიცით, რაც არის,
რომ ზღუდეც მოვლოთ ქვეყნისა, ანუ მიდამო რაცა რის,
წაღმავე მოვა თქვეს წინა, ვინცა უკუღმა რაც არის,
და ვარსკვლავთა დასნი გემოზენ, ერთმანერთს მსწრობნი რა ცა რის.

8. მსგავსად საკადრად ხელ-ყოფნა, ნეტარ, ვით ძალ-აქვს ენას მით!
სხვანი ყოფილნი ხტომით თქვეს, მაგრა თქვენს შუქსა ენასმით,
შორს მყოფნი ამად ნატრობენ, მოგახლდენ – იყვნეთ ენასმით,
და თქვენს სიყვარულსა ზავებდენ, იგ ტკბილად რასმე ე ნასმით.

9. მწერალიც დაშვრა ცოტადრე, გარჯა ხვდა-რა ეს აწერა,
ცოდნათა და ხელოვნება ხამს, თვარ უქმად ყოფა აწე რა?
მოდით, იკითხეთ, ტრფიალნო, შემოკრებილ აქა წერა,
და გულო ვერ მოსხლტი ქებითა, წიგნის პატრონზედ ა წერა!

თამარის სახე დავით გარეჯას

მეფენი მოვლენ სურვილით, შენსა სახესა ჰმონებენ,
შეურაცხყოფენ მნათობთა, ნათლად არ მოიგონებენ,
სსივ-მოსიერად გიმზერენ, უკვდავ-მყოფელად გგონებენ,
და იშვებენ, მათთა პატიჟთა მათ ლხინთა შეუწონებენ.

შენ სამებაო, ერთ-არსებაო, სამ-გვამოვნებით ერთი, განუწვა-
ლებელო,
ერთ ბუნებაო, უშობელო და ძეო შობილო, სულო მამისაგან
გამომავალო,
მოსავსა შენსა მეფესა, პატრონს თეიმურაზს, მეოხ მეყავ.

ოდეს მოხვიდე განკითხვად, ქრისტე, და გამოჩნდეს მადლი,
დიდება,
შენი და დასჯდე ცხოველთა და მკვდართა მსაჯულად, და განა-
რჩევდე,
ცხოვართა თიკანთაგან, ნუ წარმავლენ მარცხენით კერძო,
შეცოდებულსა ამას მონასა შენსა, არამედ მომეც შენდობა ბრა-
ლეულსა.

დედაო უსხეულოსა ნათლისაო და მშობელო სიტყვისა ღვთისაო,
საყდარო, ეტლო, ღრუბელო ნათლისაო, მე დაბნელებულსა ამას
ცოდვათაგან, მითხოვე ძისა შენისაგან შენისაგან ბრალთაგანი.
რომელნი მიემთხვივნეთ ჩემსა ამას მცირესა ნაღვაწსა – აღსარე-
ბასა.

წმინდისა სამებისასა, გაფუცებთ ცხოველსა მას ღმერთსა ყო-
ველთასა,
შენდობას ჰყოფდეთ ჩემ ცოდვილსა ამის მეფისა თეიმურაზისა-
თვის,
რათა ქრისტემან თქვენცა მოგცეს მისისა სასუფეველის მკვი-
რობა
და კურთხევისა ხმისა მისისა სმენა ამინ.

ანბანთ-ქება

I

ადამ ვახსენოთ პირველად, თვით ღმერთმან შექმნა რომელი,
აბელ და სეით მოყვსითურთ, მთასა წმინდასა მდგომელი,
აბრამ, ისაკ და იაკობ, ნოე სიმართლის მდომელი,
და ამათსა მეოხებასა, სულო, მე ვიცი რომ ელი.

ბევრნი არიან წმინდანი, ყველას ხსენება მწადიან,
ბერწთა ნაშობთა უმეტეს დედათ ნაშობთა ხადიან,
ბართლომე, ბაგრატ, სილოან, ბარნაბეც დამიქადიან,
და ბიქტორ, ბიკენტი წამიტანს, სადაც იგ ორნი წადიან.

გიორგის ვაქებ, დიმიტრის, მანოელს, სერგის, ბაქოსა,
გრიგოლი დიდმან, ბასილიმ, ვა თუ არცერთმან მაქოსა,
გერმანოზ, ნილოზ, ტარასიმ, თუ რისხვით დამიბაქოსა.
და გუნდი მარტვილთა მეწევის, ვედრივარ წმინდას სტაქოსა.

ღავითს ვედრივარ, რომელსა ღმერთი უძახდა „მამასო“,
დანიელს, ნათანს, გედეონს, მოწამედ გორდი მამასო,
დორეთემ, პროკლემ, ევტუქიმ სად წავლენ, წამიტანოსო,
და დიონოს, ტიტემ, ტიმოთემ სულსა არ დაუღონოსო.

ესაიას ხმა მაღალსა, ელიას და ელისესე,
ეზეკიელს, მელქისედეკს, სულის ხსნასა ელის ესე,
ეთერიმ და ელეუთერიმ, თუ არ მიხსნას – მე ვიკვნესე,
და ეგნატიმ თუ არ მიშველოთს, მე მოვიმკო, რაცა ვთესე.

ვენედიქტე, ანბერკიოს, კლემეტოზცა – პაპა რომთა,
ვასილიოზ, მღვდელ-მოწამე, კაპიტონცა ერთად მსრბოლთა,
ვლასე, ლეონ, ლევანტიოს ჩემთვის მეშვლად დაუშრომთა,
და ვერ წაართმენ სულსა ჩემსა მათ ეშმაკი ერთად მგროვთა.

ზებედეს ძეთა შევვედრებ სულსა და ხორცსა გვამითო,
ზოსიმე მწედ მყავს, ეშმაკო, ახლოს ვერ მამიკარითო,
ზაქარიამ და ანგიამ ედემს შემგდონ კარითო,
და ზენონ და კვიროს მეოხ მყავს, ცრემლი არ ვაწანწკარითო.

წევსევი სამუსატელი ქრისტესთვის ვინმე მიწამა,
წენუქ მიცვალა უფალმან, იგ ვერ შეჭამა მიწამა,
წევსტატი ძითურთ, მეუღლით კეთილი სიტყვა მიწამა,
და წე თუმცა შესვლად სამოთხეს არ დამიყონოს მიწამა!

თომა, ანდრია, ფილიპე, მათე, მარკოზ და ლუკაო,
თევდორე, ტირონ, სტრატილატ სამოთხეს დამანუკაო,
თვიროს, ლევკი და კალინიკ მწედ მყავს, არ შემაწუხაო,
და თავს წარმომადგენ საშველად, როს თვალი დამესუჭაო.

იოვანე ოქროპირი, ღვთისმეტყველი მისი სეხნა
იაკობცა ძმა უფლისა, ჩემად მეშვლად დამეკვებნა,
იპოლიტ და სილიბისტრო, ვა, თუ რისხვით დამიჭებნა,
და იოვაკიმს, ანას სწადდეს, მე ეშმაკი ჩამომეხსნა.

კვირიაკოზცა ვვედრივარ, კოზმან და დამიანესა,
კვირიკე ივლიტასთანა – ან ის მიშველის, ან ესა,
კვირილე ათანასეთურთ მეოხ ჰყავს ქრისტიანესა,
და კარპოს სად წავა, პაპილა – ნეტამც თან წამიტანესა!

ლაზარე წმინდა, მართალი, მარიამ მერმე, და მართა,
ლავრენტი დიდმან, არსენი ჩემად საშველად დამართა,
ლუსიმახომ და არეთამ სულს, ევედრებ, კარგი დამართა,
და ლონგინოზ ჩემგან ნაქმარნი მრუდნი საქმენი დამართა.

მატათა, სვიმონ, თადეოზ, იუდას – მოციქულებსა,
მინა, ერმოგინ, ევლრაფოს – იმათ შეევედრი სულეებსა,
მერკვირის ჩემად მხმობელსა – სატანას დაასულეებსა,
და მაკარი მიხსნის უთუოდ, საწადელს აღმისრულებსა.

ნიკოლაოზ არს მეოხი, ჩემებრ ცოდვილთა მხსნელია,
ნიკტარის მეოხებითა სულს ცეცხლი დაუნელია,
ნიკიფორემ და მეთოდიმ მე დამხსნან საქმე ძნელია,
და ნესტორ, ნიკიტა მაშორონ ეშმაკი საძაგელია.

ორ ხელ-განპყრობით ზღვა განვლო მოსემ, დაანთქა ფარაო,
ონისიფორე მოწამეც, თუ მასთან მომეხმარაო,
ორმეოცთ სევასტიელთა მათ ერთი გაიპარაო,
და ონოფრე მათთან მეშველ მყავს, მე ცოდვა დამეფარაო.

პეტრე სამოთხის კარსა დგას, კლიტე ხელთა აქვს სამეფო,
პავლე, სოფლისა მნათობო, მასთან შენც მომეხმარეო,
პამფილე თქვენთან შუა მყავს, მე ნუ დამაგდებ გარეო,
და პანტელეიმონ, შემწედ მყავს ბაბილა მღვდელ-მოწამეო.

ქეჟდეს უწყალოდ ოც-და-ათთ მოწამეთ მელიტინესა,
ქიოდეს ნიკომიდიას, ცეცხლშიგან შეითხინესა,
ქამსა მათ სცემდა უფალი, ათ კრიტელთ ვერ ატკინესა,
და „ქესთა არს წმინდა სამება“ – ხმოზდეს და დაიძინესა.

როფოს, ამბროსი და ნავკტოს, ალექსი კაცი ღვთისაო,
რაფიელ, კვიროს, გრიგოლი მნათობი სამოთხისაო,
რომანოზ კვირიანეთურთ, იაკობ დაჭრილისაო,
და როდიმ და კლიმიმ მოჰმადლოს მკვიდრ-ყოფა სამოთხისაო.

საბა, ანტონი, ეფთვიმი, იოსებ წმინდა დიოდა,
სისოს, პახუმის, ავქსენტის მათზედა ცრემლი სდიოდა,
სვიმიონ დიდი მესვეტე, დანიელ, ალვიპიო და,
და სასოება გაქვს თუ მათი, სულო, არ დაიწვიო და.

ტროფიმე, დიდი პროკოპი, კლავდი და ნეონილაო,
ტერიფონ, კონონ და არქიპოს, კრისკენტი, მყავს აკვილაო,
ტერენტი, ისაკ დალმატი, რომთ პაპი დიდი ნილაო,
და ტიმოთე მავრა თუ მიშველს, სსვა საქმე მეადვილაო.

უხორცოთ ძალთა მთავარი გაბრიელ, მერმე მიქია,
უსხეულოთა კრებული ყველანი ერთად მიქია,
ურიელ მწედ მყავს მათთანა, სატანა გამიქიქია,
და ურჯელად სულნი წამგვარონ, ოდეს მიჰყვანდე იქია.

ფედიმონ, გრიგოლ ბრწინვიდენ იგ ნეო-კესარიასა,
ფილიმონ სამოცდათგანმან მასთან მოწამე იასა,
ფოკას შევედრებ მე სულსა ხორცს დაუტევებ ჭიასა,
და ფავსტი და ეფრემ მიჩვენებს სამოთხის კარსა ღიასა.

ქსენეფორე და პორფირი, პართენი, ჯერასიმეო,
ქვაბს ბეთლემს ჩჩვილნი მომწყდარნი შემწედ მყავს ჯერ ასი მეო,
ქრისტეფორე და ანდრია, სფირიდონ აკვინდიმეო,
და ქერსოვნეთს ალათოდორე და წმინდა მამა პიმეო.

ღორტინელ ეპისკოპოზი ევმენიანე წმინდაო,
ღალაკტიონ და ეპისტიმ ეფესელთ ყრმანი შვიდაო,
ღვლიკერიმ ჩემხედ აღძრული ეშმაკი დაამშვიდაო,
და ღირსი იონიკ მეშვლად მყავს, სული არ წამიწყმიდაო.

ყოვლნი წმინდანი ვადიდე, რანიც მოვიდენ ენასა,
ყრმათა მათ სამთა წმინდათა, ვეჭვ, დამხსნან ცრემლთა დენასა,
ყური მიუპყრას ანთიმოს ჩემთა ლოცვათა სმენასა,
და ყოვნის ისაკ და დალმატი და ფავსტე ჩემსა ლხენასა,

შიო მღვიმელი მოძღვრითურთ, დავით მყავს გარეჯელია,
შილა ორგანომ ჩამომხსნას ეშმაკი ჩემი მრჯელია,
შიო და მმარხველს იოვანს – სხვა მოწყალების მქნელია,
და შვიდ წილად ჩემთვის ნაგზები მას ცეცხლი დაუნელია.

ჩვილნი წმინდანი ვადიდნეთ ბაბილას მოწაფენი მე,
ჩემ კერძ არს სინას, რაითას მომწყდარნი რაოდენიმე,
ჩქარად მიშველოს მაქსიმემ და სოფრონ სულთა სენი მე,
და ჩემნი ცოდვანი შემინდონ, დამწყვიტონ ცრემლთა დენი მე.

ცათაგან დაუტევნელი სვიმიონ მკლავთა იტია,
ცხრა დასმამ ანგელოზთ გუნდმან ეშმაკი არ მომიტია,
ცრემლნი შემაშრონ, სამოთხეს მეც მაქნევინონ ჯიტია,
და ცხოვარმან მარჯვნით ალაგსა კრებულმან მეცა მიტია.

ძნელი კურნება ბევრი ქმნა თესალონიკელ დავითო,
ძილი მართალთა იპოვა მგზავრ ეპიფანე ნავითო,
ძრწოდე რა, სულო შენ გიხსნას იობმან მოსე შავითო,
და „მაღგიცო მისი შეწევნა“ ჩემთვის იკვებდა დავითო.

წმინდანი ორნი სტეფანე, იგ ერთი დიაკონეო,
წარმოთქვა გრიგოლ ნოსელმან სიტყვა ღრმად გასაგონეო,
წიგნები დამასკელისა გვაქვს ბევრი მოსაწონეო,
და წამიტანებენ სამოთხეს, ხელს მკიდებს წმინდა ვკოლეო.

„ჭურსა რჩეულსა ნათელ ეც“ – რქვა მხსნელმან ანანიო,
ჭემმარიტება ასწავა, მას ცოდვა ანანიო,
ჭირთაგან მიხსნა ევსტრატიმ, მოყვსითურთ ჩემი მწეაო,
და ჭმუნვა მთ დამხსნან, მიჩვენონ სამოთხის კარი ღიაო .

ხარალამპი ამფილოქე, დიდი წმინდა იკონელი,
ხარიტონის შეწევნითა ჩემთვის ცეცხლი იყო ნელი,
ხერისანთემან აღუსრულოს სულსა ჩემსა საწადელი,
და ხემან სვეტმან კვართისამან განმინათლოს გული ბნელი.

ჯორჯით მოსწყვიდნეს სამნივე: გური, აბიზოს, სამონა,
ჯმობდეს: „ჩვენ რჯულსა არა ვგმობთ, თქვენ რად ხართ
კერპთა მამონა“?

ჯმლით ტანჯეს დიდი არტემი, ქვით მოკლეს წმინდა ამონა,
და ჯმელთა ფლობასა იგ უჯობს, ქრისტესთვის ვინც აწამონა.

ჯვარო, შენ მოგასწავებდა უდაბნოს გველი რვალისა,
ჯოხისა ცემა მოსესგან, კლდით გამოდენა წყალისა,
ჯანგიანისა რკინისა ხით ამოღება მალისა,
და ჯოჯოხეთს დამხსეს, მექნების შენგან დადება ვალისა.

ჯარონ მღვდელი და რომთ პაპი გრიგოლი, მერმე აგათო,
ჯაბიათარ და მელენტი, ვეჭობ, რომ დამხსნან ამათო,
ჯარსაკი, დიდი აკაკი, მიხსნიან იგ ერთ წამათიო,
და ჰა მე, კეთილი არ მქონან, ნეტარ რა უძღვნა ქრთამათო?

ში თქვენ ყოვლნო წმინდანო, ნუ დამსჯით თქვენსა მქებელსა,
შია მოჰმადლეთ თქვენისა სახელის შემამკობელსა,
შიოდეს მოვიდეს განკითხვა, გაფიცებ დამზადებელსა,
და შრთქლსა და კვამლსა მას ბნელსა დამხსენით ცეცხლსა მდებელსა.

ანბანთ-ქება

II

აღახვენ ჩემნი ბაგენი, ღმერთო, სამებით ქებულო,
აერთ ზედან საყდართა დიდებით დამკვიდრებულო,
არსებით ერთო, ბუნებით, პირებით – სამ რიცხვებულო,
და ადამიანთა ხსნისათვის განგებით მოვლინებულო.

ბაბილონს ყრმათა შეცვრევა ბევრს რასმე მოასწავებდა,
ბრწყინვალე ალი სამ რიცხვად სამებას შეგვასწავებდა,
ბეთლემს ღვთაების საყდარი ნივთი უწყალოდ ზავებდა,
და ბაგისა შემცველობასა ვინ ზეცას შეუცავებდა.

გაბრიელ მოვა ნაზარეთს, ქალწულს ეტყოდა ხარებით:
– „გარდამოხდების შენზედა ძე მამის სწორი დარებით,
გრწამდეს ბერწსაცა ვახარეთ, არ ცუდათ დავიარებით“;
და გწადდეს, უფალო, აბრაამს წიაღსამც შევეწყნარებით.

დააგდო ტარი ხელთაგან, ქალწული შემრწუნდებოდა;
„და როგორ, უმამაკაცოდ ძე მუცლად ვით მედებოდა?“
„დათგოსო სულმან წმინდამან“ – სიტყვაცა განზრქელდებოდა“;
და დამხსენ, უფალო, ჯოჯოხეთს, ცეცხლიმც ნუ მომედებოდა!

ელა ამაღლებული ცეცხლის ეტლზედნ ჯდებოდა,
ელისეს მრჩობლი სული და ხალენი წილად ხვდებოდა,
ერთის გზით იორდანისკენ სამამდინ წყალზედ ხლტებოდა,
და ეგრეთვე ნათლისღებასა სახით მას მიედრებოდა.

ვით ძალუც კაცსა მტკავლითა ცისა გაზომა სრულებით?
ვირემდის იქნას პეშვითა ზღვის ანგარიში წყულებით?
ვინძი ასწონოს სასწორით მთა, ბორცვი დაჭრას ცულებით?
და ვინ ცნა გონება უფლისა? ვინ თან ეზრასა თქმულებით?

ზედან მკლავთა სიტყვა ღვთისა ძველმან კაცმან მიგირქო და,
ზრუნვა გქონდა კაცთა ხსნისა, თვარ განწმენდა ვით გინდოდა?
ზეცას ძრწიან უხორცონი, კეცის ჭურმან ვით გიძლო და,
და ზღვევა მომხვდეს, თუ ცოდვათა, ვა, თუ მადლი ცოტა მქონდა.

წეროდესგან, უწყლად მოკვდა ნაშობთაგან უფროს თქმული,
წეროდის სიყვარულმან ქვესკნელს ჩასვა ქვე დანთქმული,
წერიდების ფიცსა ზაკვით, პასუხს მისცემს ხმალ დაკრული,
და წესრეთ წავა ჯოჯოხეთსა სატანისგან ხელშეკრული.

თაბორს ოდეს სიტყვა ღვთისა უცხო-ფერად გამოზრწინდა,
თავნი თვისნი მოწაფენი წარიტანა, მათთან ვლიდა,
თეზბიტელი მოსესთანა ნახეს, ერთობ გაუკვირდა,
და თავთა მათთა საგრილობლად მათ ღრუბელი მოუვიდა.

იყო ქუხილო მამისა ხმა ზეცით მოწეოდა,
იტყოდა: „მაგას უსმინეთ, ეგ არის ჩემი ძეო და“;
იქ ტალავარსა იგებდა პეტრე, არ დავაწვეო და,
და ისრაელთ უთხრა: „ნუ მკვდრეთით, ვირემდინ წარმოვდგო და“.

კანად სადმე გალილიას ქორწილია, სჭამდეს, სმიდეს,
კარგი პოვეს მექორწილე, უკეთესსა ვის დასმიდეს?
კრება ერთობ გაუკეთდა, წყალსა ღვინოდ შეცაცვლიდეს,
და კარს ვერ შეველი სამოთხისას, თუ ცოდვასა დამითვლიდეს.

ლაზარეცა დასწეულდა, ბეთანიას უძღურობდა,
ლახვრად ეცა დათა გულსა, მათს ანბავსა უწინ სცნობდა,
ლარნაკშია ჩადებულსა ნახვად ვედარ მიუსწრობდა,
და ლხინად შესცვლის ჭირსა მათსა: „აღვიდგინე“ – მას მადლობდა

მან გაგზავნა მოწაფენი ორნი ვინმე ვირის პოვნად:
– „მომგვარეთო ქიცვი, ვისი ვენახშია პოვნოთ მძოვრად,
მომწყესა მინდა მე წარმართთა პირუტყვთ მსგავსად, ვითა
ცხოვრად,
და მოვიდოდა ნებსით დაკვლად კრავი ღვთისა თვით მაცხოვრად.

ნებროთისებრ ისრაელთა ცოდვამ ენა შეურია,
ნეტარ რა ქნა პილატემან, მსხვერპლსა სისხლი შეურია,
ნოემ დადგა კიდობანი, დაძრა, ნიჩბით დაურია,
და ნუ ვიქნებით მოუქცევლად სულა შენ და მე ურია.

ოდეს მხსნელმან ისრაელთა პასქა ჭამა ძველი კრავად,
ორი მსხვერპლი აღასრულა, ერთი თვით არს დასაკლავად,
ომს იქს პეტრე, მახვილს იხდის მალხოზისთვის დასაკრავად,
და ოქრო გასცა მოწაფემან, იქმნა ეშმაკთ შესაკრავად.

პილატესგან გაბასრული ეროდესთან მიიძღვნება,
პირი შეკრეს ჯვარცმისათვინ, ესე მათგან დაისკვნება,
პირს ნერწყვიდეს შემომქმედთ, მიკვირს, რად არ წაირღვნება?
და პირმშო იგი ძე მამისა, უყურე, თუ ვისგან კვდება!

ჟამთა და წელთ შემომქმედი ცხრა ჟამამდინ იყო ჯვარსა,
ჟურვენ ნაღველს ღრუბლით მისთვის, შესართავად რევენ ძმარსა,
ჟესთა იყო ხილვა მისი. ჰყოფენ სა ქმეს შესაზარს,
და ჟინად სჭირდათ, მათ სისხლთა სმა ამამერიან მათსა ჯავრსა.

როდეს ამალდა ძედზედან, მტერი გუნდითურთ დაეცა,
რა ბრალი იყო სამღთოსა გვერდსა ლახვარი გაეცა!
რაც სულნი ჰყვანდეს ჯოჯოხეთს, იგ ვედარ ეპყრა გაეცა,
და რუ სისხლისა და წყალისა ჩვენდა ხსნად გარდამოეცა .

სადა სხდეს შიშით მალულად იოსებ, ნიკოდიმოს და,
სრბით მივა, ეტყვის, ქალწული, თარს, ცრემლი მიეწვიმოს და:
– „სრულ შიშვლად კიდავს ძელზედან, ვინ ჩვენთვის ხორცთა
იმოსდა,
და სიტყვა უკვდავი მამისა წარგრაგნე, მიეც ტილოს და“.

ტარტაროზი დაითრგუნა, ჯოჯოხეთი გახდა ოხრად,
ტბა ცეცხლისა დაშრეტილა, აღარ გრგვინავს ისრევ ოხრად,
ტარიგისა წმინდა სისხლი ჩვენ მოგვეცხო ბრალთა მხოცრად,
და ტანჯვას დამხსენ, მხსნელო ჩემო, წიგნს ცოდვილთას აღმომ-
ხოვრად.

უფსკრული მოწყალებისა სიკვდილსა მიითვალევედა,
ურიათაგან ჯვარზედან ძმარსა ნაღვლითურო დალევედა,
ურღვევედა კრეტსაბმელებსა, რისხვას არ დაუმალევედა,
და უყვილებს პეტრეს მამალი, ტირს, მხსნელი შეიწყალევედა.

ფერხთა ბანდეს მოწაფეთა, იუდაცა ისერებსა,
ფრხივ მირბოდეს მღვდელთ-მოძღვრისას, მონა ყურსა ისერებსა,

ფარვით მივა, ეუბნების, ვერცხლსა სთხოვდა ის ერებსა,
და ფრთენი მომეც, ღმერთო, შორს მყავ მე ცოდვასა, ი სერებსა.

ქვა მძიმე ზედან საფლავთა დაბეჭდეს, დასდევს ლოდებით,
ქვეყანა ძრწოდა, მოვიდეს მუნ ანგელოზნი წოდებით.
ქალთ ეტყვის: „აღდგა უფალი, აქა ნულარ ხართ გოდებით,
და ჰქენი, წადით გალილიასა, მუნ ნახოთ-მიელოდებით“.

ღვთის მკვლელთა მცველნი მოქრთამეს: „თქვით «მკვდარი
მოცაგვპარესა».

ღამეს მერვესა უფალი შევლის დახშულსა კარებსა,
ღირსი მოწაფე განხრახვით თითს გვერდზედ მიაკარებსა,
და ღალადებს სარწმუნოებით, ღვთად, უფლად აღიარებსა.

„ყოვლი გათავდა – უფალმან თქვა – ჩემი ქვეყნად რებისა;
ყურად იხვენით ქადაგნო, აწ დრო გაქვსთ ქადაგებისა,
ყრმათა და ბერთა ბეჭედი მიეცით ნათლის ღებისა,
და ყოვნა არ ძალმიც, ცად აღვა, ჟამია ამაღლებისა.

შვენიერთა ფერხითა მთას გავლენ „ზეთის ხილებსა“,
– „შვილნო, გაკურთხევ“ – ეტყოდა, თვით ზეცას აღიხილებსა, –
„შინ სხედით, სულსა წმინდასა თქვენ მამა მოგივლინებსა“.
და შიში მკლავს, ძნელთა სასჯელთა, ვამე, ვინ მომილხინებსა!!

ჩამოდმა მზერენ ქადაგნი, აღმა ვერ შეეცადა რა,
ჩამოვა ხმა ანგელოზთა, მართლ ეტყვის, არ თუ ცადარა,
ჩვენი ბუნება მოკვდავი ზეცას ავლინა, ცად არა,
და ჩანს, ვით თქვა – ეგრეთ მოვიდეს, წასვლა-მოსვლასაც ადარა.

ცრემლით მლოცველნი სიონად ქორს დასხდეს შეკრებულებით,
ცხოველსა სულსა ელოდეს აღთქმულსა აღსასრულებით,
ცეცხლისა ენა განეყოთ თორმეტსა თავსა დგმულებით,
და ცას ქვეშ რაც იყო, ესმოდა ყოველი სიტყვა თქმულებით.

„ძილი ჰმართებსო“ – ვინც ნახა, თქვეს: „ღვინო უსვამს
ტკბილები“,
ძალსა სამღოსა დაეტკბო მათი სასა და კბილები,
ძველ ოდეს ეთქვა იოველს, არ ახლა დანაპირები,
და ძირნი აღმოფხვრეს ცოდვისა, ბრძენთა დაუყვნეს პირები.

წარმართნი მოინადირეს სახარებისა ბადითა,
– „წყლითა და მერმე სულითა მეორედ აღმოზანდითა“, –
„წმინდა სამება გეეცნობა – თქვეს – კერპთა ღვთად ნუ ხადითა“.
და წილხდომილნი ვართ ქართველნი, რომელსა მას ვიქადითა.

ჭამამ მოგვატყვა სიკვდილი, იგ წარმდებებამ სისამან,
ჭირთაგან გვიხსნა უფალმანი, მომცემან სამოთხისამან,
ჭურმან რჩეულმან სამცა ვლო, სმენით უსმენმან თქმისამან,
და ჭირნი შემყარნა და შიში ჩემმან უწესოდ სვლისამან.

„ხილვა მეორედ მოსვლისა – თქვა ეზეკიელს – ძნელია“,
ხერხით განხერხოს ანტემან მამშინ ენუქ და ელია,
ხანი ვერ დაყოს, მოუხდეს მას წვითა დამლეწელია,
და ხარბად დიოდის მდინარი, ცეცხლი ცოდვილთა მწველია.

ჭმა რა საყვირთა ოხრიდეს, მკვდარნი საფლავთა ცალევდენ,
ჯორცით მოვიდეს უფალი ძრწოლით დგენ, მრავალ თვალევდენ,
ჯელ-ბორკილითა შეკრულთა ცოდვილთა მოიყვანევდენ,
და კვლით წერილსა ბრალთასა ნეტამც თუ დამიმალევდენ!

ჯვარი მოუძღვის უფალსა წმინდათა სისხლთა ცხებული,
ჯარი და გუნდი ზეცათა ვერვისგან აღრიცხებული,
ჯოჯოხეთს დასცა სატანა შერისხვით განრისხებული,
და ჯდეს ღრუბელზედან, მით იქნეს წმინდანი მიგებებული.

ჭადავსეს სიხარულითა ცხოვარნი მარჯვნის მხარემან,
ჭავისა მქნელნი თიკან ჰყოს განჩინებამან მწარემან,
ჭანგარიში ქნას ცოდვილთა მან წიგნმან მატთანემან,
და ჰაი, თუ კარი დამიხშას მახვილმან მოტყინარემან.

ჭდეს ცანი წარიგრაგნეს, მამინ იქცეს წიგნი ტყავად,
ჭქრო ქრთამად არ გავიდეს, ვისაც ჰქონდეს მოსარწყავად,
ჭრიგინ და ნესტორ, პეტროზ არიოზთან იდგეს შავად,
და ზი მე, თუ მეცა მკითხონ ცოდვა ჩემგან დანაშავად!

ანბანთ-ქება

აღმართა მხსნელმან ჯვარი გოლგოთას, სისხლი დასთხია ადა-
მის ძვალთა,
აღმოსავლეთით მისცა მამული, პირველ მუნითგან გამონა-
ძალთა,
აღმისუბუქენ ჩემნი ცოდვანი, შენ გევედრები ზეცისა ძალთა,
და აღდგომასაცა ნუ დამივიწყებ, რომელი გვიშევ – მაგისა ძალთა.

ბორცვნი დაჰბადენ, ცანი გარდართხენ, ზღვა შემოზღულდენ
გარე ქვიშითა;
ბერმან სვიმეონ, ოდეს მიგირქვა ღმერთი ყოველთა მკლავთა
ნიშითა,

ბნელი განათლდა მაშინ ჯოჯოხეთს, ტყვეთა ეხარა მკვდართა

იშითა,

და ბერო დღეთაო, მაშინ გვედრივარ, ოდეს წარმოვდგე, ვძრწოდე,

შიშითა.

გარდამოხდა სიტყვა ღვთისა, ღვთაებასა არ განეყო,
გაბრიელის ხარებითა მე ქალწულსა მუცლად ეყო,
განეცხადა იორდანეს, იოვანემ ხელი მიჰყო,
და ვევედრები, ღვთისმშობელო, ედემს კარი არ დამიყო.

ღავით უცემდა ქანარსა ამოსა გასაგონარსა,
დედად გიწოდა უფლისა ქალწულსა მოსაწონარსა,
დიდად გვედრივარ, მარიამ, სულთა და ხორცთა ძრწოლასა,
და დამხსენ, ზენაარ, სამოელს, ურცხვსა და შეუწონარსა.

ესაია ხმამაღლა თქვა ქალწულისა მუცლად ღება,
ელისესი სახე იყო სამსჭვალთაებრ აღმოღება,
ემმანოელს ეწოდების „ქრისტიანეთ ხელთ აღება“
და ერთხელ ბრძანე, ღვთისმშობელო, ედემს ჩემთვის კართა ღება.

ველთა კერპნი აღემართა, ვინ არ უგო, აღმოფხვრიდეს,
ვაჟთა სამთა შვენიერთა სატანჯველთა არ დაჰრიდეს
ვითა მტვერი დაილეწა, ანგელოზნი თარსა სცერიდეს,
და ვევედრები ღვთისმშობელსა, ბრალნი ჩემნი აღეშრიტეს.

ზეცისა ძალთა მთავარსა კაცთათვის ნათელ-ღებულსა,
ზეცით ქვეყანად ჩამოსულს, ღვთაებით განკაცებულსა,
ზე ამაღლებით ჯვარზედან სისხლითა გვერდ შეღებულსა,
და ზენაარ, პეტრე შემზიდე სამოთხეს კარს გაღებულსა.

ცე, თუმცა სახლი სულისა მაღლა კლდეზედა ამეგო.
ცე, თუმცა ჩემი ქონება გლახთა ზედა წამეგო,
ცე, თუმცა მონანულთათვის ყურ მეგდო, თვალი მიმეგო,
და ზესრეთ არ დავიქცეოდი მე თუმცა გულის-ხმა მეგო.

თაბორს ოდეს გამობრწყინდა, საყდარიცა მისი დადგეს,
თორმეტნივე მოციქულნი მის წინაშე ძრწოლით წადგეს,
თომამ გვერდი მაშინ იცნა, ოდეს თითნი შემოადგეს;
და თვალნი შენნი, ღვთისმშობელო, მე წყალობით შემომაგდეს.

იორდანეს ნათლის-ღებას ხმა-მაღალი ისმა დიდი,
ისრაელმან ზღვასა განვლო ფარაოსგან განარიდი,
იუდასგან უსასყიდლო ოცდატ ვერცხლად გასაყიდი,
და იოვანე, შემახვეწე, მის წანაშე აჯად მიდი.

კლდით გარდამოხდა სინათლე, არ ცოტა რამე ჭკირია,
კარიოტილისა ვისგანმე განყიდვა დანაპირია,
კვერთხად აწ აღმოგვიცენდი ტურფა, იესეს ძირია,
და კარნი განმიხვენი, პეტრე შენი, თუ მწყალობ, არა ჭირია.

ლუკა თქვა და ქადაგებდა სასწაულნი დაუთვალნი,
ლოკდეს სარი ბეთლემს შიგან, ვისგან ძრწიან მრავალ თვალნი;
ლოდსა გარდაგორვებულსა გაკვირვებით სჭვრეტდენ ქალნი,
და ლამი შეექნა ცრემლისანი, რომ ჯოჯოხეთს დამხსნან აღნი.

მე, გლახ, სულსა ვერა ვარგე, ვერცა ვუყავ საქმე ქველი,
მოსემ გნახა მაყოვანით ცეცხლის დებით შეუწველი.
მოწყალე ხარ, ღვთისმშობელო, წყალობასა შენგან ველი!
და მარჯვენასა ნუ დავაკლებ, ოდეს დაჯდეს განმკითხველი.

ნუ სცთები, სულო ცოდვილო, ღვთისათვის მუხლთა დაყრასა,
ნუ გირჩევნია ავის ქნა ლოცვასა, ცრემლთა დაღვრასა,
ნათლისმცემელო, გვედრივარ სულთა და ხორცთა გაყრასა,
და ნუ მოეშვები შენი ჩემთა სულთა ჯოჯოხეთს ჩაყრასა.

ორღანოთი ფსალმუნება ღმერთსა შვენის, სხვას არვისა,
ოფლთა ღვრა და მუხლთა დრეკა, ხამს, ვედრება ღვთისმშობლისა,
ორისავე ბუნებითა შეგვეერთნა კაცნი ღვთისა,
და ოდეს მოვა აღსასრული, გვაქვს იმედი შეწვენისა.

პირველ უთხარ იოვანეს: „თავი მკერდსა მიაყუდე“,
პური მიეც გამცემელსა, ამით უფრო გაამრუდე,
პილატესგან ჯვარცმად წარსდეგ და სამოთხეს დასდეგ ზღუდე,
და პირველ ბრალნი, ღვთისმშობელო, მერმე ცდომა გამიცუდე.

ჟამმან აღსასრულისამან უცხოდ რამე აღმაქმინა,
ჟამმან ტვირთმან ცოდვისამან დამაშრო და დამაშინა,
ჟოლოს ვითა, მატლი სჭამდეს ხორცსა ჩემსა ქვესკნელს შინა,
და ჟამთა ყოვლთა შემომქმედო, შემიყვანე ედემს შინა!

რომელსა გვერდსა უგმირეს, ვაგლახ, ლახვრისა მნთობელსა!
რაბანასა და კარასა, იუდას მათსა მთხრობელსა,
რაჟამს უცემდეს მიქაელ საყვირსა მაღლად მხმობელსა,
და რომე გარეგან არ დავრჩე, შემვედრე შენსა მშობელსა.

სოფელს ვიყავ, ბევრი ვცოდე, ტვირთი მძიმე აღვიკიდე,
სულსა ჩემსა, ღვთისმშობელო, ვერვის ვანდობ შენგან კიდე,
სასუფეველს მოხვიდოდე, მაგრა ხელსა მომეკიდე,
და სამოელის გუნდმა გთხოვოს – მას შვენებრივ წაეკიდე.

ტურფად გახარა გაბრიელ მოსვლა სულისა წმინდისა,
ტარი დააგდე ხელთაგან, ფარტენა ძოწეულისა,
ტვენა გეძნელა მუცელსა მოსესგან ძველ ნახულისა,
და ტარტაროზისა ხელისგან დამხსენ, ძრწოლა მჭირს გულისა.

უფალსა ღმერთსა ვევედრნეთ, პირველ დავითის ქებულსა,
უთესლოდ ქალწულისაგან საშოსა დამკვიდრებელსა,
უღვთოთაგანვე ჯვარცმულსა გხედვადენ განკაცებულსა,
და უხრწნელო, ხელი აღმიპყარ განკითხვად შეზარებულსა.

ფერხთა ჰბანდი მოწაფეთა, მოგემზადა ამო სერი,
ფუტკარი, ვით გოლეულსა, გარ მოგადგა უღვთო ერი,
ფარვით უთხარ იოვანეს საიდუმლო საუბერი,
და ფრიად, ოდეს ერთად ვიქნეთ, მუნ გვედრივართ ყრმა და ბერი.

ქრისტე ოდეს მოვიდოდეს, ჩნდეს, ვითა მხე აღმოსრული,
ქერაზინთა ზედა მჯდომი და პილატე გაბასრული,
ქრთამი მაშინ არას გვარგებს, რომ მოვიდეს აღსასრული,
და ქალწულსავე შევეხვეწნეთ, მან გვიოხოს გარდასრული.

ღმერთო, ქვეყნად ცა გარდართხი, ზღვა გარეშე შემოზღუდე,
ღელვა ზღვისა, ქარი ძნელი მოწაფეთა დაუყუდე,
ღირსთა თანა დამაყენე, ეშმა ბნელი გამარიდე,
და ღვთისმშობელო, ცოდვა ჩემი აღხოცე და გააცუდე.

ყრმანი გასხმიდენ ქებასა – შენ აღუდგინე ძმობილი,
ყოველთა საგალობელი, ძე ქალწულისა შობილი,
ყოვლად ნუ მიმცემ სატანას, საქმე ჰქენ ჩემზედ ბჭობილი,
და ყოვლად წმინდაო, შემვედრე – მოვიდეს შენგან შობილი!

შეჰმა ხილისა ავი ქნა – ევამ – მოსმენა გველისა,
შემსჭვალვა ძელსა – მით მოხდა ქვესკნელთა შემმუსრველისა,
შეყრა უბრძანა ყოველთა გესამანიას ველისა,
და შენვე გვედრივარ, ქალწულო, შიში მჭირს გამკითხველისა.

ჩვენებით ნახეს ვარსკვლავი, მოგვთა მღნობა ქნეს მურისა,
ჩჩვილნი უბრალოდ მოსწყვიტნეს, ვით ზვინი კალოს პურისა,
ჩქურითა მოსრნა ჰეროდე, ექმნა მეფობის შურისა,
და ჩემი შემინდე, ქალწულო, მოცდომა ეშმაკურისა!

ცეცხლი ძნელი, შანთი საღმრთო რა ქალწულმან მუცლად ილო,
ცათამანვე შემომქმედმან ყვრიმლის ცემა ნებსით ილო,
ცთომა პირველ-შექმნულისა გულისაგან გარდაილო,
და ცრემლსა ვადენ, ღვთისმშობელო, რომ სამოთხეს კარი მილო.

ძველითგანვე სინაზედან მოსეს მიერ ღვთად იდიდე,
მე და სიტყვა ჭეშმარიტი ბეთლემს ქვაბსა არ ერიდე,
ძელსა ზედა მით მოგვიდეს, რომ ქვეყანა დაგვიკიდე,
და ძალი მომეც, ღვთისმშობელო, რომ შენ მიერ ხელი მკიდე!

წათებითა მოგებვივნეს, ქლამინდითა შეცაგმოსეს,
წყალი-სისხლი გვერდით შენით ჯვარსა ზედა მათა მისცხეს,
წყლულსა ვისმე ავაზაკსა, რომ წყალობა შენი მისცხეს,
და წყალობა ჰყავ, ღვთისმშობელო, მეც მომხედენ, ვითა მას ეს.

ჭმუნვა მაქვს და მეშინიან, ოდეს სული ამოვყარნე,
ჭეშმარიტსა ღვთისმშობელსა ბრალნი ჩემნი აღუარნე,
ჭირი ვნახე ლოცვისანი, მადლნი ბრალთა შეუდარნე,
და ჭკუა მომეც, ღვთისმშობელო, რომ შენ მიერ ცრემლი ვღვარნე.

ხილი ჭამა ადამ, ევამ არ საყვარელად გემოსა,
ხესა მით ჯვარსა მოგვიდეს, ტანსა ქლამინდი გემოსა,
ხევა ვერ ხელჰყვეს, გაიყვეს კვართსა ქსოვილსა ზემოსა,
და ხოლოდშობილო, ნუ მიმცემ მე სატანჯველსა ქვემოსა.

ჯართათვის წკეპლად მოსჭრიდეს ნაძვსა, ფიჭვსა და საროსა,
ჯელნი განიპყრენ, რომ ადამ სამოთხეს დაემყაროსა,
ჯორცითა ჯვარსა მოგვიდეს, ანათობ ვინ სამყაროსა,
და ჯამს, რომე შენვე გევედრნეთ – უკვდავებისა წყაროსა.

ჯვარი აღმართეს გოლგოთას, გული შეძრწუნდა მტერისა,
ჯანად გებულა სამოთხე ადამის ნებიერისა,
ჯარი რა დადგეს, ქალწულო აღმური დამხსენ ბნელისა,
და ჯოჯოხეთისა დალეწა დასტურ არს, ვითა მტვერისა.

ჭურიანი მეწამულსა ვინ განასხა ღვთაებულსა,
ჭერთი მათი შვილი უღვთო ქვეყანასა გცემდა გულსა,
ჭესრეთ ჰქენ და მით უშველე ადამს ქვესკნელს დაკარგულსა,
და ჰაერისა მცველთგან მიხსნე, შენ მოგანდობ ჩემსა სულსა

შექმნა გებრძანა შენ ჩემთვის, ჰე რა კარგი ხარ, არ ავი,
ჰ, ღმერთო, რომელ აბრაამს შენ განუნათლე კარავი,
ჰ, მასც დაიცავ ამაყსა, ვინა თავისა მზარავი,
და ჰ, წმინდაო დედოფალო, შენ იყავ ჩემი მფარავი.

ანო ალვისა, აანო ბროლ-ვარდი,
ბანო გარევით ნაყოფად ესხეს,
დონო დავსწამე, ვარდსა შევსწამე,
სიტურფე, თურე, მისგან ესესხეს,
ენო ედემსაცი, ვინო ვინ ნახა,
ზენო ზნედ სჭირდეს სხვამანც ვის ესხეს,
და ჴეო ჴეთერი, თანო თუ მასთან,
ინო ის იჯდეს, თუ გარე ესხეს.

კანო კბილ თეთრსა, ლასო ლალი სცავს,
მან მუნვე ჩემი უკეთესობდეს,
ნარო ნარგიზასა, ონო ორპირი,
გულსა ლახვარი უკეთ ესობდეს,
პირო პირ-მზესა, ჟანო ჟამთაგან,
რა რომელს დარჩა, უკეთესობდეს,
და სანო სწავლისა ტარო ტრფიალსა,
უნო უხმს სიტყვას უკეთესობდეს.

ფარო ფერად ჰგავს ქანო ქალაღდსა,
ესრეთ იცნობენ უკეთესივე,
ღანო ღაწვ-ვარდი, ყარო ყბად ჰფერობს,
შინო შავარდენს თვალად უშავე,
ჩინო ჩინელთა, გამოჩინელთა,
სახე უტურფე ვერ ვამუშავე,
და ცანო ცად მთვარე ეს არ უარე,
ბროლზედ ყორნის ფრთე ზედ აფუშავე.

ძილო ძლივ სული მაქვს ამოსული,
მისგან ეგზომი განეწონება,
წილო წამწამს.და ისრის გულს წამად,
ლახვარი უწყლად განეწონება,
ჭარო ჭკვიანსა, გონებიანსა
მას სხვასთან ტურფა განეწონება,
და ხანო ხე ალვა, ჰმართებს დამალვა,
მას სარო ნორჩთან განეწონება.

ჯარო ჯორცთაგან ჩემთ, არ სხვათაგან,
ბაგე სვამს ხარბად ესრეთ მის დარად,
ჯანო სჯობს ეს მათ, მნათობთაც ესმათ,
ვინმცა იპოვოს სხვამცა მის დარად,

ჰაავსო ჰავზი, ცრემლით ნავთა ვზი,
ვინც გამიყვანოს მე იქ მისდა, რად?
და ზდეს მზესა. მისგან უზესა,
ვერ ვხედავთ შუქით სხივთა მის დარად.

შვიდთა კრებათათვის

1. აღვალო პირი, სიბრძნე დამძვირი,
ზესთა ძალისა ჩემისა მზობად,
ღვთისათვის რამე, ნათლად, არ ღამე,
ულრმესსა რასმე თქვენად მოთხრობად,
სამება ვიწყო, არ დავივიწყო
ზეცისა ძალთა მსგავსადვე ხმობა.
და თიხისა კეცმან, ნივთით ოთხკეცმან,
ვითა შევმართო შესხმად და მკობად?

2. მამა ყოვლთა მოძრავ-ცხოველთა,
უსიტყვ-მოსიტყვთა, მალ ერთ წამ მქნელი,
თვით შშობელი, ძისა შშობელი,
სულისაც ესრეთ გამამავლენი,
არვისგან არსი, თვის დამაარსი,
არც მხილველი ჰყავს, არცა მპოვნელი,
და საბაოთ ღმერთი, სამ-რიცხვად ერთი,
ანგელოზთ ვერ ცნეს, მე ვით ვარ მთქმელი!

3. თვითან სამპირობს, შერევნა მკვირობს,
მრწამს, რომ არა აქვს განწვალებანი,
ერთი არსება ერთმანეთს ება,
არ განყოფილობს განთვითებანი,
გრიგოლი ბრძენმან, ნაზიანზელმან,
თვით მან რჯულ გვიდვა ესე მცნებანი,
და დაუვიწყებლად, ნათლად, არა ზნელად,
მართლად აღწერა, არ წვალებანი.

4. მამა მამად თქვა, თვითონ გამოთქვა
ძე თანასწორად, სულ გამომავლად,
სამ ნათლად ერთად, სამივე ერთ მღვთად,
ვისცა სწამს, იქმნას ცად აღმამავლად,
მელეტის თანა, სხვა არ მათთანა,
ყველა მოიხმეს, კრება ქნეს მრავლად,
და მრწამს და ვქადაგებ, არ წამ დავაგდებ,
ვიდრემდი ვიქმნე სულ ამამავლად.

5. ძე თანა არსად, სულიც მუნ არსად,
ერთ ბუნებად თქვეს სამ-პირებანი,

გაწყვეს, არ გაჭრეს, მტკიცედ დაბეჭდეს
იგ უსხეულოდ მარტივებანი,
ყველამ შენერწყვა ევტუქის შერწყმა,
საბელიანოს შერევენებანი,
და განჭრეს, განკვეთეს, გარდაიკვეთეს,
ჩვენ წინა გვიყვეს ტკბილ მოძღვრებანი.

6. ორიგინესა ო რა გინესა,
განზასრეს, შექნეს შეჩვენებულად,
მან სული წმინდას ამან წარწყმინდა,
დაკნინებულ ჰყო, ღვთად არ თქვა სულად,
ბუნება ღვთისა კაცად მსგავსისა
იგ უსხეულოდ – თქვა – ჩვენებულად,
და აქლემზე შესხეს, ესრეთ განასხეს,
რა არ მობრუნდა – ყვეს განზასრულად.

7. ნაოტ მაცდურმან, ბილწ უკეთურმან,
ამან იკადრა ხატთათვის გმობა,
კერპად სახელდვა, ცელხლიმც მოედვა,
იგი ვინც შექნა, ან ვინცა შობა!
კესარიელმან, მთქმელ ზეციერმან,
ბასილიმ სრულ ჰყო ყველას დამხობა,
და მწვალებელთ გუნდი მისგან არს ცუდნი,
მისის სიბრძნისა ვინმც შეძლოს მკობა!

8. მანიქეველთა, უკუღმა მთქმელთა,
უსულოდ ამბეს ქრისტეს კაცება,
ეს ასრე რამ თქვეს, ავად გამოთქვეს,
სრულმც შეახმების პირში რაც ება,
იგ მისი სული, აწ ამოსული,
ეშმაკისაგან მოიტაცება,
და გრიგოლ ნოსელმან, ნათელ მოსელმან,
განქიქებულ ჰყო მათი დავება.

9. ნესტორ მგმობარი, ავად მზობარი,
კირილე დიდმა პირდაყოფილ ჰყო,
ქრისტეს დედასა, ქალწულ წმინდასა,
მიკვირს, საგმობრად პირი ვით მიჰყო,
ღვთისმშობლად არ რქვა, ეს რად გამოთქვა,
ეგზომი სწავლა მისისრულ ვირ ჰყო,
და ეფესოს კრებამ, კეთილ დაწყებამ,
სატანას მისცა, სრულად შეკრულ ჰყო.

10. პეტროზ და პიროზ, სერგიც ავ-პიროზს,
ერთ ბუნებად თქვეს ორი თვითება,
ღმერთი ვნებულად, არ კაცად სულად,

უყურეთ, მათი ჭკვათ გარდამცნება!
ღვთად, კაცად სრულად, არ თუ უსულად,
წმინდათ მამათა ეს მოგვცეს მცნებად,
და ეს სომეხებსა დასცემს მეხებსა,
ან ვინც ირწმუნა, ან ვინ ინება.

11. მაკედონ უღვთო, წვალება ურთო,
ამით ჩავარდა ჯოჯოხეთს ძირსა,
სული ცხოველი, ვისგან ყოველი
მოსამსახურე ჰყო მამა, ძისა,
აწ იგ, რომელი მისი მწყრომელი
ღვთების მალა საყდართა ზისა,
და ვინცა მას ჰმონებს, იგიც ინდომებს,
მყის განანათლებს უნათლეს მზისა.

12. სევეროზ სწავლა, სრულ გარდასცვალა
გუმბათს შეყრით მამათ თქმულები,
მამა უფროს თქვა, ეს მან გამოთქვა,
წყეულიმც არის მის ხორც-სულები,
ამფილოქ ბრძენმან, იკონიელმან,
წყევით სნეულ ჰყო, დასდვა წყლულები,
და ძე მამის სწორად, არა თქვა შორად,
იგ ამით შექნა დანასულები.

13. ლოლოტი ბილწმან, სომეხთა რიცხვმან,
ოცნებითა თქვა ხორცთ შესხმა ძისა,
თომასგან ხილვა, გვერდის განხილვა,
განგებულება იქმნა მის ღვთისა,
საზრდელის ჭამით, გვასწავა ამით,
სული, არც ხორცი, არცა თუ ძვლისა,
და იოვან კარგმან ეს მან გვითარგმნა,
სახარებითა დაუყოფს პირსა.

14. დიოსკორემან, ღვთისა შორემან,
სომეხთ ასწავა იგ სრულად მრუდი,
არ კაცად სრულად, თქვა უგუნურად,
ღმერთი მოკვდავად სიტყვა თქვა ცუდი,
მეხუთეს კრებას იქს განშორებას,
შეაჩვენებდეს მამათა გუნდი,
და მიერ ჟამითგან წყევა ამისგან
დარჩა მათ შიგა გესლ დანაბუდი.

15. ხალკიდონს კრება, მართლ აღსარება
ჰყვეს და შემოკრბეს მამანი ჯარად,
მადლი სულისა ჰგავს, რომ სულ ისა
მათ მოეფინა ბერვად და ქარად,

სამების ცნობა, წერით მუნ ბჭობა,
მოწამის გვამთან მიიღეს წყნარად,
და მკვდარს მიაძლივეს, ამითა სძლივეს,
მან გამოუღო იგ ფიცხლად, ჩქარად.

16. დამტკიცდა ამით, იგ მუნ ერთ წამით
ექვსას ოც-და-ათ კეთილთა მძლეთა,
სომეხთა სწყიეს, სიტყვითა სძლიეს
ერთ ბუნებისა მთქმელ-მრწმუნებელთა,
შეჩვენებულ ჰყვეს, ვინც მათ არ მიჰყვეს.
მით არ შერივეს ნათელი ბნელთა.
და წავიდეს, განდრკეს, იგ არ თუ მოდრკეს,
ნებსით ჩავარდეს ჯოჯოხეთს მწველთა.

17. ძე ქუხილისა დაუყოფს პირსა
დაბადებულად მთქმელსა არიოს,
პირველითგანსა, მასვე მისგანსა,
როს მამა იყოს, ძეცა არიოს,
სხვას რასმე მთქმელი, სულის დამთქმელი,
ან დვალი იყოს, ანუ არი ოს,
და ნიკიას თქმული, მუნ შეკრებული
დასწყევს, ვინც განყოს, ანუ არიოს.

18. თვით ათანასე, სიბრძნითა სავსე,
წინააღუდგა ამა გმობასა,
პავლეცა ღირსი, იგ შენათვისი
თორმეტჯერ მოხვდა ექსორობასა,
იგ, ვითა სძლივეს, ცოტა ვთქვი ძლივ ეს,
მამისას ხმობდეს მის სწორობასა,
და სიტყვით უსიტყვეს, სირცხვილეულ ჰყვეს
სხვათ მამათ-თანა ბოლოს კრებასა.

19. არიოზ ძაღლმან, ცუდ სიბრძნით ლაღმან
სწორად არა თქვა ძე მამის დარედ,
პეტრე განკვეთა, სრულ გარდიკვეთა,
ორსავ ცხოვრებას დაწყევლა მწარედ,
ნიკოლაოსცა პირსა ხელი სცა,
კოსტანტინეს წინ განაგდო გარედ,
და გვრწამს, ის ბოლო თქვა, თვითან გამოთქვა,
დაბეჭდა, მოგვცა ჩვენ მოსახმარედ.

20. სფირიდონ ღირსმან, თანა-მდგომ მისმან,
აგურა იპყრა ხელთ დანამჭირად,
ზე ცეცხლის ალი, ხელთ მიწა მშრალი,
ქვეშ წყალი სდინდა ხარბად, არ ძვირად,
„სამების სახე“ – თქვა – „გამოვსახე,

მოკლის სიტყვითა ბრძენ იყო ვირად“;
და სასწაულითა, სულის წმინდითა
რიტორთა წმასნა მან შექმნა წბილად.

21. კრება მეშვიდე შფოთთა დამშვიდე
ჰყვეს ერთად, შეკრბეს დასი მამათა,
სული ცხოველი, ვისგან ყოველი
მათთან მკვიდრობდა, ათქმევს ამათა,
იგ უსასყიდლოდ ძალსა სამკვიდროდ
უფასოდ მისცემს, არ თუ ქრთამათა,
და კოსტანტინესა, დიდ მორწმუნესა,
შემწედ იხმევდეს ერთსა წამათა.

22. მისცა რაც სულმან, ასწავა სულ მან,
იგ დაამტკიცეს დანაბეჭდავად,
შემმატებელსა, დაკლებით მთქმელსა,
სწყევდეს: „იქმნესო ეშმაკად შავად“;
ავს უბედევდეს, შეაჩვენებდეს,
ქვესკნელს შთახადეს სულ დასაწვავად,
და ძეგლად ამართეს, სჯულ გვიდვეს მათ ეს
ღირსად და მართლად, იგ არ თუ ავად.

23. არიოზ დასცა, იგ მაშინ გასქდა
სულ გარ გაყარა ფაშვ-ფალანგები,
გმო და უარყო, დიდებით განყო,
დაბადებულ თქვა იგ აუგები,
განფინა გესლი, გაუწყდა თესლი,
მიაგო ღმერთმან მართლ მისაგები,
და დაუყო პირი წვალეების ძირი,
სჯობდა, არ ეთქვა იგ დასაგმოზი.

24. ფრანგთა, რომელთა არ მიმყოლელთა,
მერვე ქნეს კრება განდრეკილ-მრუდი,
სული-წმინდა გმეს ჩამოსლვით, ამცრეს,
ძისგან გამოსლვით, სიტყვა თქვეს ცუდი,
მარხვაც წარივეს, დამცა-დარივეს,
შიშალ-მოშალეს საძირკველ-ბუდი,
და დომნიკა პაპმან ყველა ქნა ეს მან,
წყევას ქვეშ დარჩა სულ მათი გუნდი.

25. შვიდ კრებას თქმული დამტკიცებული
ხამს ეპყრას, ვისცა ღვთის ცნობა უნდეს,
ძე მამის სწორად, არა თქვას შორად,
ამით შეერთვის წმინდათა გუნდებს,
ეს ასრე სწამდეს, თავს აწამებდეს,
ამით დამკვიდრდეს სამოთხის ბუდეს,

და იგ, ვითა ხამდეს ამიზედ დადგეს,
ცოდვათა ბრალსა ეს განაცუდებს.

26. ვინ ეს განდრიკოს, ველარ მოიმკოს
სხვა რაც რამ ჰქონდეს კეთილ ნათესი,
სარწმუნოება, სამების ცნობა,
ღვთის მეტყველება – ეს უკეთესი,
მე, სული-წმინდა მრწამს და ეს მინდა,
მამისა სწორნი არ უმრწემესი,
და ვადიდო ყოვლად, ვირემ ვარ ცხოვლად,
გამოვიძიე მით უმჯობესი.

27. შვიდის კრებისა მთიებნი, მამათა გუნდნი-დასები,
ღვთისაგან დადგინებულნი, სასყიდლით არ ნაფასები,
მადლი შემოსონ, გამძარცონ ცოდვათა ძონძი, ფლასები
და თუ უნდათ მალ მაცხოვნებენ მე მარტო ბევრ-ათასები.